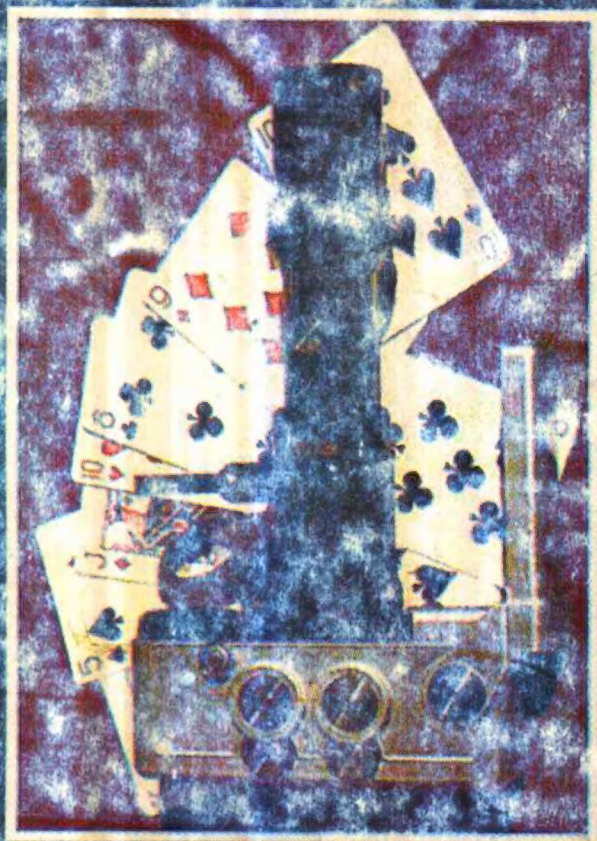

تصویر ابو عبد الرحمن کردی

موسکوا و بلر خ

سیخوری و دژہ سیخوری

K.G.B. $\longleftrightarrow$ C.I.A.

ویرگنرانی نه عمر دینده
مه شخه ن که و ناسی

له بلژ وکراوه کانس
نیټونه ندو چاپ و په خشې براین

سیخوری و د تره سیخوری KGB ↔ CIA

نوسینی: بلید وفسکاو بلوخ
وهرگیرانی له عه ره بیه وه
مه شخه ل که وټوسی

سلیمانی ۲۰۰۲

مافی له چاپدان و له بهرگرته وهی پاریزراوه

ناوی کتیب: سیخوپی و دژه سیخوپی

نووسینی: بلید و فسکاو بلوخ

وهرگیرانی: مه‌شخه‌ل کهولوسی

چاپی: یه‌که‌م

سالی: ۲۰۰۲

تیراژ: ۵۰۰ دانه

چاپخانه‌ی: گه‌نج

سهرپهرشتی چاپ و بلاوکردنه‌وهی (فواد احمد کهولوسی)

ژماره‌ی سپاردنی (۴۱۳) ی سالی ۲۰۰۰ ی و هزاره‌تی روشنبیری پیدراوه

پازیک له وەرگیرهوه

لهو ساتهوه کوردستان داگیر و پشیل کراوه و خه لکه که ی دیل و کزیله کراوه ،
جه ماوه ری خه لکی کوردستان له هه موو به شه کانی کوردستاندا شۆرش و راپه رینیان
دژ به حوکی شۆفتنی ولاتانی ده ورو به ر و داگیر که ری کوردستان به ریا کردوو و له
رووی ته مه نیشه وه زۆری خایاندوو و باجیکی گیانی و ماددی زۆر و قه به و فراوانیش
له پیناوی به رده و امی پیدانیدا سهر ف کراوه ، وه لی به بی نه نجامیکی دل خوشکه رانه
کۆتایی هاتوو و سهرانی شۆرشه کان به زۆری له پروتوکۆلی موخابه راتی
جال جالۆ که ییدا به گورگان خواردن دراو ... نمونه لهو رووه وه هیند زۆره و له بهر
چاوان برانا که م پیوست بکات ناماژه ی بی بده ی ... نه م دیارده یه ش که له شۆرشی
کوردیدا ده بیری ت دیاره پیوسته ته فسیری بکه ی و هه لۆیسته ی له سهر بکه ی و وه
دیارده یه کی رۆتینی لی نه روانین ... پیم وایه یه کیک لهو هوکار و فاکته ره گرن گ و
بناغه یانه ی وای کردوو هه میشه کورد له مه یدان ی موخابه راتیدا بدۆریت ، تینه گه یشتن
و بی نه زموونی نه م نه ته وه یه بووه له موماره سه کردنی سیخوری و موخابه راتی دا ،
تی نه گه یشتن (له وه ی که چه نده ده زگا موخابه راتیه کان له دنیا دا کار له بریاری
سیاسی ده که ن و رۆل یان هیه له دروست کردنی نه و بریارانه دا) وای کردوو
کوردان به ته نها به بی نا له سهر را گه یاندن و پروتوکۆله را گه یاندنه کان کار بکه ن و
هه نگاو هه لبگرن ، باجی نه م رو که شی تی گه یشته ش له سیاسه تی ده ولی له سهر شانی
کوردان قورس که وتوو ، له کاتی کدا ده بوا یه شۆرشه کانی کورد هه میشه پشتی
په رده کان یان بخو یندا یه ته وه ... هینانه دی نه م نا واته گه وریه پیوست به وه ده کات
ده زگایه گی سیخوری و موخابه راتی گه وره به بودجه یه کی زۆر و توانای ماددی و

ته كنيكى و به شهرى قه بهو گرنگه وه بيته بوون ، نه مهش كاتيك يه ته دى كاتيك كوردان
ههست بكهن (يان راست بلين) تى بگهن لهو راستى يه كه دهزگا موخابه راتيه كان
له هيتانه دى بهرزه وه ندى يه كانى نه ته وه جيا جيا كانى دنيادا چ رولتيكى كارى گهر و
حه يه وي ده بينن ، به جورتيك هه موو برپاريكى سياسى ريخوشكارى له پشتى په رده وه بو
ده كريت ... نهو ريخوشكار يهش دهزگا سيخورى و موخابه راتيه كان پى
هه لدهستن ! كى هه يه نكولى لهو راستى يه بكات ؟!

مه به ستمان له وه رگيپرانى نه م په رتو كه پيكاني دوو خالى سهره كى بوو :

۱. روناكر دنه وهى كارى گهرى دهزگا موخابه راتيه كان له سهر برپارى سياسى
دهولته تان و هه ولتيك بو شار هزا بوون له سروشتى كار ه كه و گواسته وهى
نه زموونى دهزگا موخابه راتيه گه وه كان وهك (C . I . A) و (K . G . B) بو
نيو هزرى خويته رانى په رتو كه كه و ناشنا بوون بهو نامراز و پيوستيانه ي كه زور
جار له م بواره دا به كار ده هيتريت ، له سهروى هه مويشى يه وه تيشك خسته سهر
را دهى قوربانى دانى نه وانى به پيشه كه وه سهر قال ده بن ، كه هه نديك جار له
پيناوى چالاكى يه كدا كه بهرزه وه ندى وولاته كه يان مسو گهر ده كات گيان له
دهست ده ده ن يان لانى كه م ده كه ونه دهست دوزمن و دوزارى ژيانى ديليتى و
دهسته سهرى ده بن .

۲. له پال وه رگيپرانى نه م په رتو كه دا رازيك بو خويته ران بدر كينين و پيان
بيژين كوردان يش زه روره دهزگايه كى موخابه راتيه هاوشيوه ي دهزگا گرنگ و
زيندوه كانى دنيا يان هه بيت ، ويستان رووى بانگه واز بكه ينه هه موو لايهك
تاكو هه نكاو لهو رووه وه بنين ، تاكو به هه لگرتنى هه نكاو لهو سهره

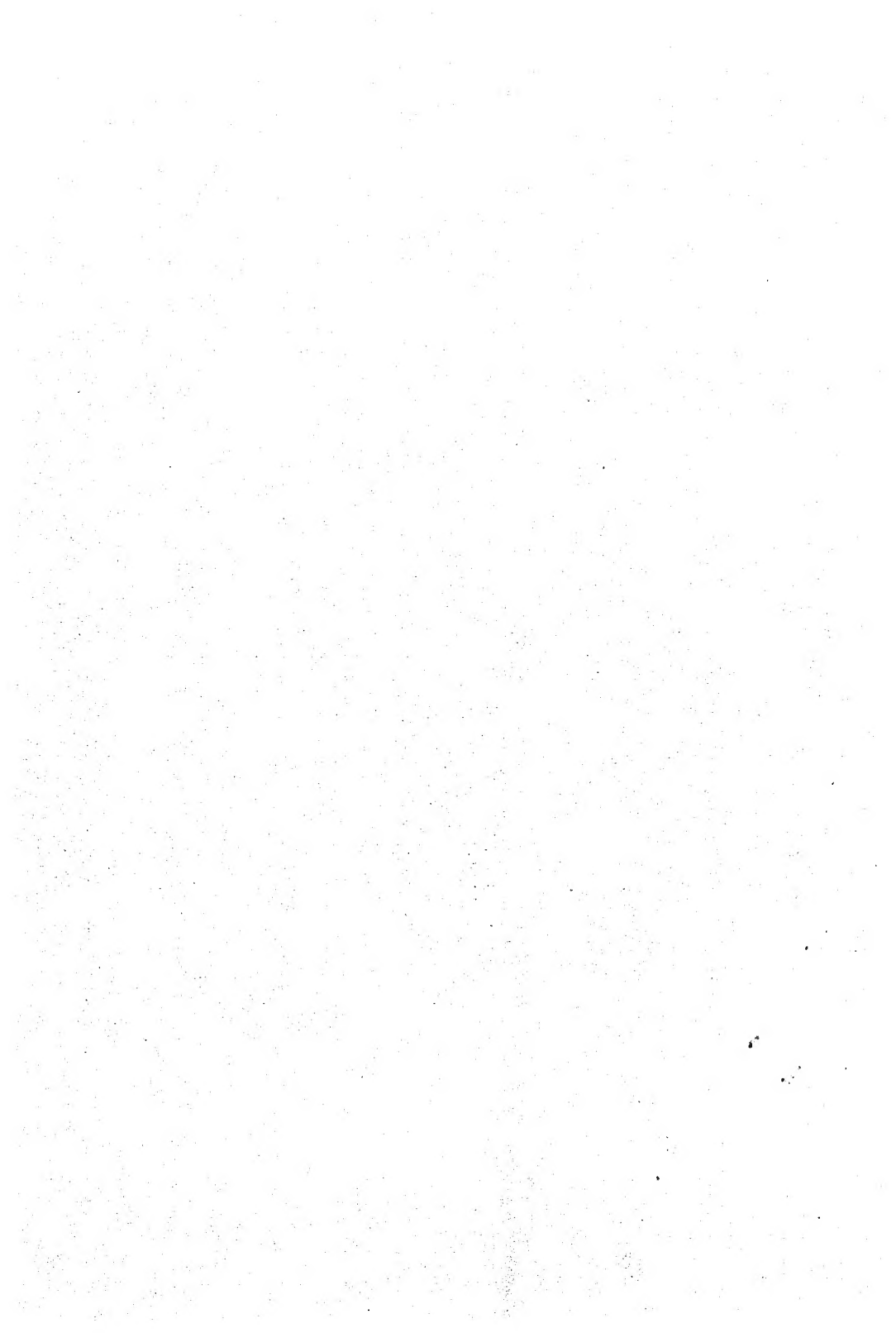
رېځگه يه وه و به دى هيتانى نه و خه ونه ، شه قاوېكى ترى شوړشى كورد له

روشه وه نزيك بكه ينه وه ..

نهمه به چاو پوشين له ناوهر ووكى په رتو كه كه كه تاييه ته به كرده وه و
چالاكى به كانى دوو دوزگاي گرنگى موخابه راتى له دنيا دا .

مه شخه ل كه وئوسى

۲۰۰۱/۳/۷

﴿کاتیک جه‌نگ کوتایی هات﴾

به‌کوتایی هاتی جه‌نگی جیهانی دووهم له (۱۹۴۵/۸/۲۴ ز) ۱۵، جه‌نگیکی نوی له‌نیوان ده‌زگاگانی هه‌والگری سه‌ر به‌یه‌کیتی سو‌قیت و نه‌مه‌ریکا‌دا ده‌ستی پیکرد، ئەم جه‌نگه‌ جو‌ره‌ها کرده‌وی سه‌رنج را‌کیشی سی‌خو‌را‌یه‌تی به‌خو‌وه‌ بینی، که‌هه‌ندی‌ک جار به‌کرده‌وی قاره‌مانانه‌و رۆمانسیانه‌ دینه‌ ناساندن... له‌رووی راستی یه‌وه‌ کرده‌وی غه‌در و کو‌وشتن و چا‌وبه‌ست کردن بو.

دامه‌زاندنی ده‌زگای هه‌والگری (C.I.A) ی ئەمه‌ریکا، به‌ره‌نجامی راسته‌وخوی کرده‌وه‌ سی‌خو‌ریه‌کانی ئەمه‌ریکا بوو له‌ساته‌ وه‌خته‌کانی جه‌نگدا... سه‌رۆک (فرانکلین رۆزفیلت) هه‌ستی کرد، پتۆسته‌ کار ریک‌خه‌ر مو‌خابه‌راتی درووست بک‌ریت بۆ پاراستنی به‌رژه‌وه‌ندیه‌کانی ئەمه‌ریکا له‌جیهاندا بۆ ئەم مه‌به‌سته‌ کا‌برایه‌کی ده‌وله‌مه‌ندی ده‌ستیشان کرد که‌له‌هه‌ل‌گرانی مه‌دالیای جه‌نگی یه‌که‌می جیهانی بوو به‌ناوی (ولیه‌م ج. دونوفان) ناسراو به‌ (وایلد بل)، ولیه‌م به‌و چا‌وه‌ سه‌یر ده‌کرا گوایه‌ زانیاری وردی له‌سه‌ر ده‌وله‌ته‌ نه‌وروپیه‌کان هه‌یه‌، بۆیه‌ بۆ‌ئهم پۆسته‌ ده‌ست نیشان کرا به‌تایه‌ت ده‌بارهی وولاتانی (ئیطالیا، ئەلمانیا، بریطانیا، فرنسا).

پیشو‌ه‌ختیش دا‌وا‌کاری گشتی بو‌وه‌ له‌وه‌زاره‌تی داد و له‌سه‌ر لیستی پارتی کۆماری خوی کاندید کرد بۆ پۆستی فه‌رمانداری نیو‌یۆرک له‌سالی (۱۹۳۲) دا.

وه‌ک تو‌انجیک له‌سه‌ر ده‌ست نیشانکردن (دونوفان) بۆ پۆستی کار ریک‌خه‌ری ده‌زگای هه‌والگری ئەمه‌ریکا، یه‌کێک له‌کارمه‌ندانی ده‌زگای هه‌والگری به‌ریتانیا له‌و ده‌مه‌دا

دهلیت (دهتوانین له میانه ی نهویاوه وه شتی زۆر به دهست بئین ، چونکه نهو پیاوه جینگای متمانه یه) ..

پاش ماوه یهك سروشتی کاره کانی (دونوفان) و دهسته لاتنه کانی دهستکاری کران ، کرایه (به پروه بهری نوسینگه ی خزمهتگوزاریه نیستراتیژه کان (ن، خ، ا) له دوای هیرشه به ناوبانگه که ی ژاپونیه کان بۆسه ر بهنده ری (بیرل) ی نه مریکی له گهل کوتای هاتنی جهنگیش دا نهو نوسینگه یه (۱۳) ههزار کارمه ندی تایه تی هه بوو .. بودجه شی گه یشتبووه (۳۷) ملیۆن دۆلاری نه مریکی .. دوا به دوای دامه زرانندی نه م نووسینگه یه (۳) به شی پیوه لکیترا به مهستی چاککردنه وه ی سیخوریه کان .. نهو (۳) به شه به م ناوانه وه ناسرابوون:

۱- سکر تار یا ۲- پلان دانان ۳- نه رکه کانی پشتی ده ریا ...

هه ریه که له م سی به شه به چه ند گروویتیکی موخابه رات پشت نه ستور کران بۆرپه رانندی نه رکه تایه تییه کان نهو گروپانه ناوئران "دهسته کانی کار" .. له نیو نه دامه کانی نه م گروپانه دا ، به ر پرسی و پسپۆر به ده ر که وتن له (نوسینگه خزمهتگوزاریه نیستراتیژه کاند) تاله دوایدا بوونه به پروه به رو نویته رو کارمه ندی پله بلند له ده زگای هه والگری ناوه ندی نه مریکا دا ، که له ناوه نده نیو ده ولتییه کاند به (C.I.A) ده ناسریت. سه ره رای گه شه کردنی رۆلی (ن. خ. ا) که به ئاشکرا سنوری نه رکه کانی خۆی به زانده بو له ماوه ی جهنگ دا (واته هینده کارا بووه - وه رگێر) ، دونوفان هه ولتی زۆر دا بۆ چه سپاندن و پشت نه ستور کردنی رۆلی نه م ده زگایه له رۆژگاره کانی ناشتی داها توو دا . سالی ۱۹۴۴ دونوفان نامه یهك بۆ سه رۆکی نه مریکا ده نویست و تیایدا ده لیت : (پیوسته پارێزگاری بکریت لهو توانایه ی نیستا له بهر ده ستماندایه) وه لی هه ندیک له به رپرسه نه مریکیه کان به تایه ت به پروه به ری نوسینگه ی لیکۆلینه وه فیدرالییه کان) (نیدگار هو فر) ، به ده م بیرۆکه که ی دونوفانه وه نه چوو

، كەدەزگايەكى ھەوالگىرى دابمەزىرىت وەك رىكابەرى دەزگاكەى خۆى .. بەھەر حال
دونوفان لەم ھەولەيدا سەر كەوتوو نەبوو لەبەردوو ھۆ :

۱. مردنى سەرۆك رۆزفەلت لەنيسانى سالى ۱۹۴۵ دا....

۲. گەيشتى كەسانىكى زۆر لەنەيارانى سىاسەتەكەى (بىرۆكەكەى) بەپۆستە
گرنگەكان ، لەسەردەمى سەرۆك (ترومان) دا .

لەوانە (ھارول سميث) بکەبەرپۆهەبەرى بودجە بوو لەو کاتەدا . تېيىنى دەكەين
شىوازی مامەلەو زمانى رەقى دونوفان لەگەل بەرامبەرەکانیدا وای کردبوو
بەبەردەوامى ژمارەى نەيارانى بىرۆكەكەى لەزىادبووندا بن . بۆيە لەكۆتايدا (ن.خ.!)
ھەلۆھەشترايەو ، ھەندىك لەبەشەكانى لکيئران بەدەزگای موخابەراتى دیکەو
... ئەو دەزگايانە دلتيا کرابوونەو لەرۆلى ئەم بەشەنە ، وەلى دەزگاکان نەيان دەزانى
لە پششى پەردەو بەشەكانى (ن.خ.!) خۆيان بۆچى نامادە دەكەن بەرلەدەست
پيکردنى مانگى ئەيلولى ۱۹۴۵ ، (ھيس فروستال) ى سکرېتېرى دەرياوانى
ئەمريکى ، تېيىنى ئەو ەى کرد دوبارە دابەش کردنەوى بەشەكانى (ن.خ.!) و ئەو
حالەتەى دەزگاکانى ترى تيدا دەژى پيويستە چارەسەر بکريت .. بۆيە داواکرا
لەپارتزەرېكى نيويۆرکى بەناوى (فرندياد ابرستاد) تا راپۆرتيکى ياسايى نامادە بکات
و تيايدا نامانج و داواکارىەكانى ئىدارەى ئەمريکا لەبوارى ھەوالگىرى و
سيخورايەتيدا دەست نيشان بکات ..

دواى نامادەکردنى راپۆرتەكە ، (ابرستاد) بەرەنجامېكى دەستگير بوو ، بريقى بوو لە
(ئەمريکا پيويستى بەدەزگايەك ھەيە بتوانيت لەقوناغەكانى ناشتى و شەردا
بەيەكسانى كارى خۆى بکات و ئەو قوناغانە بقۆزيتەو ...) دەست بەجى سەرۆك
تروومان دەستەيەكى موخابەراتى نووى پيکھيتا بەناوى (گروپى ھەوالگىرى
ناوەندى) (گ.ھ.ن) بەبۆنەى راگەياندى ئەم گرووپەو ووتى : (ئەم وولاتە
خوازيارى (گوستابو) نيە لەژىر ھەرچى دەمامکيک دا بيت ...) .. لەھەوالتيکيش دا

بۆ كۆنۆلتكردنى ئەم گروپە كە چالاكىەكانى مانگى لە (۱۹۴۶/۱) دەستى
 پىكرد، سەرۆك تروومان چوار پىساوى دەست نىشان كرد بۆ چاودىرى رەوتى
 كارەكانى (گ.ھ.ن). چوار پىاوەكە برىتى بوو لە :

۱- وەزىرى دەرەو ۲- وەزىرى جەنگ ۳- وەزىرى دەرپاوانى

۴- راوژكارى سەرۆكايەتى...

ئەم چوار پىاوە پىكەووە ناونران (دەسلەتتى ھەوالگىرى نىشتمانى)، بەرەسمىش راگەيەنرا
 (گ.ھ.ن) لە كەردەو كەنىدا بەرپرسە لەبەر دەم ئەم دەستە چوار كەسىدە... بۆ ناھەنگ
 گىران بەبۆنەى دامەزراندنى (گ.ھ.ن) ھەو سەرۆك تروومان ناھەنگىكى ساز كرد و تيايدا
 ميوانە تازەكانى پىشكەش بەنامادەبوان كرد، ميوانەكان شەبقەو عەباى رەشيان

لەبەر كەردبوو، ئەمەش نىشانەى پرسارى
 لاى چاودىران سەبارەت بەدەزگا كە
 جىھىشت، نەخاسە دەربارەى نامانجەكانى
 ئەم دەزگايە كە لەبەرەتدا بۆ كۆكردنەوہى
 زانىارى دامەزراوہ نەك بۆ سىخورى كردن

لەلایەكى ترەوہ، (ئەمىرال سىدىنى
 سوارز) كرايە بەرپۆہ بەرى يەكەمى ئەم
 دەزگايە، بەلام ئەم كارەكەى بەھەند
 وەرنەگرت، بۆيە پاش تىپەرپوونى (۶) مانگ
 بەسەر دەست بەكارى بوونىدا دەستى
 لەكار كىشايەوہ، و وژەنەرال (ھويت
 فاندنبرگ) كرايە دووہمىن بەرپۆہبەرى
 (گ.ھ.ن) لىرەدا جىي خۆيەتى ناماژە بكەين

(لىگژر گۆزىكۆ) ى جىابووەوہى سۆڤىتى لە ئەبىلو
 ۱۹۴۵ دا پەردەى لادا لەپووى مەترسى دارترىن تۆرى
 موخابەراتى سۆڤىتى لە ئەمەرىكاي باكورددا... گۆزىكۆ
 رۇخسارى خۆى بە دەمامكىكى رەش داپۆشەو لە
 وىتەكەدا لە ترسى بەشۆندا چوئەكانى KGB لە
 كەندەدا، كە لەوێندەر پىرسارى مانەوہ و
 نىشتەجى بوونى دابوو.

بهوه ژهنه رال (هویت) پیشت له پستی (راویژکاری سهرۆك بۆ کاروباری هه والگری) کاری کردبوو. خاوهنی عهقلیه تیکی سهرکه وتووی سیخورپایه تی بوو، ههروهه بزازای (سیناتوری ئه مریکی سهر به پارتی کۆماری ئارتهر قاندنبرگ) بوو... به ده ست به کاربوونی لهو پۆسته نوپیه دا (قاندنبرگ) سی سهرپیاوی دیکه ی بۆ راپهراندنی باشتری کاره کانی دامه زراند. شالاوێکی به رفراوانیشی ده ست پیکرد بۆ دارشتنی مافی سیخوری کردن له ئه مریکای لاتینی دا له ده زگای (نوسینگه ی لیکۆلینه وه فیدرالیه کان) (ن.ل.ف)... ههروهه توانی بریارێک له وه زاره تی جهنگه وه ده ربکات و تیایدا مافی چاودیری کردنی (بهشی سیخوری و زانیاریه نه پیه کان) بۆخۆی بپچریت که له بهر دا سهر به (ن.خ.ا) بوو...

(بهشی سیخوری و زانیاریه نه پیه کان) پیشت (٦٠٠) کارمه ندی هه بوو له گروپه کانی پشتی ده ریاکانه وه کاریان ده کرد له پریزی (١٠٠٠) کارمه ندی لهو گروپه دا... له دوایدا له دوایدا بهرپرسیانی (گ.ه.ن) توانیان دووبهشی تری گرنگی (ن.خ.ا) بچنه پال خویان، به شه کان بریتی بوون له :

١. نوسینگه ی خزمهت گوزاریه کان: بهرپرسیاری کۆکردنه وه ی ئه و زانیاریانه بوو که له هه نده ران دا لای خۆبه خشه ئه مریکیه کان چنگ ده که وت.
٢. بهشی زانیاریه ئیستگه ییه ده ره که کان...

له سهر ئاستی خودی گه شه سه ندنیشدا، (گ.ه.ن) توانی په یوه ندی به تین له گه ل وه زاره تی ده ره وه ی ئه مریکا دا به ستیته ههروهه په یوه ندی راسته وخۆشیان له ته ک ئه وپسپۆرانه دا گری دا که له وه وپاش ئازانسێکی هیمنایه تیان پیکه پتا به ناوی (ئازانسی ئاسایشی نه ته وه ی) (أ.أ.ن.ه وه).. له م قوناغه ی گه شه کردنیدا، ژماره ی کارمه ندانی (گ.ه.ن) گه یشته (٢٠٠٠) کارمه ند. له دوای سهرکه وتنی هاوپه یمانه کان له جهنگی دووه می جیهانیدا، ئیدی رۆژ به رۆژ پانتایی نا کۆکیه کانی نیوان ئه مریکا و سوقیهت فراوانتر ده بوو: به تاییهت دوا به دوای بلا و برونه وه ی ئه و

ههوالانه‌ی که باسیان له چالاکی چروپری سۆقیهت ده کرد له بورای سیخوری دا سالی ۱۹۴۵، (نیگور گوزنکو) ی کارمه‌ندی بلند پایه‌ی بالتویزخانه سۆقیهت له (نۆتادا : که نه‌دا) په‌رده‌ی له‌رووی کۆمه‌لیک دیکۆمیتی نه‌یتی سۆقیهتی لادا که تایهت بوو به‌شانه سیخوریه‌کانی سۆقیهت له‌ههریه‌که له‌که‌نه‌داو ئەمریکا دا. له‌کاتیکدا له‌بالتویزخانه‌که‌ی جیا‌بوویه ..

ئهو دۆکیومێتانه که (گوزنکو) له‌کاتی هه‌له‌هاتنی له‌گه‌ل خۆی له‌ بالتویزخانه‌که‌ی فراندبونی، په‌رده‌ی لادا له‌رووی په‌یوه‌ندی ژێر به‌ژێری هه‌ندی له‌بهر پرس و زانا که‌نه‌دیه‌کان به‌دزین و ناردنی زانیاری بۆ سۆقیهت له‌بوری دروو‌ستکردنی چه‌کی ناوکی دا .. له‌ئه‌نجامدا (۲۲) که‌س به‌تۆمه‌تی سیخوری کردن بۆ به‌رژه‌وه‌ندی یه‌کیته‌ی سۆقیهت ده‌ستگیر کران ... (گوزنکو ئاماژه‌ی دا به‌ مامه‌له‌ی ئه‌نتۆنی بلانت له‌گه‌ل موخابه‌راتی سۆقیهتی دا ، به‌لام ئینگلیزه‌کان بۆ ماوه‌ی بیست ساڵ له‌م مه‌سه‌له‌یه‌ بیده‌نگ بوون).

له‌یه‌کیته‌ی سۆقیهت له‌سه‌ر ناستی چالاکی سیخوری دا بارو دۆخ جیا‌واز بوو ، ئه‌وه‌بوو له‌گه‌ل کۆتای هاتنی جه‌نگ دا (لافرنتی بریا) ی پیاوی ستالین، به‌رپوه‌به‌رایه‌تی تۆریکی هه‌والگری زه‌به‌لاحی گرته‌ ئه‌ستۆ، که‌پیاوانی پۆلیسی نه‌یتی سه‌ر به‌هه‌ردوو کۆمیساریای (گه‌ل بۆکاروو باری ناوخۆ) و (ناسایشی ده‌وله‌ت) ی له‌بهر ده‌ستا بوو له‌ئه‌مه‌ریکا له‌به‌رامبه‌ر ئه‌م ده‌زگایه‌دا (ن.ل.ف) ی به‌رپرس له‌ ناسایشی ناوخۆیی و (C.I.A) ی به‌رپرس له‌کارو باره‌کانی ناسایشی ده‌ره‌کی دانراوه‌.

جیگه‌ی وه‌بیر هی‌نانه‌ویه هه‌موو کۆمیساریا‌کان له‌یه‌کیته‌ی سۆقیهت دا له‌ سالی (۱۹۴۶) دا کرانه وه‌زاره‌تی ره‌سمی .. (لافرنتی بریا) ش بویه دوو‌ه‌مین پیاوی ده‌سته‌لات دار له‌دوای ستالین ... لافرنتی به‌به‌کاره‌یتانی ده‌سه‌لاته‌ هی‌منایه‌تیه‌کانی

توانی سەرکووتی نهیاره حیزبی و ناوخۆیه کانی بکات ،لهو کاتهوه (نۆردوگای دهستگیر کردنه کۆمه لایه تیه کان) لهو وولاته دا دامه زێتر... .

جگه له وهش له سهردهمی (بریا) دا ماسۆنی خو پر چه ککردن گهیشته لووتکه ،دهست کهوتنی زانیاری سهبارهت به چۆنیتی درووست کردنی بۆمی ناوکی بویه تاکه خولیاو نه رکی هه والگهی سۆفیه تی وهک زانراویشه ئه مریکا له سه ره تای درووستکردنی بۆمی ناوکی دا سوودی له پێش کهوتنی نازی ئه لمانیا^۱ له رووی ته کنه لۆجیاوه وه رگرت .

سه بارهت به یه کیتی سۆفیه تیش به هه مان شیوه سوودی له ئه لمانیا وه رگرت و زانیاری به نرخێ زۆری لێانه وه چنگ کهوت ،به تایبهت له وزانا ئه لمانیا نه وه که به زۆره ملی له دوای جهنگه وه گوێزرا نه وه بۆ یه کیتی سۆفیه ت ،ده گو تریت گوايه وه زاره تی جهنگ نزیکه ی (۶) هه زار زانی ئه لمانی له سالی ۱۹۴۶ دا گواستۆته وه بۆ یه کیتی سۆفیه ت و ژماره به کیان تا سالی ۱۹۵۱ مانه وه و سه رجه میشیان پسپۆر بوون له دروستکردنی بۆمی ناوکی دا ههروه ها ده شگو تریت نه مریکا و سۆفیه تیه کان پێکه وه هه ستاون به پشکینی جیگه ی تۆری مووشه کی ئه لمانیه کانی جوۆری (۷۲) به ناماخی دهست کهوتنی زانیاری و توانای شه خصی له بواره دا .. هه رچه نده ئه و زانیاریانه راسته و خو نه بوونه یارمه تی دانی یه کیتی سۆفیه ت له درووستکردنی بۆمی ناوکی دا به لکو بۆمه ناوکیه که ی له مه ر سۆفیه ت به ره نجامی راسته و خو ی هه ولۆ کۆششی هه وال دهر و به کری گیرا وه کانی سۆفیه ت بوو ... ئه و مملانی سیاسی یه ی گو رده پانی جیهانی له سیی کان و قۆناعی جهنگی جیهانی دووه مدا به خو یه وه بیی ،یارمه تی یه کیتی سۆفیه تی دا بۆ وه گه ر خستنی توانا زانیاریه کان و رۆشنیران له پێناوی سه ر خستنی کۆمۆنیزم دا ...

بروای زال بوون به سه ر هۆشه ندی نه ورۆشنیرانه دا بریتی بوو له وه ی ،کۆمۆنیزم تاکه رزگار که ری مرۆفانه له ته نگ و چه له مه کانی سه رمایه داری ئابووری و

مۆتەكەى فاشىيەت و رەگەز پەرستى لەلایەكى ترەو یەكیتى سۆڤیەت سوودى لە
 سىفەتى ھاو پەیمان وەرگرت، لەماوەى جەنگ دا چونكە دەولەتە رۆژناواییەكان
 دوودل بوون لەوەى دۆستانى كۆمۆنىزم و ئەوانەى زانیارى بۆ دەنێرن بەخیانەت
 كارو سىخوړ ناوبەرن ... بەو جوړە یەكیتى سۆڤیەت بەردەوام زانیارى ھەبوو
 دەربارەى دوا گۆراناكاریە زانستى یەكانى رۆژناوا لەبواری درووستكردنى چەكى
 ناوكى دا ...

لەوانەى (كلاوس فوتشز) یەكێك بێت لە گرنگترین (سىخوړەكانى ئەتۆم) كە
 لەبەرژەو ھەندى سۆڤیەت كاربان كرديت، ئەم (فوتشز) ە، خەلكى ئەلمانیاو سەر
 بەشیوعیەكان بوو، لە دەست سەم كارى نازیەكان ھەلا تێبوو .. بەھۆى توانا
 زانستى كانیەو لەبواری ئەتۆم دا توانى لە پرۆژەى (مانھاتن) ى تايبەت بەدرووست
 كردنى بۆمبى ئەتۆمى دا كاربكات و، لە دوايشدا بوویە سەرۆكى (بەشى فیزیای
 تیۆرى) لە (سەنتەرى لىكۆلینەو ھى ئەتۆمى بەرىتانى) لە (ھارویل) لەماوەى
 كارەكەشى دا توانى زانیارى نھىتى بۆ سۆڤیەتیەكان رەوانە بكات .. لەسەرەتای
 سالى ١٩٤١ تا سالى ١٩٥٠ ئەو ھەبوو لەو سالىدا كارەكەى ئاشكرا بوو
 ، دەستگیر كرا ، یەكێكى تر لەو فیزیاییانەى لەبەرژەو ھەندى سۆڤیەت كاربان دەكرد
 (نالان ناى ماى) بوو، ئەم توانى چەند نمونەى ئەو (یۆرانیۆم) بەگوازیتەو ھە
 سۆڤیەت كەلە پرۆژەى (ئەنگلۆ-كەنەدى) ئەتۆمى سەر بە (بەرىتانیا-كەنەدا) دا
 بەكار ھێنرابوو، دزای ئاشكرا كرانى تۆرى سىخوړەكانى سۆڤیەت لەلایەن
 (گوزنكو) وە ئەم سىخوړەش دەستگیر كرا، جگە لەوانیش ھەریەكە لە (خولیس) و
 (ناشل روزنبرگ) یش زانیار ئەتۆمیان گواستەو ھە بۆ سۆڤیەتیكان و ھەردوو كیشیان
 لەسالى (١٩٥٣) دا لە ئەمریکا لەسێدارە دران، ھەروەھا (دۆنالد ماكلین) یش
 زانیارى بۆ سۆڤیەتیەكان گواستۆتەو ھە ئێمە لەبەشى پێچەمدا باس لەرۆلتى (دۆنالد
 ماكلین) دەكەین.

له گهل به دهر كهوتنى زانايانى نه تو مى سوقيه تى وهك (نه ندرىه زاخاروف)، ره و اجى
 بىرو بۆچوونى نهو كه سانه چاشه كشه ي كرد كه پىيان وابوو سهر جهم نه زموونى
 نه تو مى سوقيه تيه كان ده گهر پته وه بۆ چالاكى سيخورى له سالى ۱۹۴۷ دا جيهان
 بهر وه پيشه وه چونيكى نهوعى له سهر ئاستى چالاكيه هه والده ريه كان به خويه وه
 ده بينيت، يه كيتى سوقيه ت ليژنه يكي زانبارى درووست كرد كه سهر پر اى يه كه كانى
 هه والده رى دهره كى (سهر به وه زار هتى ناو خو)، چهنديه كه يه كى له ده ز گاي
 هه والگري سوقيه تى دا گرته خو. له كاتيكدا وولاته يه كگرتو وه كانى ئه مريكا
 درووست بوونى (C.I.A) ي راگه ياند. له دواى دهر چوونى ياساى ئاسايشى
 نيشتمانى، كه بهر ولى خو ي (گ. ه. ن) هه لوه شانده وه و (ده سه لآتى هه وال دهرى
 نيشتمانى) شى گورى به (نه نجومه نى ئاسايشى نه ته وه يى) (أ. أ. ن) ... شياوى باسه
 (ياساى ئاسايشى نيشتمانى) سهر وكى ئه مريكى سهر پشك كرد بۆ سهر و كايه تى
 (أ. أ. ن)، له پىناوى ئاسان كردنى كرده وه كانى په يوه ندى كردن له نيوان (C.I.A) و
 كوشكى سپىدا ... (C.I.A) يشى راسپارد بۆ كۆكر دنه وه ي زانبارى نه ينى
 له رپنگه ي ميكانيزمه كانى سيخورايه تيه وه و كرديشه لپىرسراو له بهر ده م (أ. أ. ن)
 دا. هه مان ياسا كه له (۱۹۴۷/۹/۱۸) دا دهر چوو (C.I.A) يشى سهر پشك كرد
 بۆ هه ستان به ئه ركيكى تر به پى داواكارى (أ. أ. ن) و داواكاريه كانى نه نجومه نه كه
 ئه ركه كان زياتر برىتى بوون له :

۱. رينموونى كردنى (أ. أ. ن) دهر باره ي چوئيتى رپره و كردنى چالاكى نهو ده ز گاي
 حكوميانه ي سهر به نه نجومه نه كه ن.

۲. تويزينه وه و ئاماده كردنى ئاموزگارى تايهت به هاريكارى له نيوان
 نهو ده ز گايانه دا

۳. هه لسه نگاندن و شيكر دنه وه ي زانباريه كانى تايهت به ئاسايشى نه ته وه يى.

۴. کار کردن بۆ راپەراندنی ئەرکی تر که کاریگەری لەسەر ئاسایشی گشتی
هەبێت هتد. بەو شێوەیە، یاسای ئاسایشی نیشتمانی ئەرکی سەرەکی (C.I.A)
یی لە قالب داو کردیە ئەرکیکی لاوەکی...

ئەمیر (رومسو هیلونکوتر) ی پیاوی پیشووی ھەوالدەری دەریاوانی و رێکخەری
تۆری تاییەتی سیخوری سەر بە دەریاوانی لە (باسیفیک) کرایە بەرپۆوەری (C.I.A)
... سەرەرای ئەوەیش ئەوروپا بەدایەشکراوی لەنۆن رۆژھەلات و رۆژئاوا دا
مایەو، ئەمەیش وایکرد بێتە گۆرەپانی ململانی و بازوو نیشاندا لەنۆن (C.I.A)
و دەزگای ھەوالگری سۆفیەتیدا... وەك زانراویشە ئەو دەولەتە ئەوروپیانی سۆفیەت
لە چنگی نازیەکانی دەرھێنان، بەھاوکاری شیوعیە ناوخییەکان، بوونە ھاوپیەمانی
سۆفیەت.. دەزگاکانی ھەوالدەریشیان بوونە بووکە شووشە لەبەردەم دەزگای
ھەوالدەری سۆفیەتیدا... ئەم فاکتەرەش یارمەتی بریای پیاوی ستالینی دا لە
موخابەرەتی سۆفیەتی دا، تاكو ھەژموونی ستالینیەت بەسەر ئەوروپای رۆژھەلاتدا
بەبەردەوامی بەیلتیئەو بەبێ بنەماکانی بەرگری لەمافی ستالین لە ھەژموون داریدا
(جان ماساریک) ی وەزیری دەرەوی (تشیكۆ سلوفاکیا) کە کەسایەتیەك بوو ستالین
خۆشی بەچارە ی نەدەھات، رۆژی (۱۰/۳/۱۹۴۸) لەدەرەوی مائەكە خۆیدا
تیرۆر کرا، لەراگەیانندی رسمی مردنەكەیدا ھاتبوو، گواپە ماساریک خۆی کوشتووە
ھۆکاری کوشتنەكەشی نادیارە، لەكاتیکدا ھەوالتی تر ناماژە ی دەدا بەوێ ماساریک
کوژراو... پاش ماویەکی کسوورت یاخود لەمانگی (ئایار) ی ھەمان سالدا
، موخابەرەتی سۆفیەتی توانی سەرچەم کاندیدە شیوعیەکان لەپراگ لە ھەلبژاردن دا
سەربخات بەبێ نەرەزایی ھیچ گروپیکی رامیاری تر... لەوکاتەدا، رابەری شیوعی
پۆلۆنی (فلادیسلوگومولکا) لەپۆستەكە ی دارنرا بەو پییە لەسیاسەتە ناوخییەکانیدا
سەر بەخۆیە.. چونکە بەبێ بۆچوونی ستالینیەت بۆ ئەو ووشە یە تاوانیکی گەورە ئەنجام
دراو (وەرگێڕ).

ھەرۋەھا لەئەوروپاشدا ،پروبوپروو بوونەوۋەھەكى مەترسى دار لەنيوان رۆژھەلات و رۆژئاوا لەسەر بەرلین سەرى ھەلدا ،لەكاتيكدە سۆڧيەتيەكان ئابلوقەيەكى ووشكانى بەرلىنى رۆژئاوايان دا بۇناچار كەردنى سويا رۆژ ئاوايىەكان بەپاشەكشە ،بەلام وولاتە يەكگرتوھەكانى ئەمەريكا بەھاوکاری بەريتانيا پرديكي ھەوايى دروست كەرد بۆ باربو كەردنى دانىشتوان و سەربازەكان لەبەرلىنى رۆژئاوا بە خۆراك و كەل وپەلى پيويست ..ئەمەريكيەكان سەركەوتن لە شكست پيھيتانى پلانى پروبوپروو بونەوھەكە بەبى ئاشكرا كەردنى ھۆكارەكانى ... ئامادەكارىي و ليك خويندن و ئاكوپەكانى نيوان دوو زەھىزەكە پيشى رووداوھەكان كەوتبوو لە ئەوروپادا و بەلكوو ھۆكاربوون بۆ سەرھەلدانى (پرووداو) لەئەوروپادا...

لەيەكەم دانىشتنى (أ.أ.ن) ى ئەمەريكى لەمانگى (۱۹۴۷/۱۲ ز) دا ،ئەنجومەنەكە ئاگادارى دا بەمەترسى كۆمونيەزم لە ئەوروپا و جىھاندا ... ھەرۋەھا دلە راوكيشى دەرپرى سەبارەت بە بەھيزى (حيزبى شيوعى ئىتاليا) لەقۇناغى پيش ھەلئەردنەكانى ئىتاليا لە سالى ۱۹۴۸دا.

زۆرىنەى چاودىران بۆچونيان وابوو شيوعىەكانى ئىتاليا سەركەوتنيكى گەورە لە ھەلئەردنەكانى (۱۹۴۸ ز) بەدەست دىن ، گەرييت و راستەو خو رۆژئاوا دەست وەرنەداتە ھەلئەردنەكانەوھە.

لەبەر ئەوھە سەرۆكى بەشى ئاراستەكەردنى راميارى لەوھەزارەتى دەرەوھى ئەمەريكا (جۆرج كينيان) دەربارەى مەترسى كۆمونيەزم دەنوسيت : (ئىتاليا خالى وەرچەرخانە بەرپرەوى شيوعىەتى لەئەوروپادا گەر شيوعىەكان لەوتىدەر سەربكەون ،ئەوا لەسەر حيسابى مۆلگەكانى ئيمە لەھەموو جىگەيەك سەركەوتوون ،ھەموو مۆلگەكانمان لەدەرياي سې ناوھراست و ئەوروپادا)..

رپرۆی شیوعیهت له ئه‌وروپادا، گهر شیوعیه کان له وێندهر سه‌ربکه‌ون، نه‌وا له‌سه‌ر حسابی مۆلگه‌کانی ئیمه له هه‌موو جیگه‌یه‌ك سه‌رکه‌وتوون، هه‌موو مۆلگه‌کاغانله ده‌ریای سه‌ی ناوه‌راست و نه‌وروپادا...).

به‌و شیویه (ئیتالیا) بوویه پینگه‌ی یه‌که‌م تاقیکردنه‌وه‌بو کارایی (C.I.A) و (هیلونکوتر) ی به‌ریوه‌به‌ری، که‌به‌رده‌وام پاسپارده‌و ئامۆزگاری پێده‌گه‌یی، ده‌رباره‌ی ریک‌خستنی چهند زنجیره‌یه‌ك کرده‌وه‌ی نه‌یئنی بو‌قه‌لاچۆکردنی حیزبی شیوعی ئیتالی و یارمه‌تی دانی گروهه‌ی رامیاریه‌کانی تر... ئه‌وه‌بوو (هیلونکوتر) ده‌سته‌یه‌کی پیکه‌یتا به‌ناوی (فرقة التدابر الخاصة) بو‌کارکردن له‌ژێر چاودێری (نوسینگه‌ی کرده‌وه تابه‌ته‌کان) له (C.I.A)، پیاویك به‌ناوی (جیمس ئه‌نگلتون) کرایه سه‌روکی ئه‌و ده‌سته‌یه، ئه‌و پیاوه به‌زیره‌کی و تووند و تیژی ناسرابوو، به‌ر له‌ده‌ست کردن به‌جی به‌جی کردنی ئه‌م ئه‌ركه (هیلونکوتر) داوای ر‌وونکردنه‌وه‌ی یاسایی له‌پراوێژکاری یاسایی (C.I.A) کرد، ده‌رباره‌ی ئه‌و کرده‌وانه‌ی برپاره له‌ئیتالیا دا جی به‌جی بک‌رین وه‌لامه‌که‌ی به‌نه‌خیر وه‌رگرته‌وه.

به‌لام پشته به‌پراوێژکردنه‌که نه‌به‌ست، به‌لکو برپاری دا هه‌لیك بداته (C.I.A) بۆچونه نیو کاریکی به‌و جو‌ره‌وه له‌دوای ئه‌وه، بلاو کراوه‌ی دژ به‌شیوعیهت له‌ئیتالیا دا چاپ کرا، پۆستکارت به‌دیواره‌کانی ر‌وما و هه‌موو وولاتدا لکیترا هه‌روه‌ها ووتاری دژ به‌کۆمۆنیزم به‌سه‌ر بلاو کراوه‌و ر‌ۆژنامه‌کاندا دابه‌شکرا جو‌ره‌ها درۆ ر‌یک خران ده‌رباره‌ی حیزبی شیوعی له‌پاش ساخته کردنی دیکۆمینتتایهت... بودجه‌ی ئه‌م شالاوه (٧٥) ملیۆن دۆلار بوو، سه‌رجه‌م داراییه‌که‌ش به‌سه‌ر پارت و که‌سایه‌تیه نه‌یاره‌کانی حیزبی شیوعیدا دابه‌ش کرا شیاوی باسه (جیمس ف‌ورستال) ی وه‌زیری به‌رگری ئه‌مریکا له‌وکاته‌دا هه‌لمه‌تیکی باربوو کۆکردنه‌وه‌ی له‌پ‌ریزی ده‌وله‌مه‌ند و پیاوانی بورصه‌ی ئه‌مریکا دا ده‌ستپنکرد له‌ژێر ناوی (قه‌لاچۆ کردنی مه‌ترسی شیوعیهت)، له‌هه‌موو شاره‌کانی ئه‌مریکا شدا ده‌نگی ووتار بێژ و به‌ره‌و ده‌ران

به پروپاگاندە بەرز بوو یەوہ بۆ قەلاچۆ کردنی ھەمان مەترسی سەرۆک ترومان لەو ھەش
 پتر چوو کاتیەک برباری بربنی ھاوکاری لەھەر کابینە ی حکومەتیکی ئیتالی دەر کرد
 کەشیو عیە کان بەشداری تێدا بکەن . ئەم ھەرەشەو گورەشانە کاریگەری زۆری ھەبوو
 لەسەر دەرنگدەرە ئیتالیەکان و چارەنووسی رامیاری وولات ... لەئەنجامدا شیوعیەکان
 نەیان توانی بگەنە دەستەلات ، ناشزانین نایا ھۆکاری شکستی شیوعیەکان دەرگەرپتەوہ
 بۆ ھەلەمەتەکانی (C.I.A) بەتەنھا ، یاخوود دەرنگدەرە ئیتالیەکان ویستویانە مەترسی
 مۆتەکەشی شیوعیەت لەوولاتەکیان دوور بخەنەوہ ، دوای ئەو زنجیرە پرووداوہی
 نەوروپای رۆژھەلات بەر لەھەلبژاردنەکان بەخۆیەوہ بینی ... دەمیتەوہ نامازە بدەین
 بەگرنگی و قەبارە ی ئەو ھەولانە ی (C.I.A) وەرگەری خست لەبەرانبەرکی شیوعیە
 ئیتالیەکان و شادمانی بەخشین بەسەرۆک ترومان ... دوا بەدوای سەرکەوتنی
 (C.I.A) لە جیبەجی کردنی نەرکەکانیدا ، ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوہ یی لە
 (۱۹۴۸/۶/۱۸) دا کووونوہ یەکی کت وبری گریدا ، لەمیانە ی ئەم کووونوہ یەدا
 نامازە ی ژمارە (۲/۱۰) دەرچوو ، سەبارەت بەدامەزراندنی دەستە یەکی ھەمیشە ی
 بوکردهوہ نەیتی یەکانی لەژێر ناوی (نوسینگە ی تەنسیقی رامیاری) (ن.ت.ر)
 بەمەر جیک (C.I.A) پارێزگاری لەم جوہر کردەوہ یە بکات لەمیانە ی (فرقة التدابر
 الخاصة) وہ ... نامازە کە ی گۆرین ئەم ناراستە کاریانە لە خوگر تیبو ((پتوسیە جیبەجی
 کردنی کردەوہ نەیتیەکان بەشیوہ یەکی وورد و ریک و پیک بیت ، بەجوړیک ئاسان
 ئیدارە ی ئەمریکا جیاوازی بکات لەنێوان بەرپر ساریتی حکومەت لەو کردەوانە
 لەگەڵ جیبەجی کەرانیدا کە بەرپرسی تەوزیع نەکراون بۆھەستان بەو کردەوہ یە .. ھتد))
 لێرەدا نامازە دەدەین بەوہ ی یەکەم بەرپرسی (ن.ت.ر) (فرانک ویزنر) ی کارمەنی
 پیتشووی (ن.خ.ا) بوو ...

سالى (۱۹۶۳) سەرۆك ترومان ووتى (لهو كاته دا دامه زراندى (C.I.A) م راگه ياند ، پروام نه ده كرد به وهى ئهم ده زگايه له داهاتوودا عه باى رهش له بهر ده كات ، له پرۆژانى ئاشتى و ناشته وايشدا كرده وهى خه نهجهرى جي به جى ده كات) .

له لايه كى تره وه (C.I.A) سوودى لهو ياسايه وه رگرت كه سالى ۱۹۴۹ ز ده رچوو به ناوى ياساى (C.I.A) ، وتيادا (C.I.A) ده به خشرى له سهرجه م حوكمه كانى ياساى فيدرالى كه ده زگاكاني كه رتى ره سى كارى پنده كهن ده يكه نه مهرج به سهر بهر پر سه كانيه وه تا (كار و ناو و مووچه و ژماره ي كارمه ند) ه كانيان ئاشكرا بكه ن ، ههروه ها سووديشى وه رگرت لهو ده سته لاتة بهر فراوانه ي به پى ياسا دراوه ، به پر يوه به ره كه ي ، به مافى خه رج كردنى دارايى و به كار هينانيه وه بى پابه ند بوون به بودجه ي ديارى كراوه وه جگه له وهش ياساش مافى نه ويشى دا به بهر يوه به رى (C.I.A) كه سالانه بوى هه يه (۱۰۰) بيانى به يئنه وولاته وه بى نه وى پابه ند بيت به ياسا كانى كوچه وه ..

ماوه ته وه بيژين ده رچونى ياساى (C.I.A) و دامه زراندى (ن.ت.ر) دوو كارى گرنگ بوون له زنجيره ي نه و كرده وه ياسا سازيانه دا كه چوار چيوه ي كرده وه نه يئيه كانى (C.I.A) يان وينا كرد له ماوه ي (۴۰) سال دا وه لى پيوسته ئامازه يش بده ين به وهى نه و گوربانكار يانه ي له ميتوده كانى جي به جي كردن يا خود له تيكه لكردنى به شه سيخوريه كان ته نها گوربانكاريه كى لاوه كى بوون له بهر ده م نه و هه موو نازاديه ي ياسا به ده زگاي هه والگري دا بوو .

﴿یه‌که‌مین کرده‌وی نه‌ینی﴾

له‌سه‌ره‌تای قو‌ناغی جه‌نگی جیهانی دووه‌مدا (ن.خ.!) هه‌موو توانا موخابه‌راتیه‌کانی
خۆی له‌وناوچانه‌دا چڕ کرده‌وه که‌سوپای ئە‌لمانیا داگیری کردبوو، به‌تایه‌ت له‌و
جیگایانه‌دا که‌شۆرشگێڕانی دژبه‌و سووپایه‌ی تێدابوو پاش کوتایی هاتنی جه‌نگیش
زۆربه‌ی به‌کرئ‌گیراوانی سه‌ر به‌ (ن.خ.!) ر‌وانینی خۆیانیا‌ن نه‌گۆری به‌رامبه‌ر ناماده‌گی
سو‌قیه‌ت له‌ ئە‌وروپای ر‌ۆژه‌لاتدا، به‌ل‌کو له‌گه‌ڵ سو‌قیه‌تیشدا به‌هه‌مان شیوه‌ی سوپای
ئه‌لمانیا جوولانه‌وه و زنجیره‌یه‌ک کرده‌وی نه‌ینیان ئە‌نجام دا که‌ به‌(جه‌نگی سیخو‌ران
(ناسرا یه‌که‌مین کرده‌وی ناو‌نرا فر‌وفیله‌که‌ی ئە‌لبانیا .

تا‌کو سالی ۱۹۴۸ ئە‌لبانیا له‌شانزی نی‌و ده‌وله‌تیه‌وه به‌دوور بوو، به‌و پیه‌ی
ده‌وله‌تیکی دوا‌که‌وتوو له‌ ده‌وله‌ته‌کانی (به‌لتیق) .. وه‌لی ئە‌و جیاوازیانه‌ی له‌نی‌وان
را‌به‌ری کۆمۆنیستی یو‌گسلافیا (جو‌زیف برو‌زتی‌بو) و(ستالین) دا به‌ده‌ر که‌وت بو‌یه
تیشک خسته‌ سه‌ر ئە‌لبانیاو گۆ‌رانی مه‌وقیفی ر‌امیاری ئە‌و وولاته‌ له‌سه‌ر نه‌خشه‌ی
سیاسی جیهاندا .. پاش هه‌ستانی (ستالین) به‌ده‌ر کردنی ئە‌لبانیا له‌پ‌یک‌خراوه‌ی ده‌وله‌ته
کۆمۆنیستیه‌کان له‌ سالی ۱۹۴۸دا (تیتو) ده‌ستی کرده‌ هاو‌کاری کردنی ئە‌لبانیای
هاو سنووری له‌سه‌ر هه‌ردوو ئاستی ئابووری و سه‌ربازی له‌هه‌ولتیکدا بۆ به‌ده‌ست
هێنانی دۆستایه‌تی ر‌ا‌به‌ری شیوعیه‌کانی ئە‌لبانیا (ئه‌نفه‌ر هو‌کسا) که‌تیتو هه‌میشه
دۆستایه‌تی و په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ ئە‌ودای به‌ (په‌یوه‌نی برا گه‌وره) ناوده‌برد وه‌لی ئە‌م
دۆستایه‌تیه‌ ته‌مه‌نی درێژ نه‌بوو، ئە‌مه‌یش وای‌کرد ئە‌لبانیا به‌ته‌واوی له‌روی په‌یوه‌ندیه
نیوده‌ولتیه‌کانه‌وه گۆشه‌گیر بێت و پ‌ریش بیه‌ته‌ جیگه‌ی کاریگه‌ری ر‌ۆژ‌ناوا.

لهه کاتانه دا بیروکهی هاوکاری کردنی نه یارانی ستالین له نه وروپای رۆژه لات دا
 له نیو حکومتی نه مریکا دا گه شهی ده کرد، نه مریکاییه کان پینان وابوو هاوکاری کردنی
 ده ولت و گرووپه سهر به خوکان له ستالین ده بیته هوی گورپنی رژیمه کومونیستیه کان
 له سهر تاسهری نه وروپا دا، به پشت به ستن بهم پروانینه، سهر کردایه تی سوپای نه مریکا
 به کیك له ژهنه راله کانی ناره بهاره گای (C.I.A) بونه وهی بهر پرسانی نهه ده زگایه
 بخاته نهو بارو دۆخه وه که له نه وروپا دا سوپای تیدا ده زی، ههروه ها بو لیکنولینه وه
 له مه سه لهی دابین کردنی زیاتری زانیاری نهی تی بوی .. له لایه کی تره وه به کیك
 له کارمهنده پیشوه کانی (ن.خ.ا) به ناوی (رۆبه رت ماکرویل) توانی سهر کردایه تی سوپا
 دلنیا بکاته وه که زالده سستی ستالین له نه وروپای رۆژه لات دا سه قامگیر نیه وه به لکو
 تاراده به کی زور لاوازه، (ماکرویل) پاش دانانی گریمانیک گه یشته نهه به ره نجامه
 گریمانه که ده بیژیت: تاجه ننده سو فیته یه کان توند تر ده ست له قورقور اگهی هاو په یمانه
 شیوعیه کانیان بنین، هینده به ره له سستی سو فیته له نه وروپای رۆژه لات دا زیاتر
 ده بیته .. به له بهر چا و گرتنی نهه گریمانه سهر کردایه تی سوپا بیروکه کی ماکرویل ی
 ته به نی کردو ده سستی کرده هاوکاری کردنی نه وانه ی که له ستالین جیا بو ونه ته وه و
 بیروکه یه کی دیکه شی بو زیاد کرد که پنی داده گرت له سهر هاوکاری کردنی جالیه ی
 سهر به وه ده ولتانه ی له ستالین جیا بو ونه ته وه، له پیناوی پیاده کرنی نهو پرۆسه یه ی
 ناو نرابوو (دوو باره چک سازی کردنه وهی نیشتمان) له نهه نجامدا (C.I.A) پاسپارده ی
 سهر کردایه تی سوپای جیه جی کرد و سه دان به کری گیراوی خو ی ناره پشتی
 به ره یسته ئاسنینه که وه، به گومانی نه وهی ده زگای هه والگری سو فیته ناماده یی نیه بو
 نهه جو ره کرده وانه، به هوی سهر قالیته وه به قهیرانه کانی شهروو کاولکار به وه نهه بارو
 دۆخه ش به دلنیا یه وه یاخی بووانی دژ به ستالینم له نه وروپای رۆژه لات دا سهرده خات
 به لام بیردۆزه که ی ماکدویل له هه له سه نگانده یی بارو دۆخی گشتی دا شکستی هیئا

، به تاييهت ئەم بېردۆزه حالەتی شەكەتی ئەوروپەكانی لەبەر چاوە نەگرتبوو كە لە ساڵەكانی
 جەنگ و ساڵەكانی بوونی سۆڤیەت لەسەر خاكە كەياندا دوو چاری بپوون .
 سەبارەت بە ئەلبانیا هەندێك وایان دەزانی لایەنگرانی (زوك)ی پادشای ئەلبانیا كە
 لە قاهرە بەدوور خراوەیی دەژیا ، لە ناوخوای ئەلبانیا دا بە هێزن وەك رابردووش
 دلسۆزن بۆی ، لە هەمان كاتدا ناوەندە هەوالدەرەكانی رۆژئاوا پێیان وابوو شیوعیەكان
 بەرپاوەرایەتی (هۆكسا) بە دەست چەندین گێڕگرفتی گەورەو هە دەنالتین بە تاييهتی لەو
 هەوالانەدا كە دەیدەن بۆ پاراستنی دەستەلاتە كەیان لە ئەلبانیا دا . لە ساڵی ١٩٤٧ هەو
 دەزگای هەوالدەری بەریتانیا (M16) ژمارەیهك كەمی پەرەشوووت دارەكانی
 لە ئەلبانیا دا بە زانددبوو بە نیازی گێردانی پەيوەندی نەهێنی لە گەڵ گرووپە نەیارەكانی
 شیوعیەت وەڵی پاراشوووت دارەكان شكستیان هێنا لە هەلەنان و هاندانی ئەو گرووپانەدا
 كە پێیان وابوو هاوکاریەكانی بەریتانیا بەس نیه بۆ هەستان بە شۆرشێك یاخود یاخی
 بوونێك لە دژی شیوعیەكان ، ئەمە لە كاتی كدا بەریتانیا بە دا بە زانددنی پاراشوووت دارەكان
 دەستی هەلەنگرت بەلكو چەند كامپێكی كردهووە بۆ مەشق پێكردنی پەنا بەرە
 ئەلبانیەكان لە یۆنان و ئیتالیا دا بەهۆی ئەم پەنا بەرەو هەتوانی چەندین جار هێرشی پارتی
 زانانەو سنور بەزاندن لەسەر سنووری ئەلبانیا جێهەچێكات ، بەلام ئەم كردهوانە
 سەرەرای دوبارە بوونەو هەیان ئامانجەكانیان بە دەست نەهێنا .

لە لایەكی ترەو هە رۆژئاوا بە لیبیراویەو هە بیریان كردهووە لە پروو خاندنی دەستەلاتی
 شیوعیەكان ، پاش تێكچوونی پەيوەندیەكانی نێوان (هۆكسا) و هاو پەیمانی پێشووی
 (تیتو) نەخاسەمە لەدوای ئەو هۆكسا هەستا بە لەكار لادانی وەزیری دەرەو هۆی (كوسی
 خوكسیه)ی لایەنگری یوگسلافیەكان (جی مینان)ی وەزیری دەرەو هۆی فەرەنسا
 لەو كاتەدا ئەم بارو دۆخە ی ئەلبانیای بەم تەرزە وەسف كردبوو (لە ئەلبانیا بارو دۆخە كە
 تراژیدیەو جەنگیش لەوێ نەدر چاوەروانی هەموان دەكات) . لەدوای ئەو واته لەدوا
 لەرزینی وێنە ی رژی می كۆمۆنیستی لە ئەلبانیا و بەردەوامی شیوعیەكانی ئەلبان بۆ چوونە

یونان به مہمستی هاوکاری کردنی هه‌فاله‌کانیان له‌شهری ناو‌خودا و هه‌روه‌ها له‌دوای گه‌شانه‌وه‌ی نه‌ستیره‌ی به‌ختی پارتی کۆمۆنیستی ئیتالیا که‌ته‌ن‌ها (۵۵) میل له‌ئه‌لبانیاوه دووره له‌دوای هه‌موو ئه‌وانه به‌رپرسانی (C.I.A) بروایان به‌بۆ‌چونه‌که‌ی ده‌زگای هه‌والگری به‌ریتانیا کرد به‌تایه‌تی له‌هاوکاری‌کردنی لایه‌نگرانی (شازووگ) هه‌ندی له‌په‌نا‌به‌ره ئه‌لبانیه‌کان بۆ دووباره داگیر کردنه‌وه‌ی ئه‌لبانیا له‌کۆتایه‌که‌انی سالی (۱۹۴۸) دا (نیرنست بیفن) ی وه‌زیری ده‌روه‌ی به‌ریتانیا گلۆپی سه‌وزی هه‌ل‌کرد بۆ نه‌نجام دانسی کرده‌وه‌یه‌کی سه‌ربازی سنووردار بۆ تیکدانی بارو دۆخ له‌ئه‌لبانیا دا .. به‌لام لیژنه‌ی (جهنگی سارد) له‌ به‌ریتانیا رۆژی (۱۶/۱۲) ی هه‌مان سال

(باره‌گای سه‌ره‌کی موخابه‌راتی سۆفیتی له‌گۆزه‌پانی " دز رجسکی " له‌مۆسکۆدا ، له‌و جێگه‌دا زیندانی به‌ناوبانگی لۆبینکای تیندایه ، لۆبینکا چه‌ندین کرده‌وه‌ی گرتن و نه‌شه‌نجه‌دانی زیندانی به‌سیاسی به‌کانی له‌یه‌کی سۆفیه‌دا به‌خۆوه‌ بینی وه).

رايگه ياند پتويسته سه بارهت به رهوشي نهلبانيا مامه له گه له ئه مريكيه كاندا
 بکريت.. سه ره راي راپاي ههلوپستي ئه مريكيه کان سه بارهت بهم مه سه له يه له سه ره نه م
 بناغه يه دوو نير دراو له نوسينگه ي ده ره وه ي به ريتانيا (وليهم هاي نه ره) و (لورد
 جليک) سه ر داني وولاته يه کگرتوه کاني ئه مريکايان کرد و له گه له (فرنک و ايزنر)
 له (نوسينگه ي ته نسقي راميار) و (رؤ به رت جوسي) له وه زاره تي ده ره وه ي ئه مريکا دا
 کۆ بوونه ويان کرد ... هه ردوولا پتک که وتن له سه ره دوور خسته وه ي ناوي هه ردوو
 حکومه تي به ريتانيا و ئه مريکا له هه ره هه لوپستي کي ئاشکرا سه بارهت به کرده وه ي
 سه ربازي له دزي نهلبانيا سه بارهت به شونا سنامه ي گه ريلاکانيش که برپار وابوو مه شقيان
 پي بکريت و کۆ بکريته وه له يه که ده سته ي سياسيدا هه ردوولا يه که رابوون که لايه نگراني
 (شازوگ) وه هه نديک له و محافيز کارانه ي له وولات هه له تاهوون بربره ي پشتي بزافي
 ياخي بووني نهلبانيا پتک ده هتن شياوي باسه رابه راني شۆر شگيراني نهلبانيا بهم جو ره
 پرش و بلاو ببوونه وه له منفاکانياندا: مه دحه ت فراشي له تورکيا بوو عه باس ئه رمه نجي
 له يونان سعيد کريوتز و عه باس کوبي له ئيتاليا هه روه ها ژماره يه که له په نابهران له مصر
 دا ده ژيان به سه ره کردايه تي (مه ليک زوگ) ...

له (نيسان ي سالي ١٩٤٩) دا (فرانک و ايزنر) به ره وه (له ندهن) که وته ري و به مه ستي
 تاوتوي کردني مه سه له ي دۆزينه وه ي بنکه يه که بو مه شق پي کردني شۆر شگيران
 له سه ره تادا بنکه يه کي ئه مريکا له ليبيا بو ئه م مه به سته ده ست نيشان کرا وه لي هۆکاري
 زۆر بوونه ريگر له بهر ده م ئه م ده ستي نيشان کردنه دا ئنجا راکان سه قام گير بوون
 له سه ره ده ست نيشان کردني دوورگه ي (مالتا) ي ژير ده سته لاتي به ريتانيا وه که بنکه يه که
 بو مه شق پي کردني شۆر شگيران (وايزنر) سه بارهت به هه له ژاردني دوورگه ي (مالتا)
 گووتي (له هه رکاتيکدا بيت ده توانين لاي به ريتانيه کان دوورگه يه که بدۆزينه وه تالييه وه
 بو گۆرپني رژيمي هه ره ده وله تيک له جيهاندا پشپره وي بکه ين) ... به ره له وه ي ده ست
 بکريت به جي به جي کردني کرده وه سه ربازيه که ليژنه (به ريتاني - ئه مريکي) يه که

تیڤینی کرد کاتی ئەو هاتوو یه کێک له پیاوه سهربازیه کانی ئەمریکاش دیاری بکریت بۆ
 سهركردایهتی کردنی ههلمهته سهربازیه که شان به شانی بهریتانیه کان بۆ ئەو مه بهسته
 ژهنال (رۆبهرت لۆ) دهستیشان کرا که ئەفسهرێکی یه دهگ بوو له سوپای ئەمریکادا و
 خاوهنی شارهزاییه کی باشیش بوو له کاروباره سهربازیه کانی (بالکان) دا و به کێکیش
 بوو لهو پیاوه سهربازیا نهی له ماوهی جهنگی جیهانی دووهم دا له قاهره خزمهتیان
 کردبوو لهم ماوهیهی پلان پێژی کردن بۆ وهشانندی گورزێکی سهربازی له دژی
 ئەلبانیا ههموو پێش بینه کان ئامارهیان بۆ شکست هێنانی پلانه که ده کرد به تاییهتی
 که پێک هاتهی شۆرشگێڕان له پرووی رامیاری و کۆمه لایه تیهوه پیکهاتهیه کی ئالۆز
 بوو... لێک دابرا نی سیاسی تانه و کاتهش له نیوانی هه ندیک له گروویه شۆرشگێره کاندا
 له ئارادا بوو تیره و هۆزه باکووریه کان که زوور بهیان گاووری (پۆم کاسۆلیک) ن
 له پرووی رۆشنیری و شارستانیه وه به تهواوی جیاوازن له گه ل هۆزه باشووریه کاندا که
 موسو لمان... ههروه ها له پرووی سیاسیه وه لایه نگرانی (مه لیک زوگ) ناکۆک بوون
 له گه ل شۆرشگێڕانی (به ره ی بالی) داشیاوی با سه ئهم به ره یه به سه رکردایه تی (عباس
 أرمنجی) له ماوه ی دلیرانه له دژی نازییه کان جه نگاوه... سه ره رای ئەم ئالۆزیا نه
 گروویه کان توانیان ده سه تیه کی نیشتمانی پێک به یتن بۆ چوونه نیو جه نگه وه ده سه ته که
 پێک هاتبوو له دوو لیژنه یه کیکیان سه ربازی بوو (عه باسی کووبی) سه رکردایه تی
 ده کرد وه ک نوینه ری (مه لیک زوگ) هه ری ه که له (عه باس أرمنجی) و (سعید کریوتزو) ش
 ئەندامی بوون لیژنه که ی دیکه رامیاری بوو ئەرکی سه ره کی بریتی بوو له به ره و دان به
 بیرو که ی (ئه لبانیای ئازاد) ئەم لیژنه یه یه کێک له رابه رانی به ره ی (بالی) سه ره و کایه تی
 ده کرد به ناوی (مدحت فراشی)... جگه له وهش ئەم ده سه تیه له کاره کانی دا سه ره که وتو
 نه ده بوو گه ر هاوکاری چه ندین دبلۆماسی شارهزا له کاروباری ئەلبانیادا نه بوا یه
 به تاییه تی له دوا ی پێدا گرتنی (شازوگ) له سه ره سه ره و کایه تی کردنی ده سه ته که... بۆ
 چه سپاندنی بینهی ئەم رۆله هه موو توانا و پ سه وانه کانی خسته خزمه تی (ده سه ته ی

نیشتمانی) یه وه به لām دلسۆزترین که سه کانی هیشته وه بۆ پاسه وانی کردنی نه وېره
 ئالتوونه یه ده ده گهی ئهلبانیا که له کۆشکی پاشادا هه بوو له شاری قاهره ۱۴/۷/۱۹۴۸
 یه کهم دهسته یه په نابهره ئهلبانیه کان په وانه ی (مالتا کران) به مه بستی راهیتانیان نه م
 کاره له نهیته یه کی زۆر گه و ده به پێوه چوو سه ره رای بلاو بوونه وه ی ژماره یه کی
 زۆری به یریتانیه کان له ویدا... (۱۹۴۸/۹/۹) پاسه وانی رۆخه کانی ئیتالیا هاو پێیه تی
 یه کهم گرووی په نابهره ئهلبانیه کانی کرد که له سه ره پشی که شتی (البحار الهائجة= ده ریا
 هه له چو وه کان) به ره و ئهلبانیا ده چوون له دوای مه شق پیکرانیان پاسه وانه ئیتالیه کان
 زانیاری پێویستیان ده دایه (C.I.A) ده رباره ی به پێوه چوونی کرده وه کان ...
 به گه شتی شۆر شگێرێان بۆ ئهلبانیا له مانگی (تشرینی یه کهم) دا (پۆلیسی نهیته ی) ئهلبانیا
 که ناگاداری پلانه که بوو بۆ سه ی بۆدانان و ده ستگیری کردن ... پلانه که شتی پوچه ل
 کرده وه له دوای نه مه چه ند نامه یه کی نهیته ی گشته بنکه ی موخابه راتی به یریتانیا
 له (کۆرفو) سه رچاوه ی نامه کان ئامۆزای یه کی که له و ئه فسه ره ئهلبانیانه بوو
 که راسپێردرابوو بۆ سازدانی کرده وه که له ناو خۆدا نامه کان باسی ئه وه یان ده کرد که سی
 کهس له گه ریاکان له بۆ سه ی پۆلیسی نهیته ی دا کوژراون و ئه وانی دیکه ش ده ستگیر
 کراون (جیمس ئنگلتون) که هه ره له سه ره تا وه سه ره ره شتی کرده وه که ی ده کرد پتی
 وابوو موخابه راتی سۆقیه ت زانیاری ده ست که و تو وه ده رباره ی کرده وه که له هه ندیک
 له و په نابهره ئهلبانیانه وه که له رۆژ ناوا ده ژین: له م راپه شدا پشی به وزانیاریه کۆنانه
 ده به ست که له سه رده می (فلیکس دجیر جنسکی) یه کهم دامه زرینه ری ده زگای
 هه والده ری سۆقیه ت له سالی (۱۹۱۷ز) موخابه راتی سۆقیه ت هه ستا وه به دروست
 کردنی به کریگه راوی خۆی له ریزی نه یارانی سۆقیه ت دا به هه ر حال شۆر شگێرانی
 ئهلبان له دوور گهی مالتا وه به رده وام بوون له سه ره چه ند باره کردنه وه ی هه و له
 سه ربازیه کانیان به نیازی تیکدانی بارودۆخ له ئهلبانیا وه ل به هیچ شی وه یه که به خت
 یا وه ریان نه بوو به لکو یا وه ری هیژه کانی ئاسایشی ئهلبانیا بوو که هه میشه زانیاری پیش

ۋەختىيان ھەبۇ سەبارەت ھەۋەى رۇو دەدات لەلايەنى خۇيانەۋە ئەمىرىكىە كان ھە
 بەرنجامە دەستىيان ھەلنەگرت ئەۋەبۇ (مايكل بىرك) ى نۆينەرى (ن.ت.ر) و راسپىردراو
 بۇكار كىرن لەگەل بەرىتانيە كاندا ھەستا بەگۋاستنەۋەى بىكە كەى خۇى بۇ
 (رۇما) بەمەبەستى چاۋدېرى كىرنى دووبارە كۆكردنەۋەى شۇر شىگىرانى ئەلبان
 ھەروەھا كۆمپانىيە كى ۋە ھەمىشى دامەزران بەناۋى كۆمپانىيەى (فلىمە كەشخە كان) بۇ
 رۇو پۇش كىرنى كىردەۋە ھەۋالدىرە كانى ... ئەۋماۋەىە رېگە نەدرا بە (بىرك)
 سەردانى (مالتا) بىكات شىاۋى باسە (بىرك) لەسەردەمى جەنگى دوۋە مى جىھانى دا
 كارمەنى (ن.خ.ا) بوۋە لەلايەن (فرىك لىندىزى) بەرپۇەبەرى نوسىنگەى تەنسىق
 بۇكاروبارى ئەوروپا ۋە كراۋەتە نۆينەرى (ن.ت.ر) لە ئەلمانىيەى رۇژناۋاۋە (جان
 ماكلىۋ) ى نۆينەرى بالاى ئەمىرىكا پىشنىارىكى پىشكەش كىرد كەلە (C.I.A) ۋە پىنى
 راگەنەنرابوۋ باسى لەمەشق پىكىرنى شۇر شىگىرانى ئەلبانىا دەكىرد لەئەلمانىادا.. لەژىر
 بەردەى كۆمپانىيە كى ۋە ھەمى دا كەپاشتر ناۋنرا (كۆمپانىيەى ۴۰۰۰) ئەم كۆمپانىيە
 شان بەشانى ھەندىك لەئەفسەرە ئەمىرىكىە كان (۲۵۰) پەنابەرى ئەلبانىشى لەخۇ
 گىرتوۋ كەلەنۆياندا ھەندىك لەۋ بەر پىرسانەى تىدابوۋ كەراسپىردراۋون ئەركى
 سەركىدايەتى پىرۇسەى راھىنانە كە بىگرنە ئەستۇ.. لەلايەكى ترەۋە (مايكل بىرك) كەئەۋ
 دەم لە ئەوروپاۋو راسپىردرا كە جىگەيەكى گونجاۋ بدۇزىتەۋە بۇ كار كىرنى ئەم
 كۆمپانىيە لە ئەلمانىادا ئەۋەبۇ (بىرك) تۋانى جىگەيەك بدۇزىتەۋە تاۋە كۇ بىتە بىكەى
 گەرىلا ئەلبانىە كان ناۋچە كە ناۋى (شلىوس) بوۋ دەكەۋتە سەر لىۋارى رۇوبارى
 (نېكر) لەدەۋرۋبەرى ناۋچەى (ھايد لىرگ) دا سەرەپاى ھەلگىرنى ئەم ھەنگاۋە
 پۇزەتىفانە لە سەرە رېگەى دووبارە كۆكردنەۋەى شۇر شىگىرانى ئەلباندا كەچى
 شىكارىە كانى تايەت بە (C.I.A) ھەندىك راپايسى نىشان دەدات سەبارەت
 ھەۋەرگىرنى ھەلۋىستى گونجاۋ لەمەر ئەلبانىا ئەۋەبۇ يەكىتى سۇقىت سەركەۋتى
 بەدەست ھىنا لەتەقاندنەۋەى يەكەم بۇمى ئەتۇمى لە (ئەيلول-۱۹۴۹ز) دا ئەمەش

لایه نگرانی (شەری سارد)ی هاندا تاكو فشار بخەنە سەر كۆشكى سىبى بۆنەوہى بەردەوام بێت لەسەر شلەژاندنى بارودۆخى ناوخۆى ئەلبانیا، ھەروەھا بەشە رەسمیەکانى ئیدارەى ئەمریکا زانیارى و ھەوالى پێچەوانەیان پێدەگەشت دەربارەى باروو دۆخى (ھۆکسا)و ھاوێلە کۆمۆنیستەکانى لەئەلبانیا دا.

جگە لەو دوو ھۆکارە ھۆکارىكى تریش لەئارادابوو کەبریتی بوو لەبارودۆخى بەھێزى ستالین، ئەم فاکتەرەى سى یەم ھەندى لەپاوە ژیرەکانى كۆشكى سىبى هاندا تاكو دووبارە چاو بگێرنەوہ بەپیشیارە مندالانەکانى (ن.ت.ر) دا. وەلى ئەم دلە راوکی و پرسیارو پرسیاروكانە نەدەدران بەگوى ئەو شورشگێرە ساکارانە دا !! کەبەردەوام بوون لەسەر ھەشق کردن لەسەردەستى موخابەرەتەکانى پۆژناوادا ...

لەلایەنى خۆیەوہ (ئەنجومەنى ئاسایشى نەتەوہى) راپۆرتىكى بەرز کردەوہ تیايدا ھاتبوو (سەرەراى بارودۆخە نارەحەتەکان، پێویستە لەسەر وولاتە یە کگرتووەکان بەردەوامىتى بەدات بەھاوکارى کردنى کردەوہ سەربازى و شالاوہ ئیعلامیەکانى دژ بە کۆمۆنیزم، بەنامانجى پارێزگارى کردن لەو ترووسکە ھیوایەى کە پى وایە ھێزە ناشیوعیەکان لەوولاتە دۆستەکانى یە کیتی سۆڤیەت دا سەردەکەون، گەر وولاتە یە کگرتووەکان دەستبەردارى ئەو کردەوانە بێت، ئەوا یانى دەست بەردارى ئەو بنەما بناغەییانە بوو کەراپەراییەتى ئەمریکا بۆ جیھانى نازادى لەسەر راوہستاوہ) ...

لەگەڵ سەرەتای سالى (١٩٥٠ ز) دا، راي گشتى ئەمریکی قەلسى دەردەبرى بەرامبەر ھەژموونی سۆڤیەت بەسەر بارو دۆخى نێو دەولەتیدا، و دەستەوسانى ئیدارەى ئەمریکا تارادەیهكى زۆر لە پاراستنى ھاوسەنگى نێوان دوو زل ھێزە کە ... (سیناتۆر جومکارش) توانى راي گشتى ئەمریکا لەدژى سیاسەتەکانى كۆشكى سىبى ھانبەدات، لەمیانەى تۆمەت بار کردنى چەند پاتکراوہوہ کەناراستەى (٨١) کارمەندى وەزارەتى دەروەہى دەکردو بەنا دلەسۆزى بۆ وولاتەکەیان دابوو لەقەلەم و نامازەشى بەبوونی ئەندامى بەبیرورا شیوعى دەکرد لەنێو حکومەتى ئەمریکا دا ... یە کێک لەو کەسانەى

بەرشالاوی تۆمەت بار کرانه که کهوتن، (دین ئەکنسون) ی گەورە کارمەندی وەزارەنسی
دەرەو وە کۆنە هاوەلی سینخوری سوڤیەتی (ئەلگەر هیس) بوو ...

لەژێر فشاری رای گشتی و تۆمەت بار کردنەکانی (مکارش) دا، لیژنەیەک پێکھێنرا
لە (لیژنە ی لیکۆلینەو وەکانی سەر بە ئەنجوومەنی پیران) و لیژنە پێکھاتووە که دەستی کرد
بە لیکۆلینەو وە سەرەتایەکانی لە گەڵ هەندێ لە کارمەندە رەسمیەکاندا نیچیرە که پارێزراو
بوو سەگی راویش بەردەوام دەوێرین لەبەر تینویەتیان بەخوێن سەگی راو لە واکتەدا
بریتی بوو لە بەشی هەرە زۆری گەلی ئەمریکی (دەرپرسی دانەرە) وەرگێری کوردی
که کهوتبوو بە شوێن تۆمەتبار کردنەکانی پیاویک که هەرگیز خۆش و یستراو نەبوو، واتە
(مکارش) ... رای گشتی (C.I.A) و (ن.ت.ر) هاندا بۆ ئەوێ پەلە بکەن
لە وەشاندنی گورزی سەربازی لە ئەلبانیا.

لە و ماوەدا پەنابەرە ئەلبانیەکان بە باشی راپهێنانە کەیان بەرێ دە کرد. جگە لە هەندێ
گیرو گرتنی راپرسی بچووک که کات ناکاتی لە نیوان لایەنگرانی (پادشا زوگ) و
نەیارەکانیدا سەری هەڵدەدا ...

گەریلاکانی ئەلبان لە (مالطا) چەند هەولێکیان دا بۆ پیشڕەوی کردن بەرەو
سنوورەکانی ئەلبانیا لەرێگە (یۆنان) وە بە مەبەستی ئەنجامدانی شالاوی سەربازی
.. بە لایم پۆلیسی یۆنانی سەرچەمیانی دەستگیر کرد، پاش ئەوێ بۆ یۆنانیەکان پروون
بوو وە که بەریتانیەکان بەووردی ئامانجەکانی کرد وە سەربازیەکان و شیوازی جیبەجی
کردنە کەیان بۆ حکومەتی یۆنان پروون نە کرد و ئەو، بەم پێوانگە ئەنجام دانی کرد وە
سەربازیەکانی راوەستاند بۆ ئەوێ خۆ لە کاردانەوی راپەری ئەلبانی لە ناو خۆدا دوور
بخاتە وە .. لە ئەنجامدا، حکومەتی یۆنان شۆرشگیر ئەلبانیە دەستگیر کراوەکانی
مەرەخەس کردو گواستنی وە بۆ جینگەیه کی نەیتی بۆ ئەوێ پەردەپۆشی مەسەلە که
بکات ... لە کاتیکی دواتر دا، شۆرشگیران هێرشیان کردە سەر سنوورەکانی ئەلبانیا و
تارادەیهک سەر کهوتن لە بەزاندنی هیلەکانی بەرگری شیوعیەکانی ئەلبانیا دا، بە لایم

نەیان توانی یەکیڤنە بن لەپیشڕەوی کردندا، بەهۆی ئەو زیانە زۆرەیی لەژمارەیی کەمی شۆرشگیران کەوتوو ...

لەدوایدا ئەوانەیی دەرباز بوون لەچالاکیکە کە، گەڕانەووە کامپەکانی ڕاهێنان و بیرو ڕای خۆیان سەبارەت بە بارودۆخی گۆڕەپانی جەنگ بۆ بەرپرسیان ڕوون کردەووە، دوو پاتیشیان دەکردهووە کە ئەستەمە بەم ژمارە کەمەووە هیڵەکانی بەرگری ئەلبانیا بەتەواوی تێک بشکێتێت نەخاسە لەم کاتەشدا کە هەمووان ڕوایان وایە کە دەزگای هەوالگری ئەلبانیا زانیاری پیش وەختی هەیە، لەسەر هەموو چالاکیکە سەربازیکان و ئەو هەنگاوە سەربازیانەیی لەلایەن شۆرشگیرانەووە دەگیرێت بەر ... بەرەنجامی زیانە مەروپەکان و هەولە شکست خواردوووە کان، شۆرشگیران هەستیان بەحەقیقەتی شکستی نەرکەنیشتمانیکەیان دەکرد ... وگومان و دوو دلیش دزەیی دەکرده ناخی ڕاهێنەر و بەرپرسە ئەلبانیکان لە ڕیزی شۆرشگیراندا ... نایە ئامانج لەدووبارە کردنەووەیی ئەم جۆرە چالاکیانە تەنھا مەرامی و ماستاو کردنە بۆ بەرپرسیان لە (M16) بردوای و سەرانی (C.I.A) و (ن.ت.ر) لەواشتن؟ گەر وەلیمە کە ئەری بیست پرسیاریکی تر سەرھەڵەدا کە زۆر لەووە قورسترە وەلام بدیتەووە پرسیارە کە تاهەتایە لەسەرزاری وێژدانی مەرودا دەمیتێتەووە کە دەلێت (نایا مەرامی کردن بۆ سەرانی (C.I.A) و (M16) تاوانیک نەبوو کە زۆرێک ڕۆحی بیگەردی بویە قوربانی؟) ...

لەنێوەندی ئەم دوو پرسیارەدا راستیک لای شۆرشگیرانی ئەلبانیا خۆی قوت دەکردهووە کە دەلێت :- (ئەزمونە کەیی لەمەر ئەلبانیا، بەتەنھا بریتیک لە ئەزموونی مەملەتیی نێوان (C.I.A) و (M16) لەسەر هەژمونداریتی و زالبون لە ئەوروپادا). سالی ۱۹۵۰، پیاوانی (M16) هەستیان بەتەنگ دەستی دارایی دەکرد بەهۆی پاشەکشیی ئابووری بەریتانیاووە، لەکاتی (C.I.A) و (ن.ت.ر) هەستیان بەهیچ نەکرد جگە لێشاوی ماددە ... لەم ڕووشەووە، دەزگای (M16) کەوتە ژێر

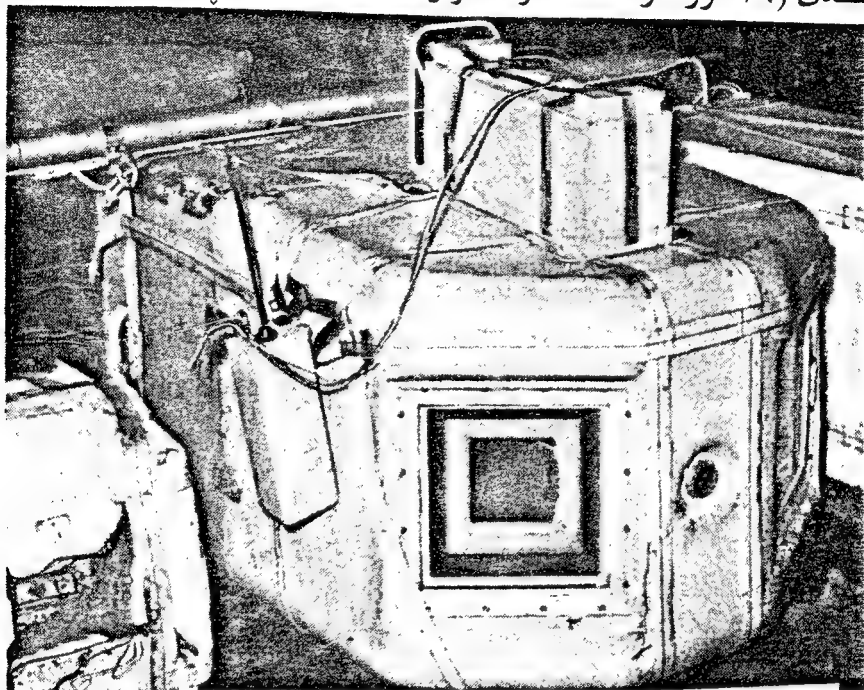
کاریگەری پشکەوتنی تەکنەلۆژی ئەمریکاوە کەتا رادەیه کی زۆر بوو یە هۆی
سەرکەوتنی (C.I.A) لەبەواری سیخوری دا .

لەهەمان سالد (فرنک وایزنی) سەرۆکی (ن.ت.ر) پیاویکی شارەزای لەکاروباری
(بالکان) دا هەلبژارد بەناوی (گراتیان یاسیفیتش) هەردوو زمانی صربی و کرواتی دەزانی
و بەباشی پێیان دەدا ، پشتر لەگەڵ سیخوری بەریتانی (کیم فیلبی) دا کاری کردبوو
بۆ سازاندنی هەل و مەرجی هاریکاری لەنیوان ئەمریکا و بەریتانیدا . . لەسەرەتای
حوزەیرانی هەمان سالد ، هێزە شیوعیەکانی کۆریای باکوور توانیان هەندیک ناوچەی
کۆریای باشوور داگیر بکەن ، ئەم خالەش بوو بەلگە بە دەستی ئەمریکە کەنەو بە
پاساودانی کردەو سەربازیه کانیان لەئەلبانیادا ، بۆیە بریاریان دا لەسەرپلانی گۆڕینی
رژیمی ئەلبانیا بەردەوام بن ، وەڵی ئەم پرسیارە ی ئامادەگی هەمیشە ی هەبوو ، ئەم
پرسیارە بوو : باشترین ئامراز کامە یە بۆ گەیانندی گەریلاکان بەناو جەرگە ی ئەلبانیا؟ ..

وەلامی پرسیارە کە ئەم جارەیان لە (جەو) دەو هات ، (ن.ت.ر) پتی وابوو
گواستەووە ی شۆرشگیرەکان بۆناو جەرگە ی ئەلبانیا لەریگە ی ئاسمانیەو (واتە
بەفرۆکە) ، ریگە یەکی لەبارەو ئەمریکا دوو چاری تۆمەتار کردن بەپیشل کردنی یاسا نیو
دەو لەتیه کان ناکاتەو . . لەلایەکی ترەو . . بەرپرسیانی (M16) ش بیروکە کەیان
بەگونجای زانی . . ئەخاسە لەبەریتانیا کۆمەڵیک فروکەوانی پۆلونی هەیه کە لەجەنگی
جیهانی دووهم دا لەدژی ئەلمانیه کان جەنگاون و لەشەرە ئاسمانیەکاندا چاپوکیەکی بی
وێنەیان نیشان داوو – لیژەدا جی خۆیەتی ئاماژە بەدیت بەو ی ئەم فروکەوانانە ناچار
کراوون کە بسوولی کیمیای ژەهراوی (سیانید) هەلبگرن بۆئەو ی لەکاتی بەدیل
گیرانیاندا قووتی بدەن .

لەپاش دا ، راهێنانی چر بۆ فروکەوانە خۆبەخشەکان لە هیدل برگ سازدرا
، لەبەرپێکرانی ئەم راهێنانەدا هەردوو رابەری ئەلبانی (کوبی و ئیرمنجی) زۆر جار
ئامادە دەبوون و دلە راوکی و ترسی خۆیان دەردەبەری بەرامبەر ئەم پرۆسە

ههوايه. نهوه بوو پيشبينيه كانيان راست دهرچوو ، بهوهی یه كهه ههولئ به كارهيئانی
فرگه ی یۆنان شكستی هيئا چونكه يه كيكيان بهرله فريني فروكه كان پلانه كه ی تيكدا
... ئيدی (١٦ فروكهوانه تهرخانكراوه كهيان) گهراندهوه بوئهلانیا.

(ههندئك له نامتزه سيخوريه ئهمريكي به كان كه موخا بهراتی تيشكي دهستی بهسردا گرتوون ، ئهم كامپراشه و
نامتزه كانی تروش كه (C.I.A) به كاری دههتيان بو سيخوری كردن بهسهر مۆلگه سهربازيه كانهوه له ئوروپای
روژهه لاخدا دهخرانه نيو ئهو بالتۆنانهوه كه بو مه بهستی كهشاسی ههله ده دران و له بهريزه كي زۆره وه وئسه ی
مۆلگه كانيان ده گرت) .

كه ئهر كي جيه جيكر دنی ئهم كارهيان له ئه ستۆ دابوو ... كه تۆ به كه گهر ئيرايه وه ، نۆ
فروكهوان به ئه ستهم توانيان هزی تاييه تی سهه به شور شيگيرانی ئه لبانيا له ناو جهرگه ی
ئه لبانيا دا دابه زین ، به لام پۆلیسی نهیئنی ئه لبانيا له بۆسه دا بوو بۆيان ، توانی هه موو
پاره شووت داره كان بگريئ جگه له دوانيان كه توانيان هه ليين بو یوگسلافیا ...

وهك كاردانه وه بهك له سهه را كرددنی ئهو دوو پیاوه ، پۆلیسی ئه لبانيا خيترانی يه كيكيانی
كوشت (واته خيترانی (ئادهم جيرا) ی كوشت (ئادهم جيرا) له یوگسلافیا بۆ ماوه ی
١٩ سال زیندانی كرا) له ماوه ی ساتی يه كه می زیندانی كرا نه كهیدا ، ههولئ ده دا

بهرپرس و رابه‌ره ئه‌لبانیه‌کان و هئاگابیتیه‌وه له‌مه‌ترسی ره‌وشه‌که ، وه‌لی نه‌ی ده‌زانی ئایه
 وئاگادار کردنه‌وه‌کانی ده‌گاته‌گوتی به‌رپرسان یاخود نا؟ سه‌ره‌رای شکسته‌ناشکراکه‌ی
 ، که‌چی (ن.ت.ر) به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر به‌سه‌رباز کردنی په‌نابه‌ره ئه‌لبانیه‌کان و ناردنی
 دارایی بو گامپه‌کانیان له‌ریگای رۆماوه...

له‌حوزه‌یرانی ۱۹۵۱ یشدا ، دابه‌زاندنی ۱۶ شۆرشگیرێ تر له‌ئه‌لبانیا دا هه‌مان
 چاره‌ نووسی به‌رکه‌وت ، ئه‌وی له‌جیگه‌ی دابه‌زاندنه‌که‌دا کوژرا ئه‌کوژراو ئه‌وانی
 تریشیان له‌دوای دادگای کردنی ئاشکرایان له‌شاری تیرانی پایته‌خت به‌تۆمه‌تی ناپاکی
 هه‌ره‌ که‌وره به‌رانبه‌ر ئه‌لبانیا ، له‌سێداره‌ دران . له‌دوای ئه‌م زنجیره‌ روداو په‌نابه‌ره‌کان
 هه‌موو ئومیدیکێ سه‌رکه‌وتنیان له‌ده‌ست دا ، ئاستی هه‌ستی نیشتمانی لای په‌نابه‌ره
 به‌سه‌رباز کراوه‌کان دارووخا ، ئه‌وانه‌یان که‌له‌ده‌وری نه‌یاران یاخود لایه‌نگرانی (پادشا
 زوگ) دا خر بیونه‌وه .. له‌لایه‌کی تره‌وه به‌ریتانیه‌کان هه‌ولێندا گرووپیکی تر
 له‌په‌نابه‌ران له‌سه‌رزه‌ویه‌کانی (دراقوور) ی به‌ریتانیا مه‌شق پێکات ، به‌لام هه‌وله‌که
 شکستی هێنا به‌هوی ناکارامه‌یی ده‌سته به‌سه‌رباز کراوه‌ نویه‌که‌وه .

به‌کوژای هاتی ئه‌م ئه‌زمونه‌ی ، به‌ریتانیا دۆسیه‌ی ئه‌لبانیای داخست و برپاری دا
 کاروباری ئه‌لبانیا به‌ته‌نها جیه‌یلێت بو ئه‌مریکا تاکو به‌ناره‌زووی خۆی برپاری
 گونجایی له‌باره‌وه‌ بدات ، ئه‌مریکا له‌لایه‌نی خۆیه‌وه‌ هیوا بر او نه‌بوو به‌سه‌رکه‌وتنی
 شۆرشگیرانی ئه‌لبانیا ، به‌تایه‌ت له‌دوای دره‌وشانه‌وه‌ی ئه‌ستیره‌ی سه‌ر کرده (حامیت
 ماتجانی) که‌به‌توانای خزی سه‌لماندبوو له‌هه‌ل‌گوتنی ناره‌ختی و نه‌رکه‌ قورسه‌کان دا ...
 به‌وه‌ بۆ ئه‌زێر جه‌اره‌داری (C.I.A) دا له‌هه‌ورگه‌ی (کالانیسیا) ی یونانی له‌سالی
 " ۱۹۵۵ دا کۆمه‌ڵێک ئه‌لبانیه‌ نارو بیته‌ به‌ترسه‌کان ، له‌گه‌ڵ سه‌ر کرده (ماتجانی) دا
 ره‌هه‌یان ده‌ستگیر کرد . برپاری به‌رده‌وامی دانیان به‌رده‌وته‌که‌ دا ... ئه‌مه‌ش وای کرد
 (مه‌لیک زوگ) کۆمه‌ڵێک له‌بیاوه‌کانی ره‌وانه‌ بکات تاکو شان به‌شانی (ماتجانی) مه‌شق

بکەن . لەم قۆناغەدا ، ھەندیک واگومانیان دەبرد کە رژیمی (ھۆکسا) دەستی بە داروخان کردوووە لەبەر دووھۆ:

۱- ژمارەیک لەشۆرشگێڕان توانیویانە بچنە ناو جەرگەی ئەلبانیاوە ، و تۆریکی پەيوەندیشیان لەنێوان ناووە دەروەدا رێکخستووە .

۲- مردنی ستالین لە (۱۹۵۳/۳/۵) ز.دا... وەڵی ئەم ئەگەرەش بێ ھوودەو پوچ دەرجوو ، لەدوای ئەوێ لەشەوی سەری سالتی ۱۹۵۳ دا رادیۆی ئەلبانیا رایگەیاندا : زۆریک لەو ئەلبانیانەی لەماوێ دووسالتی رابردودا داھەزیتراوەتە ئەلبانیاوە لەسەر دەستی (C.I.A) دا ئیستا لەزیندانەکانی ئەلبانیان ، بە(حامیت ماتجانی) یشەو ، کە لەسەرەتای یەکەم ئەرکی سەربازیدا دەستگیر کراوە . بەم رایگەیاندا ، ئەمریکیەکان لایان ئاشکرا بوو ، کە لەماوێ دوو سالتی رابردودا موخابەرانی ئەلبانیا خەڵەتاندوونی و وای لە ئەمریکیەکان گەیاندوووە کە تۆری پەيوەندیە ناوخی و دەرهکیە کە تۆریکی راستەقینە ! .

بەلام بۆچی ھەموو ھەولەکەکان بۆ روخاندنی (ھۆکسا) شکستیان ھێنا ؟ وە لەمەکانی ئەم پرسیارە زۆرن و فاکتەرەکانیش ھەمە چەشن . پێشۆرانی سیخووری شیوە یەک دەنگن لەسەر ئەوێ (کیم فیلی) پیاوی سۆڤیەت لە (M16) دا ھۆکاری یەکەمین بوو لە (فروڤیلەکی ئەلبانیا) دا ، بەرلەوێ نەتیجەکی ئاشکرا بێت (کیم فیلی) رایکاردە یەکێتی سۆڤیەت و پاشماوێ تەمەنی لەوێندەر گوزەراند .

شیاوی باسە لەسالتی ۱۹۴۹ دا فیلی لای زۆرینە ناسراوەکانی ، پیاویکی رۆشنیر و ، زیرەک و ، دلسۆز و خوشەویست بوو لای زۆریەکی ھاوڕێکانی ... بەراستیش فیلی خواوەنی ئەخەسلەتە باشانە کە کۆری یەکێک لەسیاسەت مەدارە ناسراوەکانی بەریتانیاش بوو ، توانی بگاتە پۆست و ناوەندە ئالۆزو گرنگەکانی (M16) ، چەندین جار نوێنەری (M16) بوو لەوولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکاو بەشداری کردوووە لە چاودێری کردنی و سەرپەرشتی کردنی مەشقی شۆرشگێڕە ئەلبانیەکاندا بەلام

(رۆبه‌رت لۆ) گومانی هه‌بوو له‌وه‌ی (فیلی) زانیاری دزه‌ پیکات له‌به‌رژه‌وه‌ندی
سۆفیه‌یه‌کان که‌چی نهم تۆمه‌تانه‌ی بۆ نه‌سه‌لا... هه‌رچه‌نده‌ له‌وکاته‌دا ووتی : (زۆر
ناشکرایه‌ که‌ هه‌واڵ دزه‌ ده‌کات بۆ ئه‌لبانیه‌کان .. شیوعیه‌کان زۆریکی زۆرین
ده‌زانن...) به‌رپرسیانی (C.I.A) داوایان کرد که‌ (کیم فیلی) به‌په‌له‌ بگه‌ڕێتوه‌ بۆ لاندن
له‌دوای هه‌له‌تانی دووبه‌کرینگرای (M16) بۆ یه‌کیته‌ی سۆفیه‌ت..

شیایو پاسه‌، به‌رپۆه‌به‌ری (C.I.A) له‌ تشرینی یه‌که‌می ۱۹۵۱ هه‌و گومانی په‌یدا
کردبوو به‌رامبه‌ر ئه‌و رۆڵه‌ په‌نامه‌کیه‌ی (کیم فیلی) ده‌یبنیت، بۆیه‌ هه‌ره‌شه‌ی کۆتایی
هێنان به‌په‌ی وه‌ندیه‌ به‌تینه‌کانی نیوان (C.I.A) و (M16) ی کرد گه‌ربیت وئهم
ده‌زگای دوهمه‌ هه‌له‌سه‌یت به‌گۆشه‌گیرکردنی (فیلی) و گواسته‌وه‌ی له‌ (واشنتن)...

(فیلی) ده‌رباره‌ی رۆژه‌کانی ژبانی له‌ (واشنتن) دا ده‌لێت (چه‌ند ژماره‌ی
ناسراوه‌کانم و ئه‌وانه‌ی سه‌ردانیان ده‌کردم له‌ (واشنتن) زیادی بکرایه‌، ئه‌ونده
زانیاری له‌مه‌له‌فه‌که‌م دا زیادی ده‌کرد... منیش ته‌نها له‌راستیدا ئه‌وهم مه‌به‌ستبوو)
له‌راستی دا (فیلی) دانی نه‌ناوه‌ به‌رۆڵی دوورپوانه‌ گیراندا له‌ (فرۆفیله‌ که‌ی ئه‌لبانیا) دا
.. وه‌لی گه‌ربیت و پۆسته‌که‌ی فیلی و په‌یوه‌ندیه‌ ئالۆزه‌کانی له‌ (واشنتن)، له‌لایه‌ک و
پاک‌کردنه‌ نابرو به‌رانه‌که‌ی بۆ یه‌کیته‌ی سۆفیه‌ت له‌لایه‌کی تره‌وه‌ هه‌روه‌ها برو جووری ئه‌و
زانیاریانه‌ی پۆلیسی ئه‌لبانی لێی ئاگادار بوو پیکه‌وه‌ به‌ستینه‌وه‌... ئه‌وا به‌ره‌نجامی‌کمان
ده‌ستگیر ده‌بیت که‌ فیلی به‌رپرسه‌ له‌ کوژرانی پتر له‌ (۳۰۰) که‌س که‌له‌نیواندا منداڵ
و ئافره‌ت هه‌بووه‌ له‌ماوه‌ی جه‌نگی ئه‌لبانیادا... به‌هه‌رحال ماوه‌ته‌وه‌ بێژین
جه‌ماعه‌ته‌کانی (ده‌ربرسی ده‌قاو ده‌قی نوسه‌ره‌ وه‌رگیرێ کوردی) (C.I.A) و
(M16) هۆکاری پشته‌وه‌ی شکستی ئه‌رکی شۆرشگێڕانی ئه‌لبانیا بوو... بۆئهم‌ه‌وه‌
بۆچی هه‌ردوو ده‌زگا که‌ دوا که‌وتن له‌خه‌مڵاندنی حه‌قیه‌تی شکستی پرۆسه‌که‌ی
ئله‌لبانیا؟ سه‌باره‌ت به‌م بابته‌ به‌رپۆه‌به‌ری (ن.ت.ر) بۆکاروباره‌کانی ئه‌وروپا له‌و
قۆناغه‌دا ده‌لێت : (یه‌کینه‌ بوون له‌سه‌ربرینی خه‌لک له‌به‌شی کۆتایی جه‌نگی ئه‌لبانیادا

، کارێکی ناره‌وشتی و که‌رانه‌ بوو له‌هه‌مان کاتدا (بێ‌گومانی کارتی قصابه‌کان
نه‌ده‌گه‌یشتنه‌ ملی پیاوانی (C.I.A) و (M16) به‌لکو به‌ته‌ن‌ها ده‌گه‌یشتنه‌ ملی
په‌نابه‌ره‌ ئه‌لبانیه‌کان ، که‌بوونه‌ قوربانی ئه‌وانه‌ی پیلانیان داده‌ناو زانیاریان کو‌ده‌کرده‌وه
له‌نوسینگه‌ سیخوریه‌کاندا ... گهر (کیم فیلی) ناپاک بووبێت ئه‌وا هه‌رگیز (C.I.A)
و (M16) بێ‌تاوان نین .

﴿ جه نگی زانیاریه کان ﴾

له په نجا کانه وه تانم کاته ی ئیستامان ده ز گاکانی هه والده ری ئه مریکا و سوځیه ت هه موو هه ول و توانایه کیان خستوته کار له پیناوی قایل کردنی وولاته کانیا ن به زه وره تی هیشتنه وه ی چالاکی سیخوری و یارمه تی دانسی به هه موو ئامرازیک مادامیک دوزمن له بهر هی بهرامبه ردا ماییت ... به پیی ئم هه ولانه بهر پر سانی (C.I.A) و (K.G.B) (واته موخابه راتی سوځیه ت) هه موو هه ولتیکیان به گه ر خستوه بو ده ر خستنی ئه و ده ست که وتانه ی له هه ولته سیخوریه کاند ا به ده ستیان هیئاوه و ئه و رۆله کاریگه ره ی دامه زراوه ته نزمی و ئیداریه کانیا ن بینویانه له دوا ی ئه وه ی سالی ۱۹۵۰ ز (ولتر سیمث) له دوا ی (ئه میرال هیلون کوتر) کرایه بهر پیوه بهری (C.I.A) (سیمث) چه کوشکاریه که ی په یکه ری ریکه خستنی (C.I.A) ی کرد بو ئه وه ی سه رنجی بهر پر سه کانی به لای خزیدا رابکیشت له م روه وه سی بهر پیوه بهرایه تی نویی پیکهینا بهم ته رزه:

۱- له ئه نجامی خسته پالیه کی (ن.ت.ر) و (نوسینگه ی کرده وه تایه تیه کان) بهر پیوه بهرایه تیه کی نویی به ناوی (بهر پیوه بهرایه تی پلان دانان) پیکهینا، (ئالن دالس) کرایه بهر پیوه بهری (فرنک وزنر) یش جیگری بهر پیوه بهر (ریشارد هلمز) پۆستی بهر پر سی کرده وه کانی پیسپردرا .

۲- بهر پیوه بهرایه تی (زانیاریه کان) چه ند نوسینگه یه کی هه بوو که (C.I.A) یان به زانیاری پیوست پشت نه ستوو ده کرد و له پرووی نیشتمانی و ئیعلامیه وه

هاریکاریان ده کرد ... دیارترین نویسنکه کانی سهر بهم بهرپوه بهرایه تی به بریتی بوون له
:

● نویسنکه ی خه ملاندنی نیشتمانی .

● نویسنکه ی زانیاریه زانستی په کان .

● نویسنکه ی زانیاریه نالو گوریتکراوه کان .

۳- بهرپوه بهرایه تی (پشتگیری) له پاشدا ناوړا بهرپوه بهرایه تی (بهرپوه بردن) نه رکی
سهره کی بریتی بوو له ریکخنستی کاروباری دارایی و شتو مهك ... بهرله کوتای هاتی
سالی ۱۹۵۲ ژماره ی کارمندانې (C.I.A) گه شته (۱۰,۰۰۰) کارمهند .
وه بودجه کشی بهرپوه سمی دیاری نه ده کړا سالی ۱۹۵۳ زیش سهر وک
(نایزنهاور)، ژهنه رال(سیمث) ی کرده بهرپرس له نیداره نوی په که ی خویدا و (ئالن
دالس) ی شی کرده بهرپوه بهری گشتی له (C.I.A) دا هه ووهك چون (جون
دالس) ی براشی کرده وه زیری دهره وه ی نه مریکا . شیاوی ناماژه پیدانه (ئالن
داس) سهره تای کاری موخا بهرپوه بهری ده گه رپته وه بو جهنگی جیهانی په کهم له قوناغی
جهنگی جیهانی دووه میس دا په یوه نندی به (ن.خ.ا) وه کرد هیته له راپه راندنی
کاره کانیدا وورد و زیرهك و کارامه بووه هندیك له هاو له کانی ناویان نابوو فیله
سپیه که . دیاره فیلې سپی ناسراوه به زیره کی په کی زور . له په کهم ههنگا ویدا بو
له گورنای فراوان خوازیه کانی سوځیه ت و کونزول کردنی هه و له کانی شیوعیه ت له م
پیتاوه دا ، (دالس) به هه ماههنگی له گه ل بهرپوه بهرایه تی پلان دانانی (C.I.A) دا هه ستا
به دامه زراندی (رادیوی نازادی) و (رادیوی نه وروپای نازاد) که پروگرامه کانی له
نه لمانیای رژناواوه په خش ده کرد ... و سالانه ۳۰ ملیون دولاړ خه رچی ده خسته سهر
(C.I.A) ... پرېك له و پاره یه تهرخان کړا بو نه و روشنبرو کارمهنده نیستگه بیانه ی
له رادیو که دا کاریان ده کرد و خه لکی نه لمانیای روزه لآت بوون .

ههروهه (دالس) پئی داده گرت له سهر په خشکردنی پروگرامی ئاینی بۆ ئه وروپای
 رۆژهه لات وهك ئه لته رناتیفی نهو كرده وه تيكده ريانه ی پيستر (C.I.A) جيیه جی ی
 ده كردن له و كاته دا خه رجیه گشتیه كانی (به پړوه به رایه تی پلان دانان) گه شته (هه شتاو
 دوو ملیون دۆلار)... دیسانه وه له هه مان چوار چیوه دا ، (C.I.A) یهك ملیون
 دۆلاری خه رج كرد بۆ دامه زرانندی (ئه نجومه نی سهر به سستی مه ده نی) و (۳۰۰ هه زار
 دۆلار) یش بۆ به شداری كردن له دامه زرانندی سه نته ریکی توژی نه وه ی جیهانی له ویلایه تی
 (ماساتشوستس) ی ئه مریکی ، جگه له و خه رجیانه ش ده زگای هه والگری ئه مریکا بری
 (۵۰،۰۰۰) دۆلاری به هوی به رپر سه ته نزمیه كانه وه گه یانده ده سستی (وولتر رودز) ی
 سه رۆکی سه ندیكای کریکارانی ئوتومبیل له ئه لمانیای رۆژئاوا دا بۆ دابه شکردنی به سهر
 سه ندیكای کریکاریه ناشیوعیه كانی وولاتندا... له به رانه ریشدا یه کیتی سؤقیه ت ده سته و
 نه ژنۆ نه وه ستابوو له ئاكار ئه م ده سته و ده رانانه ی ئه مریکا له کاروباری کریکاراندا ، به لکو
 پتر کارابوو له هاوکاری کردنی سه ندیکا کریکاریه كانی وولاتانی رژئاوا دا ، نه وانه یان
 كه لایه نگری حیزبه كۆمونیسته كان بوون نه خاسه له ئیتالیا و فهره نسادا .

له لایه کی تره وه (C.I.A) هه لمه تیکی به رفر اوانی ده سته پیکرد له پیناوی
 هاو کاریکردن و فراوان کردنی بلا و بوونه وه ی یه کتییه کریکاریه كانی سه ندیكای
 پشه سه ر به سته كان له ئه وروپا و جیهانی سیهه م دا (نارنه ر گولدنبرگ) له پشتی ئه م
 هه لمه تانه وه بوو ، ئه م پیاوه پۆستی به پړوه به ری کاروباری کریکارانی له (ن.خ.ا) دا
 هه بوو... دواتریش بوویه (وه زیری کاری) ئه مریکا... وه یه کینیش بووه له دادوه رانی
 دادگای تمیز له وولاته یه كگرتووه كانی ئه مریکا .

نامانجیش له زāl بوون به سهر نهو یه کیتی یانه دا ، به کاره یتانیان بووه وهك میکانیزمیک
 بۆ پروپاگهنده و بلا و كرده وه ، ههروهه گواسته وه ی نامۆزگاریه كانی (C.I.A) و
 رینمایه كانی به رپړگه یه کی په نهانی و درسه كراو . به ئه ندازه ی کار کردنیشی له پریزی
 سه ندیكا کریکاریه كاندا ، (C.I.A) کاری له نیو یه کتییه كانی لاواندا

کردوه..بۆغونە(بزوتنەوہی لاوانی ئەوروپایی) لەماوہی (١٩٥١-١٩٥٩) ڤیری
(یەك ملیۆن و سێ سەدھەزار پاوەندی) لە(C.I.A)وەرگرتووہ...لەسالی ١٩٧٥ز
دا تۆم براون ی کۆنە کارمەندی بەشی(پێکخراوە جیہانیەکان) لە (C.I.A)دا راستی
ئەم زانیاریانە ی دووپات کردوہ.

لەکاتی(C.I.A) لەپێکخستنی بەشەکانی بیویوہ، و ھێرشێ راگەیانندی رێک و
پێکی دەستپێکردبوو،(K.G.B) ھێشتەر لەژێر گۆرانکاریہ بنەریتیہ کاندای
لەھەردووہواری پێکخستن و کارکردندا جینگلی دەھات...

لەکۆتایەکانی سەردەمی ستالین دا، کت و مت لەسەرەتای پەنجاکان دا،خوہ
شیتانەکانی ستالین تووند و تیژ بیوو،روگە سەلتەویوہ و تۆقینەرەکانی پتر
ھەلچوووبوو،نەمیش وایکرد(K.G.B)زیاتر پێش بکەوێت لەھۆننەوہی پلانی ناپاکانە
لەدژی ھاوڵاتیە سۆڤییتیہەکانی خۆی و دوژمنەکانیشی لەدەرەوہپیکەوہ...لەوکاتەدا
(بریا)پێشتەر بەرپرسی دەزگای موخابەراتی سۆڤیەت بوو بارودۆخی زۆر لە قەلەسی
دابوو،چوون ھەستی دەکرد بەمەترسی شیتەکانی ستالین لەسەر ژيانی تایبەتی خۆی
...گەر ووتە ی رابەرە سۆڤیەتیہە بەراست بگێرین ئەوا ستالین نامادەباشی وەرەگرت
بۆ لەسیدارەدانی (بریا) بە تۆمەتی کەم تەرخەمی کردن لەناشکرا کردنی پلانی
ناوخۆیی لەدژی ستالین ئەمەش لەپاش ئەو نەرکەبوو کەسپاردی بە (بەرپۆہبەری
ئاسایشی دەولەت)بۆ ھەلبەستنی راپۆرت لەسەر ئەوہی گواہ ھەندیک پزیشکی
سۆڤیەتی کەزۆرینەیان جولە کەن،ھەولێ تیرۆرکردنی ستالینیان داوہ،(ئەگناتیاف)ی
بەرپۆہبەری ئاسایشی دەولەتیش ئاگادار کرابووہوہ،ئەگەر بیت و ئیعرافات بەھەرچی
شیوازیك بیت لەو پزیشکانە وەرەگریت،ئەوا سزای لەسیدارەدانی بەسەردا
دەسەپتریت ... تەنھا لە سیدارەدان.

وہلی ستالین بەرلەوہی ھەرەشو و گورپەشو و پلانەکانی لەدژی بریا جی بەجی یکات
مرد،پاشتریش ھەندیک ناوہند گومانیان وابوو بریا لە پستی مردنی ستالینەوہیہ،نەخاسە

که (بریا) ههولتی دابوو له میانهی تواناکانی (K.G.B) و رۆلی گرنگیه وه له ژبانی گشتی دا ، دهسته لات بگریته دهست.

(وێنەی یه کیکه له شقامه کانی نهلپانیا ، نهو بارودۆخی ههزاری به روون ده کاته وه که له سهردهمی هۆکادا ولاتی پێدا تی دهپهری).

سه رههجام مه کته بی سیاسی پارتی کۆمۆنیستی به ههما ههنگی له گه ل (نیکیتا خروشوف) ههولته کانی (بریا) ی بوچه ل کردوه و بریاریکی ده رکرد که (بریا) له سیداره دراوه ، بریاری هاوه لتی ستالین و رابه ری پێشوی موخابه راتی سۆقیه تی. له دوایدا سه رکردایه تی سۆقیه ت توانی رۆلی ناوخۆیی موخابه راته که ی ستالین له قالب بدات ، که په پره یی تو قان دنی کردوه له دژی مه کته بی سیاسی و حیزبی شیوعی ، وه که چۆن به نا شکر له دژی هاو لاتی ه ناسایه کانی سۆقیه ت په پره یی هه مان شیوازی کردوه به وهش دهسته ی هه والده ری سۆقیه ت ، له دهسته یه کی وهزاری سه ره بخۆ وه بووه لیژنه یه کی هیمنا یه تی و ناو نرا (لیژنه ی ناسایشی ده ولت) که ئیستا که له ناستی نیو ده ولته تیدا به (K.G.B) ده ناسریت (K.G.B) کۆمه لێک ده سه لات ی زۆری

لێسه نرایه وه كه له سهردهمی ستالین دا له دهستی دابوو، بۆ نموونه دهسه لاتی دهستگیر کردنی ئەندامانی حیزبی شیوعی و دادگای کردنیان له دادگای تایبهتی دا، ههروهها دهسه لاتی چاودێری کردنی کامپی کاری قورس و زیندانه سیاسیه کان له ههمان ڕوه وه ژماره ی کارمه ندانی سه ر بولیژنه ی نوێ (K.G.B) كه م کرایه وه ههروهها دهسته لاته کانی وهزاره تی ئاسایشی ده ولت کورت هه له تیرا كه له پاشدا بریتی کرا له به ڕێوه بردنی کاروباره کانی پۆلیسی ناوخرۆی له ولاتدا راگه یاندنی دامه زرانندی ده زگای (K.G.B).. ژهنه رال (ئیفان سیرۆف) كه یه کێك له یاریده رانی (خرۆشۆف) وه فرمانده ی پێشوی پۆلیسی ئۆكرانی بوو، کرایه به ڕپرسی ده زگا كه وه لی به ڕێوه به رایه تیه كه ی کارانه بوو له سه ر ئاستی (ئاسایشی ده ولت) كه به کرده وه (ئه لسه كه نده ر شلین) چاودێری کاروباره کانی ده کرد... شیاوی ناماژه پێکردنه (شلین) توانی سالی ۱۹۵۸ ژهنه رال (سیرۆف) له کار لابدات و خۆی بکاته رابه ری (K.G.B)...

سه ره رای ئەم گیر وگرفته سیخوڕپانه یه، موخابه راتی سۆفیه ت كه م ته رخه می نه کرد له به ره دان به ڕپروپاگه نده وچالاکیه سیخوڕپه کانی له نیوان سالانی (۱۹۴۸-۱۹۵۳) دا کۆمه لێك له هه والده ره سۆفیتیه کان چوونه نیوکاری رۆژنامه نویسه وه، توانیان شالاوی راگه یاندنی سه ركه وتوانه بکه نه سه ر وولاته یه کگرتوه کانی ئەمیریکا و سیاسه ته کانی له ژاپۆن دا.. هه روا بێته وه توانیان (۱۳۰) نامیری گوی شه ووتن له به لۆتێرخانه کانی ئەمیریکا دا دابنن و له به لۆتێرخانه ی ئەمیریکا شدا له (مۆسکۆ) (۴۴) نامیری گوی هه له خست یان به ته نه ا له سالی (۱۹۵۲ ز) دا دامه زرانده بوو.

له به رانه ڕیش دا (C.I.A) توانی له سالی ۱۹۵۶ ز دا ده قی ووتاریکی نه یی رابه ری سۆفیه تی (خرۆشۆف) ده ست بکه ویت (كه له کۆنگره ی بیسته می حیزبی شیوعیدا خۆتێندبوویه وه و تیایدا تاوانکاریه کانی ستالینی ریسوا کردبوو ههروهها ره خنه ی له ستالین گرتبوو له به ڕێوه بردنی وولاتدا.. ئەم کرده وه سه ركه وتوانه ی (C.I.A)

(موخابه راتی سۆقیه تی دوو چاری حه په سان و سه ره سوړی کرد نه مان پیا و ابوو گه یشتی نه و و تاره به پای گشتی رۆژ ناوا ، ده بیته پاساو ده ری نه و کرده وانه ی (C.I.A) به نه پیتی له دزی شیوعیه کان له گیتی دا پی هه لده ستی ، جگه له وهی موخابه راتی نه مریکا ده توانیت ناوهرۆکی ووتاره که به پی ناره زووی سه رانی رامیاری خو یان قه به بکه ن.

له راستی دا تا کو ئیستا که س نه پیتی دزینی ووتاره که ی خرۆشۆفی له لایه ن (C.I.A) وه بو روون نه بو ته وه ، به لام زانیاریه کان دوو پاتی نه وه ده که نه وه که ووتاره که له ریگه ی (جیمس نه نگلتۆن) وه گه شتو وه ، چونکه هه ندی که س گرمان ده بن په یوه ندی تووند و تۆلی به مۆسادی ئیسرا ئیلیه وه هه بویت نه مه له کاتی کدا هه ندیکی دیکه له زانیاریه کان پی له سه ر نه وه داده گر ووتاره که ی خرۆشۆف له ریگه ی (رینارد گیلین) ی به رپرسی ده زگای هه والگری نه لمانیای رۆژ ناوا وه گه شتیته (C.I.A) .

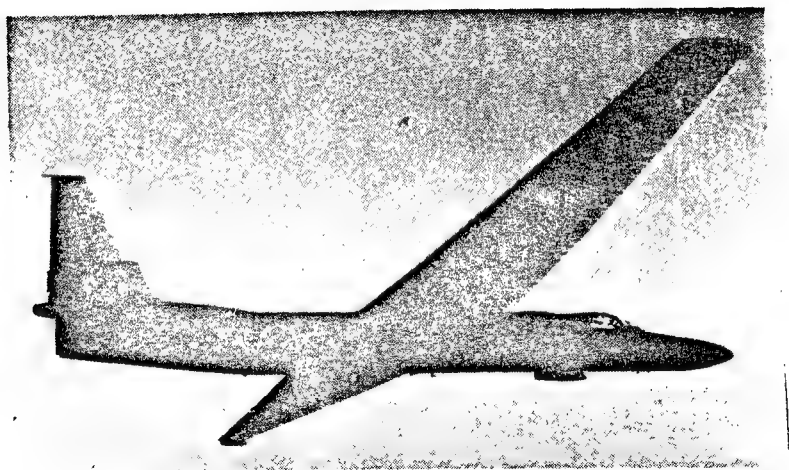
به هه ر حال گه ر نه و زانیاریانه راست بن که نامازه به رۆلی مۆساد ده که ن له ر فاندنی ووتاره که دا ، نه و ده توانین بلین ئیسرا ئیلیه کان له ریگه ی به کریگی را وه کانیانه وه له (بۆلته ندا) توانیویه ده قی ووتاره که چنگی خو بجه ن .

شیای یادخسته وه به مه سه له ی ده سته کو تنی ووتاره که ی خرۆشۆف خالی گرنگ ترین نه بو له سه ر که و تنی نه ر که که دا ، به لکو چۆنیتی بلا و کرده وه ی ناوهرۆکی ووتاره که خالی هه ره وورد و گرنگ بو . چاودیری سۆقیه ت له (C.I.A) دا (د. رای کلین) پیتنیاری کرد به به ک جار ده قی ووتاره که بلا و بکریته وه ، له کاتی کدا نه نگلتۆن و وایز نه سوور بوون له سه ر بلا و کرده وه ی ناوهرۆکی ووتاره که به شیوه ی به ش به ش ، بو نه وه ی له هه ر کاتی بلا و کرده وه ی ووتاره که دا سوودی لیوهر بگیری ت له به ره و دان به پر و پا گه نده له دزی سۆقیه ت . له دوای مشت و مریکی درێژ له سه ر له به رترین شیواز بۆ بلا و کرده وه ی ووتاره که ، له سه نته ری (به رپوه به رایه تی پلان دانان) له (واشنتن) ، بیرو که که ی (د. کلین) په سه ند کرا ده قی ووتاره که به ته وای له رۆژ نامه ی

نیویۆرك تایمز دا بلاو كرایه وه ، وه لی تاروۆژی ئەمڕۆمان ، چاودێران دلتیا نه بوون له درووستی ئەو زانیاریانه ی (C.I.A) بلاوی كردنه وه ، سه ره رای پێداگریه كانی (C.I.A) له سه ره ئەوه ی زانیاریه كان وورد و سه ره چاوه كانی ش با وه پێكراون ... سالی (١٩٥٦) یش ، (C.I.A) به لیپراویه وه بیر له ڕینگه یه کی نوێ سیخوړی كردن به سه ره سوڤیه ته وه كرده وه ، كه زانیاری وورد و دوکیو می ، تی نه گۆری بو ده سه بهر بکات ، له دوا ی ئەو ئەزموونه پړكۆسپ و له مپه ره ی ده زگا كه پیایدا تیپه ری له میانه ی مامه له كردنیدا له ته ك هه واته ده ره با وه پێته كرا وه كاندا ، مامه له له گه ل هه ندی به كړیگیار و هه واته ده ره مه ترسی دروست ده كات له سه ره درووستی بپاره كان و زانیاری پێوست له كاتی خۆیدا مسۆگه ر ناكات .

له بهر ئەوه (C.I.A) ده ستی كرده نه خشه ڕێژی بو پڕوۆزه ی درووست كردنی فڕۆكه ی چاودێری ی سه ره بازی كه له پاشدا ناوئران (یو ٢ ی چاودێری) ، هه ره له م ماوه یه دا سه روکی ئەمريكا ناشكرای كرد و لاته كه ی نیازمه نده پشت بیه ستیت به وینه ی ناسمانی وه ك میكانیزمێك بو سنور به ند كردنی مارا سوێنی خو پڕچه ك كردن یاخود داها لینی چه کی ناووكی به ته واوی له یه كیتی سوڤیه ت و وولاته یه كگرتوه كاندا ، به لام خروڤوف پێشنیاره كه ی به پێشنیاری خه یالی ناوزه د كرد .

دوا به دوا ی سه ره كه وتنی پڕۆسه ی درووست كردنی (یو ٢) ی تایه ت به وینه گرتنی ناسمانی بنكه موشه كیه كانی سوڤیه ت و هاو پێچه كانی ، (C.I.A) به هاو كاری هیتری ناسمانی ئەمريكی هه ستا به ته ره خان كردنی (١٠٠) فڕۆكه وان بو كاری سیخوړی ناسمانی یه كێك له فڕۆكه وان ه كان فڕۆكه وانی به ناوبانگ (گاری بورز) بو ، كه له كاتی جیه جی كردنی نه ره كه كهیدا به دیلی كه وته ده ستی سوڤیتیه كان ئەمريكیه كان له نیو سه ره جه م بنكه ناسمانیه كاندا ، بنكه ی ((أنشريك)) ی ناسمانی تورکیان له نزیک (ئه چنه) وه هه لێژارد بو بپێكردنی كرده وه سیخوړیه ناسمانیه كان له دژی سوڤیه ت نه وه دم (C.I.A) بپری

(فرۆكهه كى (U-2) ى ئامېرىكى بۆ سىخورى كۆردن له بهرزاييه كى زۆر بلندهوه دهفرن ، زۆرىنهى پرواكان له دهورى ئهو رايه دهسوزانهوه كه ههتفرين له بهرزى ۸۵ ههزار پى لهسهر زهوىيهكانى سۆفیهت فرۆكه سىخورپه كه دهباريزى له موشه كى دژه ههواى ، بهلام سۆفیتییهكان موشه كه دژه ههواىيهكانيان پهريه پىندا تا رادهیهك تۆانيان فرۆكهى (U-2) ى ئامېرىكى بجهته خوارهوه) .

(۳۰,۰۰۰) دۆلارى تهرخان كۆرد بۆ (گارى بورز) و هاوه لاکانى بۆ دهسته كاربوونيان له پىروۆسهى چاودىريكردنى ههوايدا (بورز) خوودى خۆى له سالى (۱۹۵۶) دا بۆيه كه م جار دهسته كاربوو لهم رینگه مۆديرنهى سىخورى كۆردندا و رچهى بۆ فرۆكه وانهكانى تر شكان . له هاوهى چوار سالى يهك له دووى يه كيشدا ، (يو 2) سهركه و توبو و له وینه گرتن و كۆكردنهوى زانىارى له سهرسه كۆى موشه كه سۆفیهتیهكان ، سهنته رهكانى راهيتان و عهبار كۆردنى چهك ، فرگه سهربازيهكان ، كارگهكانى درووستكۆردنى كلاوهى ئهتۆمى و ژيۆدهريايى ... ههريچهنده درووستكۆردنه كى سهرهتايى بوو بهلام فرۆكهكان دهيان تۆانى له بهرزى

(۸۵,۰۰۰) پی دا بفرن ، بهمهش له ژیر کاریگه‌ری به‌ره‌نجامه‌کانی (که‌ش) دا خو‌ی قوتار کرد ، نه‌گه‌رچی که‌وته خواره‌وه‌ی فرۆکه‌که‌ی (گاری بورز) له‌سه‌ر زه‌ویه‌کانی سو‌قیه‌ت و دیل کرانی، گورزیکی کاریگه‌ر و بکوژبووله‌ پرۆژه‌ی (سیخو‌ری ناسمانی) دا و بوویه ریسواییه‌کی دیکه له‌ریسواییه‌کانی (C.I.A) ..

له (۱/۵/۱۹۶۰) دا ، له‌کاتیکدا (بورز) به‌سه‌ر ناسمانی ناوچه‌ی (سفر دلو‌فسک) ی سو‌قییدا ده‌فری ، فرۆکه‌ی (یو2) ه‌که‌ی به‌ه‌وی رۆکی (S-A2) سو‌قیه‌تی یه‌وه خرایه خواره‌وه .. ئەم له‌کاتیکدا ژبانی دیلی هه‌ل‌ب‌ژارد به‌سه‌رخ‌و‌کرشتن به‌که‌پسوله بکوژه‌که‌ی C.I.A که‌ناسراو‌بوو به‌(سیانید) ده‌ستگیر کرا ... دو‌ابه‌دوای ئەم ر‌ووداو‌ه به‌یوه‌ندی به‌نیوده‌وله‌تیه‌کان ئالۆزبوون دانوستاند ه‌ره‌کان که‌وته به‌له‌په‌ل بۆ نزیک‌خسته‌وه‌ی بیرو را‌کان و گریدانی کۆبوونه‌وه‌یه‌کی (لووتکه) له‌نیوان هه‌ردوو زه‌به‌لاحه‌که‌دا . له‌کۆتای ئەم هه‌ولانه‌دا بریار درا له (۱۶/۵/۱۹۶۰) دا ، کۆبوونه‌وه‌یه‌کی کتو‌پری له‌نیوان سه‌رو‌کی ئەمه‌ریکا و سو‌قیه‌ت دا به‌ئاماده‌گی به‌رپرسانی فه‌ره‌نسا و به‌ریتانیا گریدری‌ت ، که‌چی گریو گۆله‌کانی کیشه‌که یارمه‌ت ده‌ر نه‌بوون بۆ سازدانی کۆبوونه‌وه‌ب‌لا‌که .. سه‌رو‌کی ئەمه‌ریکا هه‌رچی ناگادار بوونیکی خو‌ی به‌رانبه‌ر ئه‌رکی فرۆکه‌وان (بورز) ر‌ه‌تکرده‌وه‌و بی‌ناگایی خو‌ی له‌و چالاکیه‌ نیشاندای له‌ کاتیکدا (بورز) له‌و کۆنگره‌ رۆژنامه‌نوسییه‌ی له (مۆسکو)، پۆژی (۵/۷) گری‌ی دا رایگه‌یاند سه‌رو‌کی ئەمه‌ریکا مۆله‌تی ئەم چالاکیه‌ سیخو‌ریه‌ی داوه و (C.I.A) شی راسپاردوه بۆ جی‌به‌جی کردنی .. وه‌لی تا هه‌نوکه ، هیچ که‌سیک نه‌یتوانیوه په‌رده‌لابدات له‌ روی ئه‌ولایه‌نه‌ی ، مۆله‌تی کرده‌وه‌یه‌کی مه‌ترسی داری به‌وشیوه‌یه‌ی داوه ، له‌و قوناغه‌ ناسکه‌ی ئالۆزی نیوان رۆژ هه‌لات و رۆژ ناو‌ادا . لیژنه‌ی په‌یوه‌ندی به‌ره‌کیه‌کانی (نهمجومه‌نی پیران) ئه‌وده‌م رایگه‌یاند : (هیچ کام له‌سه‌رو‌ک و وه‌زیری ده‌ره‌وه‌و وه‌زیری به‌رگری ، ناگایان له‌فه‌رینی ئه‌و فرۆکه‌یه‌ نه‌بووه که‌سو‌قیه‌ت خسته‌ویانه‌ته خواره‌وه) ... شیوا‌ی ناما‌ژه پیدانه ، ئەم ئه‌رکه‌ی بورز ، ئه‌رکی ژماره (۳۰) بوو

كه له ماوه‌ی چوار سالی یه كه له دواى یه كى سیخوړى دا بهرې ده كرا، بهرېو بهرې
 C.I.A له وسه رده مه‌دا (نالن دالاس) هه‌موو جوړه راوه‌ستانى كى خوى چ به‌ناشكرا چ
 به‌نهيى بړ لېږسینه وه له بهر دم لیژنه‌ی په‌یوه‌ندیه دهره كیه كان دا رت كرده وه..
 له كوټايدا دالس له‌وازیه سیخوړیه كه‌یدا سهر كه‌وتوو نه‌بوو، نه‌وه‌نده هه‌یه توانی
 غونه‌یه كى روونى نه‌ویاریه سیخوړیانه پېشكش بكات كه‌هر كام له (C.I.A)
 و (K.G.B) پېی هه‌لده‌ستن... سه‌بارت به‌فروكه‌وانه دیله‌كش، سزای زیندانی
 كړدى بوم‌اوه‌ی (۱۰) سال به‌سهر دا درا، ته‌نها (۱۸) مانگی له‌ماوه‌ی سزاكه‌ی
 له‌زیندانا برده‌سهر، نه‌وه‌بوو دانوس‌تانه كان سهر كه‌وتن له‌سازدانی رې و شویتى
 گوړپنه‌وه‌ی سیخوړه كان بویه كه‌م جار... (بورز) له‌زیندان رزگار كرا له‌پاش نه‌وه‌ی
 وولاته یه كگرتووه كان قايل بوو له‌سهر به‌ردانى سیخوړى سؤقیه‌تى (ویلى رودولف
 نابل) ی روو خسار لاكېشه‌ی و خاوه‌نى نه‌دگار شه‌رهنگیره كان. (نابل) له‌دايك بووی
 نینگلته‌رایه له‌سالی (۱۹۰۳ز) دا، ناوی راسته‌قینه‌شى (ولیهم فیشر) ه، باوكی نابل
 هاوړې و دوستی (لینین) ی رابه‌رى شوړشى كومونېستی رووسیا بوو، بویه نابل
 له‌سالی (۱۹۲۰ز) دا په‌یوه‌ندی كړد به‌پارتی كومونېستی سؤقیه‌تى یوه، پاش نه‌وه‌ی
 نیشته جی بوونی خوی له‌به‌ریتانیاوه گواسته‌وه بؤ سؤقیه‌ت، هېشتر ماوه‌یه كى كورت
 تېه‌رى بوو به‌سهر په‌یوه‌ندی كړدیدا به‌حیزی شیوعیه‌وه، بویه كارمه‌ند له‌ده‌زگای هه‌وال
 دهری سؤقیه‌ت دا... ناره‌زوویه كى به‌رز و توانایه كى زمانه‌وانی و سیخوړى له‌پاده
 به‌ده‌رى نیشان دا، له‌ماوه‌ی خویندنی په‌یمانگای ته‌كنه‌لژزایى له‌مانیدا
 له‌به‌رلین، به‌ده‌رچوونى له‌په‌یمانگا، نابل خرایه خوولی سیخوړى كړدنه‌وه له‌په‌یمانگای
 هه‌والده‌رى سهر بازی له (مؤسكو) له‌سالی (۱۹۴۹ز) ش ناوی هاوولاتیه كى نه‌مربكى
 له‌خوینا كه‌ (لیتوانیا) مردبوو، له‌كاتېكدا ویستی سهر دانی یه كيك له‌خزمه‌كانی بكات
 ، له‌وكاته‌وه ناوی خوی كړده (نه‌ندرو كایو كیس) و جیگه‌ی هاوولاتیه مردووه كه‌ی
 گرت‌وه... له‌ژېر په‌رده‌ی هه‌مان ناوی خوازاراوه‌وه چوه كه‌نه‌داو ماوه‌یه كى كورت له

ناوچه‌ی (کیوبك)ی كه نه‌دی دا ژیا ،بۆوه‌ی له‌وینده‌ری وه‌ بچیتیه‌ زه‌ویه‌كانی وولاته‌
 یه‌ كگرتووه‌كانی ئه‌مريكاهه‌.. له‌م كاته‌دا ناوی خۆی گۆری و كرديه‌
 (ئه‌میل.ر. گۆلدفس)له‌ویندا وه‌ك وینه‌گرو كارتلنگ ده‌ستی به‌كار كرد له‌ناوچه‌ی
 (بروكلین)دا... له‌وساته‌وه‌، تاكو سالی ۱۹۵۷ز ئابل هه‌ستاوه‌ به‌ئه‌نجام دانسی چه‌ندین
 كرده‌وه‌ی سیخوری و توانیویه‌تی زۆریك زانیاری به‌پێر بگه‌یه‌نیه‌ سۆفیه‌یه‌كان
 له‌یه‌كێك له‌ ووتیه‌له‌كانی نیویۆرك دا ده‌ستگیر كرا له‌كاتێكدا ناوی خوازاوای (مارتن
 لولین)ی له‌خۆی نابوو ،به‌هۆی ئه‌وه‌ی هه‌موو كار كردنێكی له‌گه‌ڵ (C.I.A) دا رته‌
 كردبویه‌وه‌ بۆماوه‌ی سی سال سزای زیندانی كردنی به‌سه‌ردا درابوو ..وه‌لی كه‌وته‌
 خواره‌وه‌ی فرۆكه‌ سیخوره‌یه‌كه‌ی (بورز)و دیل كرانی فرۆكه‌وانه‌كه‌ ماوه‌ی زیندانیه‌كه‌ی
 ئه‌میشی كورتكردوه‌وه‌ و له‌پروژه‌یه‌كی گۆرینه‌وه‌ی سیخورا‌ندا هه‌ردوو سیخوره‌كه‌
 نازاد كران سه‌باره‌ت به‌پروژه‌ی گۆرینه‌وه‌كه‌ ،پاریزه‌ریكی نیویۆركی به‌ناوی جیمس
 دونوفان ی كۆنه‌كارمه‌ندی (ن.خ.ا) پاسپێردرا تاكو زه‌مینه‌ سازی بكات
 ...له‌سه‌ره‌تادا،دانوستانه‌كان به‌نامه‌ گۆرینه‌وه‌ی نیوان(دونوفان)و ژنی سیخوره‌
 سۆفیه‌یه‌كه‌(ئایلین ئابل)ده‌ستی پێكرد ...كه‌هه‌ندێك واگومان ده‌به‌ن ئه‌م ئافره‌ته‌
 به‌كردوه‌ به‌شداری نه‌كردوه‌ له‌نامه‌ گۆرینه‌وه‌كه‌دا ،به‌لكو ته‌نها به‌ناو به‌شداری
 كردوه‌وه‌ ،هه‌ر كه‌دوونوفان نامه‌كانی (ئایلین ئابل)ی به‌ده‌ست ده‌گه‌شت ،ده‌یاردن بۆ
 (لورنس هیوستن)ی راپۆژكاری گشتی (C.I.A) ،ئه‌میش به‌رۆلی خۆی پۆزه‌تیه‌فانه‌
 وه‌لامی دایه‌وه‌ و مۆلته‌ی دا هه‌ردوو دیله‌كه‌ ئالوگۆر بکړین، بۆیه‌ (دونوفان) به‌ویی
 یه‌ی هاوالاتی یه‌كی ئه‌مريكه‌ ،گه‌شته‌ به‌رلین بۆ ئه‌وه‌ی له‌ كۆتا قوناغ دا به‌رد بخاته‌ سه‌ر
 مه‌لۆی ئال وگۆر كرده‌كه‌ ...

له‌مانگی (۲/۱۹۶۲ز)دا توانی (گاری بورز)بگۆریته‌وه‌ به‌سیخوره‌ سۆفیه‌یه‌كه‌
 له‌خالی تیه‌رین دا له‌ به‌رلینی رۆژه‌ه‌لات كه‌ناونرابوو (پردی گلیانیكر)..شیاوی
 ئاماژه‌ پێدانه‌ ئه‌م كرده‌وه‌ی ئالوگۆره‌ ،غونه‌یه‌ك بوو بۆ ئه‌و كرده‌وانی پاشتر له‌ هه‌مان

خاله وه بۆ هه مان مه به ست بهرپرکران ، له لایه کی تره وه له هه مان سالد ا گه رایه وه بۆ
یه کیتی سۆقیه ت و پاشماوه ی ژیا نی له و ی به سه رب رد تائه وه بوو له سالی ۱۹۷۱ ز دا
کوچی دوا یی کرد.

که وایه قو ناغی په نجاکان قو ناغی به رفراوانبوون و گه شه کردن بوو له بواری
پرو پا گه نده و سیخو رایه تی دا ، هه ری ه که له (C.I.A) و (K.G.B) سه ر که وتو بوون
له دامه ز رانه پی ده سه (کرپکاری-ئیعلامی) یه کانیان له ئه و رو پا و هه موو جیهان دا بۆ
به رفراوانکردنی بواره سیخو ری ه کان ، هه رو ه ها چه ندین کرده و ی نه پیان له بهر ژه وه ندی
وولاته کانیان بهر پوه برد ، له گه ل یه ک جیا وازیدا که بریتی بوو له و ی حکومه ته
سۆقیه تی ه کان به بهرده و امی نا گاداری کرده وه کانی (K.G.B) بوون به لام کابینه کانی
ئیداره ی ئه مریکا زۆر جار ناگیان له چالاکی و ئامانجه کانی (C.I.A) نه بوو..
له لایه کی تره وه پاکتاوکردنی جهسته یی سیخو ره دیرینه کان و سیخو ره دژه کان
مه سه له یه کی یه کلاکرا وه بوو له کرده وه کانی (K.G.B) دا ، له بهرانه ردا ئه م مه سه له یه
جیگه ی مشت و مپ بوو له نیوان بهر پرسانی (C.I.A) دا ، له نیوه راستی په نجاکاندا
یه کی ک له ماموستا کانی (C.I.A) به قوتابیه کانی ده لیت: (له هه ندیک حاله تدا پیوسته
(C.I.A) هه ستیت به پاکتاوکردنی دژه کانی و نه وانه ی ده بنه مه ترسی به سه ر
کاره کانی وه) ئه م گووته یه ده روازه ی مشت و مپکی به ربلاوی والا کرد له نیوان
لایه نگران و نه یارانی بیرۆکه ی پاکتاوکردنی جهسته یی دا..

هه ر له هه مان ماوه دا له دیرۆکی دانانی کاروباره سیخو ری ه کان له جیگه ی خو یاندا
، چه ند رووداو یکی گرنگ له جیهان دا رووی دا ، له وانه ده ست تیوه ردانی (C.I.A)
له ژیا نی رامیا ری ئی ران و ، کاروباره کانی گوانیمالا و کوبا له ئه مریکای لاتینی دا.

﴿دهست تیۆهردانی دهزگای ههوالدهری ئەمریکی﴾

لهسهرهتای پهنجاکاندا ئادگارەکانی دهست تیۆهر دانی دهزگای ههوالگری ئەمریکا لهکاروباری وولاتهناشیوعیهکاندا هیدی هیدی بهرچاودهکهوت، ئێرانیش یه کهم پرووی نه دگاری دهست تیۆهردانه که بوو ..

دوای دوو سال له درهوشانهوهی ئەستێرهی سهروک وهزیرانی ئێران (محمد مصدق)، که توانی بووی دهسهلاتهکانی شا سنوور بهند بکات، و شیوعی و نیشتمانیهکانیش پشتگیریان لێدهکرد، سالی ۱۹۵۳ ز، دهزگای ههوالدهری ئەمریکا ههولەکانی خۆی دهستپیکرد بۆ قووتار بوون لهو سههرکرده نیشتمانیه، (مصدق) بههۆی خۆمالتی کردنی کۆمپانیای پهترولتی (بهیتانی-ئێرانی) یهوه توانی جهماوهری زیاترو زیاتر بۆخۆی مسوگهر بکات، چونکه زۆرینهی ئێرانیهکان کۆمپانیایهکان به کۆمپانیایهکی سهرمایه داری ئیمپریالیزمی لهقهلهم دهدا ... لهههمان کاتدا مصدق ههروهشی له بهرژهوهندیهکانی بهیتانیا کردوو رینگهشی بری له ئەمریکیهکان له گرتنه دهستی سامانهکانی ئێران له دوای ئینگلیز (وهک له سالی ۱۹۵۶ ییش دا پرووی دا سهروکی مصری (جمال عبدالناصر) بریاری خۆمالتی کردنی نۆکهندی سویسی دهکرد) له میانهی ههستکردنیان بهروهشه که ئینگلیز بههاوکاری ئەمریکیهکان گهمارۆی ئابوریان دژی ئێران پهیرهو کرد بۆوهی جهماوهری مصدق کهم بکه نهوه، لێره شهوه ههولیان دا، له سالی ۱۹۵۲ دهزگای (C.I.A) قایل بکهن بۆوهی له قووتار بوونی مصدق هاوکاریان بکات وهلی له سههرهتادا (C.I.A) نه براو متهقی لهخۆی بری بههۆی ههتوێستی پارێزگاری سهروک ترومانهوه لهم پوهوه ... نه گهرچی

هه‌لۆیسته‌که گۆرا به‌ده‌ست نیشانکردنی (جون فوستر دالس) له‌پۆستی وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ی ئه‌مریکا دا .. ئهم وای ده‌بینی ره‌وشه‌که له‌مه‌ر ئێران پلانیکی سوڤیه‌تی یه‌و له‌دژی رۆژئاوا په‌رپه‌و ده‌کریت و ته‌حه‌دایه‌کی روونی به‌ریتانیاشه‌که وه‌لاته‌یه‌که‌گر ته‌وه‌کان خۆی به‌یه‌که‌م میراتگری ده‌بینیت... بۆ خو‌گۆنجان‌دن له‌ته‌که ئهم سیاسه‌ته‌ نوێ یه‌دا، (C.I.A) ناراسته‌کاری تایه‌تی بۆ ده‌رکرا به‌مه‌به‌ستی قوتار بوون له‌ مصدق و راپه‌رایه‌تیه‌ نیشتمانیه‌که‌ی .. (کرمیت رۆزفیلت) ی کۆری سه‌رۆکی ئه‌مریکی (تیودور رۆزفیلت) (۱۸۵۸-۱۹۱۹ز) وه‌که به‌رپرسیار له‌کرده‌وه‌که‌ی له‌مه‌ر ئێران ده‌ست‌نیشان کرا...

(کرمیت) ی ناسراو به‌ (کیم) پێش‌وه‌خت له (ن.خ.ا) له‌ماوه‌ی جه‌نگدا کاری کرد‌وه‌وه و له‌پاش‌یشدا بوویه‌ پ‌سپۆری کاروباره‌کانی رۆژه‌لاتی ناوین... (کیم) له‌لای خو‌یه‌وه بۆ جیه‌جی‌کردنی رێنماییه‌کانی (C.I.A) به‌هاورپیه‌تی چ‌هند پیاوێکی سه‌ر به‌ده‌زگای هه‌والنگری، چ‌ووه (تاران) و ده‌ستی کرد به‌راپه‌راندنی کاره‌کانی له‌ده‌ره‌وه‌ی سه‌ره‌می بالتۆیزخانه‌ی ئه‌مریکا دا. پلانی کاره‌که ئامانجی دا‌برینی (مصدق) بووله‌پۆسته‌که‌یی و دانانی ژه‌نه‌رال (قازالله زاهدی) وه‌زیری ناو‌خۆبوو له‌جینگه‌که‌یدا، بۆوه‌ی ده‌سته‌لاته‌کانی شا بگه‌رپیتته‌وه سه‌روولات .

به‌پێی رێنمایی ئه‌مریکه‌کان شا هه‌ستا به‌له‌کارلادانی مصدق و ژه‌نه‌رال زاهدی له‌جینگه‌که‌یدا دانا. وه‌لی مصدق بریاره‌که‌ی شای ر‌ه‌ت کرد‌وه‌وه رووناکی سه‌وزی بۆ لایه‌نگرانی هه‌ل‌کرد تاله‌دژی شاو بریاره‌که‌ی خو‌پیشان سازبکه‌ن. ئه‌وه‌بوو شه‌قامه‌کانی تاران هه‌زاران لایه‌نگری مصدق یان تی‌پ‌زا، که له‌دژی په‌هله‌وی و سیاسه‌ته‌کانی خو‌پیشاندانیان سازکردو فه‌وزا وه‌لاتی گرت‌وه‌وه.

ئا‌ژاوه‌ی نیو وه‌لات بونه‌هۆی هه‌لاتنی شا بۆ (بغداد) و له‌وێهه‌ بۆ (رۆما) و له‌وێ له‌گه‌ڵ به‌رپۆه‌به‌ری (C.I.A) دا کۆبویه‌وه، (ئالن دالس) ی به‌رپۆه‌به‌ری (C.I.A) له‌مو کۆبونه‌وه‌یه‌دا به‌شای راگه‌یان‌دبوو: جه‌نگ له‌دژی مصدق کۆتایی نه‌هات‌وه‌وه

گهړانه وهی نه‌میش بو تاران شیوه مسوگه‌ریکه... له‌تارانش روژفیلټ له‌سهر په‌تی ناکوکیه سیاسیه‌کانی ئیران یاری ده‌کرد و، داراییه‌کی زوری خه‌رج کرد بو‌دژایه‌تی کردنی (مصدق) و هاوکاری سه‌روک و ه‌زیرانی نوی (ژهنرال زاهدی) ه‌ه‌روه‌ها (C.I.A) به‌هاوکاری ده‌زگای ه‌ه‌والگری ئیرانی (ساواک) توانی بریاری له‌کارلادانی (مصدق) له‌ناوه‌نده په‌سمیه‌کان و چهند بلاو کړاوه‌یه‌کی تری پشتگیری کار له‌شا بلاو بکاته‌وه ... له‌سهرتاسه‌ری وولاتدا له‌کاتیکدا ژماره‌یه‌ک له‌به‌کړیگراوانی (C.I.A) په‌یوه‌ندی راسته‌وخویان کرد به‌ه‌ه‌ندی له‌ئه‌فسه‌رانی سوپای ئیرانه‌وه بو‌وه‌ی هاوکاری ه‌ه‌لو‌سته‌کانیان له‌دژی (مصدق) دا بکات..

خه‌له‌بانی دیل فرهنسیس گاری سورز ، سو‌فتی‌به‌کان له (۱۹۶۰/۵/۱۹) دا فرۆکه‌کیان خسته‌خواره‌وه ، جگه‌له‌وه‌ی بو به‌که‌بخار بوو فرۆکه‌یه‌کی سیخوری بکه‌و‌تیه‌خواره‌وه ، که‌چی (گاری) قوتار نه‌بوو له‌په‌خه‌ و گازنده‌ی نه‌وانه‌ی پیشان وا بوو گاری خوی بکوشتایه‌باشر بوو له‌دیل کرانی و به‌ترس‌نوک دابوویانه‌قه‌لم چونکه ژبانی به‌سهر مردندا ه‌ل‌ژارد بوو .

باش ماوه‌یه‌کی که‌م نادگاره‌کانی سهرکه‌وتی پلانه‌که‌ی روژفیلټ به‌کرده‌وه له‌ئیران ده‌رکه‌وت و لایه‌نگرانی (شا) و (زاهدی) توانیان (مصدق) له‌دوای جه‌نگی‌کی کتوپری له‌دژی لایه‌نگرانی له‌نیو‌ده‌زگای سهربازی سوپادا به‌رکه‌نار که‌ن، دوابه‌دوای نه‌م سهرکه‌وته ، شا گه‌رایه‌وه بو وولات ، به‌مه‌ش له‌ه‌ردوو ناستی دبل‌وماسی و نابووریه‌وه پله‌ی وولاته‌یه‌ک‌گرت‌وه‌کانی نه‌مریکا پته‌و‌بوو.

سەرۆك وەزیرانی ئێران (مصدق) لە نێتووە یەكگرتوووە كان یەكگرتی لە كێشەیی وولاتەكەیی ئەنگلات لە بەرامبەر دەست تێوەردانە بیانیەكاندا ، (C.I.A) توانی حكومەتەكەیی (مصدق) بڕوخێت سەرەرای ئەو جەماوەرە زۆرەیی لە ناو ئێراندا ھەییو .

بەگۆزەر کردنی یەك سال بەسەر سەرکەوتنی زاھدی دا ،چەند كۆمپانیایەكی نەوتی رۆژئاوایی پڕۆتۆكۆلی بازرگانیان لەگەڵ ئێراندا مۆر کرد بۆماوەی (۲۵)سال بەتەنھا ئەمریکا ۴۰٪ی سەھمی كۆمپانیای نەوتی ئێرانی بەرکەوت ،سوپای ئییرانیش دەستی کرد بەکڕینی چەكی ئەمریکی و ئاسانکاری بۆ دامەزراندی چەند ویستگەییەكی سیخووری ئەمریکی لەباکووری وولات كە ھاوسنووری سۆڤیەتە دامەزریت ،جگە لەو (C.I.A) پڕۆسەییەكی مەشق پیکردنی کادرانی موخابەراتی ئێرانی (ناسراو بە ساواک)ی دەست پیکرد .

لەلایەکی ترەو لەجیگەییەکی تری جیھان ،و لەسالی ۱۹۵۴دا ،(C.I.A) نامادەباشی وەرەگرت بۆ دەست تێوەردانیکی بۆگەن لەکاروبارەکانی (گواتیمالا)دا ...کەلەبەردا بە(کۆماری موز) ناسرابوو لەسالی ۱۹۵۱ز دا ،دانیشتوانی ئەو وولاتە کە ھاو سنووری وولاتە یەكگرتوووەکان و زوربەشیان کشاورز و خەلکی ھەژارن (یعقوب اربنز)یان ھەلئێژارد بۆ پۆستی سەرۆك كۆمار ، لەدەسپێکی کارەكەیدا سەرۆکی

نۆی هەولتی دا بارودۆخی ئابووری وولات بەرەو باشتر بکات، لەرێگەی پەڕەو کردنی زنجیرەیهك پێشویستی یاسایی لەدژی کۆمپانیایاوهنکاریهکان و گروپه نەرستۆکراتیهکان، لەنێو ئەم کۆمپانیایانەدا کهخاوەنەکانیان ۲٪ی دانیشنوان پێک دێن و ۷۰٪ی زەوی و زارەکانیان لەچنگ دایە، (کۆمپانیای ئەمریکی یەکگرتوو بۆ میسۆه) هەبوو، کهدامەزراوێهێکی زەبەلاحەو پشتگیری رامیاری (واشنتن)ی دەستگیر کردووه ،ناوبانگیکی پاونکاری دزیویشی هەیه لەنێو دەستە شەعبیە ڕەش و ڕووتەکانی گواتیمالادا.

سەبارەت بەرپەرۆرمەکانی (ئەڕینز) خاڵی سەرەکی بریتی بوو لە دابەشکردنی زەوی و زار بەسەر جوتیاران دا بەشیۆهێکی دادپەرۆهراوەو پشتگیری کردنی سەندیکا کرێکاریهکان و مافی کشاوەرزانی لەوولاتدا، وەلی ریفۆرمەکانی (ئەڕینز) لەتەك بەرژەوهندیهکانی کۆمپانیای ئاماژە بۆکراودا چوونیهك نەبوون، لەرووی سیاسیشەو (واشنتن) ڕەفر کردنی سیاسەتی نەرم ڕەوانی ئەڕینز بوو که لەبەرامبەر شیوعیهکان و چالاکیهکانیان لە گواتیمالادا پەڕەوی دەکرد.

لەترسی سەرکەوتنی ئەڕینز و هاوێمانە شیوعیهکانی لەوهدا گواتیمالا بکەنە دەولەتیکی کۆمونیستی لە کیشوهری ئەمریکا دا، (C.I.A) لەمانگی ۳/ ۱۹۵۳ دا هەستا بەهاوکاری کردنی بالی راست ڕەوی گواتیمالا بەجەك و دارایی بۆووی یاخی بوونێك لەدژی دەستەلاتەكە (ئەڕینز) بەرپابكەن، هەماههنگیهکانی ئەمەریكا هیچ بەرنجامێکی نەبوو، ئەمەیش وایکرد سەرۆك (نایزنھاوهر) راشکاوانە یاریدەدەرەکانی خۆی بەم ووتەیه بدوینیت: (پێویستە لە ئەڕینز قوتارین بەهەرچی شیوازێك بێت).

بەگۆڕەوی ئەم جوۆره راشکاویه (یاخوود گلتۆبی سەوز هەلکردنە لەزمانی موخابەرانی دا)، (C.I.A) (فرنك ویرنر)ی جینگری بەرپۆههرايهتی پلان دانانی راسپاردوو ئەركی قوتاربوون لە ئەڕینزی بەسەریدا. . . ئەمەیش بەرۆکی خۆی (كارلۆس کاستیلۆ نارامس)ی ژەنەرالی راست ڕەوی گواتیمالای دەستیشان کرد بۆووی بێتە فەرماندەوی

ياخى بوونەكە لە دژى (ئەرسىنىز) ھەروەھا بەھۆى (C.I.A) ھە تۈانى ژمارەيەكى گەورەى پەنابەرە گواتىمالىيەكان لەكامپى مەشق كەردنى سەربازىدا لە نىكاگوارا كۆبكەتەو ھ... لەھندۇراسىش ،ويزنر تۈانى ھىژىكى ئاسمانى تايەت بۆ ئەر كەكەى نامادەبكات كەپىك ھاتبۇو، لەفروكەى (B47) ى ھىژىش بەر ،فروكەى گواستەوھى (547).. لەسەر سنورەكانى ھندۇراسىش ئىستگەيەكى رادىيوىى دامەزراڧد بۆھاندانى گەلى گواتىمالى لەدەستەلاتەكەى ئەرئىز .

لە ئايارى سالى ۱۹۵۴ ز دا ،(C.I.A) پەردەى لەرووى زانىارى لەسەر ئەو كەشتىيە تىشكىانە لاڧا كەبەر لەچەكى بەرەو گواتىمالا چوون ،ئەم زانىارىانە بوويە بەھىژ كەرى ئەو بېروايەى لاى بەرپر سە ئەمريكىيەكان گەلەلە ببو سەبارەت بە پەيوەندى ئەرئىز بەدەولەتە شىوعىيەكانەو ھ ،بۆيە پتر سوور بوون لەسەر رووخاندنى رژىمەكە .. ھەر بەھۆى ئەم زانىارىانەو ئەمريكا پاساوى ھاوكارىيە سەربازىيەكانى خوۆى بۆ سالى راست رەوى گواتىمالا دەدا... لەلايەكى تەرەو (C.I.A) (۵۰تەن) چەك و خوار دەمەنى بەرپىكرد بۆ كامپەكانى مەشقكردن لەنىكاراگوا ،گەمارۆيەكى تۈوندو تىژى ئاويشى سەپاند بەسەر گواتىمالا داو ھەموو كەشتىيەكى دەپشكىنى كەبەرەو ئەو وولاتە دەچوون بەكەشتى دەولەتە دۆستەكانىشەو ...

ئەو ھەبوو (بەرىتانيا ،فەرەنسا ،ھۆلەندا) بەويەرى تۈندو تىژى ئارەزايان بەرانبەر پشكىنەكە دەر بېرى .لەم روو ھەو بەرپر سىكى بەرىتاني ووتبووى : (ئەو كەردەوانەى (واشنتون) بەنھىنى و بە ئاشكرا لەدژى گواتىمالا بەرپۆيە دەسات ھەرەشەى ھەنگېرساندنى جەنگىك دەكات لەوئىندەر) سەرەراى تۆمەتبار كەردىكى زۆر ،لە (حوزەبرانى ۱۹۵۴ ز) داپلانە ئىعلامىيەكانى (ويزنر) و ئىستگەكەى (رادىيۆ ئازادى) كە بەرپۆيەكەى لەو كاتەدا (دېقىدە فىلىببىس) بوو ،سەر كەوتو بوو لەكار كەردنە سەر راى گىشى لەگواتىمالا ر دەروەدەشى دا لەمەرانسەردا ئەرئىز بۆ راوستاندنى پلانەكانى (C.I.A) وبالى راست رەو ،چەند رېئوشونىكى گرتەبەر ،بۆئۇنە: ئابلووقەدانى

بنكه‌ی گواتیمالای ناسمانی و ناچارکردنی فەرمانده‌كه‌ی به‌هه‌له‌هاتن بۆناوچه‌كانی ژێر ده‌سته‌لاتی (C.I.A) له‌هندۆراسی هاوسنووردا، به‌رله‌هێرشكردنه‌ سه‌ر گواتیمالا سه‌رۆك نایزنه‌واهر به‌یاریده‌ده‌ره‌كانی گوتبوو: (من ئاماده‌م بۆدانانی هه‌موو تواناكان له‌پێناوی سه‌ركه‌وتنی ئهم ئه‌ركه‌دا، ئه‌گه‌ر سه‌ركه‌وتوین گه‌لی گواتیمالیش له‌گه‌لماندا سه‌ركه‌وتوو له‌ده‌رباز بوون له‌چنگی مۆته‌كه‌ی كۆمۆنیزم، گه‌ر بشكه‌وین، به‌ی‌داخی وولاته‌یه‌كگرتووه‌كان له‌كیشوهری ئه‌مريكادا كه‌وتوو).

له (١٨/٦/١٩٥٤ز) ١٥، كۆلتۆنيل (كاستيلو ئارامس) به سه رو كايه تي سو پايه ك له سنووره كاني گواتيمالا په رپيه وه به ئامانجى رو خاندنى ده سته لاتة كه ي ئه رينز له كرده وى په رپنه وه كه دا فزو كه (B-47) ئه مريكه كانيش به شداريان كرد كه ئه ركي بوردومان كردنى بنكه سه ربازى و زينده ييه كاني وولاتى گواتيمالا يان بى سپردرا بوو ، له وانه (به نده رى سان خو سيه) له سه ر رو خه كاني گواتيمالا له به رى (باسيفيك) دا... (پا ديوى نازا ديش) به شدارى پرۆسه ي په رپنه وه كه ي كرد به هه لبه ستن و گه و ره كردنى ئه وه هه والانه ي له به ره كاني جهنگه وه ده گه يشتن... ئه وى ده مى ، فزو كه هيرش به ره كاني سه ر شارى گواتيمالا ، بلا و كرا و ه يان دژ به حكومه ت و رژيمه كه ي ئه رينز بلا و ده كرده وه و دا و اين ده كرد له ها وولاتيان پشتگيري كۆلونيۆل (ئارامس) و سوپا كه ي بكهن .. له لايه كى تره وه ئالن دالس ي به رپه وه به رى (C.I.A) فزو كه ي ديكه ي بو راپه راندى ئه ركه كه ي مسو گه ر كرد ، پاش ئه وه ي سه رو ك (نايزنها وهر) ي قايل كرد كه سه فقه ي كريتى ئه و فزو كانه ده چي ته ژي رئا وى (نيكارا گوا) وه ك ستافيكى وازو كه ر له سه ر پرۆتۆكۆلى كرپنه كه ... پوژى ٦/٢٧ ژه نرال (ئه رينز) ئه ركي به ره فاني كردنى له گواتيمالا و به رپه وه بردنى كار و باره كاني وولاتى خسته ئه ستوى (ژه نرال كارلۆس دياز) ي وه زي رى به رگرى ، پاش ئه وه ي بۆ ده ركه وت قوناغه كه قوناغيكى سه ربازيه و پيوست ده كات ژه نرال ه كان سه ربه رشقى رۆژانه ي به ره كاني جهنگ بكهن ..

دهست به جی له دوای گرتنه دهستی نهم کاره ، ژهنه رال دياز پيداگري خوۍ راگه ياند له بهرگري کردن له گوايمالا به هر نرخيک بيت ... وهلي نهم راگه ياندنه دريژهي نه کيشا ، نه وه بوو بور دو و مانه ناسمانيه کان تووندو تيژبوون و فشاري سهر بازيش به هيژتر ده بوو له سهر هيژه کاني ، باره گاي سهر کردايه تي سهر بازيه که شي له پايتهخت دا بهر بور دو مان کهوت ، ژهنه رال دياز ناچار کرا هه لبيتو سهر کردايه تي وولاتي له بهر دهه نهم نجومه نيکي سهر بازي بي توانادا جي هيت ، که هر خيرا هه لپهي کرد بومور کردني پرؤتوکولي خو به دهسته وه دان له (۱۹۵۳/۷/۲) دا ... به پي نهم پرؤتوکوله ژهنه رال نارامس کرايه سهر وک کوماري گوايمالا ، به وي يهي سهر وکي نوي نوينه ري چيني ده و له مهنده کان و پاريزه ري بهر ژه وهنديه کاني (واشنطن) بوو له گوايمالا دهستيکي دهست به کار بووني برپاريکي که مزانه بوو ، به گويهي نهم برپاره (۷۰٪) ي خه لکي له مافي دهنگدان بي به شکرد به و بيانووي نه خوينده وارن ، به برپاريکي تريش مافي کريکارو جوتياراني هه لوه شانده وه که (ازنبر) له ماوه ي سهر وکايه تيه کهيدا چه سپاند بووي .

ههروه ها رووبه ريکي بهر فراواني زهوي و زاريشي گه رانده وه بو (کومپانياي يه کگرتوي ميوه) ، له کاتيکدا (نهرينز) به سهر جوتياراندا دابه شي کردبوو . سه باره ت بهر و سه ي داگير کردني گوايمالا وه زيري دهروه ي نهم ريکا له ليدوانتيکي ته له فزيوني دا گروتي : (نهوي له گوايمالا رووي دا په رده ي لادا له رووي هه لپه کاريه شهيتانيه کاني (موسکو) له پيدا کردني جي پي يه که له کيشوهر ي نهم ريکا دا ، به لام شور شه که ي نارامس ريگه ي له بهر دهه نهم هه لپه کاريانه دا بري و سه لماندي ملمانتي و کيشه کاني نه وه ده ره کيشه يه کي ناوخوييه له نيوان شورش و دوژمنه کاني دا) ليدوانه که ي وه زيري دهروه ي نهم ريکا زور که سي قايل نه کرد ، به تاييه تي هه واته دزه کردو وه کان نامازهيان ده دا به وه ي (C.I.A) بري ۲۰ ميليون دولاري بو نهم داگير کاريه خهرج کردو وه !.

هەر له په نجا کاندایه د دواى جلوه د ده ستلاټ گرتنه ده ستی (فیدل کاسټرۆ) له کوبا، نه مریکا و (C.I.A) گلانه ده ست تیوهر دانه وه له کاروباری ناو خوی کوبادا ... له تشرینی یه که می سالی ۱۹۵۶ ز دا ، فیدل کاسټرۆ به هاوړیپه تی ۸۱ شوړشگړې گه شته کوبا به مبه به ستی رزگار کردنی له چنگالی دیکتاتور (فلجنسیو باتیستا)، له سالی (۱۹۵۹ ز) دا توانیان ده ستلاټ بگر نه ده ست ، له دواى سی سال له شه ری پارتی زانی له دژی سوپاکه ی باتیسا..

هەر له سه ره تاوه وولاته یه کگرتو ه کان هه لویستیکی دژانه ی نه گرتنه بهر له بهر انبه ر شوړشه که ی کوباو شوړشه نوپکهیدا، به لام هه لویسته نه رمه که ی خوی له مهر کاسټرۆ گۆری، دواى نه وه ی کاسټرۆ ناماده باشی خوی دهر بری بو هاوکاری کردنی بزووتنه وه رزگاری خوازه کان له نه مریکای لاتینی دا له دژی نه وسیستمه دیکتاتور یانه ی له لایه ن (واشنطن) وه پشگیری ده کرین. ههروه ها له پاش بریاری بلوک کردنی سامانه کانی نه مریکا له کوبادا و به ستی په یوه نديش به کامپی سوسیالیستی وه له سه روشیانه وه یه کیتی سؤقیه ت ، هه رچنده خودی کاسټرۆ له و ساته دا شوړشی له دژی (باتیستا) ده ستپیکرد شیوعی نه بوو...

له کانونی یه که می سالی ۱۹۵۹ ز دا ، کولونیول (ج.س. کینگ) به ریو به ری هه ری می رۆژ ناوا له (C.I.A) دا ، په یامیکی بو بهر پر سه بالا که ی نالن دالس ده نویټ و تیایدا به ناگای ده هیټته وه له مه ترسی کار دانه وه ی شوړشی کوبا له سه ر ناوچه کانی هه ری می رۆژ ناوا. پېشنیاریشی کردبوو فیدل کاسټرۆ له نیو بریت وه که یه که م هه نگاو له سه ره ریڼه ی گۆرینی رژی می شوړشگړی له کوبادا که ته نها ۹۰ میل له سنووری وولاته یه کگرتو وه کانی نه مریکا وه دووره ...

له لایه نی خویه وه نالن دالس پېشنیاره که ی کینگ ی په سه ند کرد، و کۆبوونه وه یه کی له گه ل نه دمانی (نه نجومه نی ناسیسی نه ته وه یدا) گری دا بو لیکۆلینه وه ی ره وشى کوبا

.. ئەندامە كۆپۈەكان رېكەوتن لەسەر يېكەتتەنى ستافىكى تايەت بۆ لىكۆلەتتەو
لەچۆتتە روخاندنى رېژىمى فېدل كاسترۆ ى رابەرى شۆرەكە.

سەرۆك (ئازنەوەر) لەياداشتەكانىدا دەربارەى پېشنىارەكان دەلەت :لە
۱۷/۳/۱۹۶۰، فەرمانم دا بە (C.I.A) بۆدەمەزراندنى كامبى راپەتتەنى پەناھتە
كۆپەكان لەگواتىمالادا، بەنامىجى ئەوەى رۆژىك بگەرپەنەو نىشتەمەنى دايكىان
(كوبا). ھەرۋا لەمیانەى خوتندەوەى ياداشتەكان دا دەرەكەوتت ئازنەوەر بەشدارى
كۆپۈونەوەكەى ئەنجۈمەنى ئاسايشى نەتەوەى و (C.I.A) بوو، لەكاتىكدا نامادە
بووان مەسەلەى تىرۆر كردنى (فېدل كاسترۆ) و براكەى (راوول) و ھاوړى
نەرۋەتتەكەيان (جىقارا)يان تاتوتى دەكرد. ھەنگاۋى يەكەم لەبەرنامەى رووخاندنى
رېژىمى شۆرەكەى كوبا، برىتى بوو لەشۆواندى نوابانگى كاسترۆ لەنيوان لايەنگرانى
دا و ، بەكەم نىشاندى خەسلەتە پياوانەكانى و ئەو سەقامگىرەى لەناو ھاۋلاتتەكانىدا
بى دەناسرەت ... بۆيە، (C.I.A) جەنگىكى (شەلم كۆپرەم ناپارەت)انەى دژ بەكاسترۆ
دەست يېكرد، چەندىن شۆازى مىندالانەى گرتە بەر بۆ ئەوەى كاسترۆ وەك شەت و
تېكچوۋ نىشان بدات يەكەك لەو رېنگايانە، برىتى بوولەدانانى بى ھۆشكەرى كىمىيەى
(L.S.D) لەستۆدىۋى تەلەفزيۋنى كوۋبىدا، بەرلەژۋانى ووتاردانىكى كاسترۆ
بەجۆرەك مادەكە كار لەھەلسۆكەوتو ھاۋسەنگى ئەقلى كاسترۆ بكات لەساتى وتار
دانەكەدا ، بەلام ئەم ھەولە بى سودبوو لەكاتىكدا بەكرىگراۋانى (C.I.A) نەيان
توانى كاراىى ماددە بى ھۆشكەرەكە پارەن لەكاتى دانانى دا لەستۆدىۋى، رېنگەيەكى
دىكەى مىندالانە ، لەخولگەى كوشتنى كاسترۆدا دەخولايەو بەھۆى جگەرەيەكى
ژەھراۋيەو، بەلام (C.I.A) دەست بەردارى ئەم بىرۆكەشەش بوو لەكاتىكدا بەكرى
گىراۋەكانى شەكستيان ھىئالەگەياندنى جگەرە ژەھراۋيەكە بەدەمى كاسترۆ ... سىيەمىن
پلانى مىندالانەى (C.I.A) ھەولەدان بوو بۆ جياكردنەوەى كاسترۆ لەرېشە
بەناۋبانگەكەى بەھۆى خويى (ئالبوم) ھەكەمادەيەكى (فلزىە) ھو زۆر لە

(قورقوشم) ده چیت... برپار بوو هه ندیک لهم مادهیه بکریته قونده ره کانی کاسترۆ وه له کاتی سهردانی دا بۆ هه ندهران و دابه زینی له ئوتیلێکدا ، چونکه ئهم مادهیه ده بیته لابه ری موو له کاتی کدا به ره ره به شیکی پیست بکه ویت... ئهم پلانهش هه لئه شاهیه وه به هۆی ئه وه وه کاسترۆ بۆ ماوه یه کی دوورو درێژ هه موو سهردانیکی بۆ هه ندهران راوه ستان . به راستی جینگه ی سهر سوهرمانه ئازانسێکی جیهانی (وهك (C.I.A) که خۆی به ئازانسی پیشه وه و کارامه کان ده زانیت له بواری سیخوری دا هه ولببات کرده وه ی ئاوابی ئهرزش جیه جی بکات. (C.I.A) ده سته برداری هه وله کانی نه بوو که بۆ تیرۆر کردنی کاسترۆ و دوو هاوه له که ی وه گه ری ده خست ، له ته مموزی (۱۹۶۰) ۱۲ ، به کریگراویکی کووبی هه والی دا به بهرپرسه بالا که ی له (C.I.A) دا که به زووترین کات په یوه ندی ده کات به تۆرپکی زۆر نزیکه وه له (پاوول کاسترۆ) ی برای فیدل کاسترۆ ، ئه وه بوو بهرپرسانی (C.I.A) ئه رکی تیرۆر کردنی راوولیان به ههمان به کری گراو سپارد هه رکاتی بواری بۆ ره خسا . به کریگراوه که له کۆتا چهر که کانی جیه جیکردندا دهستی له ئه رکه که ی هه لگرت و هه وله تیرۆر کاریه که بۆ ماوه یه کی تر دواخرا ، له راستیشدا پلانه کانی (C.I.A) لهم سنووره دا نه وءستا به لکو تیرۆر کردنی فیدل کاسترۆ بۆ ماوه یه کی دوورو درێژ بیه خولیای ئهم ده زگایه له کۆتاییدا ئازانسه که ناچار بوو مافیای جیهانی بۆ تیرۆر کردنی کاسترۆ و هه ردوو هاوه له که ی بخاته کار...

لهم پوه وه (پۆبه رت ماهۆ) دیاری کرا بۆ جیه جی کردنی ئه رکه که به چاو پۆشین له وه ی په یوه ندی له تهك مافیا دا چ ئاسه واریکی نیگه تیفی لیده که ویته وه ، زۆرینه بیرو بۆ چوونه کان پێیان وایه جینگری بهرپوه به ری پلان دانان له (C.I.A) دا (رپیشارد بیسل) له پستی ئهم ئه رکه پێسپارد نه وه بوو ییت. ده ست به جی له دوای وه رگرتی فه رمانی ئهم ئه رکه (ماهۆ) له تهك (جوۆن روسیل) ی بهرپوه به ری ده زگای مافیا له (لاس فیگاس) کۆبویه وه و به لئینی پێدا (۱۵۰,۰۰۰) دۆلاری بۆ سهرف بکات گه ر بیست و

فیدل کاسترۆ تیۆر بکات ... ههروهها دهستی کردبووه رافه کردنی هۆکارهکانی تیۆر کردنه که وای حالتی کردبوو که کارتله نهمریکه کان له پیتاوی به دهست هیتانهوهی سامه نه بلۆک کراوه کانیاندا له کوبا ده یانهویتی (فیدل کاسترۆ) تیۆر بکه .

ناسایی (روسیلی) ئهم رافه کاری و گێڕانه وانهی به ههههه نه گرت ، چونکه ماهۆ پیتتر له نوسینگهی لیکۆلتینهوه فیدرالییه کان بووه ، له بهر ژه وهندی (C.I.A) کاری کردووه له کاتی که فلیمیکی ئیباخی له سههر په یوه هندیه کانی سهروکی پیتووی نه ده نوسیا (سوکارنۆ) ده ر کردووه ، له گه ل نه وه شدا روسیلی بریاری دا به دووی ئه ر که کهیدا به چیت به چاو پۆشین له و لایه نهی له پشتیه وه ده وه ستیت ، له بهر نه وه روسیلی دوو پیاری بانگ کرد ، دوو پیاهه که یه کیک بوون له گرن گرتین نه وه که سایه تیانهی داد گای ئه مریکا داوای ده کردن ، دوو پیاهه که یه کیکیان رابه ری مافیای ئه مریکا (سام جینکانا) و به رپوه به ری مافیای کوبی (سانتوس ترافیکانتی) ، و ئه ر که که ی بۆشی کردنه وه و له و بره پارهی هه ش بۆ جیه جی کردنی ته ر خان کرابوو ئاگاداری کردن ، له دوای نه وه به رپرسی په یوه هندیه کانی (C.I.A) که به رپوه به ری به شی (کرده وه کانی یارمه تی دان) ه به ناوی (جیمس او کونیل) له گه ل نه وه دوو پیاهه دا کۆبوونه وه ی گریندا ، هه رچه نه زۆر باشیش ئاگای له تۆماری داد گای هه ردوکیان بوو ، چونکه (C.I.A) له و کاته دا گوئی نه ده دا به داد و قه زاو گێروگرفته کانبان ، سه ره رای نا ره زایی نوسینگهی لیکۆلتینه وه فیدرالییه کان ، درپژه ی دا به مامه له کانی له گه ل نه وه دوو پیاهه ی مافیادا .

له کاتیکی تر دا مافیا هه ستا به چه نه هه ولتیکتی تر بۆ تیۆر کردنی کاسترۆ ، به هۆی ژه هری کووشنده وه له رپنگهی یه کیک له یاری ده ده ره کانیه وه که له و چیشته خانه کوبیه دا کاری ده کرد که هه میشه کاسترۆ نانی تیدا ده خوارد ، (C.I.A) خوازیاری نه وه بوو به کری گرتنه که ی مافیا بتوانیت به به کاره ی تانی گوشتی خراپ بوو و ماسی ژه هراویه وه له ناماده کردنی خواردنه که ی کاسترۆ دا نه و پیاهه تیۆر بکات ، بۆوه ی مردنه که ی کت و پرنه بیت و به پلان رپژکراو له قه له م نه دریت ، وه لی ئهم بیرۆکه ی هه ش شکستی هیتا پاش

نەوہی کاسترۆ چیدی لەو چیشخانە نانی نەدەخوارد، دەمیک (جون.ف.کنیدی) هەلبژێرا بۆ پۆستی سەرۆکی وولاتیە کگرتووہ کانی ئەمریکا لەتشرینی دووہمی ۱۹۶۰، ھیزی پەنابەرە کوبیەکان لە گواتیمالا کوتایان بە راھێتانبەکانیان ھێناو، یارمەتیەکی داراییان بۆ سەرف کرا بەبێ (۱۳ ملیۆن دۆلار) کە سەرۆکی یشو ئایزنهاوەر ئیمزای لەسەر سەرفکردنی کردبوو لەتشرینی یەکمەمی ھەمان سالدا، ھەرلەھەمان ماوەدا (C.I.A) ئەرکی راھێتانی ھەندیک لەپەنابەرە کوبیەکانی بەجێگەیانداو، لەسەر بەکارھێتانی فرۆکە (B26) لەسەر دەستی پیاوانی (پاسەوانی نیشتمانی) لەویلائیەتی (ئالاباما) ی ئەمریکیدا ... کەمیک بەرلەھەلبژاردنی سەرۆک کنیدی زۆرینەی ئەوانەی دەستیان ھەبوو لەگۆڕینی رژیمەکی گواتیمالا دا، لەئامادەباشی داوون بۆ کوودەتایەکی دیکە لەکوبا ...

یەکیک لەوانە (دیقید فلیس) ی پشپۆری پروپاگەندە بوو، نەم نیستگەییەکی رادوویی نوێی دامەزراند لە دوورگەی سوانی نزیکیی ھیندوراس بۆ تەغیەکردنی کردووەکی کوبا لەژێر شفرەی (شەپۆلی م.ج) دا ... و ناراستەیی ھەرەمی زانکۆی میامی لەفلۆریدا کرابوو ...

لەرپوویەکی ترەو (C.I.A) ھەستا بەکردنەوہی زنجیرە سەنتەرێکی بازرگانی وەھمی لەفلۆریدا دا، وەک سەنتەری چاپەمەنی و چەکی جەنگی، بۆوہی پەردەپۆشی چالاکیەکانی خۆیانی پێکەن، وەلی خودی کاسترۆ زۆر جار رای دەگەیاندا کە بەئەگایە دەربارەیی ھەولەکانی (C.I.A) بۆ تیرۆرکردنی، لە واشنتنیش بەپرسان ھەستیان بەئەزەکی بوونەوہی وادەیی ئەو داگیرکردنە کوبا کردبوو کە (C.I.A) پلان رێژی بۆ کردوو، لەھەمان کاتدا ھەستیان بەرھەندە مەترسی دارەکانیشی دەکرد، بۆیە بەھەموو شیوازییک ھەولتی دواخستنی کردووەکی کوبایان دەدا، نەخاسە کە خودی سەرۆک کنیدیش نیگەرانبوو بەرانبەر ھەلس وکەوتەکانی (C.I.A) لەو رۆوہ، بەپرسان ھەولیان دا ھاوکاریە سەربازییەکان کەم بکەن، بەتایبەت ھاوکاریە سەربازییە

ئاسمانىيە كان ، لەپىرۆگرامە كانى (C.I.A) لەمەپ كۇبا ئەوى پىتر ترس و دلەپراو كىي بەرپىر سانى بەرانبەر بەداگىر كردنى كۇبا زىاتر دە كرد ، ئەو راپورتانەى خوودى (C.I.A) بوو كەروونيان دە كرده وە زۆرىنەى راي گشتى كۇبىيە كان لە گەل سەر كرده پەناھىندە كانا نىيە ، وەلى سەرەپراى ئەم راپورتانەش (رېتشارد بېسلى) جىگىرى بەرپىر بەرى پلاننان بەر دەوامى دا بە پراكتىزە كردنى بەرنامە كەى لەمەپ دابە زاندنى ژمارە يەك لەپەناھىندە كۇبىيە كان لە (كەنداوى بەرازە كان) لە كۇبا ، بۆ دەستە كار بوون بۆ شۆر شكردن لە دژى رژىمە كەى كاسترۆ .

لە ۱۷/۴/۱۹۶۱ دا ، (۱۳۰۰) جەنگاوەر گەشتە كەنداوى بەرازە كان بە ھاوړپىيەتى كەشتى دەرياوانى ئەمىرىكى و شەش فوؤكەى جەنگى ئەمىرىكى لە جۆرى (B26) ، بە گەشتيان بۆ كەنداو كە لە ژىر بالتى ھىرشە ئاسمانىيە كان و بۆمبارانى تۆپە قورسە كاندا ، جەنگىكى سەخت لە نىوان ئەمان و لاىەنگرانى كاسترۆ دا پرووى دا كە بوو يە ھۆى دەستگىر كردنى و لە ناو بردنى سەر جەم ھىرشبەرە كان (بە ژمارە يەك لە ئەمىرىكە كانىشە وە) ، كاسترۆش وەك فەرماندە يەكى نىشتمانى دەركەوت كە كۇبا شياوى بىت لە بەرگىر كردن لە زەوىيە كانى ، سەرەپراى تىوہ گلانى ژمارە يەك لە سەر كىر دا يە تىيە سياسىيە كان لە كرده وە كەى كۇبا و دلەپراو كىي ھەندىكى ترىان لە ھەلپىاردنى ھەلۆپىستىكى پروون لەمەپ ئەو مەسەلە يە ، كەچى بە تەنھا بەرپىر بەرى (C.I.A) ئالن دالس بوو يە كۆچى قوربانى شكستە كىو پىرە كە ، ئەو ھەو بوو لە تۆلەى شكستىە كەيدا ، سەرۆك كنىدى ئەمى لە كار لادا و لە جىگەيدا (جۆن .أ. مكون) ى دانا لە (۱۹۶۱/۱۱ ز) دا ، وەك كار دانە وە يە كىش بەرانبەر شكستە كەى كۇبا ، سەرۆك كنىدى دەستە لاتە كانى (C.I.A) بەر تەسك كرده وە ، بارە گای سەرە كىشى گواستە وە بۆ ئەم جىيەى ھەنووكە تىيدا يە و دەكە وىتە ناوچەى (لانفلى) يە وە لە وىلا يەتى (فېر جىنىيا) ، ناوچە كەش ھىندە چىرە دارودرەختە ھەلچوہ كان بىنا يەى (C.I.A) دادەپۆشن و لە چاوى رېپوارانى ئەو دەفەرەى گومشار دەكەن .

وەك ئەدەب دادانىكىش كۆنگرىس لەپاشدا تەنها (۷مىليۇن دۆلار) بۆلەم دەزگايە
 سەرف كرد بىگرومان كردهووەكەى كوبا جى پەنجەى ديار بوو بەسەر دەروازەى چوونە
 ژورەووەى ئەم بىنا تازەيەشەووە ، كەئەم درووشمە كاريگەرەى لەسەر نەخشىنرابوو... (كە
 پەيت بەراستى برد ، پەى بەدەروازەكانى سەرەستى دەبەيت) سەرنج دەدەين ئەم
 درووشمە كۆتای هەنگاوەكان نەبوو يەكيتى سۆڤيەت ئەو حالەتە سياسىيەى قۆستەووە
 كەلەنئەوان (كوبا) و (وولاتە يەكگرتووەكان) دا سەرى هەلدەبوو ، ئەوەبوو قايىل
 مەندىەكى كاسترۆى دەستگير بوو سەبارەت بە دامەزراندنى لقيكى مووشەكى
 ئىستراتيژى لەسەر زەوى دوورگەى كوباى نزيك سنورەكانى وولاتە يەكگرتووەكان
 ... سالى ۱۹۶۲، دەيان تەكنيكي و پىسپورى سۆڤيەتى گەيشتەنە كوبا، دەستيان كرده
 دامەزراندنى سەكۆى مووشەكى بالستى مامناوهندىيەكان ، لەهەمان كاتدا (مۆسكۆ)
 مووشەكى جۆرى (SA.2) ى بەخشيە رژىمى كوبا ، كەدژبەفرۆكەيە سەرەراى
 مووشەكى بەرگرى ديكە . وولاتە يەكگرتووەكانى ئەمريكا توانى زانىارى دەست
 خۇبخت لەسەر جموجوولەكانى سۆڤيەت ، بەهۆى سيخورى ئاسمانىيەووە كەفرۆكەكانى
 جۆرى (U.2) ى سەرەبە (C.I.A) پىي هەلدەستان لەماوويەكى پاشتردا
 ویتەئاسمانىيەكان دەريان خست كەسۆڤيەتيەكان توانيويانە سەكۆى بزواو بۆ مووشەكە
 بالستىەكانيان دامەزرىنن كەدەتوانن كردهووەى هيرشى بەرانبەر لەدژى زەويەكانى
 ئەمريكا جيبەجيبكەن ، هەردەست بەجى لەدواى دەستگير بوونى ئەم زانىاريانە ئىدارەى
 ئەمريكا لە (۱۰/۲۲) دا كۆبونەوويەكى گرىدا لەتەك ئەندامانى ئەنجومەنى ئاسايشى
 نەتەوويى و (C.I.A) دا بۆ تاو وتۆيكردى كۆتا پيشهاته سەربازيەكان ، ئەوەبوو
 سەرۆك كنىدى راي گەيانە ، لەدواى دەستكەوتنى ئەوزانىاريانە لەسەر تۆرە مووشەكيە
 سۆڤيەتيە هيرش بەرەكان لەكوبادا ، ئىدارەى ئەمريكا بپريارى دا ئابلقەيەكى سەربازى
 بسەپينيت بەسەر كوبادا بۆ ناچار كردنى سۆڤيەت بەلەت و پەت كردنى ئەو سەكۆو
 تۆرانە.. گەر سۆڤيەت ئەم رینگە چارەيە رەت بكەنەووە ئەوا ئەمريكا ناچار دەبىت

بۆلۈك ھەلۋە شاندىن ھەي ئوتتۇرە موشە كيانه گورزىكى سەربازى بىرەيتىتە كوبا ،بەم ھۆيە ھەي ھەندىە كانى نيوان (مۆسكۆ) و (واشنتون) ھىندە ئالتۇز بوو زۆرىك پىيان وابوو ،جەنگى نيوان دوو زەبەلا ھەكە لەليۋارى دەستپىكردن داىە ،كەچى لە ۱۰/۲۶ دا رابەرى سۆڧىەتى (خروڧوڧ) ئاماڧەي دا بە ھەي ئامادەيى تىدايە سەكۆي موشەكە كانى لەكوبادا ھەلبۇە شىنئە ھەبەمەر جيئەك پىش ھەخت ئەمريكا ئابلۇوقەكەي لابەرىت و لەبەر دەم ھەموو جيھانىش دا بەلئىنى ئەو ھەدات كە كوبا داگىر نەكات ياخوود دەست لەكارووبارى ناوخۇيى كوبا ھەرنەدات ،لەپاشدا كىدى بەداواكارىەكەي سۆڧىەت قايل بوو يەككى سۆڧىەتەش دەستى كرده ليك ھەلۋە شاندىن ھەي سەكۆ موشەكە كانى . لەكۆتايىدا پىويستە بىژىن ھەلۋىستە ئاشكراكانى كىدى و سەركەوتنى لەبەرانبەركى سۆڧىەتدا ،بى ئەو ھەي پەنابەرىتە بەر كرده ھەي پەنامەكى و خەيالى ، بوونە ھۆي بەرتەسك كرده ھەي نەركە كانى (C.I.A) و ھەولەمندا لائە كانى لەبەرانبەركى مەترسى كۆمۆنىزم و رېژىمى نوئى كاسترۆ .

﴿سیخورایه تی نه وروپی﴾

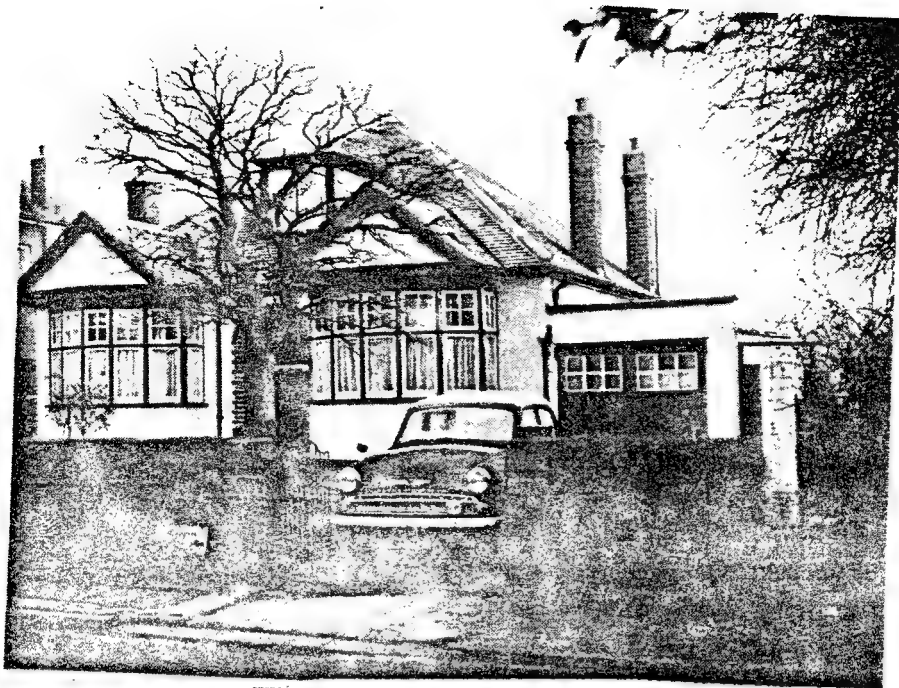
سهره رای دهسته بالایی (K.G.B) و (C.I.A) به سهر رۆله کانی یاری سیخورپی و به شه کانیدا، که چی دهزگا هه والده ریه نه وروپیه کانیش رۆلی هاو به شیکي دلسوزیان هه بوو له وسیخورپی و دژه سیخورپیه ی جیهانی ته نیوو، به ریتانیا به ته نه ها خوی په یوه ندیه کی باشی هه بوو له گه ل وولاته یه کگرتوه کان له م بوارانه دا، نه وه بو هه ردوو لا له سالی ۱۹۴۷ پرۆتۆکۆلیکیان نیمزا کرد سه باره ت به ئالوگۆر کردنی نه ونامانه ی له رپی بی ته له وه وهرده گیرین و هاوکاری یه کیش ده که ن بۆ شیکردنه وه ی جه فه نگه کانیان، هه روه ها هه ردوو لایان ریکه وتن له سهر به سته وه ی (ناژانسی ئاسایشی نیشتمانی) نه مریکی له (واشنطن)، به سه نه ته ی په یوه ندی حکومی به ریتانی له (شلتنهام)، به هۆی هیلیکی بیته له وه که هه میشه له کاردا بیت بۆئه وه ی خیراییه ک بدریته پرسه ی گۆرپینه وه ی نامه کان له سهر ته رزی نه م پرۆتۆکۆله هه ریه ک له (ئوسترالیا، که نادا، نیوزله نده) و سه رجهم وولاته به شداربوه کانی په یمانی (NATO) هه ستان به نیمزا کردنی پرۆتۆکۆلیک سه باره ت به ئالوگۆر کردنی زانیاری سیخورپی و قه لاچۆ کردنی پرسه سیخورپیه کانی سوڤیه ت... وولاته یه کگرتوه کان رۆلیکی گرنگی هه بوو له وهرگرنتی زانیاری وپه یامی بی ته لی ئال وگۆرکراو له نیوان ده ولته تانی سه ربه کامپی کۆمونیستی دا به هۆی مانگه ده سترده کانیه وه، مانگه ده سترده سیخورپیه کانی نه مریکا به جۆریک پیشکته وتو بوون توانایان هه بوو گفتوگۆ ته له فۆنیه کانی رابه رانی سوڤیه ت وهربگرن له کاتی که دا به ئۆتۆمۆبیلی دبلۆماسی ها توچۆبان ده کرد نه و ئۆتۆمۆبیلانه ی نامیری ته له فوونی بیته لی تیدایه به رله م رۆله گرنگی نه مریکا له بوار ی

سخورایه تی کردندا بهریتانیه کان خالی پرشنگداریان تۆمار کردوه له بواری سیخوری و
 زانیاره کاندای (سهنته ری په یوه ندیه حکومیه بهریتانیه کان) له هۆنگ کۆنگ بوغونه ،
 زانیاری زۆر سوود بهخش و به که لکی ده دایه وولاته یه کگرتوه کان له ساته وهخته کانی
 جهنگی قیتم دا . ههروهها سهنته ریکی دیکهش کارناسانی که ی کرد بو
 (واشنطن) له پیتاوی پهره دانی به کاره کانی (ناژانسی ناسایشی نه ته وه یی نه مریکی) و بنکه
 سیخوریه که ی له ته بۆلکه ی (مینوٹ) ی سهر به که رتی (یورکشایر) ی بهریتانیدا
 هه ندیک له پسروران پیا وایه نه و بنکه یه زه به لاح ترین بنکه ی (ته نصت) ه له هه موو
 گیتی دا. هیچ بواریکیش نیه بو بهر اورد کردنی له گه ل بنکه سو فیه تی به کاندای شیای
 نامازه پیدانه بنکه ی (مینوٹ) ی نه مریکی راسته و خو به سرا وه ته وه به هیله کانی ته له فونی
 بهریتانیه وه ، نه مهش یانی مسو گه ر کردنی زیاترین زانیاری و په یامی هاتوی نه لکترونی و
 بی ته ل له نه و روپادا. یه کیك له تو بی ره وانی (ناژانسی ناسایشی نه ته وه یی) له کوتابی
 حه فتا کانداده رباره ی بنکه ی (مینوٹ) ده بیژیت (بنکه یه کی گو ی هه ل خستی زه به لاحه
 توانای گو ی هه ل خستی هه یه به سه ر سه ر جه م هیله ته له فونیه کانه وه
 له نه و روپادا) ... سه باره ت به کردوه هه والگریه کانی بهریتانیاش زۆرینه ی له سهنته ری
 په یوه ندیه حکومیه کاندای بهر پوه برا وه که له نه و روپاو ناوچه کانی ژیر قه لهم ره وی پرژو
 بلاو بوونه ته وه و زۆرینه ی کات له بهر ژه وه ندی (M15) کارایان کردوه واته
 (ناژانسی ناسایشی نه ته وه یی بهریتانیا) که له نه مریکا (نوسینگه ی لیکر لینه وه
 فیدرالیه کان FBI) له بهر امه ردا داده نریت ، لیر هدا ره وایه نامازه بده ی به وه ی گروپیک
 له زانا بهریتانیه کان سه ربه (سهنته ری خزمه تگوزار به زمانی _ ته کنه لوژیه کان) بهر
 له هه ر گروپیکی زانستی تر توانی نامیری کۆمپیوتهری تاییه ت به هه والگری به کار بییت
 ، نه م نامیره کۆمپیوتهریانه ده یان توانی له ما وه ی په یوه ندی کردنه ته له فونیه کاندای چه ند
 ووشه یه کی بهرنامه داری دیاری کرا و وه ر بگرن و فه رمان بده نه نامیره کانی تۆمار
 کردن تا کو په یوه ندیه ته له فونیه که تۆمار بکه ن و سه ر چا وه که شی بزائن ، پیده چی ت

بنكهى سهره كى نهم جوړه كړده وه ته كنه لوزيانه له (شانترى هاوس) ى فكتوريى بهر تانيا
 بيت ، له كاتيكدا (سهنترى گوټه لڅستى بهر تاني) جيهانى باره گاكه ى له لندن ى
 پايتخته وهلى ده زگاي هه والگرى بهر تانيا كات ناكاتيك دوو چارى گورزيك بووه
 له سهر ناستى سيخوړى ، به تايهت له دواى ده ستگر كړدنى (جوفرى برايم) ى
 به كړنگير او ى سوفيهت ، سالى (۱۹۸۲) به تومهتى دزه پيكر دنى زانيارى له سهنترى
 په يوه ندي ه حكوميه بهر تانيه كانه وه بو (K.G.B)، برايم له (۱۹۶۸) وه بو
 (۱۹۷۷) له وسهنتره دا كارى كړدو وه ، له م ماوه دا توانيو بهتى زانيارى ته كنه لوزى و
 بى تهلى به كه لك بداته سوفيه تيه كان ، ده ستگر كړانه كه شى له ريگاي (M15)
 ياخود (M16) وه نه بوو بهلكو بهر يكهوت بوو نه وه بوو پوليسى ناوخويى به تومهتى
 نيربازى گرتيان و نه مهش ژنه كه ى هاندا نه پنى كړنگر ته يه كه ى بسوفيهت
 ناشكرا بكات !! . له پاش ليكولنه وه دهر كهوت كه (برايم) دوو په يوه ندى راسته وخوى
 به بهر پر سه بالا كه يوه له (K.G.B) گر يداوه ، له دواى ده ست له كار كي شان ه وه ى
 سالى ۱۹۷۷ په يوه ندى يه كه ميان سالى ۱۹۸۰ و له (فينا) وه كراوه و په يوه ندى
 دوه ميشيان سالى ۱۹۸۱ و له بهر لينه وه كراوه هه رچه نده دادگايى كړدنه نه پتیه كه ى
 برايم ريگه ى نه دا چه نديتى و چوني تي نه و زانياريانه ناشكرا بيت كه بو (K.G.B)
 ناردو وه ، وهلى هه نديك له پسپوران پيان وايه (برايم) زانيارى له سهر پروژه يه كى
 سيخوړى دا وه ته سوفيه تيه كان كه ناوى (بايمان) ى ليئراوه و به هوي ه وه روظناوا له ريگه ى
 مانگه ده ستكرده كانه وه ده توانيت دهنگ و رهنكي هه رچى چالاكيه كى سوفيهت (به پنى
 خواسته كانى (C.I.A) و (M16) هه يه تومارى بكات) هه روه ها پيډه چي ت زانياري شى
 دهر باره ى مانگى ده ستكردى سيخوړى (نارگوس) دزييت كه له حوزه يرانى ۱۹۷۵
 دا له خولگه كه ى خويدا دانرا له پيناوى دوزينه وه وه وهرگر تنى له ره له ره كانى دهنگه
 به شيوه يه كى ريك و پيك و وورد ، هه روه ها ده گوتريت (نارگوس) تواناى تومار كړدنى
 سهر جه م نه وه هغه يقينه بى سيمانه ى هه يه كه له نيوان فرمانده ى (تانكه كانى) په يمانى

(وارشوف) دا گريډ ده دري له هه موو بسته خاكيكي سهر به کامبي سويسالستي دا
 .. سهره راي نه وهش سوډيه تيه کان به هوې برايمه وه توانيان له ته کنه لوژيای
 (نا.نا. نه ته وهی) و (سه نته ری په یوه نډیه بهریتانیه کان) له بوای کوپیو ته ر و مانگه ده ست
 کرده کان دا شاره زابن... بیگومان نه مهش بویه هوې تووړه کردنی
 (واشنطن) و نالوژبوونی په یوه نډیه سیخوړیه کانی له ته ک بهریتانیا دا تا کو گه شته راده یه ک
 بهرپرسيک له (C.I.A) دا گووتی (زانیاری له سه نته ری په یوه نډیه بهریتانیه کان له
 شلتن هاهمه وه به جوړیک دزه ی کردووه وه چوڼ زهیت له داینه مویه کی کون دهر ژیت)
 ده ستگیر کردنی (برایم) په که مین ریسوای نه بوو که ده زگای هه والگری بهریتانیای
 له رزانندو په یوه نډیه باشه کانی شي له ته ک (C.I.A) دا نالوژ کرد نه وه بوو له بهریش دا
 هه ردوو زانای نه تومی (ناغای) و (کلاوس فوشن) به تومه تی دزه پیکردنی زانیاری بو
 سوډیه ت له سالی ۱۹۴۶ و ۱۹۵۰ دا ده ستگیر کران ، به لام نه م ده ستگیر کردنهش به
 نه ندازه ی ده ستگیر کردنی هه ردوو به کریگیراوی جووته (برگس و ماکلین) کاریگه ری
 نه بوو ... نه مریکیه کان له دواي جیابرونه وهی نه و دوو کارمه نده و هه له تانیا ن بو
 (موسکو) له سالی ۱۹۵۱ ز دا هه موو متمانیه کی خوې به ده زگای هه والگری بهریتانیا
 له ده ست دا. به گویره ی گووته ی ناگایانی ره وشه که ، هوکاری دزه کردنه نیو ده زگای
 هه والگری بهریتانیا ده گه رپته وه بو ته به نی کردنی بیردوژی مارکسیزم له لایه ن
 ژماره یه ک له روشنیر بهریتانیه کانه وه و کار کردنی نه و روشنیرانه بوهاوکاری کردنی
 سوډیه ت له پتاه ی پراکتیزه کردنی بیردوژه که له ناستی جیهانی دا. له نیو نه و
 روشنیرانه دا گروینک له قوتابانی زانکوی (کامبریج) ی بهریتانیا هه بوو له وانه
 ... له ده ست ... له ده ست ... له ده ست ... له ده ست ... له ده ست ... له ده ست ...
 ... له ده ست ... له ده ست ... له ده ست ... له ده ست ... له ده ست ... له ده ست ...
 ... له ده ست ... له ده ست ... له ده ست ... له ده ست ... له ده ست ... له ده ست ...

۱۱۵ (د نارنسی . ساریشی نه ته وهی) د سرو فیلیی له (M16) (موخا بهراتی

(نەمە خانووی (مۆریس و لۆناکۆهین) ە که باش بە (بی و ئیلین کرۆگر) ناسران ، لەم خانووەوە و لە
 فرۆشگەیکە کۆنە کتێب فرۆشتن دا ئەو دوو بەکری گراوە تۆری بۆرتلاندی سیخوریان لە بەرزەوێندی
 سۆفیت بەرپۆه دەبرد) .

بەریتانیا) و دوانەکی دیکەش لە دەزگای تایبەتی دا بوون، کە لە تەوهری (M15) و
 (M16) دا دە خولانەوێ .

بلانت لە لای خۆیەوێ ، لە سالی ۱۹۴۵ دا لە کاری سیخوری کردن پەریزی گرت
 ، پاش ئەوێ زانیاری بە هاداری سەربازی زۆری بۆ سۆفیت وێ دەست خست
 لە ماوێ جیهانی دووهم دا و لە کاتی کدا فیلبی و ماکلین لە سەر پێشە کەیان
 یە کێنە بوون تا کو گەشتە سەنتەرە هەستیارەکانی سیخوری ، یە کە میان بویە نێو هەندگیر
 لە نێوان (M16) و (C.I.A) دا لە (واشتن) (گای بیرگس) ی بە کریگیراوی چوارەم
 نێربازو مەیحۆربوو بە پرا دەیک ئەو پەوشتە ی رینگربوو لە بەردەم ئەوێ دا بگاتە سەنتەریکی
 گرنگی دار لە موخابەراتی بەریتانیا دا ، بە لām لە گەل هاوێ کەیدا (دونالد ماکلین)

که نه میس نیربازبوو ههلات، دواى نهوئى نهى دووهم برپارى دا بهر وه (مۆسکۆ) ههلبیت، چونکه به نهینى پى راگه نهرابوو که روبه روى لیبر سینه وهى (M16) ده بیت سه بارهت بهو تۆمه تانهى ده خرینه نهستوى له مهر کار کردنى له بهر ژه وه ندى سوڤیهت.

بەو شىۋەيە ھەردوو بەكرىگىراو (برگس و ماكلين) بۇ ماۋەيەك لەكىشۋەرى ئەمىرىكادا بزر بوون ،پاشتر لە (مۆسكۆ) خۆشەويستدا بەدەر كەوتن ... ھەروەھا دەگوترىت ماكلين دەستىشان كرا ۋەك نوپنەرى بەرتانيا لەلېژنەى ھاۋبەشى پەرەپىدەنى ئەتۆمى لەنىۋان (واشنطن) و لندن دا ،ۋە (كىم فىلىبى) ھاۋرېنى لەگرتن رزگارى كرد، دوا. ئەۋەى برگس و بلانت ى خانەنشين كراۋ ھەۋالىان پىدا بوو كەچىمىس ئەنگلىتون ى گىرۋە پىداۋى (C.I.A) داۋاى دەستگىز كوردنى كوردۋە ھەروەھا بەكرىگىراۋ ى ۋەلى لەدەر ى ھەلاتى ماكلين و برگس . گومان دەربارەى كىم فىلىبى زىادى كرد ،بەتايەنى كەلە (واشنطن) پىكەۋە لەيەك مالدە دەژيان ،ھەروەھا (C.I.A) داۋاى لە (M16) كرد كەدەست بەجى فىلىبى لە (واشنطن) بگوازەۋە ،ۋەگەر نا ئازانسەكە ناچار دەپىت پەيوەندىە مەعلوماتەكانى ئەگىلە ھەنگاى موخابەراتى بەرىتانيا دا بچرىتت ... لەكاتىكدا (M16) سەرجم تۆمەتەكانى دەرھەق بە (فىلىبى) بەپوۋچ و بى ناۋەرۆك دايە قەلەم ،چونكە نەم پىاۋە توانىيوى موخابەراتى بەرىتانيا ھەلخەلەتتت لەراستى كرىگر تەيىيەكەى بۇ سۆڧىەت ... بەلام لەكۆتايىدا سەنتەرە ھەستىارەكەى خۆى لە (واشنطن) لەدەست داۋ ھەستى دەكرد ھىدى ھىدى موخابەراتى بەرىتاني دەستبەردارى خزمەتەكانى دەپىت ،بۆيەسالى ۱۹۶۳ پرپارى دا بەرەو سۆڧىەت ھەلبىت ،بۆۋەى لەۋىندەرى دەست بەكارىكى نوتى موخابەراتى بكات ،ئەۋەبوو بوۋيە راۋىژكارى سەرۆكى بەرپۆبەرى (K.G.B) لەۋكاتەدا ،لەدوايشدا بوۋيە راۋىژكارى (بۆرى اندروبوف) ى سەرۆكى سۆڧىەت ...

لهه سهر ئاستی نهو خورپه سهر شوږ که رانه ی له شهسته کاندای دوو چاری موخا بهراتی
به ریتانیا بوونه وه، را کردنی به کریگیر اوی دوو سه ره (جوړج بلایک) له زیندانی

موخابه راتی به بریتانیای ناسراو به (دره خته کانی کرمی ته خته بی)... له دوای پینج سال له
 دهستگیر کردنی، بلایکی شیوعی توانی ههلبیت له سالتی ۱۹۶۶ز دا، راسته و خو چوو
 (مۆسکۆ)، نهم پیاوه بهر له دهستگیر کردنی له سالتی ۱۹۶۱ز دا، ماوهی ده سال کاری
 له بهر ژه وهندی (K.G.B) کردبوو، دهلین گوايه له دوای نه وهی سوپای کۆریای
 باکور له سالتی ۱۹۵۱ز دا دهستگیریان کردوو، بوته شیوعی، له ماوهی جهنگ دا
 ، له ویندهری ماوهیهك به سهر ده بات و له لایه ن پاسه وانه شیوعیه کانیه و مامه له ی باشی
 له گه لدا ده کریست، له لایه کی تر دوه گهر گوت ته کانی (M16) وه راست بگه یین
 (بیر وایست)، نه و ههست ده کهین (C.I.A) گه شتۆته قه ناعه تی ته و او به پچرانده ی
 په یوه ده به کور له گه ل موخابه رانی به بریتانیای، ده رانی به ده ی (C.I.A) هه ساوه به ستافی
 کورده وهی نیستی هه ندیک له به کریگه ی (M16) و (M16) وه ندیک له به یوانی
 سه ندهری په یوه ندهیه به بریتانیه کان، له پاش نه و نا قی کورده وانه گه شته به سهره نجابلیک گوايه
 موخابه راتی به بریتانیا جیهگی متسانه نه و سهره دهایی ناییت مامه له ی له گه لدا به کریست
 ... هه روه ها له به بریتانیاش (K.G.B) له میانه ی ژنه به کریگه یراوه کهیدا (رودولف
 ابل رولیککی کاریگه رو گرنگی گه یوا، نهم نا فرته توانی (موریس کوهین) ی شیوعی
 نه مریکایی و (لونا) ی خه زانی قابل بکات سهره بکه ن بز فره نساو له وی ناوی (بیر و
 ایلین کروگر) له خو یان بین، که دوو ها و لاتی نیوز له ندی بوون و پینشتر مردبوون ...
 موریس کوهین و ژنه که ی رینگه ی (که نه دا، سنگافورا، به کیتی سو فیه ت، نه منسا،
 فره نسا) یان گرت بز و ده هست که و تنی پاساپورت به ناوی دوو ها و ولایه مردوو
 نیوز له ندیه که وه ... دهست به جی که پاساپورته تازه که ی دهستکه و ت، کها برای شیوعی
 نه مریکی که ناوی له خو ی نا (بیر کروگر) و ژنه که ی پیکه وه چونه (به ریتانا) و دهستیان
 کرد به کاری سیخوری کردن له ژیر چاودیری به کری گه یراویکی سو فیه تی دیکه به ناوی
 (گوردن لونسدال) (ناوی راسته قینه شی تر و فیمۆ فیتش مولودی) به ... به هه ماهه نگی
 له تهك (لونسدال) دا تو رپکی سیخوری سهر که وتویان دامه زراند، (۱۹۵۶) هوه تا کو

(۱۹۶۱) کاری ده کرد له بهرزه وهندی (K.G.B)، به هاوکاری (هاری هوتن)، نه میس به کری گیراویکی تر بوو پۆستیکی گرنگی له (دامه زراوهی ژیر ده ریایی) هکاندا له ناوچهی (بورتلاند) ی بهریتانی داگیر کردبوو، به لام نه دامانی نه توره، به جورج بلیکیشه وه، ده ستگیر کران له دواي جیا بوونه وهی (أنا تۆلی گولیتین) ی به کری گیراوی سوڤیهت و هه لاتی بۆ رۆژناوا ... گولیتین کاروباره کانی نه توره ی ناشکرا کرد و ناوی نه دامه کانیشی ناشکرا کرد، نه مان ماوهیه کی که میان له زیندانداندا گوزه راند ئینجا له پروسه یه کی گۆرینه وهی سیخوره کاند له خالی پهرینه وهی نیوان بهرلینی رۆژه لاتی و بهرلینی رۆژناویدا درانه وه دهستی سوڤیهت ... هه ندیکی تر ده لیتن نهیتی سه رکه وتنی دزه کردنی سوڤیهت بۆنیو موخابه راتی بهریتانیا ده گهرینه وه بۆ نه ورۆله ی بهرپوه بهری (M15) (سیر رۆجر هولز) له نیوان (۱۹۵۶-۱۹۶۵) دوازی ده کرد، نه م بهرپرسه که له هه مان کاتدا به کری گیراویش بووتوانی، کیم فیلی، گوردن لونسدال، بلانت ... هتد.

پارێزیت له تۆمه ته کانی (C.I.A) و چاودێری بۆسه وانه کان ناماژه ده دریت به وهی بلانت بۆغونه دادگایی نه کرا، سه ره پای نه وناپاکیه ی که له لای هه مووان ناشکرایه ... له هه مان رپوه وه، ناگایانی نهیتییه کانی دزه کردنی سوڤیهت بۆنیو موخابه راتی بهریتانیا ناماژه ده که ن به وهی ناکوکیه تووندو تیژه کانی نیوان (M15) و (M16) هۆکاریک بوون له هۆکاره کانی سه رکه وتنی نه م دزه کردنه، قسه و قسه لۆک و نه و تۆمه تانه ی ده خرا نه پال (هۆلز گوايه) به کری گیراوی سوڤیه ته. له وانه یه تۆمه تبار کردنیکی پووچ و پالانته یه کی به تال بن و بهرپرسیانی (M16) دروستیان کردییت بۆ له که خسته پال (M15)، هه مان نه گهریش به سه ر نه و تۆمه تانه دا نه بریت که بهرپرسیانی (M15) ده رهق به بهرپرسی (M16) "سیرموری اولدڤیل" (۱۹۷۴-۱۹۷۸) رایان گه یاند ... وهلی (موریس) له دواي نه و پۆسته بهر زکرایه وه بۆ پۆستی (رێکخه ری هیمنایه تی ئیرله نده ی باکور) سالی ۱۹۷۹ ... له لایه کی تره وه دزه کردنی سوڤیهت بۆناو موخابه راتی

بەرىتانيا بويە ھۆى ھەلمەتتىكى پەرلەمانى توند و تىژ لەدژى (M16) و كرده وەو چالاكىە سەر بەستانە كانىدا ، كەلە پرووى ياساىيە وە پارىژراوە بە (مەرسومى نەيتىيە حكومىيە كان)، چون (M16) بەرپەسى بونى نىيە و پەرلەمانى بەرىتانيا پەيوەندى بە كارە كانىيە وە نىيە ، وەلى ئەدرەسى بارە گا سەرەكىيە كەى لای ھەمووان ئاشكرايە نەخاسە لای شۆفىرى ئوتوبىسە گىشتىيە كان كەرۆژانە بەويدا تىدەپەرن ، شياوى باس كەرنە كە شۆفىرى ئوتوبىس و ئوتومبىلە گىشتىيە كان بارە گا كەى (M16) يان ناوناوە وىستگەى سىخورىان بەبەرورد لەگەل ئاشكرايەتى (C.I.A) ى ئەمريكى و پەيوەندى لەگەل كۆنگرىس دا ئەوا دەرە كەوئە كە (M16) دەزگايەكى زۆر نەيتىيە وە دوور لەلىپرسىنە وەى پەرلەمانى بەرىتانيا كاردەكات ھەر وەھا دەگوتريئە بودجەى (M16) و (M15) و سەنتەرى پەيوەندىيە بەرىتانيە كان سالانە پەژە لە (٤٠ مىليۇن جونەى بەرىتاني) ، سەرەپايى ئەو رۆلانەى (M16) وازى دەكات و لە پرووى ياساىيە وە دانى پىدانە نراوە ...

وەلە سەر ئاستى چالاكىە سىخورىيە ئەوروپىيە كان موخابەرەتى (پۆلىنى) ناسراو بە (UB) سەر كەوتنىكى بەرجەستەيان لەنيوان سالانى ١٩٥١-١٩٦٧-١٥١ بەدەست ھىنا بەھۆى يەكئە لەبە كرىگىراوە كانىيە وە بەناوى (لىنوسكى) توانى دوو كەسى ئەلمانى رۆژئاواى بۆ خۆى بىئىتە ژىربار ، يەككىيان (خەلەبان) بوو لەفەرگەى (زىل) ى ئەلمانىي رۆژئاواو ناوى (وولف نوب) بوو ، دوو ھەميان كارمەند بوو لە كۆمپانيەيەكى فەرۆكەوانى مەدەنى و ناوى (مانفريد رامىنگەر) بە كرىگىراوى پۆلىنى ھەرلە سەرەتاوە سەر كەوتو بوو لەدزىنى قووتوبەكى رەشى موولكى فەرۆكەى (لىتون. ئىل. ئىم) و فراندنى بۆ موخابەرەتى پۆلىنيا ھەر وەھا ھەولتى دا فەرۆكەيەكى (فانتوم) لەبنكەى (زىل) ى ئەلمانىا بفرىتت و بىداتە دەست سۆفئەت . بەلام دواى ئەو ھەى دوچارى چەند كۆسپ و تەگەرەيەك ھاتە وە دەستەردارى ئەم رايەى بوو ، ناچار پلانە كەى گۆزى بۆپلائيىكى تر كە نامانجى رڤاندنى رۆكىتى (جو-جو) جۆرى ((AIM-9E)) بوو.

بەھاو کاری فرۆکەوان (نوب) کە کارتیکی گوزەر کردنی دیکەى بۆ (لینوسکی) دەستەبەر کردبوو رێنمايشی کردبوو بۆ گەنجینهیه کی رۆکیتی (جو-جو) ئەمى دووهم توانى يەك رۆکیت بدزیت بۆ شوقەیهك لە دوووری (۲۰۰ میل) لەبەنکەى زیلەوه . رۆکیتەکەى پارچە پارچە کردوو لەسندوقى ئامادەدا بۆ رەوانە کردن بەرەو (مۆسکۆ) دایناوه لەسنووقەکانى نویسه (عینات تجاریه)..

لەفرگەى (دوسلدروف) ی ئەلمانیاى رۆژئاواوه رۆکیتەکە رەوانەى (مۆسکۆ) کرا لە رێى (کوبن هاگن) هوه ،بەهەمان ئەو فرۆکەیهى کە (رامینگر) ی بە کریگراوى ئەلمانى بە کرێ گرتبوو بۆ ئاسان کردنى تهسلیم کردنى رۆکیتەکە راستەوخۆ بە (K.G.B).

بەلام رامینگر لە (مۆسکۆ) سەرسام بوو بە نەگەیشتنى سندووقەکان-چونکە بێرۆکراسیەتى يەکیك لە کارمەندەکان شەحنى سندووقەکانى گەراندهوه بۆ ئەلمانیاى رۆژئاوا بەهۆى کەم و کورێ لە مامەتەى پێوستى رەوانە کردنى سندووقەکان دا لە گەڵ ئەوه شدا رامیر گر مەنرسى بەر ژبانى خۆى دا و گەرایهوه بۆ فرگەى (دوسلدروف) جارێكى تر سندووقەکانى رۆکیتیه هەلەواوه کەى رەوانەى (مۆسکۆ) کرد ... لەدواى سەرکەوتنى ئەم پرۆسەیهو چەند پرۆسەیه کی گچکەى وەك ئەمە دەست بەسەر تۆرە بە کریگراوه ئەلمانیه کەو بەرپر سه پۆلۆنیه کەیان (لینوسکی) دا گیرا ... کەچى بەخت یاوهرى رامینگر بوو لە کاتی کدا لەسالى ۱۹۷۱ دا رۆژئاوا قایل بوو بەبەرەلا کردنى لەبەرانبەر بە کریگراویکی رۆژئاواى تر دا...

شیاوی باسه ئەلمانیا بەهەردوو بالی رۆژئاواى و رۆژهەلاتى یهوه ،ببویه شانۆى سینخو راپهتێ بەهۆى جینگەى جوگرافیه کەى لە ئەوروپا داو بوونى بەرلینى رۆژئاوا لەدلى ئەلمانیاى رۆژهەلاتدا . (C.I.A) هەستا بە لێدانى تۆنیلێك لەبەرلینى رۆژئاواوه بۆ بەرلینى رۆژهەلات بەمەستى گوى هەلخست لەهێڵەکانى تەلەفون لە ئەلمانیاى رۆژهەلات دا ، لە کاتی کدا دەزگای (K.G.B) توانى چەندین بە کریگراوى دووسەرە

له ئەلمانیای رۆژه‌لاتدا بچیت، به‌مه‌به‌ستی ده‌ست خستی ته‌کنه‌لۆژیای رۆژئاوایی
له‌هر دوو بواری سه‌ربازی و مه‌ده‌نیدا...

له‌لایه‌کی تروه‌ه (C.I.A) له‌دوای جه‌نگی جیهانی دووهم هه‌ستا به‌دامه‌زراندنی
ده‌زگای موخابه‌راتی ئەلمانیای رۆژئاوا (رینارد گیلان) ی کرده‌ به‌رپرسی ... ئەم
گیلانه‌ به‌رپرسی موخابه‌راتی نازی بوو له‌ئه‌وروپای رۆژه‌لات له‌سه‌رده‌می هیتله‌ردا
به‌لام دوا‌ی خو‌دانی به‌ده‌ست (C.I.A) و پشکه‌ش کردنی زانیاری سوودمه‌ند
سه‌باره‌ت به‌ده‌زگا موخابه‌راتیه‌کانی رۆژه‌لات.. موخابه‌راتی ئەمریکا هاته‌ سه‌ر ئەو
بروایه‌ی که‌هاوکاری له‌گه‌ڵ کردنی باشتره‌ له‌ زیندانی کردن یاخود له‌سیداره‌دانی
... به‌و شیوه‌یه‌ گیلان له‌دوای جه‌نگ ده‌ستی کرده‌وه به‌ ته‌جید کردنه‌وه‌ی به‌کری
گیراوه‌ دێرینه‌کانی له‌وولاته‌کانی ژیر پکیفی ستالیندا. له‌چهند پرۆسه‌یه‌کی سیخو‌ری
کردنیشدا سه‌رکه‌وتنی به‌ده‌ست هیتا، له‌گرنگ‌ترین سه‌رکه‌وتنه‌کانی گه‌شتی
به‌کریگیراویکی ئەم بوو به‌ناوی (ارنست گرامش) بۆ پۆستیکی زۆر گرنگ و هه‌ستیار
له‌موخابه‌راتی ئەلمانیای رۆژه‌لاتدا.. به‌لام له‌ته‌مووزی سالی ۱۹۵۰ز دا، حکومه‌تی
بۆن برباری دا کاروباره‌کانی موخابه‌راتی ئەلمانیای رۆژئاوا به‌رپوه‌به‌ریت و ناوه‌که‌شی
بگۆریت و بیکاته (ناژانسی هه‌واته‌ فیدرالیه‌کان) پاش قایل بوونی (C.I.A) به‌و
گۆرانه‌کارانه‌.. هه‌روها ئاماژه‌ده‌کری‌ت به‌وه‌ی حکومه‌تی بۆن نه‌یتوانی گیلان
له‌پۆسته‌که‌ی لاب‌دات وه‌ک به‌رپوه‌به‌ری موخابه‌راتی ئەلمانیای رۆژئاوا، ده‌ست به‌جی
به‌رپوه‌بردنی کاره‌کانی ئەو ناژانسه‌ی گرت‌ه ده‌ست.

سالی ۱۹۶۳ ریسوایه‌کی دیکه‌ی هیتایه‌ له‌رزه‌، لی‌کاتی‌کدا په‌رده‌ لادرا له‌رووی
په‌یوه‌ندی سی به‌کریگیراوی گیلان به‌ (K.G.B) هوه، سی که‌سه‌که‌ بریتی بوون له‌
(هانز کلیمنس، ئەرفیل تابل، هاینز فلیف) هه‌رسی‌کی‌شیان کۆنه‌ ئەندامی تۆری (SS) ی
نازی بوون له‌ سویرا... به‌لام هاینز فلیف، وه‌ک هه‌ندیک پێیان وایه، مه‌ترسی
دارترینان بووه‌ و پتر له‌هه‌مویشیان ئازار به‌خش بووه‌ له‌رووی چلۆنایه‌تی ئەو

زانباريانه وه كه بۆ (K.G.B) دزيوون نه خاسمه خوۋى بهرپرسي قهلاچو كردنى
 سيخورى كردنى سوڤيهت بوو له نيو موخابه راتى نه لمانياى رۆژئاوا دا ... نه
 زانباريانه ى له دواى دادگاي كردنى هم سى به كرينگير او وه بلا و بونه وه ، نامازهيان به وه
 ده كرد نهو سى كه سه (۱.۵ هزار) ويته ى مهله اتى موخابه راتى نه لمانى و ژماره يه كى
 گه و ره ى كاسيتى تو مار كردن و گوۋى شنه و وتن يان دا وه به (K.G.B) .. دوا به دواى
 هم ريسوايه سيخوريه راي گشتى نه مريكا و نه لمانياى رۆژئاوا ى قهلسى خويانيان
 ده رپري بهرام بهر به سياسته ته كانى (C.I.A) له دوو باره ته جنيد كردنه وه ى گيلان ى
 نازى وهك بهرپرسي موخابه رات له دواى جهنگ ، وهلى راي گشتى راسته و خو كارنا كاته
 سهر سياسته تى سيخورى و دژه سيخورى.

ههر له نه لمانياى رۆژئاوا دا ، موخابه راتى نه لمانياى رۆژئاوا گوڤتيكى گرنگى
 تو مار كرد له موخابه راتى بهرام بهر دا ، كاتيك توانى يه كيك له به كرينگير او وه كانى به ناوى
 (گۆنتر گليۆم) وهك پياويكى مه علموماتى له نوسينگه ى راپوژكارى نه لمانياى رۆژئاوا دا
 (فيلى برانت) دابيت ... (فيلى) سالى ۱۹۷۴ ده ستى له كار كيشايه وه له دواى
 ريسوايه كه ى ده ستگير كردنى (گليۆم) وهك به كرينگير او ى نه لمانياى رۆژه لات .

له نه وروپاي دابه شبوو به سهر رۆژه لات و رۆژئاوا دا موخابه راتى چينيش رۆلى
 سيخورى خوۋى هه بوو له شهسته كاندا ، نهو هبوو لهو سالانه دا يه كه م رپووداوى سيخورى
 له شارى (هيگ) ى هۆله ندى ۱۹۶۶ رويدا ، له كاتيكدا پياويكى چينى له ده ره وه ى
 حهره مى بالتويزخانه ى (چين) دا دۆزرايه وه و به ده م نازاره وه ده ينالاند ، پاشتر ده ركه وت
 نهو ئيش و نازاره به هۆى نه شكه نجه دانیه و هبو له سهر ده ستى موخابه راتى چين دا
 ، بالتويزخانه ى چين له و كاته دا راي ده گه ياند گوايه نهو كا براهه ى كه ناوى (هسو - تسو -
 تساي) ه له په نجه ره ى بالتويزخانه كه وه كه وتۆته خواري ... دواى نه وه ى هۆشى
 له ده ست دا وه نه مهش بۆته هۆى شكاني كاسه ى سه رى و ئيسقانى ده ستى ، (هسو
 تساي) دواى يهك رۆژ له چاره سه رى پزيشكى له خهسته خانه ريفتراي ، و گوازارايه وه بۆ

بالتۆزخانه‌ی چین، ئەمیش بەرۆلتی خۆی رایگەیاندا (تسای) بەهۆی زامەکانیەوه گیانی
لەدەست داوه ...

بەو ھۆیەوه وەزیری دەرەوێ هۆلەندا داوای لیکۆلێنەوێ لەمردنی تسای و
شیکردنەوێ تەرمەکە کرد بۆ زانیی ھۆکاری مردنەکە. کەچی بالتۆزخانه‌ی چین
کێشەکە بەناو خۆی لە قەلەم دا و رایگەیاندا وەزارەتی دەرەوێ هۆلەندا بەھیج
شێوەیەک بۆی نە خۆی لە کێشەکە ھەلقوریتیت، دوابەدوای ئەم ناکوکیە وەزارەتی
دەرەوێ هۆلەندا بالتۆزخانه‌ی (چین) داخست، پەکین لەبەرانبەر دا ھەمان
ھەلوێستی گرتە بەرو بالتۆزخانه‌ی هۆلەندا لە (پەکین) داخست، ھەرچەندە داخستنی
بالتۆزخانه‌کان درێژە نەکیشاو زوو بەزوو ناکوکیەکان چارەسەر کران .

سالی ۱۹۶۹ ش، پرووداویکی تر لە (ھۆلەندا) پرووی دا، تیایدا پەردە لادرا
لە پرووی نھیتی باکگراوندەکانی پرووداوەکە یەکەم جار، لە بیست و چواری ئەو
سالەدا، (لیو-ھوشو) لە موخابەراتی چین جیا بوو و ھەو داوای مافی پەنابەری پامیاری لە
ھۆلەندا کرد .. (ھوشو) بەرپرسی پرۆسەی پفاندنی (تسای) بوو لە سالی (۱۹۶۶) دا
ھوشو گووتی (موخابەراتی چینی بە ئۆتۆمبیلێک بەخێرای داویانە لە تسای بە ئامانجی
کوشتی دوای ئاشکرا بوونی کرێگرتەیی ئەو پیاو بە (C.I.A) بەلام تسای دەست
بەجێ نەمردوو، ئەمەش موخابەراتی چینی ناچار کرد تا کو بیفریتن و لەناوی بەرن
ئەو خۆی بەرپرسیاری پفاندنەکە بوو ھەر سەبارەت بەو پرووداوە سیخوپیانە لە
شەستەکاندا لە ئەوروپادا روویانداو، پتۆیستە ئامازە بدەین بەو جیا بوونەو ھێی
(جوزیف فرولیک) ی بەکری گیراوی موخابەراتی تیشکی لە سالی ۱۹۶۳ ز دا پتیی
ھەستا .

لەسەرەتادا، ژمارەیک لە پەسپۆرانی سیخوپی رۆژناو ھەل ھەلەیان بوو بۆ ئەم
جیا بوونەو ھێو وایان دەزانی فرولیک زانیاری بەکەلکی لایە دەربارە ی موخابەرایی
سۆفیت و ھاو پیمانەکانی، ھێندە نەبرد تاسان بە چۆنایەتی ئەو زانیاریانە ی فرولیک

هینابوونی بۆ رۆژناوا. فرولیک پهردهی هه‌لمالی له‌رووی دزه‌کردنی سۆفیه‌ت بۆ نیو
 ڕیزه‌کانی پارتی کاری به‌ریتانی و نه‌و سه‌ندیکا کریکاریانه‌ی له‌ژێر کۆنترۆلی نه‌مدان .
 هه‌روه‌ها یه‌کیک له‌به‌رپر سه‌کانی ئهم حیزبه‌ی به‌ناوی (ویل اۆن) تۆمه‌تبار کرد به‌وه‌ی
 به‌کریگراوی موخابه‌راتی تشیکۆسلۆفاکیا یه‌ و به‌رپر سیکی تریش به‌ناوی (جۆن ستون
 هاوس) به‌به‌کریگراوی (K.G.B) دابویه‌ قه‌له‌م ... له‌ گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا تۆمه‌ته‌کانی
 فرولیک راست درنه‌چوون ،(ویل اۆن) به‌بی‌تاوان له‌و دادگایه‌ ده‌رچوو که سالی
 (١٩٧٠) له‌ (له‌نده‌ن) بۆی سازدرا بوو ،ئهمه‌ له‌ کاتیگدا (هاوس) خرایه‌ زیندان
 به‌تۆمه‌تی خۆدزینه‌وه‌ له‌یاسا دوا‌ی ئه‌وه‌ی له‌رووی دادگه‌ری هه‌لات بۆ ئوس‌ترالیاو
 ناویکی دیکه‌ی له‌خۆی نابوو ،واته‌ به‌تۆمه‌تی سیخو‌ری کردن بۆ سۆفیه‌ت دادگای
 نه‌کرا ... له‌ کاتیکی تر دا ،فرولیک په‌رتوکیکی به‌ناو نیشانی (پرو‌سه‌ی جیا‌بو‌ونه‌وه‌ی
 فرۆلیک) بلا‌و‌کرده‌وه‌ ،تیایدا ناما‌ژه‌ی دا‌وه‌ به‌ چه‌ند کرده‌وه‌یه‌کی سیخو‌ری به‌بی‌تا‌وه‌ی
 ناما‌ژه‌ به‌ پال‌ه‌وانه‌کانیان بدات ،ئهمه‌ش هانی دا چه‌ند چا‌ودێرێک بیژن: (زانیاریه‌کانی
 فرولیک، و کرده‌وه‌ سیخو‌ریه‌کانیشی بنا‌غه‌ی راستیان نیه‌).

به‌رله‌وه‌ی کۆتای یێن به‌روودا‌وه‌کانی ئهم به‌شه‌ی تایبه‌ت به‌ نه‌وروپا ، پێسته‌ بلێن
 ،موخابه‌راته‌ جیهانیه‌کان له‌ سالانی شه‌سته‌کاندا زانیاری بی‌ وینه‌و زۆرو زه‌وه‌ندیان
 کۆکرده‌وه‌ له‌سه‌ر کرداری سیخو‌ری و دژه‌ سیخو‌ری له‌ نه‌وروپادا، بۆیه‌ له‌دوا‌ی ئه‌و
 ما‌وه‌یه‌ بریاری دا پ‌سپۆرایه‌تیه‌ سیخو‌ریه‌کانیان بگوا‌زنه‌وه‌ نا‌وچه‌یه‌کی دیکه‌ له‌ جیهان دا
 ... بۆ جیهانی سێهه‌م ... کت و مت بۆ ئه‌فریقا و رۆژه‌ه‌لاتی نا‌وه‌راست ..ئ‌ه‌دی
 له‌ویدا چ‌ رووی دا ؟...

﴿ ململانی موخابرات له سهر گۆره پانی جیهانی سییه م ﴾

سالی ۱۹۶۰ (C.I.A) هاته نیو گۆره پانی ململانی له جیهانی سییه م دا له دهروازهی کۆنگووه هه نوکه به (زائیر) ده ناسریت، له دوو توتی ده رکردنی به لژیکیه کان له وولاته له سالی ۱۹۶۰ دا، رپهری نیشتمانی (باتریس لومومبا) توانی پۆستی سهرو کایهتی حکومت له ههلبژاردنیکه جه ماوه ریدا بپچریت، که له کەش و ههوایه کی فهوزه ویی و پرله ترس و دلهر او کیدا نه نجام درا، به لام شکستی هینا له سهقامگیر کردنی حوکمه که ی و سه بانندی دهسته لاتی به سه رتاسه ری خاکی کۆنگو دا، له داوی جیا بوونه وهی ههریمی (کاتنگا) به راپه رایه تی (موسی تشو جی) نه مهش وایکرد (لومومبا) و سهروک کۆمار له و کاته دا (جوزیف کازافوبو) داوا له نه ته وه یه کگرتووه کان بکه نه دهست وه ریداته کاروباره کانی کۆنگو و هه موو وولاته که له ژیر یه که دهسته لات داریتی رامیاریدا کۆبکه نه وه، نه ته وه یه کگرتووه کان له لای خۆیه وه هیزی ناشتی پاریزی ناوچه ی سنووری ململاتی که بو پاراستی هیمنایه تی و رژیم، به لام وه که هه میشه نه رکه کانی له جیا کردنه وهی هیزه ناکو که کان له یه کدی تیپه ری نه کرد، نه م حالته هانی (لومومبا) دا داوی هاوکاری سه ربازی و نابووری له سو فیه ت بکات له پیناوی دووباره کۆنرۆل کردنه وهی ههریمی (کاتنگا).

راسته وخۆ، به گه شتی داواکاری هاوکاریه که به (کرملین)، (مۆسکۆ) له (۸/۲۶) ، ۱۰۰ (پسپۆری ته کنیکی و ۱۰ فرۆکه ی گواسته وهی جزوری (11-18) به چهک و که رهسته ی سه ربازی وه په وانه ی کۆنگو کرد ...

له (واشنطن) كۆشكى سېى بهووردى و ئاگاييهوه چاودىرى جم و جووله كانى سؤقيه تى ده كرد، نه خامه لهوولاتى كۆنگۆى دهوله مه ند به سامانه سروشتيه كان دا ،ههروه ها (C.I.A) له لای خۆيه وه ده ستى كرد به توژينه وه ى مه له فى (لوموبا) و كۆكر دنه وه ى زانىارى له باره يه وه ، وه كه يه كيك له رپه رانى جيهانى سييم كه دژن به سياسته ته كانى ئه مريكا و هاوپه يمانى سؤقيه تن ، نه وه ى پتر گوومانى له ده ورى (لوموبا) هه لسان ، نه و زانىارىانه بوو كه له راپورتى كى (لورنس دفلين) ناوى سيخوريه كه ى فكتۆر (هه لجن) ى به رپه به رى (C.I.A) له كۆنگۆ دا ها تبوو ، تاييدا ده لى ت : (كۆنگۆ بزافى كى هه لگه رانه وه به ره و كۆمۆنيزم به خۆيه وه ده بينى ت ... تائى ستاش هه ل گونجاوه بو دوور خسته نه وه ى كوبايه كى تر له نه فريقادا) ...

رۆژنىڭ بەرلەۋەي پىسپۇرە سۇڧىيەتە كان بىگەنە كۆنگۆ ، كۆبۈنەۋەكە لە واشطن
گرېندرا بەنامادەيى : ئالن دالس بەرپۆەبەرى (C.I.A) ، گۆردن گراى يارىدەدەرى
سەرۆكايەتى بۆكاروبارەكانى ئاسايشى نەتەۋەيى ، لىڧىنگستۆن مارشت يارىدەدەرى
ۋەزىرى دەرۋە بۆكاروبارى رامىارى ، جۆن أيروين دوۋەم يارىدەدەرى ۋەزىرى
بەرگرى ، بەرپرسيكى دىكەى (C.I.A) بەناۋى تۆماس باروت، كۆبۈنەۋەكە تەرخان
كرا بۆ تاۋتۈى كۆردنى بارۋدۆخى كۆنگۆ ورپىگەكانى رۈۋبەرۈ بوۈنەۋەى .

پتو سیتیدا ، بهمه رجیک کرده وه کان به نهیئی بمینه وه ، ههروه ها (دالس) له هاویچی نه مه پهممه دا (۱۰۰ ههزار دۆلار) ی نه مریکی ره وانه کرد بۆجیه جیکردنی کرده وه که ی (کۆنگۆی نه فریقی) ..

ههردوا به دوا ی به ده ست گه یشتی په یامی بهر برسیاریتی دفلین دهستی کرده چالاکیه کانی له نیو که سایه تی و گروه پامیاریه نه یاره کانی لومومبا دا ، نه خاصه که زۆرێک له وه که سایه تیانه پلانی تیرۆر کردنی لومومبا یان خستویه بهردهستی سهروک کۆماری کۆنگۆ (کازافوب) بۆ ده ربازبوون له قهیرانه که ... به لام (کازافو) پروژه ی پلانه که ی ره تکرده وه ، پنی باشتر بوو لومومبا بۆسته که ی ده ربکات نه وه بووله (۱۹۶۰/۹/۵) دا لومومبا ی له سه ر کار لادا ، دوا ی نه وه ی ژهنرالیکی سه ربازی به ناوی (مۆبۆتو) و بۆ کۆتا جار ده رباز بوون له (لومومبا) و نفوزی سوڤیه ت که له وه وولاته دا (لومومبا) بهرجهسته ی ده کات ، به تاییه ت له کاتی که دا نه ته وه یه کگرتوه کان هه وتی ده دا بۆ دووباره گه راندنه وه ی ژیا نی په رله مانی بۆ کۆنگۆ و ده ستلآت دانه په رله مان بۆ برینه وه ی مه سه له که نه مهش یانی دووباره هه لئار دنه وه کی لومومبا که جه ماوهریکی به ریخی هه یه ، ههروه ها (C.I.A) ده ترسا له نه گه ری هه ستانی سوڤیه ت به کرده وه یه ک که بیته هۆی گه رانه وی لومومبا بۆ سه ز کورسی ده ستلآت و دارینی رکا به ره که ی (موبوتو) له سه ر کردایه تی سوپا .

به گویره ی نه م ترس و دلته راوکی یانه ، (C.I.A) برپاری دا لومومبا به چه که خه یالیه که ی تیرۆر بکات واته به زه هری کوشنده ، له بهر نه وه (C.I.A) داوا ی له کیمیا زان (سیدنی گوتلیب) راوژکاری زانستی بهرپوه بهری پلاندانان (ریشارد بیسل) کرد ، ماده وه کی ژه هراوی ناماده بکات که یێک هاتییت له فایروژیکی نه فریقی کوشنده بۆ ناردنی بۆ کۆنگۆ تا کو کرده وه که ی پی جیه جی بکریت ، له دوایدا (گوتلیب) خودی خو ی چوه پایته حتی کۆنگۆ و ماده وه کوشنده که شی له ته ک خویدا هه لگرتبوو تا کو له وی (دفلین) بهرپوه بهری (C.I.A) له کۆنگۆ له سه ر به کاره یانی

(گالتە كردن بە ئاسايىشى دەولەت لە شەسەكاندا بوو بە ھۆى سەرھەلەدانى پشۋى و قەساجانە لە كۆنگۇدا ،
لەم وێنەدا دە شۆرشگەر دەبىنرێن تاوانبار كراون بە كوشتى دووژن لە گوندەكاندا ، ئەو تا لەم وێنەدا
نەشكەنجە دەدرێن تاكو دەمرن و گيان لە دەست دەدەن) .

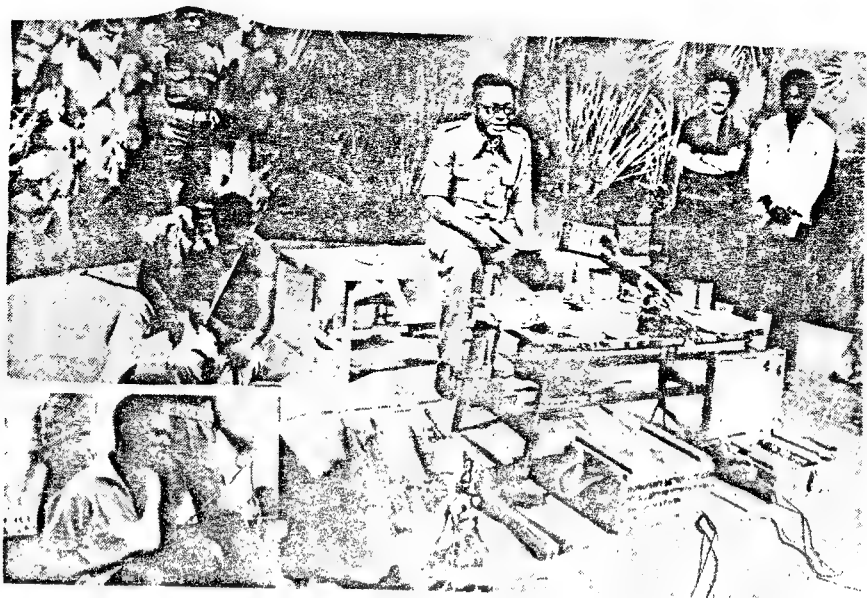
رەبەنەت ، ياخود يەكێك لەبە كرىگراوێكانى دفلين رەبەنەت بۆ بەكار ھێنانى
لەتۆرۆردنى لومومبادا ، ھەلى ئەم جارە (C.I.A) ھەك رېو شوونىكى يەدەگ
لەئەگەرى ھەرسەپتەنى پلانى ژھەر خواردنەكەدا دوو پياوى كۆماندۆسى ئەمەرىكى
بەناوى (رووج) و (وين) بۆ جێبەجێ كردنى پلانى ئەو ناردە كۆنگۇ .

ئەو دەمەى (دفلين و گوتليب) مەشت و مەريان دەكرد لەسەر چۆنەتتى گەيانەندى
ژھەرەكە بە گەدەى لومومبا ، بېروايەكەيان بۆ درووست بوو كە سەرۆك (نايزنھاوەر)
خوودى خۆى گلايەت لەم پڕۆسەى تۆرۆردنەو ، ئەركەكەش تەبەئىكى نىشتەمانى
رەمبارى ھەيە پتر لەم بېروايە دلتياوون ، بەلام ئەو دوو پياوێ شەكستيان ھەيە لەگەيانەندى
ژھەرەكە بە لومومبا ، بەر لەوێ ژھەرەكە كارابى خۆى لەدەست بەدات لە كوشتنى
ئەو كەسەدا كەبىخوات . بەتايەت گوتليب لەو كاتەدا نەى تەوانى ئەم ژھەرە بپارێزێت
لە نىو پلەيەكى زۆر بەرزى گەرمادا لە زائىر ، بۆيە لە ۱۰/۵ دا گەرايەو بۆ
(واشنتون) ، بۆ ئەوێ جارێكى تر دوو پاتى بەكاتسەو ، كە پلانى كانى (C.I.A) لەمەر

به کارهیتانی ژهر، پلانیکی خیالین و ئەم به کارهیتانه تەنها لەبەر نامەکانی تەلەفزیۆن دا نەبێت نیدی درووست نین، لە گەڵ ئەوەشدا (دفلین) هیوا بپارێ و نەبوو، پلانیکی دەستی گزێری و بریاری دا بەهۆی پیاوانی کۆماندۆسەوه لومومبا تیرۆر بکات، بۆ راپەراندنی ئەم نەرکەش (جوستین ئەو دونال) ی دەستیشان کرد، ئەم بە گومانەوه هاتوو بۆ زانیەر گواهی نەرکی بریتی دەبێت لە دەرکردنی لومومبا لە جێگەی خانە زۆره ملیکییدا، بۆ جێبهجێکردنی ئەم نەرکە (ئەودونال) داوای گەوره پیاوی کۆماندۆس وینی کرد بۆ یارمەتی دانی لەدەرکردنی لومومبا دا .. کەچی لومومبا ماله کە ی خۆی بهجێهێشتبوو، پرووی کردبوو ناوچهی (ستانلی فیل) کە نفوزێکی زۆری تیادا هەبوو لە هەولێکیدا بۆ دووبارە دەسەلات گرتەوه دەستی لە وولاتدا، لەپاشدا (C.I.A) بەهاوکاری سەربازەکانی مۆبۆتۆ هەموو پرێگەکانی (ستانلی فیل) یان بری هەتوانیان لومومبا دەستگیر بکەن کە بریار بوو ماوهی زیندانیتی لەناوچهی (بکوانا) دا بەسەر بەریت کە ئەو دەم بەناوچهی (سلخ) ناسرابوو، رۆژی ۱/۱۷ ئەو فرۆکەی لومومبا ی دەگواستەوه لەبری (بکوانه) پرووی کردە کاتانگا و لەوێش دا هەوالی کۆژرانی لومومبا بپارێ و کرایهوه بێ ئەوهی هۆکارەکانی پروون بکێتەوه، ناسنامە ی بکۆژەکانیش کە کردەوه کە یان جێبهجێکرد تائێستا نەزانراوه .. هەرچەندە زۆرینهی بەلگەکان نامازە دەکەن بۆ سەرۆک (نایزنه‌واهر) وەك خاوەن تفویض لە مەسەلە کەدا .. بۆ (C.I.A) ییش وەك هاوێلی پلان رێژو دژەکانی لومومبا لە کۆنگۆ وەك جێبهجێکارانی پلانی تیرۆر کردنە کە.

بەو جۆره (C.I.A) قوتار بوو لەرێبه‌ریکی جەماوهری وەك (لومومبا) لە جێگە کەشیدا دیکتاتۆریکی سەربازی پێشیل کەری مافەکانی مرۆف وەك ژەنەرال (مۆبۆتۆ) ی دانا .. مۆبۆتۆ پاش کەمێک لە جەلەوگرتنە دەستی بویە یەکیک لەهەرە دەولەمەندەکانی دونیاو سامانەکانی بە (۳ ملیار دۆلاری ئەمریکی) مەزەندە کرا. لەلایەکی ترهوه (C.I.A) پەيوەندیەکانی خۆی توندو تۆل کرد لەگەڵ دەزگای

موخابەراتى باشورى ئەفرىقاي رەگەز پەرست ھەرلەسەرەتاي دروست بوونى دەزگاکەوہ لەسالى (۱۹۶۹) ۱۵ يان لەبارارە بلىين (C.I.A) دەزگاي موخابەراتى باشورى ئەفرىقاي راھیناو مەشقى پیکرد و دايمەزاندو ئامادەباشى پيەخشی بۆ ئەوہى يارمەتى بدات و ھاوکاری بکات بەکۆکردنەوہى زانیارى لەسەر شۆرشە رزگارى خوازەکان لەبەشى باشورى ئەفریقیدا، وەلەسالى (۱۹۷۷) ۱۵ جیگری پيشووی بەرپۆبەری موخابەراتى ئەفریقاي باشور دووپاتی ئەم راستیانەى کردەوہ کە گووتی (کادرەکاغان لەسەر دەستی موخابەراتى ئەمریکادا مەشق دەکەن، ئیمە کات ناکاتیک دانیشن و کۆبوونەوہ لەگەڵ گەورە کاربەدەستانی (C.I.A) و موخابەراتى

مۆسیا (لە راستەرە) بە گورنيس بەستراوەتەوہ و بە شەقامەکاندا دەیگێت و نامادەى دەکەن بۆ تیرۆر کردنى (وێنە بچوک، کەى ژێرەوہ) ... سودمەنى ھەرە گەورە ئە کۆزانی لۆمبیا، دیکتاتۆر مۆبوتۆ لە یەکیک ئە کۆنگرە رۆژنامە نوسی یە سامۆکانیدا، مۆبوتۆ سەرەرای ئاوانە یەک لە دواى یەکەکانى کەچى پشگى بى سنووی دەکرا لە لایەن (C.I.A) ەوہ ...

ئەلمانىيە رۇژناۋادا گرىڧەندەين مەھبەستى گۇرپپەسى زانىيارى سىخورى و دارۇشتى
 پلانى ئىستراتىژى لۇئوتوانھەرسى دەزگا مۇخابەرەتە كەلە (ھەرۋەھە رۇژنامەقانى ناسراۋى
 بەرىتانىيە (ئەنتۇنى سامپسۇن) ىش دوۋپاتى ئەم پەيۋەندىيە بەتىنە كىرگەن بولۇپ
 دەلىل (تۇرى (C.I.A) لە بىر تۇرىا - باشورى ئەفرىقا - پشت بە راپۇرتى
 مۇخابەرەتى باشورى ئەفرىقا دەپەستەت دەربارەى بىزۋتەنە رىزگارى خۋازە
 ئەفرىقە كان و چالاكىە كانىيان) شىۋى ئامازە پىكرەنە مۇخابەرەتى باشورى ئەفرىقا
 كەناسراۋە بە (بوس) بۇپاراستى ئاسايشى نەتەۋەى و بەرۋەندىيە دەركە كانى وولات
 ھاتۇتە دامەزراندن لىرەۋەش بەرپرسىيارىتى چاۋدىرى كىرنى دەزگا كانى پۇلىس و
 ھىزە كانى ئاسايشى ناۋخۇ بەسەردا درا لە دۋى راسەۋخۇ بەستەنەۋەى
 بەسەركەيەتى ھۆكۈمەتەۋە بەرپۈرەبىرنى ئەم دەزگەيەش دراىە دەست ژەنەرال (ھىندىك
 فاندېرگ) دۋستى ناسراۋى تىزى ماركسىيەت و دۋزمنى قىن لە دلى گەلانى رەش
 پىست ... ھەرۋەھە فاندېرگ خۇى كىرگە بەرپۈرەبىرنى دەزگە پۇلىسى ناۋخۇ لەسالى
 (۱۹۶۳) دا لە دۋى گەشەسەندى بىزۋتەنەۋەى رىزگارى نىشتەمانى كەتە ئىستاش
 كۈنگەرى نىشتەمانى ئەفرىقى لە باشورى ئەفرىقا سەركەيەتى دەكەت ھەرۋەھە
 پىۋىستە ئامازەش بىدەين بەۋەى دەستىشان كىرنى فاندېرگ بۇ ئەۋ پۈستە بالايە ھەرۋە
 ھەرپەكى نەبۈۋ بەلكۈ بەپى پلانېكى تۈكەمەى دارپۇراۋ بۈۋ لەلەين سەركەيە
 ھۆكۈمەت لەۋ كاتەدا (جۇنفۇست) (ھاۋەلى فاندېرگ لەبىزۋتەنەۋەى نازى ماۋەى
 جەنگ و ھاۋىتى زىندانىشى دا لە ھەمان ماۋەدا) جگە لەۋەش ئاتاجان ھەيە
 بەنەنگۈست راکىشان بۇدرايەتى زۇرى فاندېرگ بۇ رەشپىستە كان لە باشورى
 ئەفرىقا دا كە گەشتە رادەيەك ژمارەى ئەۋ زىندانىيە سىياسىيەنى بەھۋى ئامىرە كانى
 ئەشكەنجەدانەۋە گىيانان لە دەست دا بە (۴۸) پىۋەمەزەندە كىرە ئەمەش و اىكرد
 لە ھۆكۈمەتى باشورى ئەفرىقا تالە سالى (۱۹۷۸) دا فاندېرگ لە پۈستەكەى لابتات
 و بەرپرسىكى ميانە رەۋ دەستىشان بىكەت بۇ بەرپۈرەبىرنى كاروبارە كانى ئاسايشى

دەولەت ... سەرەرای ئەو خەسلەتە ڕەگەز پەرستانەى حکومەتى باشوورى ئەفریقا و
موخابەرەتەى (بوس) ھەیان بوو کەچى وولاتە یە کگرتووھ کان و (C.I.A) بەتایبەت
پەيوەندىەکانیان لە گەڵ ئەم دەولەتەدا توندوتۆڵ کردلەبەر چەندین ھۆکارى ئىستراتیژی
و ەك بۆ نمونە ئەگەرى چاودێرى کردنى جوو جۆلەکانى سۆفیەت و کوبا لە مۆزەمبیق و
ئەنگولادا...

ھەروەھا بەکار ھێنانى بەندەرەکانى دەورووبەرى (رأس الرجاء الصالح) بۆ چاودێرى
کردنى جوو جۆلە دەریاوانیەکانى سۆفیەت و ژێر دەریاییە ناوکیەکانى (مۆسکۆ) ...
لەقوناغیکى پەيوەندى گەشە سەندوو نىوان وولاتە یە کگرتووھ کان و باشوورى
ئەفریقادا (C.I.A) راپۆرتى مانگانەى نھێنى لە (بوس) ھوہ پێدەگەشت دەربارەى
جوو جۆلەکانى سۆفیەت و کوبا لە مۆزەمبیق و ئەنگولادا لەلایەكى
ترەو (C.I.A) ھەستا بەناردنى ھەندیک لەپیاوھەکانى بۆ سەنتەرەکانى پەيوەندى
سىخوڤى سەریە (بوس) لەناوچەى (المنجم الفضى) نزیک (کاپتان) .. لەوێندەرێو
پیاوانى (C.I.A) دەستیان کرد بەناردنى راپۆرتى نھێنى بۆ سەنتەرى ئازانسى ئاسایشى
نەتەوھى ئەمریکى لە (فۆرمیت) لە وولاتە یە کگرتووھ کان لەرێ سەنتەرى پەيوەندىە
حکومىە بەریتانیەکان . لەکاتیکدا باسکى (بوس) ئەستوربوو حکومەتى باشوورى ئەفریقا
بەراپەراییەتى سەرۆكى حکومەت (فۆرست) و ھاوڤى ڕەگەز پەرستەکەى (فاندنبرگ) بە
جدى بیریان دەکردەو لە بلاو کردنەوھى پروپاگەندەى تاییەتى خۆى لە جیھاندا و ەك
ئەو کردەوھى راگەیاندى ئەمریکاو سۆفیەت دەیکەن سالى (١٩٧٢ز) (کۆنى
مۆلدر) وەزیری راگەیاندىان پاسپاردەبەھەستان بەم ئەرکە پروپاگەندەییە بۆ
کەسبکردنى راي گشتى ئەوروپى و ئەمریکى و گۆرپنى بەرەوتى دزاییەتى کردنى رەش
پێستەکان لەبریتى ھاوسۆزبوون لە تەکیاندا ... ھەروەھا حکومەتى باشوورى ئەفریقا
بڤى (٧٣ ملیۆن) دۆلارى ئەمریکى تەرخانکرد بۆ یەکیك لە کادرەکانى بەناوى
(د. اسکال رودى) بۆ جیبەجێکردنى پلانى کردەو پروپاگەندەییەکەو دامەزراندنى

دەزگاۋ دامەزراۋەى گونجاۋ بۆ پرۆژە كە بەۋ شىۋەيە (بوس) يە كەم رېژنامەى
 پروپاگەندەيى لە باشوۋرى ئەفرىقىا دا بلاۋ كردهۋە بەمەبەستى قەلاچۇ كەردنى كارەكانى
 (كۆنگرەى نىشتەمانى ئەفرىقى) و ناۋى رېژنامە كەشى نا (هاۋلاتى) ھەرۋەھا
 (۱۰مىليۇن) دۆلارى تەرخان كەرد بۆ كېرنى رېژنامەى (ئەستىرەى
 واشنتن) ((واشنطن) ستار) لەرېگەى بلاۋ كارى ناسراۋلە (مىتشيگن) (جۆن ماك
 گۆف) ھەۋە بەلام سەندىكەى رېژنامە كە بەلئىندەرايەتى فرۆشتە كەيان رەفز كەردو
 رېگەيان بە فرۆشتى رېژنامە كە نەدا لە بەرىتانياش (بوس) توانى دزە بكا تە نيۋ رېزەكانى
 دوۋ دامەزراۋەى خىرخوازەۋ، يە كەمىان ناۋى (ھارىكارى مەسىحى) ھەلگرتوۋەۋ
 كاردەكات بۆ قەلاچۇ كەردن و بىر كەردنى بىرستى لە جىھاندا دوۋەمىشان دامەزراۋەى
 (كنون كلىنن) ي پەرۋەردەيى بوۋ ئەمىش دامەزراۋەيەكى خىرخوازەۋ تايەتە بە
 چاۋدېرى كەردن و فېر كەردنى رەش پىستەكان لەبەشى باشوۋرى ئەفرىقىادا بەلام
 حكومەتى بەرىتانيا ناگادارى دا بەھەردوۋ دەزگا كە دەر بارەى ناسنامەى دزە كارەكان و
 ئەۋلايەنەش كەلە پىشتى دزە كەردنە كەۋە دەۋەستىت لە (نەروىژىش) (بوس) حىزىيىكى
 راست رەۋى ھاۋسۆزى باشوۋرى ئەفۇقىيەى تەمۋىل كەردنەمە لە كاتىكدا ھەمان
 موخابەرات كارى دە كەرد بۆ دەستگىرۋى كەردنى ھەلمەتى ھەلئىزاردنى (جىرالڧورد)
 بۆسەرۋ كايەتى وولاتە يە كگرتوۋەكان ھەلمەتەكانى ھەلئىزاردنى ھەريەك لە (صموئىل
 ھىكۋا) بۆ ئەندامىتى كۆنگرىسى ئەمىرىكى لە سالى (۱۹۷۶ز) (روجر جىيسون) دۆزى
 سىناتۇر دىك كلارك لە سالى (۱۹۷۸) دا ھەرلەلەيەن (بوس) ھەۋە تەمۋىل كەران .. ۋەلى
 ئەم ھەلمەتە پروپاگەندەيىانە كە حكومەتى (فورست) لە ميانەى دەزگاى (بوس) ھەۋە پىتى
 ھەلدەستا ھىدى ھىدى شىكىستان ھىناۋ لىك ھەلۋەشان لەدۋاى (رېسۋايە كەى
 مۆلدر) (ۋاتە كۆنى مۆلدرى ۋەزىرى راگەيانەن) كەتۋەت بار كرا بە سودگەرپاى
 تايەت لە ميانەى ئەۋ كەردەۋە پروپاگەندەيىانەى بۆ حىسابى تايەتى خۆى پىتى
 ھەستابوۋ.. دۋابەدۋاى ئەم رېسۋايە (فورست) لە پۆستە كەى دەستى كېشايەۋە

له جیگهیدا (ب. دبلیو. بوتا) ههلبژیرا ئهم ههوله کانی چر کردهوه له چۆنهتی قوتار کردنی باشووری ئهفریقا لهو دایرانه پامیاریهی له ئهوروپادا ههیهتی وهقایل کردنی دهولهته رۆژئاوایه کان بۆدوباره پر چه ککردنهوهی سوپاکهیی و یارمهتی دانی له پرووی (لوجستی) و کوشته وهریه وه... بهلام ههلوێسته ره گهز په رستانه کهی (بوتا) له دژی هاوالاتیه رهش پسته کان له ولاته کهیدا له روی جه وه ره وه جیاوازی نه بوو له گهڵ ههلوێسته کانی فورستر دا جگه له وهی ئهم له سیاسهته ره گهز په رستانه کهیدا پشتی به موخابه راتی سه ربازی ده به ست له بری ده ز گای (بوس) که ناوی لێنا (ده ز گای موخابه راتی نیشتمانی) له سالی (۱۹۷۸) هه روا له پرووی چالاکی سیخووری ئهفریقه وه (ریشارد بیسل) جیگری به رپۆیه به رایه تی پلان دانان له (C.I.A) دا ژبانی سیخووری لهو به شهی جیهاندا بهم چهند دیره کورت ده کاته وه : (جیهانی سیهم باشترین گۆره پانه بو جیه جیکردنی کرده وه نه ئیه هه سیخوویه کان، هه میشه ده وله ته دوا که وتوو ه کان ده سه لاتداریتی لاواز و ده ز گای ئاسایشی ساکار جله و گیرن تیایدا، حیزب و ریکخراوه ناو خویه کان ناوچه ی نفوزی جوړاو جوړ له وولاتدا داگیر ده که ن)، له نیو ئهو ده وله تانه دا که (بیسل) باسیان لیه ده کات، ئه گهر نه لێن تاکه نمونه ی ئهو وولاتانه ئه نگولا به ، که سه ر به خویی خوی له نیو کهش و هه وایه کی پامیاری و سه ربازی پر گری و گولدا به ده ست هینا ، پاشتر بوویه گۆره پانی ئه زموونی سیخووری له نیوان ((K.G.B و C.I.A) دا ئه مهش پترو پتر به کپارچه یی ئه نگولای لیکتر ازاند و ئهو وولاته ی کرده پاشکه وتو ترین ولاتی جیهان له ده میکدا ده وله ته کانی ژیر کۆلۆنیالیزم به شیوه ی هیدی هیدی سه ره خویان وهرده گریت، ئه نگولا باجی خوینی ده دا بو وه رگرتنی سه ره خویی له ده وله تی پورتو گال که له شه سه کانه دا پیاوه ره قه که (انطونیودی اولیفیرا سالازار) پابه رایه تی ده کرد... سالی ۱۹۶۱ سالازار بۆچوونی خوی ده رباره ی بزوتنه وه ی رزگاربخوازی ئهفریقی له ئه نگولا بۆیه کیک له دبلۆماسیه کانی ئه مریکا بهم ده سه وازه یه روون

ده کاته وه : ((تاکه نه ته وایه تی له نه نگولاو موزه مبیق بریتیه له قهومیه تی گه لی پورتو گال)). ههروه که سالازار توانی بووی لهو فرمانه سه ربازیانه ی بو سوپای پورتو گالی ده رده کرد ته رجهمه ی نهم بو چونه ی بکات له تیکشکاندن و له نیو بردنی نیشتمان پهروه رانی نه نگولا دا ... بو وه لām دانه وه ی نهم هه لویسته رهق و چهق به ستوانه ی سالازار ، وولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له نه ته وه یه کگرتوه کان دا ره خبه ی توندو تیژی لهو رابه ره پورتو گالیه گرت ، و داوای لی کرد کارناسانی بکات بو پاشه کشی سوپای پورتو گال له نه نگولا به شیویه کی ناشتیانه ههروه ها ولاته یه کگرتوه کان دهستی کرد به ناردنی یارمه تی پزیشکی و دارایی بو حکومه تی شورشگیژی نه نگولا له مه نفا به رابه رایه تی (هولدن روبرتو).

به لām زوری نه برد سیاسه ته کانی (واشنطن) گورانیان به سه ردا هات دوا ی نه وه ی (C.I.A) ههستی کرد به وه ی که پیویسته پشت به ستیت به بونی پورتو گال و جیه جیکردنی کرده وه ی سه ربازی نیس ترا تیژی له ناوچه ی (ئازورس) له نیو هراستی زه ریای نه تله سی دا ..

بو پیکهاته وه له گه ل به رژه وه ندیه کانیدا (واشنطن) هاریکاریه کانی بو حکومه تی شورشگیژی نه نگولا وه ستان و دهستی کرده پرچه ک کردنی سوپای پورتو گال و له م میانه یه دا فرۆکه ی جهنگی پیویستی دابین کردد بو سه رکوت کردنی بزوتنه وه ی نیشتمان پهروه رانی رهش پیست له نه نگولا دا ، له م کاته دا چه ند ریک خراو یکی شورشگیژی تر ده ستیان به چالاکی کردبوو له نیو هوزه کانی گه لی نه نگولا داو هانی خه لکیان ده دا بۆ سه ر به خوی ته واو له پورتو گال .

له نیو نه و ریک خراوانه دا (یه کیتی نیشتمانی بو سه ره به خوی ته واو) ده بینرا به سه رو کایه تی (جونس سایقیمی) که له سالی ۱۹۶۶ دا له بزوتنه وه که ی سه رو کی حکومه ته که ی مه نفا (رۆبرتو) جیا بوویه وه ...

شایه‌نی باسه رابهرایه‌تی (رۆبرتۆ) هیدی له پاشه‌کشی ده‌دا ، له‌دوای راپه‌ستاندنی هاوکاری ئه‌مریکه‌کان بۆ ، سه‌ره‌پای گرنگی نه‌ورۆله‌ی دیکتاتۆری کۆنگۆ (زائیر) ژه‌نه‌رال (مۆبۆتۆ) رۆبرتۆو یه‌کێک له‌ گرنگترین هاوپه‌یمانه‌کانی ده‌ی‌گێرا سه‌ره‌پای دان نانی رێکخه‌راوی یه‌کیتی ئه‌فریقا له‌سالی ۱۹۶۴دا به‌شه‌ریعه‌تی حکومه‌ته‌که‌ی (رۆبرتۆ) دا.

ئه‌مه‌و دره‌وشانه‌وه‌ی ئه‌ستێره‌ی (بزوتنه‌وه‌ی شه‌عی بۆ رزگارکردنی ئه‌نگۆلا) که‌له‌سالانی ۱۹۵۶دا دامه‌زراو کۆبوونه‌وه‌ی کۆمه‌ڵێکی سه‌ر فراوان له‌نیشتمان په‌روه‌ره‌ پش پیسته‌کانی دانیشتووی لوانداو به‌شی رۆژه‌لات ، له‌ده‌ه‌وری ئهم بزوتنه‌وه‌یه‌ ترازاو هه‌ی‌زی له‌ ئه‌نگۆلادا گۆرپی و ئیستراتییه‌تی رێکخه‌راوه‌کانی تریشی به‌هه‌مان شیوه‌ گۆرپی نه‌خاسه‌ رێکخه‌راوی (یه‌کیتی نیشتمانی) ... جگه‌ له‌وه‌ش ئه‌مانه‌ کاریان نه‌کرده‌ سه‌ر هه‌یزو به‌یزی (بزوتنه‌وه‌ی شه‌عی بۆ رزگارکردنی ئه‌نگۆلا) که‌توانی بوی دانپیدا نانی (زامبیاو یه‌کیتی سو‌قیه‌ت) بۆخۆی مسۆگه‌ر بکات .. و رۆلی حکومه‌ته‌که‌ی مه‌نفای به‌رابه‌رایه‌تی (رۆبرتۆ) له‌ قالب دا ، به‌تایبه‌ت که‌ له‌سالی ۱۹۷۱دا (رێکخه‌راوی یه‌کیتی ئه‌فریقا) دان پیدانانی خۆی به‌حکومه‌ته‌که‌ی (رۆبرتۆ) دا کیشایه‌وه‌ ..

ئه‌مه‌و (رۆبرتۆ) کۆلی نه‌داو رێکخه‌راویکی نوێی دروستکرد و ناوی لینا (به‌ره‌ی رزگارکردنی ئه‌نگۆلا) و له‌نیوپایته‌ختی کۆنگۆ (لیوبوفیل) (واته‌ کینساشای ئیستا) وه‌ ده‌ستی کرده‌وه‌ به‌چالاکی .

له‌ گه‌ڵ به‌رده‌وامی پشێوی له‌ ئه‌نگۆلادا ، کۆمه‌ڵێک ئه‌فسه‌ری چه‌پ په‌و له‌پورتوگال توانیان رژییم بپو‌خێنن و ده‌ست به‌سه‌ر حوکم دا بگرن له‌دوای له‌کار خستنی جیگره‌که‌ی سالازار (مارشیلۆ کاپاتانو) .. له‌یه‌که‌م په‌خش نامه‌یدا ، ئه‌فسه‌ره‌ رزگاری خوازه‌کان رایان گه‌ياند : پاشه‌کشه‌کردن له‌ئه‌نگۆلا یه‌کێکه‌ له‌ سه‌ره‌کیترین ئامانجه‌کانی سیاسه‌تی ده‌ره‌وه‌یان ، ئیدی پاشه‌کشه‌ له‌ئه‌نگۆلا زۆر نزیک بوو ... له‌نیو کوره‌ی ئهم

ئالوگۆرە خېرايانەدا، (C.I.A) دەستى كرده نامادەباشى ۋەرگرتن و خۆسازدان بۆ چەند كرده ۋەيەكى نەيتى لەئەنگۇلادا بەنامانجى سنووردانانىك بۆ بلابوونەۋە ۋە گەشە كىردنى (بزوتنەۋەى شەعبى) ھاۋسۆزى سۆڧىەت و گەشتى بە حوكم لەدواى گەپرانەۋەى سوپاى پورتوگال ... لەبەر ئەۋە سەرۆك (جىرالڧورد) سەرانى (C.I.A) ى راسپارد و سەرەستى كرد لەبەكارهيتانى (۳۲مىليۇن) دۆلاردا بۆ جىبەجىكردى نەم كردهۋە نەيتيانە ... ئەمەۋ ۋەزىرى دەرەۋە (هنرى كيسنجر) بەتوندى پى لەسەر ئەۋە دادەگرت كەپتويستە كردهۋەكان بەنەيتى بىئىنەۋە لەبەر دووھۆكار يەك لەۋ ھۆكارانە ناوخۆى بوون و پەيوەندى ھەبوو بەرادەى گرژى و ناسكى پەيوەندىەكانى نيوان ((مۆسكۆ) ۋااشنتون) ۋە... سەبارەت بەۋ مىليۇنەھا دۆلارەى (C.I.A) لە ئەنگۇلا دابەشى كرد نيۋەى چوۋە گىرفانى (مۆبۆتۆ) ى دىكتاتورى كۆنگۆ ۋە كەرۆلى ناۋەند گىرى دەبىنى لەنيوان (C.I.A) ى ھاۋپەيمانى ھەمىشەى و (رۆبىرتۆ) ى ميوانىدا... رېڭخراۋى يەكيتى نىشتىمانى لە باشوورى ئەنگۇلا بەسەرۆكايەتى (ساقىمى) ۋەككارتى گۇشار لە دەستى موخابەراتى باشوورى ئەفريقادا مايەۋە، بەھزى نرىكى سنوورەكانىيەۋە لەۋ ناۋچەۋە كەسوپاى باشوورى ئەفريقا و نامىبيا يىنگ دەگەن.

سەبارەت بە بزوتنەۋەى شەعبى لەدواى پاشەكشەى پرتوگالىەكان، ۋادەر كەۋت بەھىزترىن گروپ و جەماۋەرداترىبيان بىت، ئەمەش واىكرد لە (C.I.A) و مۆبۆتۆ بەكرېگىراۋيان كە ئەنگۇلا لەباكورەۋە داگىر بىكەن بەھۆى چەند دەستەيەكى سەر بەمۆبۆتۆ ۋە لەسەربازەكانى سوپاى تايەتى مۆبۆتۆھەرۋەھا ھىزەكانى رېڭخراۋى يەكيتى نىشتىمانى بەھاۋكارى سوپاى باشوورى ئەفريقا بەشى باشوورى ۋلاتيان داگىر كرد لە ھەۋلىكدا بۆ دابەشكردنى پەنرەكە بەر لە قووت درانى.. لەبەرانبەر ئەم رەۋشە سەربازىيەى دژى (بزوتنەۋەى شەعبى) بەرپاكرا لەپايتەخت و ناۋچەكانى ناۋەرەستى ۋلاتىدا ھىچ رېڭە چارەيەك لەبەردەم سەرانى بزوتنەۋەكەدا نەما جگە

لههه لێژاردنی رینگه چاره‌ی دهست تێوه‌زدانی راسته‌و خۆی (کوبی-سۆقیه‌تی) بو
 رزگار کردنی نه‌و بره‌ نفوزه‌ مارکسی و شیوعیه‌ی له‌ولاتدا ماوه‌ته‌وه .

(به‌کری گێراوێکی موخابه‌راتی ئیسرائیل ، له‌لهده‌ن فەرمانی خێکانلنی به‌سه‌ردا
 دراوه .)

له‌ناکامی ئهم ده‌ست تێوه‌زدانه‌ی کوبادا ، خه‌رجیه‌کانی (C.I.A) به‌شیوه‌یه‌کی
 نااسایی زیادی کرد، ئهمه‌ش وایکرد کۆنگرێسی ئهمریکی که‌مێک بسله‌مێته‌وه‌ له
 چۆنیتی مامه‌له‌کردن له‌گه‌ڵ مه‌سه‌له‌ی نه‌نگولادا و نه‌خاسه‌ له‌رووه‌ ماده‌یه‌که‌یه‌وه ...
 ئهم ره‌وشه‌ خۆی سه‌پاند به‌سه‌ر ئیداره‌ی ئهمریکادا ، ئهمیش به‌ڕۆلی خۆی داوای

له‌هاوپه‌یمانە ئەوروپەکانی کرد تاکو ھاوکاری مادی و سەربازی پێشکەش بکەن بۆ قەلاچۆکردنی کۆمۆنیزم لە ئەنگۆلادا .

وەڵی هیچ کەسێک بەناشکرا بەدەم ئەم داواکاریەووە نەهات جگە هەندیک مورتەزێقە ی بەریتانی کە بەرەزامەندی حکومەتی بەریتانیا نێردرانە ئەنگۆلا بۆ پێکدادان لەدژی بزوتنەوێ شەعبی مارکسی ... ھەرۆھا دوو کۆمپانیای بەریتانی (کۆمپانیای راکال بۆ پەپوھەندیەکان و کۆمپانیای تینی کیشاوھەرزێ) بەشداریان کرد لەھاوکاری کردنی رێکخراوی (یەکییتی نیشتمانی) لەباشوور بەکەرەستەو خوارەمەنی بۆ بەردەوام بوون لە کوشتاری شیوعی و نیشتمانپەکان .. سەرەرای دەست تێوەردانی راستەو خۆی ئەمریکا و باشووری ئەفریقا لەکاروبارەکانی ناوخۆی ئەنگۆلادا ، کەچی بزوتنەوێ شەعبی توانی لەسالی ۱۹۷۶ جێی دەستەڵاتەکە ی قایم بکات و لەسەر ھەردوو ناستی ئەفریقی و نیو دەولەتیشدا شەریعت بۆ حکومەتەکە ی مسۆگەر بکات .. ئەم مەسەلەپە بوو ھۆی بەپەلە پاشەکشەکردنی ئەمریکا لە مەسەلە ی ئەنگۆلادا ، لەپاش برپاری کۆنگرەس بەوستاندنی ھاوکاری مادی بۆ رێک و پێک کردنی بارودۆخی ئەنگۆلا ... کۆشکی سێ دەست بەرداری ھاریکاری کردنی رێکخراوی یەکییتی نیشتمانی و ھاریکاری باشووری ئەفریقا بۆ چەک کردن و مەشق پێکردنی رێکخراوی ناوبراو نەدەبوو کە تاکو میژووی بلاوکردنەوێ ئەم پەرتوو کە لە گەل شیوعیەکاندا دەجەنگیت .. وەڵی سەبارەت بەرێکخراوەکە ی لەمەر رۆبەرتۆ کەلەلایەن مۆبۆتۆ و ھاریکاری دەکرا ، جەماوێ ھێندە لەکەمی دەدا تارا دەپەک تەنھا ناو کە ی مابوو ، ھێچ بوونیکی راستەقینە ی لەمەیدانی ململانێدا نەما بوو .

بەھەر حال لەوکاتەدا ھەندیک ناوھندی رامیاری وایان لیکدەدایەووە گواپە دەست تێوەردانی ئەمریکا پتویست بیت بۆ بەربەست کردنی بلاو بوونەوێ خیرای سۆقیەت لەو کیشوەرە گرنگ و دەولەتمەندە ی سامانە سروشتیەکاندا .. بەلام ھەندیک ناوھندی تر وای دەبینی ئەو کردەووە نەپیانە ی کە (C.I.A) پتی ھەلدەستیت دژی بزوتنەو

رزگاری خوازه نیشتمانیه ئه فریقیه کان، په یوه ندى هه ندىك ده ولته تى نه فریقی به ولاته
 یه كگرتوه كانه وه تىكداهو بوته هوى داروخانى به ها مړویه كانی نه مریكا له جیهاندا ..
 بویه لیژنه ی كاروباره كانی موخابه رات سه ربه نه نجومه نى پیرانى نه مریكا ناكامیكى
 ده ستگیر بوو له جهنگه كانی نهنگولاوه ، ناكامه كه بریتى بوو له م رېژنه دهسته واژه یه:
 (نهو كرده وانه ی (C.I.A) پى هه لده ستیت پیچه وانه یه له گهل سروشتى نهو
 مه ده نانه ی رابه رایه تى نه مریكای له سه ر دامه زراوه بو جیهانى نازادى و دیمو كراتى)..
 هه روه ها له چه ندىن بونه ی جیا جیادا كۆنگریسى نه مریكى دووپاتى نهو هی كرده وته وه
 كه بزوتنه وه رزگار بخوازه كانی نه فریقا شوړشى نیشتمانی بوون له پیناوى وه ده ست
 هینانى نازادى و سه ربه خویدا به رپابوون ، وه لی ده ست تیوره دانه كانی (C.I.A) و
 نیداره ی نه مریكا وایكرد شوړشه كان بینه هاوپه یمانى سوځیت و نهو په رى پیوستان
 به یارمه تى و هاوكارى نهو هه بیت ، هه روا له بواری توانج دان له سیاسه تى (واشطن) له
 نه فریقادا ، زامییا له نیوره راستى هفتا كاندا گروتى: (نهو كوده تا سه ربازیه ی كه
 (C.I.A) له زائیر به رپای كرد ، ته كه هونانى زوړىك له رابه رانى نه فریقای
 سه لماند كه له پشتمى هه ر كوده تابه كى سه ربازی سه ر كه وتو وه وه ، ده ستى رۆژناوای
 له پشته وه ده بینین ده یجولیتن). له لایه كى تره وه (C.I.A) هه ستا به چه ند كرده وه یه كى
 سیخوړى له ناوچه ی رۆژه لاتی ناوین دا له هه ولتیکى دا بو مسوگه ر كردنى دوو
 نامانجى نیستراتیژى بو ولاته یه كگرتوه كان . یه كیك لهو نامانجانه ده ستگرتن بوو به سه ر
 پاشماوه و میراتیه كانی پادشانشینى به ریتانى و دوو ر خسته وه ی سوځیت له ده ست گرتن
 به سه ر نهو میراته گرنگه دا ، كه به نرخ مه زنده ناكړیت .. وه لی ناگادارانى كاروبارى
 موخابه رات یه كده نگ بوون له سه ر به (شكست خوار دوو) له قه لثم دانى نهو هه ولانه
 ، له بهر چه ندىن هوكار گرنگر تلایینان خه فلاندنى پیشه اته كانی دواى جهنگى گه ر دوونى
 دوو هم ، وه تیته گه یشتن له سروشتى بزوتنه وه رامیاری و نیشتمانی و نه ته وه ییه كان
 له رۆژه لاتی ناوه راستدا .. سالى ۱۹۵۳ (C.I.A) پشتمی كړى كړد له شوړشه كه ی

رابەرى نىشىتمانى مصر (جمال عەبدولناسر) لەدژى شا فاروق، ھاوپرۆ و دۆستى پادشا نىشىنى بەرىتانيا، بەو ھىوايەو ھە عەبدولناسر ئامادە بىت داگىرکەرىكى موحافىزىكارى بەرىتاني بگۆرپتەو ھە داگىرکەرىكى لىبرالى ئەمرىكى، بەلام رابەرى مصرى ئەمرىكىەکانى ھىوا روخا و کرد لەکاتىدا لەسالى ۱۹۵۵ ھە دەستى کرد بەوەرگرتنى ھاوکارى سۆقىەتى لەھەموو ئاستەکاندا، ئەو ھەش وایکرد لەفۆستر دالسى وەزىرى دەرەو ھە ئەمرىکا لەوکاتدا کىم رۆزفيلتى پىاوى CIA تاكو سەردانى قاھىرە بکەن و لەگەل عەبدولناسردا کۆبونەو ھە گرى بىدەن، لەدواھەولياندا بۆ قەناعەت پىکردنى عەبدولناسر تاكو پەيوەندى بکات بەو ھىلە نوپىەى کە ئەمرىکا لەجىھاندا کىشاويەتى.. ئەو ھەبوو ھەولەکانى ئەو دوو پىاوە شکستى ھىنا لەقەناعەت پىکردنى سەرۆكى مصردا کە پەيوەندىەکانى لەگەل کرملیندا توندوتۆل کردبوو، پاش راوستاندى و لاتە يەگرتووەکان لەتەمويل کردنى بەنداوى ئەسوان، ھەروەھا پىيارى خۆمالى کردنى نۆکەندى سوپىسى کردو بەھاوکارى و تەمويلى سۆقىەت دەستى کردەو بەکارکردن لەپروژەى کەنداوى ئەسواندا.

لەسات و سەودايەدا کە CIA ھەولى چاککردنى پەيوەندىەکانى دەدا بەھوکىمى نوپۆ ھە لەقاھىرە، موحابەراتى ئىسرائىلى کەناسراو بەمۆساد چالاکانە کارى دەکرد بۆ جىبەجىکردنى پلانە سىخوپىەکەى کە لەژىر شىفرەى (پروژەى سۆزانى)دا ناوئرابوو، بەئامانجى تىکدانى ھەر پەيوەندىەکە ئەگەرى سەرھەلانى ھەبىت لەنىوان ئەمرىکا و قاھىرەدان گەر نەلین تىکدانى لەنىوېردن و سىرپىنەو ھە پەيوەندى ئاسايى نىوان ھەردو دەولەتەکە.. لىرەو مۆساد ھەستا بەھىنانە ژىربارى ژمارەيەک ھاوولاتى مصرى بۆ لىدانى بەرژەوەندىەکانى ئەمرىکا لەمصرداو تىرۆرکردنى دىپلوماسىە ئەمرىكىەکان لەمصر، لەھەولیکدا بۆ لکاندى ئەو تۆمەتانە بەرژىمى نىشمانى مصر.. بەلام ئەو ھاوولاتيانە مصریانە لەچرکە کۆتايىيەکاندا پەشىمان دەبونەو لەناپاکى کردن بەرامبەر نىشتمان و شوپشى مصرى و پروژى سۆزانى

ئىسرائىلىيان جىيە جىنە دەكرد... كەچى پىشھاتەكەى داھاتوو خزمەتى پلانى تىك دەرانەكەى مۇسادى كردو، CIA بەجۇرىك لىنزىك كردوو كە ھەندىك لەچاودىران ۋەسفى مۇسادو موخابەراتى ئەمىرىكا بە(دووانە خوشەويستەكە) بكن!! لەلەيكەى ترەو مۇساد، لەسالى ۱۹۶۰ دا ئاگادارى ئەوۋى ۋەرگرت ژەنرال مەحمود خەلىل بەپىۋەبەرى پىشۋوى موخابەرات لەھىزە ھەۋايىيەكانى مىسردا، تۋانىۋىيەتى ۲۶ زاناي فېرۇكەۋنى ۋرۇكىت قايىل بكات (لەنىۋ ئەو زانايانەدا دكتور يۇجىن سانگر لەپەيمانگى لىكۋلىنسەۋى تايىبەت بەفېرۇكەى فېشكەدار لەشتوتگارت) بۇ پەيوەندى كردن بەپىرۋژەى بەرھەمەينانى رۇكىتى مىسرى ئەو پىرۋژەىيە حكومت بەھاۋكارى لەتەك چەندىن كۆمپانىيە ۋەھمىدا كارسازى بۇكردبو لەنىۋانىاندا كۆمپانىيە (انترا ھندل) لەمىونخ و شتوتگارت، لەئاكامى ئەم زانىارىيانەدا مۇساد (ۋولف گانگ لوتن) ئەلمانى نەژادى بەكرىگىراۋى خۇى راسپارد بەسىخوپى كردن بەسەر پىرۋژەكەى مىسرى ۋەك سەرەتا دروست كردنىك بۇ لىدان ۋەتەقاندەۋى بەرلەۋى كار لەكار بىرازىت، لەۋكاتەدا لۇتز، ۋەك ھەر يەككە لەبەكرىگىراۋە نەينىيەكان ھەستا بەگەشتىك بەئەۋروپادا ئىنجا لەپارىسەۋە چوۋە قاھىرە، لەۋىندەرىۋە لەسالى ۱۹۶۱ دا تۋانى دزە بكاتە نىۋ جالىيە ئەلمانىيەكان ۋ زانىارىيەكى زۇرى دەست بگەۋىت دەربارەى پىرۋژەى دروستكردنى رۇكىتە مىسرىيەكە.

ۋەلى موخابەراتى مىسرى لەسالى ۱۹۶۵ بۇ ماۋەى دوو سال دەستگىرى كرد، لەدوايدا لەگەل ۸ بەكرىگىراۋى تىرى ئىسرائىلىيدا بەرەللا كرا لەبەرامبەر بەرەلاكردنى ۵۰۰۰ پىنج ھەزار سەربازى مىسرىدا، كە لەشەپى سالى ۱۹۶۷ دا سوپاى ئىسرائىلى بەدىلى گرتبۋنى.

لەئىرانىش CIA ھەلەى كرد لەخەملاندنى ئەو بارۇدۇخەدا كەۋلات پىايدا گوزەرى دەكرد لەو ساتەۋە كە شا گەپايەۋە بۇ دەسەلات لەسالى ۱۹۵۳ دا سەرەپاى گرنگىتى ئەو ھاۋپەيمانە موخافىزكارە لەكارئاسانى كردن بۇ كىردەۋە سىخوپەكان ۋ گۈى شەۋتن كە موخابەراتى ئەمىرىكا لەدرى سۇقىيەت پەپىرەۋى

ده کرد له بنكهی (كابكان بهشار) ی باکوری ئیرانه وه ، که چی (C.I.A) سنوری
 ماقولتی بهزاندله چاوپۆشی کردن له درنهیهتی قوتاییه بهنازه کهی (سافاک) دا، واته
 موخابهراتی ئیران که دزیوتترین مامهلهی له گهڵ بهرهلستکاره پامیاره کانی ولاتدا
 ده کرد.. ههروهک چون (C.I.A) کهوته ههله وه له مه زنده کردنی شه عبیهتی
 نیمام (نایه تولتا) خومهینی) دا ، کهرا بهرایهتی شۆرشی نیسلامی گرت ههست و له سالی
 (۱۹۷۹) داسه رکهوتنی به دهست هینا له تیک و پیک شکاندنی سافاک و رژیمی راست
 پهوی موخافیزکار له ئیراندا .

(شۆرشی ئیران بوو بههۆی شهقامهکان له شاره کانی ئیراندا ، لهم وێنهیدا دیمینکی ئهم جهنکه له شاری
 خوڕه مشهر دا دهرده کهوت)

لێره دا پێویسته ناماژه بدهین بهوهی سهروک (کارتەر) تاکه سهروکی ئەمریکا بوو
 له پیزی نهو سهروکانه دا له سالی ۱۹۵۳ وه هاتونهته سهر کورسی حوکم له ئەمریکا دا
 ، که ناماژهی دابیت بهمهترسی سیاسهته کانی شاو موخابهراته کهیی وههولتی داوه فشاری
 بجخاته سهر بزوهی مامهلهی خۆی له تهک نه یاره کانیدا بگۆریت ، بهلام

ناگدار کردنه وه کانی چونکه درهنگ وهخت بوون، نه یان توانی ریگه بگرن له گه نجه موسولمانه کان له تیراندا تا کو دهست نه گرن به سهر باره گای بالتویزخانه ی نه مریکا له تاران و دهست به سهر دا گرتنی کار مه ندانی بالتویزخانه که بوما وهیه کی دورو دریژ، دیسانه وه نه ویش (C.I.A) ناچار کرد تا کو کرده وهیه کی پوچه ل بکات بو رزگار کردنی بارمه کان، له نه نجامدا گری کۆله ی په یوه ندیه کانی نیوان هه ردوو ولات پتر ئالۆزبوو له بری نه وه ی به ناشتیانه چاره سهر بگریت، یا خود ری له پروودانی بگریت بهرله وه ی کار له کار بترازیت .

له کۆتاییدا پیوسته بلتین هه لسو که وته (هه ندیک جار خۆهه لقورتیه ر) هه ندیک جاریش زارویه کانی (C.I.A)، خزمه تی موخابه راتی سو فیه تی و سیاسه ته کانی (کرملین) ی کرد له رۆژه لاتی ناوهراس و نه فریقادا، چونکه له بری نه وه ی بزوتنه وه رزگاریه نیشتمانیه کان بقوزرینه وه وه له ناراسته ی رهوتی دیموکراتیدا هاوکاری و ته به نیان بکات، (C.I.A) کاری کرد بو گۆرین، یان هه ولتی گۆرینی نه وه بزوتنه وه نیشتمانیه نه به رژیما نیکی سه ربازی راست ره وه که گالته ی ده کرد به ناسایشی ها ولتیه کانی و سه ربهستی و نازادیشیان، بوشنه هوی له که دار کردنی ناوبانگی وولاته یه کگرتوه کانی پیشره وی جیهانی نازاد.

﴿ هندی چینی ﴾

له دواى سهر كه وتنى كۆمۆنيزم له چين له سالى ۱۹۴۹ دا، و داگير كردنى كۆرياي باشوور له سالى (۱۹۵۰) داله لايهن شيوه كاني كۆرياي باكو ره وه، وولاته يه كگرتوه كاني ئه مريكا هه ستى كرد ناچار بووه به وهى سنور ئيك دابنيت بۆمه ترسى بلاو بو نه وهى كۆمۆنيزم له جيهاندا، به جۆري ئيك له رۆژه لاتی ناسياوه ده ست پيكتات و له ئه مريكاى لاتينى دا كۆتايى پى بىت .. و به ئه وروپا و رۆژه لاتی ناوه راست و جيهانى ئه مريفى دا گوزه ر بكتات ... له بهر نه وه (C.I.A) له چوار چيوهى زنجيره پلان ه كانيدا، پلا ئيكى دارپژا بۆ بنه بر كردنى شيوه يات له چين و ده ولته ته ژر ده سه كاني فهره نسا له هندی چینی دا واته ولاتانی لاوس، كمبوديا و فيتنام، بۆ گونجان له تهك ئهم نه خشه يه دا، (C.I.A) هه ولى دا له سالى ۱۹۵۳ دا، هه لمه تيكى پروپاگهنده يى - پاميارى له نيۆ خوى چين دا ريك بخت به نامانجى روخاندنى رژيمى شيوه ي بهر بهر ايه تى (ماوتسن تونگ)، به لام پلان ه كه بهر له وهى سه رى له هيلكه بجوقيت (دهر برينى وه رگيرى كوردیه) مردار بوويه وه، به وهى له نيۆ چين دا دوو به كرنگير اوى (C.I.A) به ناوى (جۆن دۆنى) و (ريتشارد فكتۆ) ده ستگير کران.

له ناکامى ئهم نه شوسته دا (C.I.A) جامى گرنگى دانى خوى رۆکرد به سه ر هيندى چينى دا بۆ رينگه گرتن له گه شتى شيوه يه كان به ده سه لات، له ميانه ي ئه و شه ره پارتيزانيه ي سه ر كه وتوانه وه كه له دژى داگير كه رى فهره نسا هه ليان گير ساندبوو، كه له پاش شكستيه كه ي (ديان بيان يو) له باكو رى فيتنام له سالى (۱۹۴۵ ز) دا ئه و ولاته ي به جى هيشت ... فهره نسا يه كان كه ولاته كه يان به جى هيشت

جەلەۋى حوكميان دايە دەست كۆمەلە گروپكى راست رەۋى توندىرەو ، كە راستەوخۇ ھاۋپەيمانيان لەگەل ۋولاتە يەكگرتوۋ كاندا بەرپا كىرد، لەكاتىكدا ئەمى كۆتايى فرە بەپەرۋىش بوو بۆگىردانى ھاۋپەيمانى لەگەل ھەر دورۇمنىكى شىۋىيەت دابا ھەرچى خەسلەتتىكىشى ھەبۇوبىت ھەرلەو ماۋەيەدا ئايىزەنھاۋەرى سەرۋكى ئەمىرىكا (كۆلتۆزىل ئىدوارد لانسىدال) يەكىك لە كۆنە پىاۋەكانى (نوسىنگەى خىزمەتگوزارىيە ئىستراتىژىيەكان) ى راسپارد بۆ ھەلېژاردنى رابەرىكى قىتنامى كەتواناى ھەبىت بەربەرەكانى (ھۆشى مەنە) بكات.

بەگۈيرەى دان پىدانانى خودى سەرۋك ئايىزەنھاۋەر كەلە يادا شتەكانىدا دەلىت: (ھەموو ئەوانەى وتوۋىژم لەگەلدا كىردوون لەبارەى رەۋشى قىتنامەۋە كەزۋرەبەشيان پىسپۇر بوون لەكاروبارى ھىندى چىنى دا ، دووپاتيان بۆ كىردوومەتەۋە كە (ھۆشى مەنە) دەتوانىت پىر لە (۸۰٪) دەنگى قىتنامىيەكانبەدەست بىتت لەساتە ۋەختىكدا گەر ھەلېژاردنى سەربەست ۋ راستەقىنە لەو ۋولاتەدا بىتە ئاراۋە)...

لەدۋاى راسپاردنى بەو ئەر كە (لانسىدال) بىنى سەرۋكى ئەو دەمەى حوكمەتى قىتنام باشترىن رابەرى راسپەر ۋە بۆ رىكردن لەگەل كارۋانگەى ئەمىرىكادا ... بۆيە ۋاى بىنى گواستەۋەى ھاۋكارىيە مادى ۋ سەربازى تەۋاۋەكان بۆ نىۋ ھەگبەكەى ئەم كابرايە زۆر باشترەلە دابەشكردنى بەسەر گروپە راسپەر ۋە جۇراۋجۆرەكان ياخود كەسايەتتە ئىتتلافىيە حوكمىيەكان ، ھەرۋەھا پىشنىيارى سەرۋكى پىشۋى ئەركانى ئەمىرىكا ژەنرال (لوتۇن كولىن) ىشى كىرد... جگە لەۋەش (لانسىدال) پىتى ۋابوۋ كارتى جىاۋازى طائىفى لەنىۋان كەمىيەتى كاسۋلىكى ۋ زۆرايەتى بوزى لە قىتنام دا خىزمەتى مەرامەكانى (ۋاشىنطن) دەكات لەقالب دانى (ھۆشى مەنە) ۋ رۆلى شىۋىيەكان لەباكورى ۋلاتدا ... لەبە ئەۋە (لانسىدال) بەھاۋكارى (C.I.A) دەستى كىرد بەنامادە كىردى ھەلمەتتىكى پالانتەۋ درۆ بلاۋ كىردنەۋە لە قىتنامى باكورد ، سەرەراى چاندنى ترس ۋ دلە راۋكى لەناخى كەمىيەى كاسۋلىكى ۋلاتدا لەرپىگەى چىرۋك ۋ گىرپانەۋەى

جۆراوجۆره كههانی پتر له (٨٠٠ههزار) كهسیان دا كۆچ بكهن بۆ قیتنامی باشوور له گهڵ ئەوهشدا خهونه كانی (لانسداڵ) وهك خۆی هیوای دهخواست نههاته دی، ئەوهبوو شهعبیهتی (هۆشی منه) زیادی كرد و بهرهو بهشی باشووریش درێژبوویهوه، دواى ئەوهی بۆ قیتنامیهكان ئاشكرابوو سهروك وهزیرانی بهشی باشوور (نگودین دیام) چنیه، جگه بوو كه شوشهیهك بهدهستی ئەمریکیهكانهوه كه بهرپۆلی خۆیان یارمهتی دیکتاتۆریکی ستهمكار دهدهن، شیایوی باسه ووتیه كه گرتوهكان له نیوان سیالانی (١٩٥٥-١٩٦٠) دا، یهك بلیۆن دۆلاری ئەمریکیان وهك هاوکاری دابوویه رژیمی (دیام) وبراكهی (نگودین نهۆ) كه راستهوخۆ له قیتنامدا خزمهتی (C.I.A) ی كردبوو، پۆلیکی گرنگی بینی بووله كاروباره كانی ناوخۆی ولاتدا.. ههروهها پێویسته بێژین (دیام) له تشرینی یهكهمی سالی (١٩٥٥) دا له دواى ههلبژاردنیکی ساخته توانی دهستهلات بهسهر تهواوی ولاتدا بگهیهنیت... ئەنجامی ههلبژاردنه كه یاریدهی (دیام) ی دا تاكو ئیمپراتۆری لاوازی قیتنام لهو كاتهدا (باودای) له كار بجات.

له گهڵ دهستپێكردنی سالی (١٩٥٩) دا شیوعیهكان جهنگیکی پارتی زانی سهركهوتویان دژی قیتنامی باشوور دهستپێكرد، توانیان سهرهپای هاوکاریه كانی ئەمریکا بۆ رژیمة كهی (دیام) چهند گوندیکی سهرسنوری نیوان ههردوو قیتنام كۆنترۆل بكهن، (ولیهم كولی) بهرپۆیه بهری تۆری (C.I.A) له (سایگۆن) ههولتی دا دهرك بكات بهمهترسی رهوشه كه له پتی رینكخستنی ئەو پرۆژهیهی ناوئرابوو (پروگرامی هملتی ئیستراتیژی) بهمه بهستی قایم كردنی ئەو گوندانهی هاوسنورن له تهك ناوچه كانی نفوزی شیوعیهكاندا لهبا كور، و مهشق پێكردنی لاوان له سههر بهكارهینانی چهكو كوشتار كردنی گهریلا پارتیزانهكان، بهلام پروگرامه كه بهفهزلی سیاسهته كانی دیکتاتۆری گچكه (نگودین نهۆ) (برای دیام) هههه گۆرا بۆ پروگرامی رهش بگیری كۆمهلهتی، له گهلهشیدا گونده سهرسنوریهكان بوونه كامپی بهر فراوانی دهستگیر كردن و تیایدا گروهی شهعبیه نهیاره كانی رژیمی دهستهلاتدار دهستگیر کران و بهو جۆرهش

جه ماوهری (هۆشی منه) زیادی کرد. ههروهها کولی ههولتی مهشق پیکردنی هۆزه
 فیتنامه کانی له ناوچه شاخاویه کان و پرچه کوردیانی به چه کی پیوست بو
 قهلاچۆ کردنی بلاوه کردنی کۆمۆنیزم دابوو.

هاولاتی به کی بووزی ناگری له جستهی خۆی بهرداوه له سالی (۱۹۶۳) دا بو ریسوا کردنی سیاسهت کانی
 دیکتاتور (دیام) دژی بوزیه کان له ولاته... لهم وتیه کاری کرد له رای گشتی جیهانی و کۆنگریسی
 نهریکی هتیه سهر نهو پروایه کی زهروه دهست ههڵ بگریت له پالێشتی کردنی رژیمه کی (دیام).

به لایم نهو پێشهاته دراماتیکیانهی له فیتنامی باشووردا روویان دانه خاسمه نهوانه یان
 که په یوه ندیان به سیاسهت کانی (دیام و برا که یه وه) ههیه بوونه هۆی سهر نه کهوتنی نهو
 ههولانهی که ده رکران بو ساز کردنی جه ماوهری له دژی هۆشی منه ... لییه دا
 پیوسته ناماژه بدهین به وهی دیام کاسۆلیکی بوو، سیاسهت کانیشی که پشتگیری ده کرد
 له (واشنتن) بویه هۆی رق ههستانی زۆریه ی هاولاتیانی ولات که بوزین لهم
 پروانگه یه شه وه بوزیه کان ههولته پروپاگنده یه کانیان له دژی دیام و برا که ی په ره پێدا
 له سهره تای شهسته کانه وه تا کو راده یه ک نابۆریه کی زۆریان خۆپیشاندا ئێکیان له بهردهم
 ماله کی دیام دا سازدا بو ناره زایی ده برپین به رامبه ر شهوانه دهستگیر کردنی
 به کۆمه لتی بوزیه کان له لایه ن هێزه تایبه ته کانی رژیمه وه ، به سهرۆکایه تی نهۆ .. وه لێ نهو

هیزانه ریژنه‌ی گولله‌یان کرده ئاپۆره‌ی خۆیشان ده‌ران له‌سالی ۱۹۶۳ دا، و ژماره‌یه‌کی گه‌وره‌شیان لی کوشتن، به‌و هۆیه‌وه ئه‌مریکه‌کان و کۆشکی سبی له‌ناو خۆو ده‌روه‌دا قه‌لس و سوڕه‌ بوون .. هه‌روه‌ها ئه‌و هیزانه هیزشیان کرده سه‌ر په‌رستگای بوزیه‌کان له ولاتدا و، زۆریکیان له (نساك)ه‌کانیان گرتن که هه‌ندیکیان ناچاربوون له‌دژی سیاسه‌ته‌که‌ی دیام و وولاته‌یه‌که‌گرتوه‌کان له‌گۆره‌پانه‌ گشتیه‌کان ناگر له‌جه‌سته‌ی خۆیان به‌بربدن .

له‌تشرینی یه‌که‌می سالی ۱۹۶۳ دا، کۆمه‌لیک له‌ئه‌فسه‌رانی فیتنامی باشوور توانیان ده‌ست بگرن به‌سه‌ر ولاتدا له‌ریگه‌ی کو‌ده‌تایه‌کی سه‌ربازیه‌وه که به‌هۆیه‌وه (دیام و براکه‌ی) گیانیان له‌ ده‌ست دا... وه‌تا کو میژوی نیستامان، په‌نجه‌ی تاوانبار کردن درێژ ده‌کریت بۆ رۆلی (C.I.A) له‌تیرۆر کردنی هه‌ردوو براکه‌ دیام و سه‌رکه‌وتنی کو‌ده‌تا سه‌ربازیه‌که‌ دا. به‌تایه‌ت که ریسوايه‌که‌ی (أوراق البتاغون) له‌م روه‌وه دۆکیومیتی گرنگی ناشکرا کرد و دوپاتیشی کرده‌وه سه‌ننه‌ری سه‌ره‌کی (C.I.A) له‌ ولاته‌یه‌که‌گرتوه‌کان ته‌علیماتی ده‌ر کردووه بۆ بالۆیزی ئه‌مریکا له‌ فیتنام (هنری کابوت لوج) به‌وه‌ی به‌رده‌وام بێت له‌ په‌تکردنه‌وه‌ی ئه‌و تۆمه‌تانه‌ی ده‌درینه‌ پال (C.I.A) له‌ مه‌ر هاوکاری کردنی ئه‌فسه‌رانی کو‌ده‌تا که، هه‌روه‌ها دۆکیومیته‌کان په‌رده‌یان لادا له‌رووی ئه‌و په‌یوه‌ندیه‌ تۆکه‌یه‌ی (C.I.A) ده‌به‌ستیه‌وه به‌ کو‌ده‌تا چیه‌کانه‌وه ... سه‌ره‌رای ناله‌باری هه‌لویستی گشتی له‌ ولاتدا، ئه‌مریکا یه‌کینه‌ بوو له‌یارمه‌تی دانی حکومه‌تی فیتنامی باشوور و ناردنی پێداویستی و چه‌ک و سه‌رباز بۆ فیتنام ی هه‌زار به‌و گومانه‌ی گوايه‌ پارچه‌یه‌ک شیرینه‌ی و قوتدانی زۆر ئاسانه‌.. به‌لام شیرینه‌که‌ له‌ قورگی ئه‌مریکا دا گیراو ده‌نگی تاساند، وه‌ک رابه‌ری جیهانی نازد... هه‌ر له‌ شه‌سته‌کاندا (C.I.A) له‌ولاتی (لاوس) گلا له‌ چه‌ند کرده‌وه‌یه‌کی نه‌پیی یه‌وه، نه‌وه‌بوو له‌دوای پاشه‌کشی فه‌ره‌نسیه‌کان له‌ سالی (۱۹۵۴ ز) دا، جله‌وی حوکم له‌لایه‌ن (سوڤانا نوما) وه‌ گیرایه‌ ده‌ست که سه‌رده‌سته‌ی حکومه‌تیکی میانه‌ره‌وی ده‌کرد و

له‌سالی (۱۹۵۸) دا قایل بوو به به‌شداری کردنی شیوعیه‌کان له‌ده‌سته‌ل‌اتدا، پاش نه‌وه‌ی (بائیت لاوا = حیزبی شیوعی) سه‌رکه‌وتنی پامیاری و نینتخابی زور گرنگی له‌ول‌اتدا به‌ده‌ست هیتا... هه‌رچه‌نده له‌و کاته‌دا (C.I.A) قایل نه‌بوو به‌به‌شداری کردنی شیوعیه‌کان له‌کابینه‌ی حکومت دا، بۆیه بریاری دا یارمه‌تی گروپه راست ره‌و توند‌په‌وه‌کان بدات بۆ به‌ره‌ل‌ستی کردنی شیوعیه‌کان، بۆ نه‌م مه‌به‌سته کۆمه‌له نه‌فسه‌ریکی راست ره‌و هه‌ل‌بژێردان، له‌نیوانیاندا ژهن‌رال (فۆمی نوسافان) ده‌بیسرا که‌توانی له‌سالی (۱۹۵۸) دا جله‌وی ده‌سته‌ل‌ات بگرێته ده‌ست و (بائیت لاوا) یشی ناچار کرد به‌ناشکرا حیزبه‌که هه‌لبه‌ه‌شتیه‌وه و په‌نا به‌ریته به‌ر شه‌ری پارتیزانی نه‌یتی .

له‌نه‌نجامی نه‌م روداوانه‌دا که‌بارودوخی ناوخوای ولاتی (لاوس) ی تینکدا. کوده‌تایه‌کی سه‌ربازی تر له‌دژی ژهن‌رال (فۆمی) پیاده‌کرا، له‌و کوده‌تایه‌دا نه‌قیبکی سوپا که‌ته‌مه‌نی (۲۶) سال بوو به‌ناوی (کۆنگ لایه) توانی ده‌سته‌ل‌ات بگرێته ده‌ست و بانگیشی نه‌میر (سفانای) ی کرد تا بگه‌رێته‌وه و وه‌ک سه‌روکی حکومت ده‌ست به‌کاربێته‌وه . هه‌رچه‌نده نه‌م کوده‌تایه نه‌یتوانی به‌ته‌واوی زال بیت به‌سه‌ر ژهن‌رال فۆمی دا چونکه نه‌و به‌هاوکاری (C.I.A) به‌تایه‌ت هاوڕێی خو‌شه‌ویستی له‌ (C.I.A) دا (جاک هنری) به‌سه‌ر به‌شی باشوری لاوس دا زال ببوو.

له‌کاتینکدا نه‌قیبی لاو هه‌ولتی ده‌دا قه‌ناعت به‌نه‌میر بکات، به‌زه‌روره‌تی پیکه‌ینانی حکومتیکی ئیئتلافی نیشتمانی که‌هه‌موو گروپه لی‌ک جودا‌کان بگرێته خو‌ به‌ کۆمه‌له‌که‌ی فۆمی و شیوعیه‌کانیسه‌وه، (C.I.A) هیش‌تر پێدا‌گر‌بوو له‌سه‌ریارمه‌تی دانی فۆمی و سیاسه‌ته‌ په‌فرکه‌رانه‌که‌ی بۆ هه‌ر ئیئتلافیک له‌ته‌ک شیوعیه‌کاندا ... سه‌ره‌رای بانگیشه‌کانی بالۆیزی ئه‌مریکا له‌ لاوس (وین‌زوب براون) بۆ پیکه‌اته‌نه‌وه‌ی نیشتمانی له‌نیو هه‌موو گروپه ناکۆکه‌کاندا که‌چی (C.I.A) سه‌رقالێ قایل کردنی نه‌میر (سۆفانا) بوو به‌وه‌ی ده‌ست به‌رداری هه‌لو‌یسته‌ میانه‌په‌وه‌که‌ی بیت و شه‌ر له‌سه‌ر (بائیت لاو - حیزبی شیوعی) پابگه‌یه‌نیت، له‌پێناوی نه‌وه‌دا هاوکاری مادی و سه‌ربازی

له (واشنطن) هوه دهستگيريت... وهلى (سؤفانا) مامهله كردنى له تهك سؤفيهت دا پى باش بوو له بهر چه ندين هوكار ديار ترينيان خوشحالى راى گشتى (لاوس) بوو به مامهله له تهك رپووسه كاندا و نه ميس بهرؤلى خوى هاو كارى (سؤفانا) وشيوعيه كانى كرد، دژى دهست تيوره دانه كانى چين و نه مريكا له لاوس دا ... يه كه م فرؤكه ي سؤفيهتى كه كه رهسته ي خوراكي و سهر بازي هه لگرتبوو له سالى (۱۹۶۱) دا له (هانوى فيتنام هوه) گه يشته باكورى لاوس .

كار دانه وهى فؤمى له سهر ئه م روداوه زور توندو تيزو كار يگهر بوو نه وه بوو به هاو كارى (C.I.A) توانى شارى (فيتيان) ي پايته ختى لاوس كونترؤل بكات و هيزه كانى (سؤفانا) و نه قيب (لايه) ي هاوپه يمانى ناچار كرد به ره و به شه باكورى لاوس پاشه كشه بكه ن ... ههردوو گروه كه هينده ي نه برد ريزه كانى خويان رپكخسته وه و له هاو كار يه كى شيوه گشتگير دا له گه ل شيوعيه كاندا به پالپشتى فيتنام توانيان بنكه يه كى ههوايى داگير بكه ن له ناوچه ي (بلاد جار) دا كه ته نها (۵۰ ميل) له سنوره كانى فيتنام هوه دووره .. ئه م كرده وه يه كار يگه رى گه و ره ي هه بوو له سهر گوراني ته رازوى هيزه كان له لاوس دا ، روه و سه قامگير كردنى جى پتى هاوپه يمانانى (مؤسكو) له و ولا ته دا له هه مان كاتدا سه رؤك (جون كنيدى) پؤستى سه رؤكايه تى له (واشنطن) گرتبوويه دهست له دواى ئاههنگى كردنه وهى په يمانگاي نوى له (۱۹۶۱/۱/۱۹) دا .

له يه كه مين ههنگاوى به كرده وهيدا سه رؤك (كنيدى) داواى كرد له (كه شتى گهلى) ئوسطولى حه و ته مى ده رياوانى نه مريكا ، تاكو له رؤخه كانى لاوس دا نزيك بكه و يتسه وه ، تاراده ي هاويشتنى توبى مه دفة عى له كه شتیه كانه وه ، بؤ ناماده باشى وه رگرتن بؤ روه بپرو بوونه وه له گه ل هه رياخى بونيكي شيوعيه كان له ولا تى لاوس ... وهلى ئه م پلانه بوويه هوى قه لىس كردنى هاوپه يمانه كانى (واشنطن) و نه اندامانى پروتؤكؤلى باشوور — رؤژه لآتى ئاسيا ، يساريدده رانى سه رؤك (كنيدى) يش په سستبوون چونكه ئه وان له لايه كى تر وه له سهر داواكارى سه رؤك پلانيكيان دارشتبوو بؤ تيوه گلانى هاوپه يمانه

پوژناواییه کان له شه پیکه وه دژی یاخی بوانی لاوس له ژیر پهردهی ریکخواوی (پهیمانی باشووری - پوژنه لاتنی ناسیا) و په زامه ندی سهرجه م نه ندامه کانی ...

به کرده وه ههنگاهه که ی سهرۆک (کنیدی) شکستی خوی سه لماند له بوار ی هاوکاری له ته که دهوله ته دوسته کاند ا، نه وه بوو هه ریه که له فهره نساو به ریتانیا مله جه ریپان کرد له پالپشتی کردنی برپاره که ی (کنیدی) و یارمه تی دانی سهر بازی نه و برپاره له به ره ی رۆخه کانی لاوس دا سهرۆک (کنیدی) له وتاریکی ته له فزیزنی دا رۆژی (۱۹۶۱/۳/۲۳) وه لامی هه لویستی هاو به شی فهره نساو به ریتانیا ی دایه وه و وتی (دهوله ته رۆژناواییه کان خویان ده بین چۆن ناچار ده بن به دووباره بیر کرد نه وه له برپاری ده ست تیور نه دانه که یان، له کاتی که دا شیوعیه کان هیرشی کۆتایان ده ست پیده که ن بۆسه ر لاوس ، به مه به ستی لکان دنیه وه به هاو په یمانیه ته که ی سۆفیه ته وه) له لای خویانه وه ، رابهرانی (کرملین) قابل بوون به پیشنیاریک بۆ به ستنی کۆنفرانسیکی نیو دهوله تی سه باره ت به لاوس ، وه ناوه ند گیر ی به ریتانیا بۆ ناگر بر له نیوان لایه نه پیک هه لپراوه کانی نه و ولاته دا .

به و جوړه ۱۴ دهوله ت له نایاری (۱۹۶۱) دا کۆنگره به کیان له (فیهننا) ده رباره ی رهوشی نا کوکیه کانی (لاوس) گریدا ، له میانه ی دا نه میر (سۆفانا) داوا ی دامه زران دنی حکومه تیکی کرد که سهرجه م لایه نه نا کو که کان به شیوعی و گروهه که ی (قومی) شه وه تیایدا به شدار بن .. وه لی ژهنرال (قومی) جاریکی تر به شداری کردنی شیوعیه کانی په تکرده وه به و هیوا یه ی (C.I.A) به رده وام بیت له هاو کاری کردنی له پیناوی ده ستلآت سه پان دن به سه ر جیهاندا وه لی ره شه با به پیچه وانه ی ئاواتی که شتیه کانی (قومی) یه وه هه لی کرد ؛ نه وه بوو (جوۆن ما کون) به رپوه به ری (C.I.A) له و کاته دا فهرمانی به هه موو پیا وه کانی دا له ناوچه کانی نفوزی (قومی) یکشینه وه و (قومی) و پیا وه کانی به جی به یلن له به رده م جهنگی پارتیزانی شیوعیه کاند ا .

ههروهه ها بالتویزی ئەمریکا له لاوس ئاگاداری دا به ژەنرال (فۆمی) له مەر به ره نجامه کانی ههلوێسته رهقه که ی دەر باره ی دیالۆگی نیشتمانی کراوه و داواشی لیکرد بهر له وه ی ههلی له کیس چیت دوو باره بیر له مه سه له که بکاته وه ... پاش ماوه یه کی که م بۆ چوونه کانی بالتویزه که ی ئەمریکا وه به راست گه ران ،ئه وه بوو شیوعیه کان توانیان کۆنترۆلی ناوچه یه کی پان و بهرین بکه ن که پیشتر له ژیر کۆنترۆلی ژەنرال دا بوو ، به وهش ناچاریان کرد مل بدات به ووتو ویژی نیشتمانی ، له ئه نجامدا له پڕۆژی (۱۹۶۱/۷/۲۳) لایه نه کان ئیمزایان کرد له سه ر بنه ما کانی دیالۆگی نیشتمانی .

له تشرینی یه که می هه مان سالدا (واشنتن) (۶۶۶) پسیپۆر راهیته ری سه ربازی له و ناوچه نه دا کیشایه وه که ژەنرال فۆمی کۆنترۆلی کردبوو ، وه ک ئاسانکاریه ک بۆ پڕۆگرامی پیکهاته وه ی نیشتمانی ... له ئاکامی زنجیره یه ک روداوی نیگه تیف دا که پاش مۆر کردن له سه ر کۆنگره ی پیکهاته وه ی نیشتمانی له لاوس دا رویاندا ، حکومه تی قیتمای باکوور له (ئازاری سالی ۱۹۶۳) دا بریاریدا پاشه کشه به سه ربازه کانی نه کات و بهردهوام بیت له هاوکاری کردنی شیوعیه کان که توانیبویان ناوچه ی ئیستراتیژی (بلان جازز) کۆنترۆل بکه ن ... له ئه نجامی ئەم پرووداوانه دا چه ندین پیکدادان پرووی دا له نیوان گروپه ناکۆکه کانی لاوس دا ... و (C.I.A) یش ژماره یه کی گه وه ی له پیاوه کانی خۆی ناردوه بۆ لاوس ، به مهستی سه ر له نوێ دروست کردنه وه ی جموجولێ پروپاگه نده یی سه ربازی ، بۆ قه لاقۆ کردنی شیوعیه ت له ژیر سایه ی بودجه یه کدا که گه شتبوویه (۷۰) ملیۆن دۆلار . ههروهه ها (C.I.A) پلانی پیشوتری خۆی گۆرپیوو ، ئەم جاره یان له بری هاوکاری کردنی ئەفسه ره راست ره وه کان ، دهستی کرد به چه کدار کردن و مه شق پیکردنی خێله کانی (میۆ) بۆ پاراستنی که لێن و ئەو رۆخانه ی لیانه وه کرده وه کانی (C.I.A) به ولاتدا بلاو ده یته وه . ههروهه ها له سۆنگه ی گواسته وه ی چه ک و پێداویستیه کانه وه به ره و لاوس (کۆمپانیای هیله ئەمریکیه کان) سه ر به (C.I.A) به لێنی دا هیلێکی ئاسمانی هه میشه یی دابین بکات بۆ ناوچه کانی

نفوزی خیلّه کانی (میۆ) ههروهه (کۆمپانیای گواستنهوهی ههواپی مهدهنی) (۵۰۰۰ کارمهند و ۶۵ فرۆکه) ی خسته خزمهتی نهو مه بهستهوه هه نديك له پيداويستیه کانی گواستهوه بۆ لاوس ... لیوه دا ناماژه کردن گرنکه بهو خاله ی که لهو ماهیه دا پروپاگهنده ی نهوه ده کرا گوايه فرۆکه نه مریکيه کان هه ستابن به گواستنهوه ی ماده ی بیهۆشکهر و یاساغ کراو هه رچه نده نه م پروپاگهنده نه سه لمیتران له لایه ن هه چ داوا کاریکه وه .. (C.I.A) به م گوته یه پاساوی ده هیئا به وه (فرۆکه کانی کۆمپانیاکان جارنا جارێک به مه بهستی پشکنین و سه بیر کردنی بزویته ره کان (اخرکات) و چاک کردنه وه ی به شه له کار که وتوووه کان چونه ته هه نديك فرۆکه خانه و بنکه ی دیکه، به رله وه ی ده ست بکه ن به گه شته دور و درێژه کانیان) .

جگه لهو دو کۆمپانیایه (C.I.A) کۆمپانیایه کی دیکه ی نه مریکی به کار هیئا بۆ به شداری کردن له پرۆسه ی گواستهوه کاندایا به ره و لاوس، کۆمپانیاکه (کۆمپانیای هیئا ناسیایه کان) بوو که باره گای سه ره کی له تایوانه نه م کۆمپانیایه (۶۰۰۰) کارمهن دی به کار هیئا بۆ چاک کردنه وه و دا بین کردن ی بارچه ده گمه نه پتویسته کان بۆ فرۆکه کانی (C.I.A) و سوپای نه مریکا پیکه وه. ههروهه (کۆمپانیای ته کنیکی باسیفیک) به شداری کرد له چاودێری کردن ی نه رکه که ی (C.I.A) له پرووی هونه ریه وه و هاو کاریشی کرد له دروست کردن ی فرۆکه خانه له لاوس و قیتمام دا . به هۆی هه لمه تی به خشین و یارمه تیه لۆجستی یه کانه وه ، (C.I.A) توانی هێژکی گرنگی سه ربازی له خیلّه کانی (میۆ) دروست بکات و هێژه کهش به کار به ییئت له بهرگری کردن له ناوه نده کانی رادار و مانۆره ده ریا به کانی خۆی له لاوس دا .. هه ر له میانه ی نه م کرده وانه وه توانی زنجیره یه ک هێژشی هه وایی سه رکه وتوو بکاته سه ر ناوچه کانی نفوزی (هۆشی منه) ، به چاو پۆشین له وه ی سه رکه وته کانی (C.I.A) به هۆی خیلّه کانی (میۆ) وه ، بوه هۆی له نیۆ چوونی نیوه ی بیا وه کانی نهو هۆزانه ، به یی ئی ناماریك که له نیوه راستی حه فتا کاندایا

کرا ، نهنجامی ناماره کەش بوویه هۆی په ژمورده یه کی زۆر بۆ نه ویاوانه ی نه کوژرابوون و له ژياندا مابوونه وه .

له سه ره تاي حه فئا کانه وه ته رازوی هه زه کان له لاوس دا گوړا و ، شيو عيه کان توانيان سه ره کوتی گرنه گ به ده ست بێن به سه ره خيله کانی (میو) دا و ، نه م سه ره که وتانه ش هانی نه مریکيه کانی دا په له بکه ن له پاشه کشه کرد له و ولاته دا ، نه وه بوو سالی ۱۹۷۳ پاشه کشه یان کردو هۆزه کانی (میو) ش له سه ره لوتکه ی چیاکان وه بی پالپشت دابران له هه ر کۆمه کیه ک .

سه باره ت به و کۆمپانیایانه ی که شانه شانی (C.I.A) گلابوون له کرده وه ی گواسته نه وه ی چه ک و پێداویستی ته ره وه به ره و لاوس ، سه ره جه میان فرۆش ران به هه ندیک له و ده ولته مه ندانه ی که له نه یو خودی (C.I.A) کار ده که ن ... نه مه ش پارێزکی لای زۆریک له رۆژنامه نووسان و نه و که سانه هه لایساند که چاودیری جه و جوله کانی (C.I.A) ده که ن .. له م روه وه (والتر لیمان) له رۆژنامه ی ((واشنطن) بوست) دا ده نوستی : (من ناماده م بێژم ئیمه له مه و قیعی به رگری کردنی هه میشه یی داین له چه ند ناوچه و ولایت که به زافی گوړانکاری و یاخی بوون به خۆیانه وه ده بین ، بۆیه هه ندیکمان پێداگیرین له سه ره به خشی نی مالتیکی زۆر بێشومار و قوربانی دانیکی زۆری گیانی له پێناوی سه قامگیر کردنی حکومه تیکی دۆگما که به گوړانکاری قایل نابن ... دروست وه که نه و رایه ی خرۆشوف ده چی ته وه که بیی وابوو شیوعیه ت تاکه چاره سه ره بۆ قوتار بوون له هه ندی رژی می چینه ی ته ی و ره گه زه ره ست له جیهاندا) .. له لایه کی ته ره وه ، (C.I.A) له که مه بۆ دیا هیندی چینی رۆلێکی خراپی گیرا له ئالۆز کردنی په یوه ه ندیه کانی نیوان کۆشکی سی و حاکی نه و ولاته له شه سه ته کاند (نۆرودوم سیهانۆک) (C.I.A) له وه لāmی هه لۆیستی بی لایه نانه ی (سیهانۆک) دا له نا کۆکیه کانی نه مریکا و فیتنامدا ده ستی کرده هه رشی رامیاری و ئیعلامی له دژی نه میری که مه بۆدی و شانه شانی مه شق پێکردن و پرچه ک کردنی گروپی (الخمیر الحمر) ...

(C.I.A) بە پروپاگەندەي نالۆژىكى پاساوى ئەو كۈرەۋانەي دەدا ، تىايدا راي دەگەياند كەمبەنە رەوى سىھانۆك يارمەتى شۆرپشگېزاني قىتنام دەدات تاكو پەنا بەرنە بەر كەمبۇدياو رابەكن لە دەست سوپاي ئەمريكا و ھىزەكانى قىتنامى باشوور، وەلى ئەو پروپاگەندەنە قەناعەتيان نە كۈرد بەزۆرىك لە چاودىران و ناگابانى كاروبارى ھىندى چىنى ..

سالى ۱۹۶۵ (نيويۆرك تايمز) بىم تەرەزە تۈانچى دا لەسەر پۆلى (C.I.A) لە ھىندى چىنىدا: (زۆرىك لە رابەرانى ئەو ۋىلاتە ھەنلە ھەلۋىستى تازەياند لە رىزى ھاوكارانى ۋىلاتە يەكگرتۈە كانەۋە گۋاستۋيانەتەۋە بۆ رىزى رەخەگران لە ئەمريكا ، گەر لەۋەش پىز نەلەين.. لەنيو ئەو رابەرانەدا سىھانۆك دەبىنرەيت كەلە وتارەكانى رۆژانەي دا ھەست دەكەين مىلى رېگاي گرتۈتە بەر بەرەو رىزى ئەۋانەي پىشكەوتون لەدژانى (ۋاشىنطن)).

شىاۋى باسە ئەمىرى كەمبۇديا ھەستى بە مەترسى كۈرلە ھەلۋىكەوتەكانى (C.I.A) لە دۋاي رېسۋايەكەي (يارمەتى بېسنور) كەنەۋە دەزگايە لەسالى ۱۹۶۵دا پىشكەشى ياخيۋانى ئەندەنوسىاي كۈردبۈ، بەھۋىيەۋە ياخى بوۋان تۈانيان حكۈمەتە نىشتەمانىەكەي (سوكاتو) بۈرخىتن و حكۈمەتتىكى راست رەوى تۈندىرەۋە بېھىنە سەركار كە پىز لە ۵۰۰ ھەزار شىۋەي كۈشت بەۋەش جى پىي دىكتاتورىكى ۋەك سۆھارتۋى قايم كۈرد...

لەئازارى (۱۹۷۰)دا ژمارەيەك لە ئەفسەرانى سوپاي كەمبۇدى بەھاۋكارى (خىرالامىر) تۈانيان دەست بگرن بەسەر دەستەلەتدا و ئەمىر (سىھانۆك) لەكار بىخەن ، بەلام نەيانتۋانى بىكۆژن ، بەپى گوتەي يەكك لەلېرسراۋانى پىشۋى مۇخابەراتى دەريايى ئەمريكى (صمۋىل ئورنتون)... ئورنتون دەلەيت C.I.A پلانېكى نەپتى دارىشتۈۋ بۆ رۈخاندنى رېژىمى كەمبۇدى و كۈشتى ئەمىر (سىھانۆك)، بەلام ئەم

له کاتیکدا نهفسره کانی بهراپراهی تی (لون نۆل) کوده تایان بهسهر دا کرد له ههنده ران بوو...

بههر حال پيوسته ليره دا بلين : کوده تاکه ی (لون نۆل) بارو دوخی ولاته که ی تیکدا و که مودای په لکیشکرد بو کیشه گهلیکی نابووری و رامیاری مهترسی دار ، کوتایه مینیان کوده تای دیکتاتور (بول بات) بوو له سالی (۱۹۷۵) ۱۵... وهک توانج دانیک له رهوشی رووداوه کانی که مودیا (هنری کیسنجر) وهزیری نهوکاته ی دهره وهی نهمریکا له سالی (۱۹۷۷) ۱۷... دهلیت : (ولاته یه کگرتوه کان بی تاوانه لهو پلانه ی له دژی نه میر سیهانۆک دارپژرا ، به لایه نی که مه وه بۆنه وهی زیاتر سنور بهندکار بم ، بهرپرسه گه وره کان له (واشنطن) لهو پلان گیر په بی تاوان و بیتاگان).

نهمه ووته ی (کیسنجر) ه ، که به هیچ شیوه یهک باس له لیپرسراوه گچکه کان ناکات ، یاخود بهرپرسی کرده وه نهی یه کان ، لیپرسراوه بچو که کان ناسایی لیدوان ناده ن... که واته رووی راستی له کوینه دهره ؟ پرسیاره که بهی وهلام ده میته وه ...

بههر حال قیتنام یه کهم قوربانی کرده وه نهییه کانی (C.I.A) له هیندی چینی ۱۹۶۱... هیزه کانی نهمریکا له ویدا راسته وخو ته ده خولیان کرد ، له نیوان سالانی (۱۹۶۱ - ۱۹۶۴) داموخابه راتی نهمریکا ناستی کرده وه کانی خو ی بهرز کرده وه به در یژی سنوره کان له تهک قیتنامی باکوردا و هه ندیک جاریش له نیو پانایی مالی شیوعیه کانددا له (هانوی) .. بهلام زۆرینه ی نهو کرده وانه نامانجه ئیستراتیژه کانی خویان دهستگیر نه بوو ، واته تیرۆر کردنی دهسته لاتدارانی قیتنام وهک ریخوشکردنیک بو له رزاندنی پایه کانی دهسته لاتی شیوعی لهو ولاته دا و پاشانیش کوده تا کردن به سه ریدا ..

(C.I.A) چه ندین جار هه ولتی داوه سه رانی شیوعی نهو ولاته ژههر خواری بکات ، بیان تیرۆریان بکات یاخود بیان رفیتیت . نمونه له سه ر ژههر خواری کردن ، نهو هه ولته بوو له گه ل فه رمانده ی پولیسی هانوی دا دایان به ژههر یکی کوشنده که له نیو بتلی

(براندی) دا دایان نابوو .. بهر وړفاندنی سهرجه م نندامانی حکومتی فیتنام له کوبونو وه یه کیاندا له پایتهخت ...

نیداره ی نهمریکا (C.I.A) بهر وړووی چهنډین پرؤسه ی تاقیکړنه وه کړده وه ،له سهر کارایی کړده سیخوړپه کانی بهرله وه ی فهران دهر بکات بو هیزه نهمریکه کان بو ته ده خولکړدنی راسته وخو له کاروباری فیتنام دا له سالی ۱۹۶۵ . ههرچه ننده (C.I.A) له تاقیکړنه وه کړداریه کانیدا شکستی هینا ، به لام له تاقیکړنه وه یه کی زاره کیدا دهرچوو ، تیایدا ناشکرای کړدبوو دهست تیوه ردانی سهر بازی نهمریکا له فیتنام دوو چاری نشوستی ده بیت .

شیاوی یاد هینانه وه یه (C.I.A) بهرله وه ی سوپای نهمریکا دهست وه ردا ته جهنگی فیتنامه وه ، توانی بووی به ته نها له شاری (سایگون) دا (۱۰۰۰) به کریگراو بو خو ی ژر بار بخت ، له سالی ۱۹۶۸ وه بهر پیوه بهری توری (C.I.A) له سایگون (ولیم کولی) خودی خو ی سهر پر رشتی (پرؤگرامی مونیکس) ی مه علمو ماتی کړد ... که تایهت بوو به کو کړدنه وه ی زانیاری له مهر کادره شیوعیه کان و لیکو لینه وه له گه لیاندا بو پرده لادان له وړووی ناو ننده کانی کهل و پهل و شانه شیوعیه کان له ولاتدا ، (کولی) پی و ابو پرؤگرامه که ی توانای هیه سهر کهوتنی زیاتر به دهست بهییت له وړووی سهر بازی وه ، له و بهر نامه ی هیزه نهمریکه کان دایان رشت و بو ردو مانی د نهات و ناوچه قهره بالغه کانی دانیشتونایان هره مه کیانه پیکرد ، یاخود جهنگان له ته که گهریلاکاندا رو به وړوو .

ههروها (کولی) رای و ابوو سهر کهوتن به سهر شیوعیه کانی فیتنام دا پیوستی به کاری هیمن و نهییتی هیه ، وه که له بهر نامه گه شکی دا که ناسر ابوو به (فونیکس) دا رهنگی د ابووی وه ، ههرچه ننده هندی که له کار مهنه دانی (C.I.A) له سایگون پیچه وانه ی را که ی کولی یان هه بوو ، نه خاسمه (فرانک سنا ب) ی کو نه بهر پرس له سایگون دا ، نه و پی و ابوو پرؤگرامی فونیکس دهست پیچه کیه که به دهستی (C.I.A) و موخا به راتی

فیتنامی باشوره وه بۆ درېژنه دان به کرده وه کانی نه شکه نجه دان و پرش بگير
له دژی شيعيه کان و لایه نگر و خزم و کهس و کاریان .. به گویره ی گوتنه کانی
(سناپ)، هه میسه به کریگیراوانی (C.I.A) له کرده وه ی نه شکه نجه دانه کاندای ناماده برون
گهر نه لێن کوشتن که پیاوه کانی موخا به راتی فیتنامی باشور پتی هه لدهستان ، وه به پتی
زانباری و گووته ی تر ، فونیکس بوه هو ی گیان له دهست دانی ۲۵ ههزار قوربانی
، به شیک لهو قوربانیه له ژیر نه شکه نجه داندای گیانیان له دهست داوه ، له دوای
پاشه کسه ی هیژه کانی نه مریکا له فیتنام له سالی ۱۹۷۳ دا ، پیاوانی (C.I.A) تا کو
سالی ۱۹۷۵ درېژیهان دا به چالاکیه کانیان ، تا نه و ده مه ی هیژه کانی سه ر به (هو شی
منه) شاری (سایگون) یان داگیر کردو ناچار یان کردن له سه ربان و دیواره کانی
بالتویرخانه ی نه مریکا وه به فرو که ی (هلیکوبتر) ی نه مریکی نه و ولاته جییه لێن و
له دوای خۆیان وه مه له فی به کریگیراوه فیتنامه کان به جییه لێن ... نه م روداو هوش
نیشانه یه کی تر بوو له ناپاکیه کانی (C.I.A) و دهست به ردانی له هاوکارو
به کریگیراوه نه پتی یه کانی له جیهاندا .

﴿سیاسه‌تی هاوسی‌یه‌تی﴾

هه‌ریه‌که له یه‌کیته‌ی سۆفیه‌ت و ئەمریکا په‌په‌وه‌ی سیاسه‌تی په‌روه‌ده‌کار و فێر‌کاریان له‌ده‌وله‌ته‌ دراوسی‌کانیاندا په‌په‌وه‌ی کردوه و خۆیان کردۆته‌ پارێز‌گاری کار له‌ نفوزی نایدۆلۆجی و رامیاری هاوسی‌کانیان ... له‌پری‌زی سۆفیه‌تدا ئەم قوتابیانە ده‌بینرا (پۆله‌ندا، تیشیکۆسلۆفاکیا، هه‌نگاریا، بول‌گاریا، رۆمانیا، ئەلمانیا، ی رۆژ‌هه‌لات)، پۆله‌که‌ی له‌مه‌ر ئەمریکا‌ش بێ‌کهاتبوو له‌سه‌رحه‌م ده‌وله‌ته‌ لاتینی‌ه‌کان به‌بنی‌ری‌زیه‌ر .

له‌سالی (١٩٥٦ز) دا سۆفیه‌ت هه‌ولتیکی هه‌نگاری سه‌رکوت کرد که‌تیایدا حکومه‌ته‌که‌ی (ئیمروناگی) به‌هاو‌کاری جه‌ماوه‌ری قین‌له‌دل، هه‌ستا به‌ هه‌له‌وه‌شاندنه‌وه‌ی پۆلیسی نه‌یته‌ی و گۆرینی ره‌گه‌زه‌ شیوعیه‌کانی حوکم به‌ره‌گه‌زی میانه‌ ره‌وه‌ی دیموکراسی ... به‌گه‌شتنی تانکه‌کانی سۆفیه‌ت بۆ (بودابستی) ی پایته‌خت له‌ تشرینی دووهمی (١٩٥٦ز) دا، رادیۆ و هۆکاره‌کانی راگه‌یانندی ده‌وله‌ته‌ رۆژ‌ئاوا‌یه‌کان که‌وته‌ گێڕانه‌وه‌ی هه‌واله‌که‌ له‌زاری ئەو په‌نابه‌رانه‌وه‌ که‌رایان کردبوویه‌ نه‌مسا‌گرایه‌ له‌شکری سۆفیه‌ت قه‌تل و عام و ره‌ش‌بگیریه‌کی بێ‌وێنه‌ی دروست‌کردوه‌ له‌و وڵاته‌دا، یاخ‌ی بوانیش توانای به‌ر‌گه‌گرته‌نی ئەو کردوه‌وه‌ در‌پ‌دانه‌یان نه‌بۆیه‌، ده‌وله‌ته‌ رۆژ‌ئاوا‌یه‌کان پشت‌گیری خۆیان راگه‌یاندا بۆ یاخ‌ی بووان و ده‌ست تێ‌وه‌ردانه‌که‌ی سۆفیتیشیان شه‌رمه‌زار و پ‌سوا‌کرد، هه‌روه‌ها (C.I.A) و ده‌ز‌گای هه‌وال‌ت‌گری ئەلمانیا، ی رۆژ‌ئاوا به‌ل‌تینان دا به‌ دیموکراسی خوازه‌کانی هه‌نگاریا، که‌ئه‌گه‌ر بی‌ت و به‌رده‌وام بن له‌به‌ره‌هه‌ل‌ستی کردنی سۆفیه‌ت ئەوا هاو‌کاری سه‌ربازیان ده‌که‌ن، له‌و لاوه‌ یه‌کیته‌ی سۆفیه‌ت ئاگادار بوو چ له‌ژێر به‌ره‌ی رۆژ‌ئاوا و هه‌نگاریا دایه‌، به‌تایه‌ت به‌ر‌پرسی

ئەۋكاتەى (K.G.B) جەنرال ئەلەكسەندەر ئىشانوف) بەدەل رەق و شارەزايى زۆرى لە
بۈيۈك سىخورىدا ناۋايانگى دەردەردى .

ئەم ئەلەكسەندەرە كۆرى يەكەن لە جوتيارە روسەكانە، بۆيەكەم جار لەسالى ۱۹۳۹
دا لەگەل پۇلىسى نەتەنى دا كارى كەردە ، وەك بەرپرسى (پروگراممى سەقامگىر كەردى
دەستەلاتى سۆڧىەت لەناۋچەكانى بەلتىسكى سەر بەيەكەتتى سۆڧىەت) دا ... پاشتر
گۈزاريەۋە بۇ (ئۇكرائىنا)، لەۋىندەرى (خروڧتىشەف) ناسى و لەۋ كاتەشەۋە بوۋە بەر
پرسى (K.G.B) ... لەپاش گەشتى تانكەكانى سۆڧىەت بە (بۇدابست) ي پايەختى
هەنگارىا و سەر كەۋتتى لە كوزانەۋەى ئاگرى ياخى بوۋەكە لەدزى كرملىن ،خودى
ئەلەكسەندەر ئامادەى كۆبۈنەۋەيەك بوۋ لەتەك نۆتەرانى ھىزە سۆڧىەتەكان لە
بۇدابست و رابەرانى ياخى بوۋەكە، بەمەبەستى تاۋتۈيكرەدى چۆنىتى گەرەنەۋەى
سوپاى سۆڧىەت لە شەقامەكاندا و دووبارە درېز بوۋەۋەى بالتى دەستەلاتى حيزبى
شيۋى ھەنگارى بەسەر ۋلاتدا ...

لەكاتىكدا گەتۈگۈزۈ دانۇستانەكانىان لەسەر مېزى ناخۋاردنى ئىۋارە بەردەۋام
بوۋ، ئەلەكسەندەر و ھەندەك لەپاۋەكانى خۇيان كەرد بەژۋرى چىشت خانەداۋ
،ھەريەك لە (ئىمروناگى) سەرۋك ۋەزىرانى ھەنگارىا ،سەر كەردەى نۆتى سوپاى
ھەنگارىا ژەنرال (پول مالىتر) يان دەستگىر كەرد ... لەپاشدا ژەنرال لەتەك ژمارەيەك
لەياخى بۈان و جياخۋازە سىياسەكانى تردا لەكەش و ھەۋايەكى نادىباردا لە سىدارە
دران .

دەگۈترىت گۈايە نۆتەرەكەى سۆڧىەت لەۋ كۆبۈنەۋەدا ژەنرال (مىخائىل
مالىنى) بەتۈندى نارەزاي خۇى دەربىرپۈە بەرانبەر ئەم كەردەۋەى (ئەلەكسەندەر) ۋ لاي
بەرپرسە بالاكانى سۆڧىتەش سكالاي كەردۈۋە ،ۋەلى ھىچ ئەنجامىكى ۋەدەست نەھىتاۋە
... لەئاكامى ئەم دەست تېۋەردانە يەكلابى كەرەۋانەى سۆڧىەت لەھەنگارىا ،دەنگى
زۆرىك لەۋانە كپ بۈيەۋە كەلەئامادە باشى و خۇساز كەردندا بوۋن بۇياخى بوۋنى

هاوشیوه له ئه وروپای رۆژه لاتدا ، به و هه دهنگی هیواو ئاواتی سه ره به خوپی و ئازادیان کزو بی وره بوو ، له دوای بۆتابست سه ره ها ته سه ر (پراگ) ی پایته ختی تیشیکۆ سلۆفاکیا ، نه وه بوو له ئابی ۱۹۶۸دا ، تانکه کانی سۆفیته حورمه تی شه قامه کانی پراگیان شکاند له دوای حاله تیکی یاخی بوون ، که ژهنرالیکی شیوعی میانه ره و به ناوی (ئه لکسه نده ر دوتشیک) سه رۆکایه تی ده کرد له پیناوی سه ره به خو بوونی ناو خوپی له سیاسه ته کانی (مۆسکۆ) ، و دروست کردنی ئه وه ی ناوی لیئاوه (کۆمه لگای مۆیسی سۆسیالیزم) .. به واتایه کی تر ، ژهنرال دوتشیک له دوای ئه وه ی دسته لات ی له (ئه نه تونی نوفوتنی) ناسراو به ستالینی تیشکی گرت ه ده ست هه ول ی دا خو ی قوتار بکات له هه ژموونی کرملین به سه ر سۆسیالیستی یه تی تیشکی و ره هه نده ئابوری و کۆمه لایه تیه کانی دا له گه ل نه وه شدا ، پارێزگاری بکات له هاو په یمانی هاو پێیه تی له نیوان هه ردو و لاتدا هاتۆته گۆری له چوار چیه ی په یمانی وارشۆدا ، له هه ردو و بواری سه ره بازی و ده ره کی دا ... وه لی (K.G.B) به سه ره رۆکایه تی (یووری نه ندۆبوف) (پابه ری پاشتری یه کیتی سۆفیته) دودلی خو ی ده ربهری به رانه به نه وه حاله تی لاری بوونه دیمو کراسیه ی تشیکۆ سلۆفاکیا و سیاسه ته (ولا بونه وه) ی دوتشیک بانگه شه ی بۆ ده کات و راسته و خوش پیاده ی کردووه ، به هه لگرتنی سانسۆری سه ر ده زگا کانی راگه یانندن و رۆژنامه فانی له ولاتدا .

له لای (K.G.B) ئه م گۆرانکاریه مه ترسی داره ، ئازادی ده داته ده زگا کانی راگه یانندن تا کو ره خنه له پۆلیس بگرن ... پۆلیسی ناو خوپی و په یوه ندی دا پلۆسینه ره که ی به (K.G.B) یه وه دیاره ئه و کاته زامیکی جه ماوه ری و جیهانی دروست ده کات له سیاسه ته کانی دراوسی تی (مۆسکۆ) دا ، و هه وجۆله باو کانه کانی سۆفیته له به رانه به ر زارۆکانی دا له ئه وروپای رۆژه لاتدا سنور به ند ده کات .

به له به ر چاو گرتنی ئاکامه کانی ئه م ئالو گۆره دیمو کراتیه ، زری پۆش و تانکه کانی سۆفیته له رۆژی ۲۰/۸/۱۹۶۸ ، حورمه تی تشیکۆ سلۆفاکیان شکاندو چونه نیو

شەقامەکانی (پراگ) ھو، بەسەرکردایەتی (ئەندروۆف) ئەم کابرایە بەر لە بەرپرسەکانی تری سۆڤیەت گەشتە پراگ و دەست بەجی دەستی کردە شالاوێکی ڕەشبگیری وا کە سەرچەم کۆمەڵگەی نێو دەولەتی ئیدانەو ڕیسوایان کرد، تەنانت وایکرد لە ھەندیک گەورە کارمەندانی سۆڤیەت ڕەخنە لەسیاسەتەکانی سەرکردایەتیەکیان بگرن و بگرە دەستیش لە کار بکێشنەو، بەمە ڕەدی (لادیسلاف بیتمان) جیگری بەرپرسەری بەشی (ناراستە کردنی نیعلامی) لە (K.G.B) دا.

وەڵی ئەو کردەوێ قوتایی تیشکی (جان بالاش) کردی، وێژدانی جیھانی ھەژاندو سۆزی ڕای گشتی نێو دەولەتی ھێتایەو بەلای گەلی تیشک و بزوتنەو ھێموکراسیەکی دا. ئەو ھوو ئەو خۆتەکارە تیشکیە (جان بالاش) لە گۆرەپانی (ونسیسلاوس) دا، بۆ پڕۆستستۆ کردنی داگیر کردنی تشیکۆسلۆفاکیا لەلایەن سوپای سۆڤیەتەو، ناگری لە جەستەیی خۆی بەرداو، لەشی خۆی کردە سوتماک و گیانی لە دەست دا.

لە واشنتن، (C.I.A) کەوتە بەر شالای ڕەخنەو گازندە چونکە بە ناشکرا شکستی ھینا لە پێشبینی کردنی داگیر کردنی تشیکۆسلۆفاکیا لەلایەن سۆڤیەتەو، یاخود تەنانت بەلایەنی کەمەو لەچاودێری کردنی ھوجولەکانی سوپای سۆڤیەتی لەساتە وەختی داگیر کردنەدا ... سەرۆکی ئەمریکا (جونسون) ھەوالتی داگیر کردنەکی ڕاستەوخۆ لەزاری بالتویزی سۆڤیەت لە (واشنتن) ھو بیست، لە کاتێکدا سەردانی کردبوو لە کۆشکی سپی دا. بۆ زانیاریش، ئەرکی سەرەکی (C.I.A) بریتی یە لەچاودێری کردنی ھوجولەکانی سۆڤیەت لەئەوروپای پۆژھەلات و ناگادار کردنەوێ ئیدارەیی ئەمریکا لێ .. بۆ ڕووبەرپوونەوێ شەپۆلی ڕەخنەکان، (ھلمزی) بەرپرسی ئەوکاتە (C.I.A) دەلێت: (لەدووھەفتەی ڕابردوودا زۆر قەلەس بووم، تیاياندا ھیچ راپۆرتیکم لەمەر ھوجولتی سۆڤیەت لە تشیکۆ سلۆفاکیا دا پێنەگەییو ..) لەلایەکی دیکەو بۆ دڵ دانەوێ خۆی دەلێت: (لە گەل ئەو شەدا متمانەم ھەیە

به‌وهی (C.I.A) توانای هه‌بوو به‌چاک‌ترین و ته‌واوترین شیوه هه‌ستیت به‌راپه‌راندنی نه‌رکه‌کانی، نه‌گهر ئامانجی سوؤقیه‌تیه‌کان نه‌لمانیای دیموکراتی بوابه له‌بری تشیکۆسلۆفاکیا).

شیایوی یاد خسته‌وه‌یه له‌و راپۆرت‌ه‌دا که‌سالتی (۱۹۷۶) ده‌رچوه ده‌رباره‌ی چالاکیه‌کانی (C.I.A) هاته‌وه، سه‌ره‌رای ئه‌و نامیره تازانه‌ی خراونه‌ته خزمه‌تی ده‌زگای موخابه‌راتی نه‌مریکا وه، که‌چی ئه‌و موخابه‌راته نه‌ی توانیوه له‌ماوه‌ی دوو هه‌فته‌ی ته‌واوی به‌ر له‌داگیر کرانی پراگ دا، مۆلگه‌و جیگه‌کانی سوپای سوؤقیه‌ت ده‌ست نشان بکات... هه‌روه‌ها راپۆرت‌ه‌که ده‌نوسیت، (C.I.A) ناگاداری نیازه‌کانی سوؤقیه‌ت نه‌بووه، به‌هۆی سه‌رقالیه‌وه به‌ نه‌رکی تره‌وه.. چاودیران یه‌ک ده‌نگن له‌سه‌ر نه‌وه‌ی (C.I.A) به‌هۆی سه‌رقالیه‌وه به‌ سه‌رکو‌تکردنی شیوعیه‌ت له‌ ده‌وله‌ته‌ دراوسێکانی نه‌مریکا دا، دوا که‌وتوو له‌په‌ی بردن به‌ نیازه‌کانی سوؤقیه‌ت له‌ دژی تشیکۆسلۆفاکیا...

ئه‌وه‌تا له‌ دوا‌ی روداو‌ه‌کانی گواتیمالا (۱۹۵۴) و گه‌شتی کاسترۆ به‌ حوکم له‌ کوبادا (۱۹۵۹)، ئی‌داره‌ی نه‌مریکا به‌رنامه‌یه‌کی چرپی ده‌ست پێ‌کرد به‌مه‌به‌ستی چه‌کدار کردن و راهینیانی دامه‌زراره‌کانی پۆلیس و سوپا له‌ ده‌وله‌ته‌ لاتینی یه‌کاندا به‌مه‌به‌ستی قه‌لاچۆو بنه‌پ‌کردنی شو‌عیه‌ت و به‌رافه‌ کردن له‌بنه‌ماکانی دیموکراسیه‌ت له‌و ولاتانه‌دا.. وه‌لی ئه‌زمونی جیاوازی نی‌وان مه‌قوله‌ی دیموکراسیه‌ت و ئه‌و کرده‌و داپلۆسیته‌رانه‌ی سه‌لمانده‌ که‌ئه‌و ده‌زگایانه به‌هاوکاری (C.I.A) و (FBI- نوسینگه‌ی موخابه‌راتی فیدرالتی) پێی هه‌لده‌ستان...

ئه‌وه‌تا به‌ ناشکرا (C.I.A) گلاوه له‌تاوانی سه‌قامگیرکردنی حوکمی پێپ‌ره عه‌سکه‌ریه‌که‌ی به‌رازیل له‌ سالتی ۱۹۶۴دا، ئه‌مه جگه له‌سه‌ر که‌وتن به‌سه‌ر گه‌ریلاکانی سه‌ربه (تشی گیڤا) له‌ پۆلیشیا (۱۹۶۷)... ئه‌و شالاوه (نی‌علامی، سه‌ربازیه)ش که ده‌کرایه سه‌ر شوڤر شکیڤرانی (توبا مارۆس) له‌ گونده‌کانی ئۆر‌گوای

لەنێوان (١٩٦٨-١٩٧٣) دا لە ئەنجامدا بۆیه هۆی هاتنه سهرکاری پێڕێکی سهربازی
پاسپۆهوی هاوپهیمانی ئەمریکاو سیاسهتەکانی لە ئەمریکای لاتینی دا.

سەبارەت بە دەست تێوەردانه کانی (C.I.A) لە کاروباری تشیلی و پوختاندنی
پژێمی دیموکراسی تیایدا و گۆڕینی بە حوکمی دیکتاتۆریکی سەربازی وەك
(بینوشیه) ... یه كێك بۆله گرنه گرتن دهست تێوەردانیك كه ههردو زلهیزه كه
لەناوچه کانی نفوزی پامیاری - جوگرافیاندا پێی ههستابن .. بابزاین لەوێندهر چ
رویدا؟

دوا به دواى گهشتى كیندى به كۆشكى سێی له سه رهتای شهسته كاندا ، ئیداره ی
ئەمریکا بریاری دا به ههر نرخیك بوه تۆله بكاتهوه له شۆرشه كه ی كاسترو و
به رهه لهستى سوڤیه تیش بكات له ئەمریکای لاتینی دا بۆ ئەم مه بهسته تشیلی هه لێژیرا
كه له ئەزمونیکی دیموکراسیدا ده ژیا له نێوان حیزبه كانیشدا له و پهری چه په وه بۆ ئەو
پهری راست ، له و ولاته دا حیزبی شیوعی جه ماوه رێکی باشی هه بوو ، به جوړنك
دهیتوانی ئەگەر هاوپهیمانیی بگره دایه له تهك گروپه كانی تردا ، به شیوه یه كی دهستوری
دهسته لات بگرته دهست و كۆمه لگه بگۆریت به كۆمه لگه یه كی سو سیالیستی له سه ر
ته رزی كۆمه لگه مار كسی لینی یه كان له هه لێژاردنه سه رو كایه تی یه كانی سالتی
١٩٦٤ ی ئەو ولاته دا ، ئیداره ی ئەمریکا جامی هاو كاری كردن و یارمه تی دانسی خو ی
پۆكرد به سه ر دیموکراسی خوازی مه سیحی (ئیدوار دوفرای) له دژی مار كسیه تی میانه
په و (دكتۆر سلفادور الیندی).

(C.I.A) پاسپۆرا به مسۆگه ر كرنی هه لێژاردنی فرای به هۆی ئامرازه هه میشه
به كار هاتووه كانی ئەم مه سه له سیخو رپانه وه ، واته به هۆی دۆلاری ئەمریکی و
پاگه یاندنی به بهر نامه وه ، به و جوړه (C.I.A) هه لمه تی هه لێژاردنی دیموکراسیخوازه
گاوه كه ی دهست پێكرد ، سه ره پای ترسی زۆری كارت له ئەمریکه كان له بهر نامه
سیاسیه لیبرالیه كه ی (فرای) كه تارا دهیهك هاوسۆز بوو له گه ل كریكاراندا .. له گه ل

ئەو ھەشدا ئەويان بىي ياشىز بوو لەپياوئىكى ماركسى ۋەك (دكتور لىندى)، بۆيە بىي ئەو ھەي خۆي ھەست بىكات پشتگىرى ھەلمەتەكانى ھەلتىزاردىيان كرد و سەر كەوتىشيان بۆ مسۆگەر كرد لەسالى (۱۹۶۴) ۱۵ ...

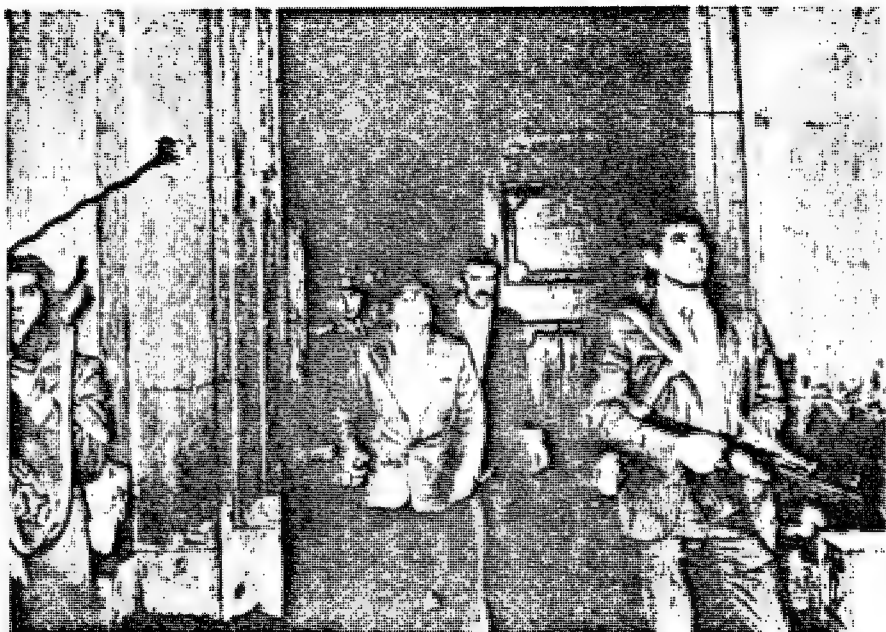
سەر ھەراي سەر كەوتنى فراي لە ھەلتىزاردنەكاندا لايەنگران و جەماو ھەري (لىندى) ماركسى پەيتا پەيتا لەزىادى دەدا ، لەئەنجامدا لە پاش ۶ سال بۆ پۆستى سەرۆك كۆمار ھەلتىزىردا ، و سەر كەوتنى بەدەست ھىئا لەبەرانبەر پاكابەرەكەيدا (جورج ئەلىسەندرى) راست رەوى موحافىز كار ، كە راستەو خۆ لەلايەن (C.I.A) و كۆمپانيا زەبەلاحەكانى ئەمريكا لە تشىلى يەو ھە پالتىشت دەكرا .

ھەروەھا ھەندىك لە كۆمپانيا ئەمريكىيەكان ترسى خۆيان دەربرى لەو ھالەتە چەپرەو ھەي تشىلى پىدا گوزەر دەكات ، بۆيە برە پارەيەكى زۆرو زەو ھەندىيان بەخشىيە (C.I.A) ، لەپىتاوى پارىزگارى كردن لە سەر بەستى ئابورى لەو ولاتەدا بەئامانجى پارىزگارى كردن لەبەرژەو ھەندىيە بازىرگانەكانيان ... يەكك لەو كۆمپانيانەي برە پارەيەكى زۆريان بەخشى بە (C.I.A) و ھەلمەتەكانى ھەلتىزاردنەكانى ئەلىسەندرى ، (كۆمپانيائى پەيو ھەندىيە جىھانيەكانى A.T.T) بوو ، كە لەلايەن (جون ماكون) ي كۆنە بەرپۆ ھەري (C.I.A) ھەو بەرپۆ ھەرا ... ھەروەھا (كۆمپانيائى بىبسى كۆلا) كە (دۆنالد كاندل) ھاوپىي سەرۆك (رېتشارد نىكسون) ھاو ھەنى بوو ... لەسەر دەمى نىكسون دا ، كۆمپانيا ياد كراو ھەكان ، برىنيو ملىون دۆلارى ئەمريكىيان بەخشىيە ئىدارەي ئەمريكا ۋەك يارمەتەي دانى ھەلمەتەكانى ھەلتىزاردنەكانى كاندىدى راستەو ... ۋەلى (كۆشكى سې) بەلئىندەرايەتيەكەي رەفر كرد و خستى ئەستۆي (C.I.A) ھەو ، ئەم بەرپۆلى خۆي ھەستابوو بەكۆكردنەو ھەي برى (۷۰ ھەزار دۆلار) بۆ راپەراندنى ئەركەكەي ، شياوى باسە بەتەنھا كۆمپانيائى (A.T.T) برى ۳۵۰ ھەزار دۆلارى بەخشى بۆ ھەستان بەئەركى سەر خستى ھەلمەتە ئىتتىخابىيەكانى ئەلىسەندرى ، بەجۆرىك رق و تورەيى بالتوىزى ئەمريكىي لە تشىلى بزواند ، ئەم ھەرچەندە خوشى لەچارەي

ماركسيه كى وهك ليندى نه ده هات وهلى پنى وابوو رېنگه چاره ي ديمو كراسى به تهنهها تاوتوى كردنى لهو ولا ته دا تاييه ته به خودى گهلى تشيلى يه وه نهك هيچ لايه نيكي تر ... (نيدوارد كورى) بالتويى نهريكا له تشيلى له سه ره تا وه ناكوك بوو له تهك راي (هنرى هكتشر) ي بهرپرسى (C.I.A) له تشيلى ده رباره ي زه روره تى پالتشى كردنى كانديدى راسته وه به شيويه كى ناشكراو راسته وخو، به لام لهم رايه ي پاشگهز بوويه وه له دواى سه ركه وتنى (ليندى) له هه لئاردنه كاندا به كوى (۳، ۳۶٪) له بهرانه ر پكابه ره راسته وه كه ي (نه ليسه ندرى) كه (۹، ۳۴٪) ي دهنگه كانى بو خو ي مسوگه ر كرد ... بهو جزره له دواى هه لئاردنه كان بوويه سه رو كى تشيلى ... لي ره دا پتويسته ناماژه بده ين به وه ي كؤمپانياي (A.T.T) يهك مانگ بهر له ژوانى هه لئاردنه كان (يهك مليون) دؤلارو (نهمجومه نى ناسايشى نه ته وه يى نهريكا) (نيو مليون دؤلار) يان به خشيوه به (C.I.A) به مهبه ستى سه رخستى هه لمه ته كانى هه لئاردنى (نه ليسه ندرى) جگه لهو بره پارانه ي پشتر لهو پتاهه دا به خشيويان ...

له دواى سه ركه وتنى ليندى ، بهرپوه بهرى (C.I.A) فه رمانى كى له سه رو ك نيكسونه وه بى گه يشت ، تاييدا ده لى ت : (پتويسته تشيلى رزگار بكرى ت ، ته نانه ت نه گه ر نه گه رى سه ركه وتيش له (۱۰٪) تى نه په رى ت ، چاوت له خه رجي ه كان نه بى ت ، (۱۰ مليون دؤلار ت) ده خه ينه به رده ست بو ته جنيد كردن و به كار بردنى نه وه ي ده ته وى ت ، له موزا هه فه مه تر سه ، بالتويى خانه ي نهريكا مه گليته له نه ركه كه وه ، ترس و توقاندين بچيته له بازا رى نابورى تشيلى دا ، وابكه ن كار تله كان له ترساندا هاوار بكه ن ... خوت ناماده بكه بو كارى ك له ماوه ي ۴۸ كاترمير دا) ...

ده رباره ي نهو فه رمانانه (هلمز) ي بهرپوه بهرى (C.I.A) لهو كاته دا ده لى ت : (نهو روزه وام هه ست ده كرد گؤچانى موسيقى مايستروم هه لگرتيى ت ، و كوشكى سبى پنى هه لگرتى م).

سەرۆك (لیندی) له (ناوهراسنید) چاودێری نمو فرۆگانه دهكاته كه له كودهتاكهی (٩/٩٧٣/٩٩) دا بهسهر
ناسمانی كۆشكى سەرۆكایهتی دا دهسورانهوه .. لیندی لهم كودهتایه دا كۆزرا ، دواى چهند مانگیك له ههولێ بـئـ
وچانی شكست خواردووی (C.I.A) بۆ كهناڕ خستی لیندی و روخاندنی حكومهتهكهی تاكه چارهسهر كودهتا
(بوو).

به گهڕانهوه بۆ ماوه ٤٨ كاتژمێری تهڕخانكراو بۆ (C.I.A) تاكو پلانیك بگێڕێت
له دژی سەرۆكى تازه ههلبژێردراو ، دهیین سهرانی نمو دهزگا موخابهراتی یه
ماوه كهیان زۆر به كورت دهزانی ، بۆیه پێیان وابوو پێوستی به كردهوهیهكی سهربازی
دهبێت ..

لهم روانگهیهوه پلانگێڕان گرنگی دانى خۆیان چركردهوه لهسهر قهناعت پێكردنى
سەرۆكى ئهركانى چهكدارى له تشیلی ژهنراڵ (رینییه شنایدر) تاكو ههستیت
به كودهتایهكی سهربازی بهسهر لیندی داو بزوتنهوه جهماوهریهكەشی سهركوت بكات .
(شنایدر) له لای خۆیهوه ئهم داواكاریهی ئهمریكای رەت كردهوه چونكه پێچهوانه
دهبوو له گهڵ بیرو باوهری دیموكراسیهكانیدا ، بۆیه بریارى دا یارمهتی سەرۆك لیندی
بدات بۆ ههستان بهنهر كهكهی .

هه‌لۆیسته‌که‌ی ژهنرآل وایکرد له پلان دانه‌ران وه‌دوی یه‌کیک بگه‌ریت که‌قایل بیست به‌داواکاریه‌که‌ی نه‌مریکا ... ژهنرآلی خانه‌نشین کراو (رۆبه‌رت قیۆ) به‌م داوایه‌رازی بوو، ده‌ستی کرده‌ کۆبوونه‌وه‌ له‌ گه‌ل‌ راویژکاری سه‌ربازی نه‌مریکا له‌ تشیلی کۆلۆنیال (پول ویمارت) و کۆلۆنیلیک له‌ سوپای تشیلیدا به‌ناوی (کامیلیۆ فانزاوالا) بو‌ ده‌ست به‌کار بوون له‌ دارشتنی پلانیک بو‌ فراندنی ژهنرآل (شنايدر) و قوتاریبون لێی ... دوا‌ی دوو هه‌ولتی شکست خواردوو توانیان ژهنرآل بکوژن، دیاره‌ کوژرانه‌که‌ی به‌مه‌به‌ست نه‌بوو، به‌لکو له‌کاتی هه‌ولدانیان بو‌ فراندنی له‌ (۲۳/۱۰) دا زامداربوو، له‌ئه‌نجامی زامداریه‌که‌یدا گیانی له‌ده‌ست دا .

شیایو ناماژه‌ پێدانه‌ (C.I.A) بری (۵۰هه‌زار دۆلاری ته‌رخانکرد، بو‌ فراندنی سه‌رۆکی هێزه‌ چه‌کداره‌کان ژهنرآل شنايدر و قوتاریبون له‌ هه‌لۆیسته‌ دیموکراسیه‌کانی، هه‌رچه‌نده‌ رفاندنی شنايدر ریگرنه‌بوو له‌به‌رده‌م (لیندی) دا له‌ده‌ست به‌کاربوون له‌ بو‌ستی سه‌رۆکایه‌تی دا و مامه‌له‌ی ده‌ستوری و یاسایی کردن له‌ته‌ک سه‌رۆکی نوێی هێزه‌ چه‌کداره‌کاندا ژهنرآل (کارلۆس براتس)، (C.I.A) له‌لای خو‌یه‌وه‌ به‌وه‌نده‌ ده‌ستی کۆتا نه‌کرد، هه‌لمه‌تیککی به‌رفراوان و قه‌به‌ی راگه‌یانندی ده‌ست پێکرد، به‌هۆی هه‌ندێک له‌و په‌یامنیانه‌وه‌ که‌ داراییان پێ‌ باشتر بوو له‌شه‌ره‌فی پێشه‌ی رۆژنامه‌گه‌ری، یه‌کیک له‌وانه‌ به‌داخه‌وه‌، په‌یام نی‌ری گو‌فاری (تایم) بوو له‌ (سنتاگۆن).

هه‌روه‌ها (C.I.A) سی‌ ملیۆن و پێنج سه‌ده‌ هه‌زار دۆلاری له‌نیوان سالانی (۱۹۷۰-۱۹۷۳) به‌خشیه‌ رۆژنامه‌ی (میدکۆریۆ) تشیلی، به‌مه‌به‌ستی چه‌رکردنه‌وه‌ی هه‌لمه‌ته‌ ئیعلامیه‌کان، بره‌ پاره‌یه‌کی دیکه‌شی دابوو (پارتی دیموکراتی مه‌سیحی) و (پارتی نیشتمانی راسته‌ره‌) بو‌وه‌ی هاوکاری بکه‌ن له‌ کرپنی ئیستگه‌ی رادیۆیی و چاپخانه‌ی تایه‌ت ... چاودێران کۆی ئه‌و بره‌ پاره‌یه‌ی (C.I.A) له‌و ماوه‌یه‌دا خه‌رجی کردوو به‌ ۸ ملیۆن دۆلار مه‌زه‌نده‌ ده‌که‌ن .

له کۆتايدا (C.I.A) ئەوەی چاندبووی دوریهوه ، یه کێك له ژهنرا له تشیلی یه كان بهناوی (ئۆگستۆ بینوشیه) توانی پوژی (۱۹۷۳/۹/۱۱) کودهتایه کی سهربازی بکات بهسهر سهروك (لیندی) داو جلهوی دهستهلات بگریتهمشتیکی ئاسنین .. ئەو مشته ئاسنینه توانی ههزاران لاوی تشیلی و لایهنگرانی (لیندی) ئەشکهنجه بدات و بتاسی. سهرهپای ئەوهی (C.I.A) دان نانیته بهوهدا کهراستهوخو نامادهسازی کردیته بو کودهتای سهربازی ، کهچی سهرجهم بهلگهکان ئاماژه دهکهن به پوولی سهره کی ئەم دهزگایه بهلایهنی کهمهوه بهجوړیکی ناراستهوخو له نهخشه کیشانیدا بو ئەم کودهتا سهربازیه سهرکهوتوووه .. بهلام تراژیدیایه که له تشیلی بهگووتهی چاودێران بهتهنها تراژیدیای ئەشکهنجهدان و کوشتن و گرتن نهبوو ، بهلکو تراژیدیایه کی رامیاری و مرویی بوو ، راپوورتنی لیژنه ی (پۆکفلر) ی ئەمریکی تهعیری لینهکات له کاتی کهدا ههستاه بهلیکۆلینهوه له چالاکیهکانی (C.I.A) و ئەم نهنجام گریه ی وهدهسته هیناوه: (به رههانی پوژیمه که ی لیندی هیچ جوړه مهترسیه کی دروست نه کردبوو لهسهر ولاته یه کگرتوه کان ، بههوی نهبوونی هیچ نیاز یاخود ئاماژهیه که دهرباره ی بوونی سهربازیانه ی سوؤیهت له تشیلی دا ... له لایه کی ترهوه پوژیمه که ی لیندی له خویدا غونهیه کی مارکسی وانهبوو ، بتوانیته شوڕشی کۆمۆنیزمی ههنارده بکات لۆ دهولهته لاتینی یهکانی دیکه)...

لهلیکۆلینهوه بهدوادا چونیکی تردا که لیژنهیه که بو ئەنجومهنی پیرانی ئەمریکای ئەنجامداوه ، دهرکهوتوه که (C.I.A) بهرپرسیاره له لاوازکردن و کوتایی هێنان به حالهتی دهستوری له تشیلی دا ... به پشت بهستن بهو دوو راپوورتهو چهندین راپوورتنی پوژنامهفانی و دبلۆماسی تر ، هاوپهیمان و دژهکانی ئەمریکا پیکهوه رخنهیان گرت له پوولی نیگهتی (C.I.A) و کردهوه نهتییهکانی له تشیلی دا ، و پوژیمه که ی (بینشیه) شیان ناگادار کردهوه له خرابی زیاتر په لکیشیانیان له ئەشکهنجهدان وقهتل و عامکردنی لایهنگرانی لیندی .. هینده ی نهبرد ئەو ناگادار کردنهوهو رهخه گرتانه

چوون بههوادا له کاتيکدا بينوشيه و لايه نگراني به توندى خويان سه پاند به سهر حوکم دا... و رژيمىکى عهسکه رى سه پاند به سهر ولايتدا و هه موو جوړه خو پيشان دان و کو بوونه وه که کى سياسيان له ولايتدا ياساغ کرد ... له هه ولتيکدا بو قوتار بوون له بينوشيه و حوکمه ديکتاتوريه کهى (بزوتنه وهى چه پره وى شورشگيرى تشيلى) له سالى (۱۹۸۶) دا، کرده وه که کى تيرور کارانه يان له دژى بينوشيه نه نجام دا، خه ريك بوو له نيو بيجت به هويه وه ... جا نايان شورشگيران له هه ولتى دووه مياندا سهر که و تن به ده ست دين و ده ست لآت ده گرنه ده ست ، به مبه به ستى گورپنى بو نه نجومه نيکى شورشگيرانه دژى ولاته يه کگرتوه کان و حيزه راستره وه کانى له تشيلى دا؟

نهمه نه و پرسيا ريه که له ناخى هه نديک له چاو ديرانى کاروبارى تشيلى ستم ليکراودا نوخزنى گرتووه ... له ناوچه يه که کى تيرى جيهاندا ، که زور دووره له نه مريکاي باشووره وه ، که ده تايه کى رووى دا له نه افغانستان دا که ده که و تيه نيوان پاکساتان و يه کيتى سو فيه ته وه ... له نيسانى سالى (۱۹۷۸) دا ده ست لآت له لايه ن (نور محمد تهره قى) چه پره وه وه گيرايه ده ست ، نهم ههر ده ست به جى دا و اى کرد له هه قاله سو فيه تيه کانى تا کو يارمه تى بده ن له گورپنى ده ولته ته دوا که و توه که يدا بو ده ولته تيکى سو سياليستى مؤ ديران .. وه لى نهم بازه خيرا يه ، بوويه هوى قه لس بوونى هوزه موسولمانه کانى چياکانى نه افغانستان و و اى ليکردن به توندى له دژى پيشکه و تيه سو سياليسته کهى ولاته که يان بوه ستنه وه .. هي شتر سال و نيويک تينه پهر يبوو به سهر هاتنه سهر کارى تهره قى دا که به ده ستى سهرک وه زيرانه که خوى (حفيظ الله امين) کوژرائه ميش له نه نجامى ده ست تيوره دانى سهر باز يانه ي سو فيه ت له نه افغانستان له مانگى (۱۹۷۹/۱۲) دا کوژرا .. وه لى کوژرانى (حفيظ الله) نه بووه هوى باش بوونى بارو دوخى مانه وهى سو فيه تيه کان له سهر زه ويه کانى نه افغانستان ... به لکو به پيچه وانه وه (C.I.A) بارى فهوزه وى نيو ولاتى قو سته وه ، ده ستى کرده به خشينى يارمه تيه که بى سنوور بو هوزه نيسلاميه کان که له حوکمى سهر و کى نوى (بابراک کارمل) ياخى بيوون

... بۆزانیاریش، (K.G.B) هر له سهره تاوه دهست خوشی نه کردبوو له بیرۆکه ی داگیر کردنی ئه فغانستان ... کهچی جاریکی تر خوی دیتبویه وه له بهرانبهر بهر هه لستی یه کی جدی و لیبراوانه ی (C.I.A) دا که (۱۰۰ ملیۆن) دۆلاری ته رخان کردبوو بۆ راهیتان و چه کدار کردنی موجهیده کانی ئیسلام له پاکستان و ناوچه کانی تر دا.. سه بارت بهو لایه نه ش که کارناسانی کرد بۆ دزه پیکردنی چهک بۆ نیو ئه فغانستان ، ناگایانی ئهم بواره ده بیژن مصر یه کهم خۆبه خش بۆ ههستان بهم کاره به هاوکاری له گه ل پاکستان دا .. ئینجا چین خوی له مه سه له که هه لقورتاند و دهستی کرد به گواسته وه ی چهک بۆ پاکستان له هه مان پیناودا..

ههروه ها یه کی که له بازار گانه کانی که نه دیه کان هه ستاوه به کپینی نهو چهک و جبه خانه سو فیه تیانه ی که ئیسرائیل له سووری و فه لستینی یه کانی گرتبوو، له بازاری رۆژانه ی پاکستاندا و چه کانه ی ده فروشته وه ، دیاره بازاره که تایهت کرابوو بۆ یارمه تی دانی شو ر شگپران ی ئه فغان .

سه ره رای زۆری یارمه تیه فره چاوگه کان ، شو ر شگپران نه یان توانی سه ر که وتنی کو تای مسو گهر بکه ن به سه ر رژی می سو سیالیستی دا.. چه ند جار هه ول یان داوه کۆنگریسی ئه مریکی قایل بکه ن به زه وره تی زیاد کردنی هاو کاریه کان بۆ شو ر شه که یان له دژی دوژمنه سو فیه تی یکان و به کریگراو و چاوساغه ئه فغانیه کانیان ، که بهاریه کی زۆر و زه وه ند وه رده گرن له بهرانبهر دزینی زانیاری سه ربازی له سه ر نیازه کانی شو ر شگپران و مه لبه نه ده کانی نیشته جی بوونیان بۆ سو فیه تیه کان.

دوای سالانیکی دوور و درێژی کوشت و کوشتاری رۆژانه له ئه فغانستاندا، رابه ری سو فیه تی (میخائیل گورباتشوف) بریاری دا سوپا که ی له ئه فغانستان بکیشیته وه، له یه کهم دانپیدانانیدا به نسکۆی سیاسه تی (هاوه لایه تی) له دراوسی یه تی دا.

له گه ل ئه وه شدا سو فیه تیه کان توانیان سه ر که وتینیکی سنوردار تۆمار بکه ن له کاتی که دا توانیان به هو ی ژه نرالیکی پۆلۆنی (وژیاک یاروزلسکی) یه وه سه رۆکی میانه ره وی

ولات و حيزى شىوعى (ئىدوارد ژياريك) بگۆرن و خودى ژەنرال (ياروزلسكى) لە راپەرەيەتى ولات بىخەن ژەنرال (ياروزلسكى) توانى رۆژى (۱۳-۱۲-۱۹۸۱) ۱۵ راپەرى سەندىكاي سەرەخۆي (هاوكارى) كرىكاران (ليش فاليسا) و ژمارەيەك لە هاوئەلەكانى دەستگىر بكات .. (فاليسا) و هاوړى كرىكارەكانى لە بەندەرى (گدانسك) توانيويان لەو ماوەيەدا مەترسەيەكى گەورە دروست بكن لەسەر رژیمی شىوعى پۆلۆنيا ى هاوپیەمانى سۆفیەت چونكە ژمارەى ئەو كرىكارانەى پەيوەندیان كردبوو بە (سەندىكاي هاوكارى) یەو لە هاوینی (۱۹۸۱) ۱۵ گەشتە دو ملیۆن كرىكار ، لە ئۆياندا نیو ملیۆن كرىكارى شىوعى دەبینران بە راپەرەيەتى (بوگدان لیس) ى جیگرى فالسیا .

بەهەمان شیوهی (هەنگاریا و تشیکوسلۆفاکیا) پۆلۆنيا لەسەرەتای شەستەکانەو، کەوتە بەر ئەزمونیکی دیموکراسی کە شىوعى میانەرەو (رادسیلۆ گومولکا) دەستی پێکردبوو . ئەم سەرەرای شکست هێنایی راپەرینە کەى كرىكارانى بەندەرى (بوزنان) لەسالی (۱۹۵۶) داتوانیوی بگاتە سەرۆکایەتى حیزبى شىوعى ... ئەمە سەرەرای هەولێر کۆششەکانى سۆفیەت بۆ خنکاندنی هەموو دەنگیكى داواکاری پەرەپێدانی رژیمی سۆسیالیستی لە پۆلۆنيادا .

پاش ماوەیەکی زۆر لە گوریس راکیشان لەنیوان وارشۆ و (مۆسکۆ) دا، شىوعیەکی میانەرەوی دی کە بەناوی (ئیدوارد جیارك) هاتە کایەو، ئەم چنگالتی رژیمی لە قورقوراکەى نازادیەکان داگرت و رینگەى دا بەجۆریك لەوالابوون و کرانەو لەهواى راگەیاندا . لەو ماوەیەدا بۆنۆنە رینگەدرا بەبەرەمەپیتەرى سینەمایى (ئەندریسە ویدا) تاكو فلمیک دەربارەى سەندىكاي هاوكارى و فالسیای راپەرى بەرەم بەپیت و دابەشیشی بكات ، هەروەها شاکارەکانى هۆزانی نەیارى پۆلۆنى (زیسلو میلوز) لە ئیستگەى رەسمى وارشۆ و دەخوێندراوە . هەروەها وتارو لیکۆلینەوێ هەندیک لە بیرارو رۆشنیرەکانى دژ بە شىوعیەتیش بۆلاو دەکرانەو بەنۆنەى لیکۆلینەوێ کانى

(جاسيک کورون). ھەموو ئەوانە بونە ھۆی قەلئى و پەستى (کرملىن) و ھانى رابەرانى دا، تاكو ھاوکارى ژەنرال (ياروزلسكى) بکەن، تاكو کودەتا بەرپا بکات بەسەر شىوعىيە ميانە رەوھ کاندائو کۆنترۆلى حوکم بکات .

وہلى کردەوھەکانى (ياروزلسكى) نەبونە ھۆى سنوردانائىک بۆ مەرامى کرىکارە پۆلتۆنيەکان لە بەرپۆھەردنى کاروبارى سەندىکا سەرەخۆکەيان ، بەلکو بەيىچەوانەوھ ئەم جۆرە مەرامانە زىادى کرد ، بەتايبەت لە کەنيسەى کاسۆلىكى يەوھ کە ھەرگىز دژايەتى خۆى بۆ رژىمەکەى (ياروزلسكى) نەشاردۆتەوھ نەخاسمە لەدواى ئەوھى پۆلىسى نھيى پۆلتۆنى ھەستا بەکوشتنى قەشەى کاسۆلىكى (جوزى بوبىالوسكى) ى ھاوپەيمان و براى رۆحى سەندىکاي ھاوکارى .. ئەمانە ديارترين رووداوھەکانى دەولەتە ھاوسىکانى سوڤيەت بوو لە حەفتاکان و سەرەتاي ھەشتاکاندا .. ئەوھش لەنيۆ دراوسىکانى ئەمريکا دا لەکۆن و نویدا روو دەدەن، ھەولتى بەردەوامى کۆشكى سىيى يە بۆ تەمبى کردنى رژىمە شۆرشيگيرەکان لە ئەمريکاي لاتىنى دا (بۆنمونە : نىکاراگوا) لەگەل سەرەتاي ھەشتاکاندا ... و بەرھەلستى کردنى بزوتنەوھ رزگاربخوازەکانى دیکە کە رەوتى چەپرەوانەيان ھەيە ، وەك سوپاي شۆرشيگير لە سلقادۆر ..

﴿سیخوری کردن له‌ه‌فتاکاندا﴾

له‌ماوه‌ی ه‌ه‌فتاکاندا ه‌هریه‌ك له‌ موخابه‌راتی ئه‌م‌ریکا و س‌وفیه‌ت که‌وتنه‌ نی‌و بارود‌وخ‌یکه‌وه که‌ ترازوی ه‌ی‌زی له‌نی‌وانیاندا گ‌ز‌ری و ره‌نگ‌ دانه‌وه‌شی ه‌ه‌بو و به‌سه‌ر سیاسه‌تی ه‌ه‌ردوو زه‌ی‌زه‌ که‌وه له‌لای در‌اوس‌یکان و ه‌ه‌موو جیهانیش دا، له‌ کاتیکدا لی‌زمه‌ی ره‌خ‌نه‌ی جه‌ماوه‌ری و رامیاری ده‌ر‌زا به‌سه‌ر (C.I.A) و کرده‌وه‌ کانیدا له‌ناوچه‌ داغه‌کانی جیهاندا، کرملین سه‌رقالی دوباره‌ ریک‌خ‌سته‌وه‌و راه‌ینه‌وه‌ی سوپاکه‌ی (K.G.B) بو و به‌سه‌ر کردایه‌تی پیاوی ئاسنین (یوری ئه‌ندرویوف) ئه‌م له‌وکاته‌وه که‌له‌سالی (۱۹۶۷) دا سه‌ر کردایه‌تی (K.G.B) گ‌رت‌ه ده‌ست ده‌ستی کرد به‌لادانی بزوتنه‌وه‌ ریفورمی‌ه‌که‌ی (خرو‌تشیف) له‌نی‌و (K.G.B) دا.. خرو‌تشیف ه‌ه‌ستا به‌گ‌ز‌پنی ره‌گ‌ز شیوعیه‌ پس‌پوره‌کانی بواری سیخوری به‌ره‌گ‌زی لاو بی‌ ئه‌زموون که‌ له‌ ریک‌خ‌راوی (ک‌زم‌سمون=لاوانی شیوعی) ه‌وه‌ه‌ینابوونی .

له‌سالی (۱۹۵۸ز) ه‌وه‌ (ئه‌ل‌ک‌سه‌نده‌ر شلیین) پابه‌رایه‌تی ئه‌و ره‌گ‌زه‌ لاوانه‌ی گ‌رت‌ه ده‌ست، له‌دوای ئه‌میش (فلادیمیر ب‌فیمو فیتش) جیگ‌ه‌ی گ‌رت‌ه‌وه .. له‌سه‌رده‌می ئه‌م دوو لاوه‌دا (K.G.B) چه‌ندین خوربه‌ی‌وای لیک‌ه‌وت که‌ توانا داری و جه‌به‌روتی ئه‌و ده‌زگایه‌ی له‌نی‌و خ‌و‌و ده‌ره‌وه‌دا له‌رزاند .. سالی ۱۹۶۲ (ئ‌ولگ‌ ب‌ن‌ک‌وفس‌کی) ی ک‌ۆل‌ونیلی سه‌ربازی له‌ موخابه‌راتی س‌وفیه‌تی دا ده‌ستگیر ک‌را به‌ه‌وی تو‌مه‌ت‌بار کردنی به‌دزینی زانیاری ب‌و موخابه‌راتی به‌ریتانی (M16) ب‌و‌ماوه‌ی دوو سالی ته‌واو ..

ماوه‌یه‌کی تر تیپه‌ری جیا‌بو‌ونه‌وه‌و په‌رت ب‌ونیکی سیخوری تر روی دا سیخوری س‌وفیه‌تی له‌ فنلندا (ئه‌نا‌ت‌ۆلی گ‌ولی‌ستین) پی‌ی ه‌ه‌ستا و ناوی چه‌ندین به‌ک‌ریگ‌راوی

(K.G.B) له پوړژناو ادا ناشکرا کرد هه له هه مان ماوه دا (K.G.B) ناوبانگی خوی له نیو هاوالاتیانی سوځیت دا له که دار کرد به هوی ئه و داد گایه ته مسیلیانه وه که پی هه لده ستا وه که رېخو شکر د نیک بو حوکم دان به سهر هه ندیک نه یاری سیاسی دا به غونه ی: (سینیا فیسکی) و (دانیال).

هه موو نه مانه به ده ستیکی سیحری سرانه وه له دواى نه وه ی (نه ندرؤ بوف) گه شته سهر وه ی هه ره می رېکخستن له (K.G.B) .. نه ندرؤ بوف خاوه نی میژویه کی دیرینه له خه باتدا له دژی نازیه کانی ئه لمان له ماوه ی جهنگی جیهانی دووهم دا له سلکی دبلؤ ماسیشدا وه که بالیؤزی سوځیت له هه نگاریا له سالی (۱۹۵۶) دا کارى کردووه .. ده گوتريت (نه ندرؤ بوف) دواى نه وه ی رولتیکى کاریگهرو گرنگی بینی له هه نگاریا له دواى راپه رپنه که ی (۱۹۵۶) کرایه سه رو کی (K.G.B) .. نه و راپه رپنه ی که بووه هوی داگیر کردنی (بؤدابست) له لایه ن سوځیه ته وه ده ستگیر کردنی ژهنرال (مالیت) ی هه نگاری دواى راپه رایه تی (K.G.B) گرته ده ست له لایه ن (نه ندرؤ بوف) وه، ده ستی کرده هه لمه تیکى رېکخستن و پا کژ کردنه وه ی توندوتیژ، بارودوخی کارى کارمندان و به کریگیراوانی چاک کرد ، سهره تا له پیدانی جوړه بهر گیکى باشتر وه بگره تا کو فیر کردنی زمانه بیانیه کان .. هه روه ها هه ستا به دانانی چهن دین پسپوری بواری موخابه رات بو کار کردن له ته که شانه دبلؤ ماسیه کانی سوځیه تدا له هه نده ران زوړتیک له کارمندانى موخابه راتى گۆرى جگه له وانه ش قه ده غه ی کرد له هه ندیک نه ندامی تر که له یه که کاتدا کارى موخابه راتیش بکه ن و ئیدمانیشیان هه بیت له سهر مه ی نوښین .. (نه رکادی شفتشکو) گه وړه کارمندی (K.G.B) ده رباره ی ده ست نیشان کردنی (نه ندرؤ بوف) بو نه و پوته ده لیت: (له کو تابدا بوینه خاوه نی راپه ریکى به هیز له (K.G.B) دا که پشٹی پی ده به ستین).

لیړه دا پیو یسته ناماړه بده یین به وه ی (K.G.B) ده ز گایه کی زه به لاهو به پی خه ملاندنی هه ندیک له ناگایان کارمندانى پیک هاتوون له : (۹۰) هه زار نه ندام

، (۳۰۰) هزار پاسهوانی سنور و (۱۰۰) هزار کارمەند لە نووسینگەو بینایەکانی (K.G.B) دا .. ئەمە جگە لە ژمارەیهکی ئەندامی تر بەناوی (هێزەتایبەتەکان) هەو .

بارەگای سەرەکی (K.G.B) کە ناسراوە بەسەنتەر لە گۆرپەپانی (دجیرجینسکی) نزیک کرمیلین دایە لەنیوهراسستی (مۆسکۆ) ی پایتەختی سوڤیەت دا .

بەشی ۱۶ ی ئەم بارەگایە لەسەر پاشاوەکانی زیندانی (لویانکا) ی بەناوبانگ دروست کراوە .. سەبارەت بەپڕۆسەکانی بەکاربردن و دامەزراندن، داواکاریەکانی کارکردن شەکلی بوون و دامەزراندنیش بەزۆری لەپریگەی ناسراوو هاوێلانی ناو (K.G.B) هەو دەبوو ... سەبارەت بەچۆنیتی دابەشکردنی ئەرك و فەرمانەکان لە (K.G.B) دا مەسەلەکە پروون و ئاشکرایە ،لە کۆی چوار بەپڕۆبەرایەتی سیانیان تەرخانکراوو بۆ بەپڕۆبەردنی کاروبارە ناوخرۆیەکانی ولات، ئەمەش یانی سیخوری کردن بەسەر نەیارە سیاسیهکان و ئەوانەشەووە کە گومانیان لێدەکرێت .. و هەولتان بۆ بەکاربردنی زۆرترین ژمارەیی ئەو پڕۆژنامە نوس و دبلۆماسانەیی کە لەیەکیستی سوڤیەتدا کاردەکەن .. ئەوانە هەموو لەلایەك ،بەپڕۆبەرایەتی دووهمی (K.G.B) ئەركی ئەو هەبوو کچە جوان و شۆخ و شەنگەکان ژیربار بکات ،بەمەبەستی لە خەشتە بردنی دبلۆماسیە بیانیەکان و سیخوری کردن بەسەر کارەکانیانەووە ... ئەندرو بۆف گرنگی داووە بەم بوارەو لەسەرەتای دەست بەکاربوونیەووە هەولتی داووە زۆرترین کچی جوان بینیتە ریزەکانی (K.G.B) هەو ،بە هەرچی نامرازێك کە دەلویت ..

بەهۆی ئەم پریگەیهووە بۆغونە ،(گالیا) ی شۆخ و شەنگی سوڤییتی و کارەکەری بالتویزی بەریتانیا لە (مۆسکۆ) (جفری هارسینۆن) توانی بالتیۆز لەخەشتە بەریت و پەیهوئندی سکسی لە گەڵ دا بەسەتیت ... بەلام پاش ماوێهەکی کەم بالتیۆز مەسەلەکەیی ئاشکراکردو لەلای بەرپرسە بالاکەیدا لە وەزارەتی دەرەوێ بەریتانیا دا دانی نا بە هەتەکەیدا، بەرپرسە بالاکەش ناچار بوو (هارسینۆن) بگۆرێت بە بالتیۆزێکی تر بەناوی

(دنیکا ولسون) .. ئەم شەش ھەفتە دوای ئەو ھى گەيشتە (مۆسکۆ) (گالیا) ى
لەبالتیۆزخانەى بەریتانیا دەرکرد، ھۆکارى ئەم کردەو ھەيشى ڕانە گەياند.
(ولسون) بالتیۆزى ئوسترالیاى لە (مۆسکۆ) ناگادار کردەو لەبە کاربردنى (گالیا) لە
بالتیۆز خانە کەيد ،لەو ھەلامى ڕىسارىکدا کە بالتیۆزە کەى ئوسترالیا لىى کردبوو
،دەربارەى ڕای ئەو بەرانبەر کارە کەرە پشەو کەى ..

سالى (١٩٦٩)، ئەندروۆبوف بەرپۆ ھەرايەتى پىنجەمى لە (K.G.B) دا دامەزراند و
ئەركى مامەلە كردن لە گەل نەيارە سياسيه كان و بنەپر كردنى چالاكیە كانى لە ولاتدا
خستە ئەستۆ .. لەيە كەم ساتە كانى دامەزراندنيەو ئەم بەرپۆ ھەرايەتیه پڕۆگرامىكى
زیرەكى گرتە بەر بۆ قوتاربوون لە نفوزى ھەندىك نەيارى سياسى لە سەر گەلى سۆڤيەت
.. لەنيۆ سەردێر و بابەتە كانى ئەم پڕۆگرامەدا بۆ ھونە، توندو تۆلكردنى چاودێرى و
قەلس كردن لە دژى نەيارە كان و فشارى دەرونى خستە سەريان تاكو ناچاربن
ھەلبەستنى چارەكەى ھەواى مافى پەنابەرى ڕاميارى بكەن، دەبينرا .. ياخود
ھەلبەستنى چارەكەى ھەواى مافى پەنابەرى ڕاميارى بكەن، دەبينرا .. ياخود
سياسيانە تۆمەتبار بكات بەشیت بوون، ھەك رىخۆشكردنىك بۆ ناردنيان بۆ چارەسازى
عەقلى لەبرى بەناشكرا دادگايى كردنيان لە ولاتدا... چاودێران پىيان وایە
بەرنامە کەى ئەندروۆبوف بەرھەمى باشى ھەبوو، ئەو ھەتا لە سەرەتای ھەشتاکانەو ڕۆلى
نەيارە سياسيه كان لە يەكيتى سۆڤيەتدا لە كەمى دەداو ھەوولە جەماو ھەريە كانيشيان
بەتەواوى بەرھەو لاوازى دەچوو.

سەبارەت بە ئەرك و فەرمانە كانى بەرپۆ ھەرايەتى سىيەم كە ھەندىك جار بە
بەرپۆ ھەرايەتى پاسەوانى سنوور دیتە ناوژە دكردن، ئەندروۆبوف شىواژە كانى سىنخورى
كردنى ئەم دەزگايەى چەكۆش كارى كرد ... و پەيوەندىە كانيشى لە گەل سوپای
سۆڤيەتدا باشكرد، چونكە سوپای سۆڤيەت بەردەوام ناپەرەزايى دەردەبىر بەرانبەر خو
ھەلقور تاندنى ئەم بەرپۆ ھەريەتى يە لە كاروبارە كانى سەربازیدا.

وہك زانراوہ لہ سہر دہمی ستالینہوہ تاكو ئہو كاتہی (ئەندروؤبوف) سەرۆكایەتی (K.G.B) گرتۆتە دەست ،پەيوەندىەكانى نىوان ھىزە چەكدارەكانو موخابەراتى سۆڤىەت لەسەر سنورەكانى ئەوروپاى رۆژھەلاّت و ئاسىاو ناوچەكانى تردا ،پەيوەندى دژبۆدژ بوو ،ئەمىش بەھۆى سروشتى ئەرکەكانى موخابەراتى پاسەوانى سنور و رۆلىان لەپلان دانان بۆ دەست تىوہدانە سەربازىەكان وەك لە (ھەنگارىاو تشىكوسلوفاكىا)دا روى دا. .ئەم رۆلىەى كەدرا بوو (K.G.B) شانەشانى رۆلى بنەبرکردنى نەيارە راميارىەكان لە ولاّتدا ،ھەمىشە (K.G.B) جياکردۆتەوہ لە (C.I.A) ى ئەمريكى . ھەرچەندە ھەندىك پىيان واىە (C.I.A) لەنىو خۆى ئەمريكاشدا لەسەر ئاستى سياسەتى ناوخۆى رۆل دەپىنت .

لىرەدا نامازە دەكەين بەھۆى (فىتالى فەدروشىك)ى جىگىرى (ئەندروؤبوف) لە (K.G.B) دا،ھەرکە گەشتە لوتکەى دەستەلاّت لەو دەزگا موخابەراتىيەدا ،ھەولتى دا وىنەى موخابەراتى سۆڤىەت لەنىوخۆى سۆڤىەتدا جوان بکات ،بۆ مەيسەرکردنى ئەم ئاماڤە ،داواى لەھەموو ئەندام و ئەفسەرانى (K.G.B) کرد ،تالەكاتى ھەستان بەجىبەجى کردنى ئەرکەكانى رۆژانەياندا ،بەجل و بەرگى سەربازى ناسايىەوہ دەربکەون،لەبرى خوشاردنەوہ لەپشتى دەمامکەکەى پۆلىسى نھىنى يەوہ .. ھەرودھا کارى کرد بۆ بەرھەمھىنانى فىلمى سىنەماىى و تەلەفزیونى کەتايادا پياوانى (K.G.B) بە پالەوانى رۆمانسى و بەھىز وىنا دەکات،کت و مت وەك فىلمەكانى (جىمس بۆند)...

سەبارەت بەئەرکەكانى بەرپۆەبەرايەتى يەكەم لە (K.G.B) دا ياخود بەرپۆەبەرايەتى سىخوړپى دەرەكى ،بريتىە لەكۆکردنەوہى زانىارى نھىنى و شىكردنەوہيان و دزەکردنە نىو دەزگا موخابەراتىەكانى دوژمن و دەزگا حكومىەكانىشيان،يارمەتى دانى بزوتنەوہ رزگاربخوازەكان ،و پارتە چەپەكان لەدنیادا ،دامەزراندنى پەيوەندى تايىەتى لەگەل دەزگاكان و پۆلىسى دەولتە ئەوروپىە دۆستەكان و كوبا دا ،ھەرودھا ئەم

بەرپۈرە بىر ايه تىپە بەشى يانزە مېنى پەيكەرى رېڭخىستى خۇي تەرخانكردوۋە بۇ ئەم
جۆرە پەيوەندىيە تايپە تانە لەگەل دەزگا دۈستە كانداۋ كار كىردن بۇ ساز كىردن و مەشق
يېڭىر دىيان ، بەجۆرىڭ لەدوايدا (K.G.B) بتوانىت لەبەرژەۋەندى خۇي بەكارىيان
بىتت .

بەچاۋپۇشىن لەۋەى بوۋنى ھەندىڭ لەئەندامانى (K.G.B) لەھەندەران بەناشەرى
دېتە ھەژماردن ، ۋەك بارودۇخى ياساى مانەۋەى (جۆرج لونسىدال) لەبەرىتانيا ، و
(رودولف ئابل) لەئەمرىكا ، ياخود بوئىكى دوۋجەمسەرە ۋەك مانەۋەى (كىم فىلى) لە
(ۋاشىنطن) .. ئەۋانەى تر لەئەندامانى (K.G.B) لەھەندەران ۋەك ئەندامى شانە
دېلۇماسىيە كانى سۆڧىت ياخود كارمەندى (ئەىرفلوت = ھىلە ئاسمانىيە كانى
سۆڧىت) يان .... ھتد ، كاردەكەن بېگومان ئەندامانى (C.I.A) و (M16) ش لە ژىر
ئەۋ دەماكانەدا لە ھەندەران ھەن بەلام بەژمارەيەكى كەمژ و لەنىۋ كەش و ھەۋايەكى
جىاۋازىش دا ... بەگۆرەى گوتە كانى يەكىڭ لەكارمەندانى ئاسايشى
فەرەنسا : (توانىومانە لەنىۋ ھەزار كارمەندى سۆڧىتى و ئەۋروپاى رۆژەلەتدا لەسالى
(۱۹۷۱) دا ، نامارى ۶۰۰ بەكرىگىراۋى (K.G.B) بىكەن ، بېگومان ئامار كىرەشيان
ئەركىكى گرانە ، گەر نەلەن ئەستەمە) ..

بەپى ئەم رۋانگە رۆژئاۋايە بۇچالاكىە دېلۇماسىيە كانى سۆڧىت لەھەندەران
دا ، ئاساىيە ھەندىڭ دەۋلەتى رۆژئاۋايى ھەسقى بەدەر كىردى سەر جەم ئەندامانى گروپە
دېلۇماسىيە كانى سۆڧىت لە ۋلاتى خۇياندا ... لەم رۋەۋە غونەبەك دېننەۋە لەسالى
۱۹۷۱ دا سەرۋك ۋەزىرانى بەرىتانيا (ئىدۋارد ھىت) راى گەياندا : (۹۰) دېلۇماسى
سۆڧىتى لە بەرىتانيا كاردەكەن ۋەك بەكرىگىراۋى (K.G.B) ، بەمەبەستى راپەراندنى
ئەركىڭ كەدەر بارەى گوتى : (ئەركىكى تىڭ دەرانىيە بۇ نەھىشتى رۆژم لەپادشا نشىنى
يەكگرتۋى بەرىتانيا دا) لەبەر ئەۋەھىت گوتى : (ئەۋ نەۋەد دېلۇماسىيە سۆڧىتە پىۋىستە
دەست بەجى ۋلات جى بىلەن و بەپانزە ھاۋەلى ترىشيان رابگەيەنن كە ئىستا لە

دەر وهی بهریتانیان، نهوانیش لهریزی دهر کراوه کاندان و بۆیان نیه بگهرینه وه بۆ بهریتانیا).

بهریتانیا له دوای جیا بونه وهی (ئولگ لیالین) له موخابهراتی سۆقیهت بریاری دهر کردنی نهو دبلۆماسیانهی دا، (لیالین) پهردهی لادا له پرووی تۆرپکی سیخوری سۆقیهت له بهریتانیا، که کار ده کهن بۆ تیک دانسی دامهزراوه کانی تهلهفۆن و بی تهل و تۆری ناو و ناوه پۆکان له (لهندهن) ...

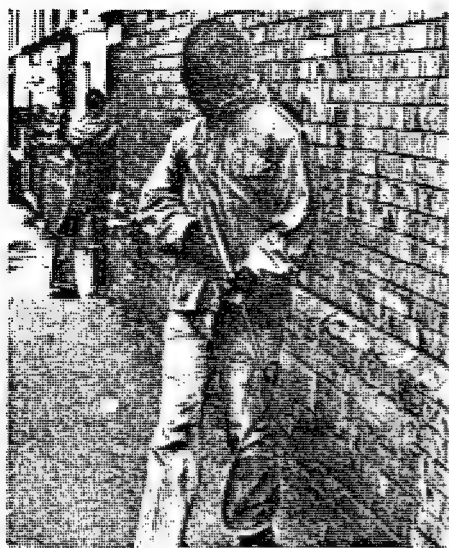
ههروهها (لیالین) دانسی نابیه وهدا که (K.G.B) نهه و چههه کادریکی تری راسپاردوهه تاهه ستن به تیکدانی ویستگهی ناگادار کردنه وهی پیشوهختی (فیلنگدال) له باکوری یورک شایر... دواتر بهلگه کان نامازهیان ده کرد بهو راستیانهی که (لیالین) زیاده روهی کردوهه له تۆمه تیار کردنی (K.G.B) و ههروهها پونیش بویه وه نهو تۆره ۱۰۵ که سینهی ناوی براوه، زیاده روهی کراوه له پیدانی پۆلی تیکدهرانه پێیان و ژمارهی نهه دامه کارا کانی له سهه ناستی کاری سیخوری ...

له لایه کی تره وه، سهه رچاوه کانی نیستی خباراتی پۆژ ناوا له سالتی ۱۹۷۶ دا نامازهیان ده دا به وهی که (۳۶٪) له کۆی سهه رجهه دبلۆماسیه کانی سۆقیهت له پۆژ ناوا دا سهه ربه موخابهراتی سۆقیهت بوون .. هه ندیک تر له سهه رچاوه کان پێیان وایه سهه ر که وتی (K.G.B) له بواری سیخوری دهره کیدا ده گهرینه وه بۆ بریاری نهو ده زگایه (نه خاسه بهرپوه بهرپوهی یه کهم تیایدا) به به کارهیتانی پۆژ نامه گهری و پۆژ نامه نوسان له ناوه زو کردنه وه له که دار کردنی چههه زانیاریه کی دیاریکراو، به نامانجی لادانی سهه رنج له سهه ر چههه زانیاریه کی تر که سۆقیهتیه کان به گرنگی ده زان له ورو وه ده گوتریت که (جوزیف فرولیک) ی جیا بونه وهی تیشکی له کاتیکدا پهردهی لادا له پرووی په وهندی هه ندیک له په ره له مانتاره بهریتانیه کان به (K.G.B) یه وه، مه به ست لیبی تیوه گلانی (M15) بوو له تۆمه تی نادیاره وه تاکو لانه کاته وه به لای چههه دین بواری سیخوری تر دا که زۆر گرنگ و زیندهی (حیوی) ترن، ههروهها پۆلی ههریه که له (فیتالی بفتجنفیتش

لوی) که له رۆژناوادا به (فکتۆر لویس) ناسراوه و له (هه‌واله‌کانی ئیوارهی له‌نده‌ن) دا کاری ده‌کرد له‌ په‌نجاکاندا، و (فلادیمیر گریگۆروفیش) که خۆی کردبووه په‌یامنی‌ری رۆژنامه‌ی (پرافدا) له (فلیپین) له‌ سالی (١٩٧٤) دا، هه‌مان رۆژ بووه..

له‌ ولاتی هندستان دا مه‌سه‌له‌ که به‌رون‌تر ده‌رده‌که‌وێت، چونکه هه‌ندی‌ک پێیان وایه بونی جهوت په‌یامنی‌ری (پرافدا) له‌هندستاندا له‌به‌رانه‌ر ته‌نها دوو په‌یامنی‌ری (رۆیتەر) دا، مانای وایه به‌شی‌ک له‌و جهوت که‌سه له‌به‌رژه‌وه‌ندی (K.G.B) کار ده‌که‌ن، له‌لایه‌کی تره‌وه تاهه‌نوکه‌ش مه‌سه‌له‌ی تیوه‌گلانی به‌رپوه‌به‌رایه‌تی یه‌که‌م له (K.G.B) دا، له‌ راهێنان و پرچه‌که‌کردنی رێکخه‌راوه‌ شۆرش‌گێژه‌کاندا، یان وه‌ک هه‌ندی‌ک ده‌لێن رێکخه‌راوه (تیرۆسته‌کان)، مه‌سه‌له‌یه‌کی خیاڵیه‌ له‌ مه‌حفه‌له نیۆده‌وله‌تیه‌کاندا ... هه‌رچۆن بێت به‌راستی (K.G.B) ده‌ستی هه‌بووه له‌ مه‌شق پێ‌کردن و پرچه‌که‌کردنی بزافه‌کانی رزگاری نیشتمانی.. به‌غونه‌ی (رێکخه‌راوی رزگاری خوازی فه‌له‌ستین) که‌راسته‌و خۆ کۆمه‌ک و یارمه‌تی له (K.G.B) وه‌رده‌گرت، یاخوود وه‌ک رێکخه‌راوه‌ شۆرش‌گێژه‌کان له‌ ئه‌م‌ریکای لاتینی دا، که‌له‌سه‌ر ده‌ستی موخابه‌راتی (کوبا) ی دو‌ستی (K.G.B) دا راده‌هێترێن و پرچه‌ک ده‌کری‌ن.

له‌کاتی‌که‌دا (مۆسکۆ) بوونی هه‌رپه‌یوه‌ندیه‌کی خۆی به‌پرچه‌که‌کردنی رێکخه‌راوه تیرۆریستی‌یه‌کانه‌وه به‌درۆ ده‌خاته‌وه، زۆری‌ک له‌ ده‌وله‌ته‌ نه‌یاره‌کانی به‌گومانن له هه‌لۆیستی (مۆسکۆ) به‌رانه‌ر تیرۆری نیۆده‌وله‌تی ... هه‌ندی‌ک له‌و ده‌وله‌تانه‌ی زۆر توند‌په‌ون له‌ دژایه‌تی کۆمۆنیزم دا پێیان وایه یه‌کی‌تی سو‌قیه‌ت خولگه‌یه‌که، که تیرۆری نیۆ ده‌وله‌تی به‌ده‌وریدا ده‌خولێته‌وه، ئه‌و تیرۆره‌ی که خۆی له سوپای نه‌ه‌تی ئی‌رله‌نده‌و، شۆرش‌گێژانی (ساندینیستا) ی نیکاراگوا و ... هه‌ند. دا ده‌بینێته‌وه.. له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شه‌دا راستیه‌که هێش‌تر ته‌م و مژاویه، چونکه ئه‌وه‌ی هه‌ندی‌ک به‌تیرۆری له‌ قه‌له‌م ده‌ده‌ن هه‌ندی‌کی تر به‌خه‌باتی چه‌که‌داری له‌ قه‌له‌م ده‌ده‌ن له‌پێناوی ئازادی و سه‌ربه‌خۆیدا سه‌باره‌ت به‌رێکخه‌راوی رزگاری خوازی فه‌له‌ستین، یه‌کی‌تی سو‌قیه‌ت به‌ناشکرا

(چەند گەربلایەکی سوپای نەهتی ئێرلەندی لە هەندێ
دیمەنی دەگەنندا .. سەرەڕای هاوکاری کردنی
کێشە ئێرلەندا لەلایەن دەوڵەتە پۆڵەتییەکانەوە ،
کەچی ئەمریکا بەکەمین سەرچاوەی یارمەتی دانسی
سوپای نەهتی ئێرلەندە بوو و پێویستە ئاماژە بەو هەولە
زۆرتر بەدەین کە حکومەتەکانی ئەمریکا داویانە بۆ
بەرگرتن لە هاوڵاتیانی ئەمریکا بەوەی باربووی سوپای
نەهتی ئێرلەندە بکەن).

،بەپێی هەندیک لێکدانەوە ،کۆمەکیەکانی سوڤیەتی لەرێگەی موخابەراتی (تیشکیەو
بی دەگات ... لەگەڵ ئەوەشدا تۆمەتبارکردنی سوڤیەتیەکان بەپەيوەندی بەستنیان
لەگەڵ تیرۆریستی جیهانی (کارلۆس)دا،گەورەترین تۆمەتبارکردن بوو کاریگەرترین
یشیان بوو لەسەر پەيوەندیە نۆ دەوڵەتیەکان ..

(کارلۆس)ناوی راستەقینەیی (ئیلیتیش رامیریز سانشیز)و،بۆماوەی (یەك سال)
لەزانکۆی (باتریسی لومومبا)لە (مۆسکۆ)سالی ١٩٦٨ خوێندویەتی .نەیتوانی درێژە
بەخوێندن بدات چونکە سوڤیەتیەکان لەبەر چەندین ھۆکاری رەوشتی دەریان کرد .
ھەرچەندە زۆریك لە پەپۆرانی سینخوری ،کارلۆس بەبە کرێگیراوی سوڤیەت لە قەلەم

کۆمەکی دەکات بەوپی یە بزاڤیکی
رێزگاری نیشتمانیە ،ئەمە لەکاتیکدا
ھەریەکە لەئەمریکاو ئیسرائیل ئەو
رێکخراوە بە رێکخراویکی تیرۆریست
ناوژەد دەکەن .. رێکخراوەکە ھەتوێستی
دەربارەیی ئەم مەسەلەییە پوون و ئاشکرایە
و رای دەگەییەنیت کۆمەکیە سەربازییەکانی
سوڤیەت سەرچەمی دەخزیتە خزمەتی
شۆرشی چەکداری فەلەستینەو لەدژی
ئیسرائیل ولەمەسەلەیی تردا بەکار
ناھیتوێت ،وہك شوێن بزرکردنی فرۆکە
مەدەنیەکان و چاندنی تەقەمەنی لە فرۆکە
جیھانیەکاندا وەك هەندیک گومان دەبەن
.. سەبارەت بەسوپای نەهتی ئێرلەندەش

ده‌دهن، سه‌بارهت به‌دهر کردنی کارلۆسیش له‌سۆفیهت ده‌لێن ته‌نها فیللیکی سیخوری بوو بۆ‌دورخستنه‌وه‌ی گرمان له (K.G.B).

له‌همان رۆبه‌ر دا ده‌نگۆ بلا‌وبویه‌وه که‌یه‌کیتی سۆفیهت ده‌ستی هه‌بویته‌ له‌ هه‌ولێ تیرۆر کردنی (یو‌حه‌نا پۆلسی دووهم)ی پاپای فاتی‌کان له‌سالی ۱۹۸۱، به‌تایبه‌ت له‌دوای نه‌وه‌ی (محمد علی نه‌جکا)ی راپه‌رینه‌ری هه‌وله‌که‌ دانی ناوه‌ به‌وه‌دا که‌له‌به‌رژه‌وه‌ندی موخابه‌راتی بول‌گاریا ی هاو‌په‌یمانی (K.G.B) کارده‌کات ... پاش ماوه‌یه‌کی که‌م له‌ بلا‌وبونه‌وه‌ی پروپاگه‌نده‌که‌، (نه‌جکا)له‌و دان پێدانانه‌ی پاش گه‌زبویه‌وه‌ و رای گشتی له‌نیۆ گێژاوی سه‌رسو‌رماندا به‌جێ هێشت. ئایا به‌ته‌نها موخابه‌راتی سۆفیهت بۆ هه‌له‌خه‌له‌تاندنی رای گشتی زانیاریه‌کان ده‌شیۆتیت؟ یاخود هه‌ندیک جار هه‌ندیک له‌موخابه‌راته‌کانی رۆژنا‌واش به‌شداری نه‌م کاره‌ی ده‌که‌ن؟

دان پێدانانه‌کانی (نه‌جکا)نه‌م دوو په‌رسیا‌ره‌ی ووروزاند و میسداقیه‌تی موخابه‌راته‌کانی رۆژنا‌واشی له‌ مه‌حه‌ک دا..

بالایه‌ک بکه‌ینه‌وه‌ به‌لای نه‌ندرو‌بوف دا، تییینی ده‌که‌ین سه‌رجه‌م به‌رپۆه‌به‌رایه‌تیه‌کانی (K.G.B) ناگاداریان کردۆته‌وه‌ له‌ هه‌ر پلانی‌کدا که‌ کێشرا‌یته‌ بۆ جێ به‌جێکردن له‌سه‌ر ناستی کرده‌وه‌ سیخو‌رپه‌کاندا. له‌میان‌ه‌ی رێک‌خه‌ستی په‌یوه‌ندی مه‌رکه‌زی له‌نیوان نه‌و و به‌رپۆه‌به‌رایه‌تیه‌کاندا، نه‌ندرو‌بوف توانی هه‌له‌مه‌تیکی سه‌رکه‌وتو به‌رپابکات له‌دژی گه‌نده‌لی و بیرو‌کراتیه‌ت له‌نیۆ پارتی کۆمۆنیستی سۆفیه‌تی دا، به‌تایبه‌ت هه‌له‌مه‌ته‌که‌ی له‌ نازه‌ر با‌یجان (۱۹۶۹)و، جو‌رجیا (۱۹۷۱).. له‌سه‌ره‌تای هه‌شتا‌کاندا، نه‌ندرو‌بوف ته‌قه‌ی دا له‌ده‌روازه‌ی بیرو‌کراتیه‌ت له‌ده‌ورو‌به‌ری رابه‌ری سۆفیه‌تی (لیونید بریجیف)و گرو‌په‌که‌یدا.. بۆیه‌ جینگه‌ی سه‌رسو‌رمان نیه‌ له‌کاتی‌کدا (نه‌ندرو‌بوف)که‌ئه‌ندامی کارگێری مه‌کته‌بی سیاسی پارتی کۆمۆنیستی سۆفیه‌ت بوو له‌سالی (۱۹۸۲)داله‌دوای مر‌دنی (بریجیف)بویه‌ سه‌رو‌کی سۆفیه‌ت.

FILIACION
PERSONAL DESCRIPTION

Cédula de Identidad 5369201
Identification Card

Nacionalidad CHILENA
Nationality

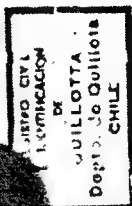
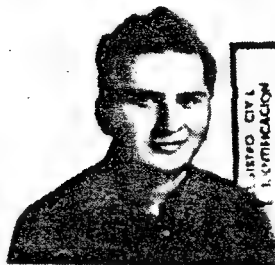
Nacido el 1- JULIO - 1947
Date of birth

Estado civil SOLTERO
Marital status

Ocupación INGENIERO
Profession

Domicilio PEDRU TORRES 360
Address

Observaciones
Notes

FILIACION
PERSONAL DESCRIPTION

DIGITO PULGAR
THUMB PRINT

FIRMA DEL TITULAR
SIGNATURE OF BEARER

(پسپورتيکي ساخته به ناوي (پلشتي واميز سانيز) ناسراو به توژرسي جيهاني (کارلوس)، پيوسه بلتين ديارترين کاري توژرسي (کارلوس) برپي بوو له فراندني (۱۱) وعزيري عمره ي که نوښه رايه ي وولته کاتيان ده کرد له ريکهرای (تويک) دا، نم کرده و به له کانوني پدکسي ۱۹۷۵ دا جن به جن کرا).

لهو ده مانه ي (K.G.B) به ده زگايه کي کارا ده يئرا له هفتاگاندا له نيو يه کيتي سوږه تدا، (C.I.A) قه يراني متمانه ي هه بوو له گه ل هاو لاتياني و سياست مه داراني نه مريکا دا، چونکه سياست مه داران و هاو لاتياني نه مريکا ناژانسي (C.I.A) يان تو مه تبار ده کرد به و ه ي ري و شوي نيگه تيف ده گرته به و کرده و ه ي نه يني ناياساي نه نجام داوه له هه ريه که له (لاوس، که مېوديا، فيتنام، تشيلي... هتد) دا

...

(C.I.A) له سالي (۱۹۷۳) به ديژوترين قه يرانه کانيدا گوزره ي کرد، به هو ي نه و ه ي سه روک (نيکسون) له و ساله دا، (ريتشارد يلمز) ي به ريوه به ري ناژانسه که ي (۱۹۶۶-۱۹۷۳) له پوسه که ي ده رکرد، چونکه نه ي دوو هم ره تي نه و ه ي کرده و ه

(۱۹۷۵ز) ۱۵، هلمز ووتی: (که نه و رای خۆی نه گۆږپوه سه بارهت به داد گهري نه و هه ولانهی که هه ندیک (به مافیا) شه وه پتی هه ستاون بو تیرۆر کردنی فیدل کاسترۆ، هه روا رو نیشی کرده وه که (C.I.A) هه ستاو به راپه راندنی ئه ر که نیشتمانیه کانی و له سنوری چوار چیه ی یاسایی نه و ئه ر کانهش دهر نه چوه)...

به لام گوته کانی هيلمز به ره هابی قه ناعهت پیکار نه بوون، به تایهت له دواي نه و زنجیره ریسواییه ی که (C.I.A) یان له رزاند له سه رده می به پۆه به رایه تی نویی (ولیه م کولی) دا.. له و ساوه که له ته موزی (۱۹۷۳) دا (کولی) به پۆه به رایه تی موخابه راتی ئه مریکای گرت ه ده ست، داوای له کار مه ندانی (C.I.A) کرد تا کو راپۆرتی ره سمی بنوسن دهر باره ی هه لسو که وه ته پیشنه کان و کرده وه نه تیه نایاساییه کان.. به نامانجی هاو کاری کردنی لیژنه تایه ته کانی لیکۆلینه وه بو گه شتن به راستی نه و کرده وانه ی (C.I.A) له سه ر ده می سه رۆک نیکسۆن دا کردوونی.. بیرو باوه ریکی وا بلا و بویه وه که (C.I.A) دهستی وه ردا وه ته کاروباری ناو خۆی کۆمه لگه ی ئه مریکی و وه شوین هه ندیک له و نه ندامانه دا چوه که پالپشتی بزافی ناشتی دژ به شه ربوون له فیتنام وه هندیکی تریش له که سایه تیه سیاسیه تونده ره وه کان، ئه مهش به بی گومان یانی پیشیل کردنی یاسای ئه مریکا چونکه نه و یاسایه قه ده غه ی کردووه (C.I.A) نه و جوړه چالاکیه ناو خۆیانه نه خام بدات له ناکامی به دوا دا چون و لیکۆلینه وه کانی لیژنه ی (رو کفلر) و لیژنه ی (که نیسه ی سه ربه نه نجومه نی پیران)، (C.I.A) له ماوه ی شه ری فیتنام دا (جیمس نه نگلتۆن) ی کرده به رپرسی نه و کرده وانه ی ناوی لئیرابوو (کرده وه شیرزه کان) نه و دهسته واژه یه (شیفره) یه کی زانیاری بوو بو پلانیکی سیخوری کردن به سه ر کاروباره ناو خۆیه کانی ولاته وه ...

ههروه ها ده شگوتریت نه و زانیاریانه ی که هه بوون له سه ر تپوه گلانی (C.I.A) له تیرۆر کردنی رابه رو سه ر کرده جیهانیه کان و تیکدانی سیسته مه دیموکراسیه کان له ناسیاو ئه مریکای لاتینی دا بوونه هۆی رق هه ستانی رای گشتی ئه مریکا و پالتی نا به

(دادوهری) نه‌مريکاوه تاکو (ريتشارد هلمز) به‌رپرسی نه‌وکاته‌ی (C.I.A) تاوانبار بکات به‌تۆمه‌تی درۆکردن له‌به‌رانبهر لیژنه‌ی په‌یوه‌ندیه‌ ده‌ره‌کيه‌کان له‌ نه‌خومه‌نی پيران دا له‌مه‌ر رۆل‌ی (C.I.A) له‌تیکدانی رژیمی (تشیلی).

نه‌نجامي کۆتايی دادگايی کردنه‌کان بریتی بوو له‌ فه‌رماني زیندانی کردنی (هلمز) بۆ ماوه‌ی (٢ ساڵ) و باجیکي دارايش ...

له‌ناکامدا کۆنگریس پتی داگرت له‌سه‌ر زه‌روره‌تی کۆنترۆل کردنه‌وه‌ی سیاسه‌ته‌ ده‌ره‌کيه‌کانی ولات و دانی سنوریک بۆ هه‌ل‌سوکه‌وته‌کانی (C.I.A) له‌رینگه‌ی دانانی زنجیره‌یه‌ک رپوشوتنی یاسایه‌وه‌ که (C.I.A) به‌رپرسیار بکات له‌سه‌رجه‌م کرده‌وه‌ نه‌تییه‌کانی له‌به‌ر ده‌م لیژنه‌ی پسپۆری په‌رله‌مانی دا له‌گه‌ل هاتنه‌ سه‌رکاری (کارتەر) له‌سالی (١٩٧١) دا، ئازانس‌ی (C.I.A) په‌روبال کراو کرده‌وه‌کانی به‌ژماره‌و سنور گه‌لیک له‌قالب درا، له‌بری هه‌زاره‌ها کرده‌وه‌ی ئیداری و ناییداری رینگه‌درا به‌ به‌رپوه‌به‌ری نوێی (C.I.A) (نه‌میرال ستانسفیلدترن) ته‌نها (٣٠٠) کرده‌وه‌ نه‌نجام بدات هه‌روه‌ها کرده‌وه‌ نه‌تییه‌کانیش کرانه‌ دووان یاخود سی کرده‌وه‌له‌به‌ری نه‌وژماره‌ بێ سنوره‌ی که‌ موخابه‌راتی نه‌مريکا پيشتر ده‌یتوانی به‌ئاره‌زووی خوێ کرده‌وه‌ نه‌نجام بدات.

سه‌باره‌ت به‌ (به‌شی چالاکیه‌ جیهانیه‌کان) یش، نه‌رکه‌کانی گه‌رپترانه‌وه‌ سه‌ر نه‌و نه‌رکه‌ به‌نه‌رپه‌تیانه‌ی له‌به‌روانامه‌ی دامه‌زراندنی (C.I.A) دا هاتبوو .. هه‌رله‌هه‌مان قۆناغدا (پاوه‌ نازاکان) ده‌ستیان هه‌لگرت له‌ کرده‌وه‌ پۆلیسیه‌ نه‌ندیشه‌یه‌کان، وه‌ گرنگیان ده‌دا به‌ سیخوپی نه‌لکترۆنی ئاسمانی له‌ژێر سه‌فقی بودجه‌یه‌کدا که‌له‌ کۆتايی حه‌فتاکاندا گه‌شته‌ (٤٠٪) ی قه‌باره‌ی پیشوی که‌ له‌ گرتی شه‌شه‌میدا (العقد السادس) هه‌یوو .. له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا نه‌م ری و شۆتانه‌ کاری کرده‌ سه‌ر په‌یوه‌ندیه‌کانی (C.I.A) به‌ ئازانسه‌ دۆسته‌کانیه‌وه‌، چونکه‌ نه‌و ئازانسانه‌ دل‌ه‌راوکی خۆیان نیشاندا له‌ناشکرایه‌تی موخابه‌راتی نه‌مريکا له‌به‌رده‌م ده‌سته‌ ده‌ستوری و یاسا دانه‌ریه‌کانی

ولاتدا .. و سەلمىنەۋەشى نىشاندا لە گۆرپىنەۋەى زانىارى نەيتى لە گەل (C.I.A) دا .. ئەمە روداۋە كانى سەردەمى سەرۆك (كارتەر) بوون لە ماۋەى چوار سالتى تەمەنى سەرۆكايەتتە كەيدا ... پىرسىار لىرەدا ئەمەيە : ئايا مەسەلە كان دەربارەى (C.I.A) و چالاكيە سىخورىيە كانى ۋەك سەردەمى سەرۆك (كارتەر) مانەۋە؟ ياخود ئىدارەى نوى بەسەرۆكايەتتى سەرۆكى ئەمىرىكى (رېگان) مەسەلە كانى گۆرى و لەبەرژەۋەندى (C.I.A) شكاندىيەۋە؟

﴿ نهینی و پیداویستیه کانی پیشه ی سیخوری ﴾

بېگومان نهینی و هه‌ل‌خه‌له‌تاندن و فروفیل له‌کاری سیخوری دا دوو ره‌گه‌زی بېچینه‌یین و هه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه ده‌بنه دوو خه‌سله‌ت و ده‌چه‌سپین به‌و که‌سه‌وه سه‌ر ده‌کات به‌مالی نهم پیشه‌یه‌دا، سیخوری کردن به‌سه‌ر نه‌تییه‌کانی که‌سانی تره‌وه، چ نه‌ جگه له‌ کۆمه‌لیک فروفیل بۆگه‌ن و رېگای نه‌ینی گرته‌به‌ر بۆ وه‌ده‌سته‌تانی زانیاری ... وه‌لی زه‌روریا ته‌کانی پیشه‌که، زۆر جار پئویست به‌وه ده‌کات پیشه‌وه‌رانی نهم بواره کرده‌وه‌ی کوشتن و تیرۆر کردن نه‌نجام بده‌ن بۆ به‌ده‌ست ه‌تانی زانیاری داواکراو، نهم خاله‌ش واده‌کات له‌لای زۆرینه‌ی هه‌ره زۆری خه‌لک به‌پیاوani پیشه مه‌ترسی داره‌که بینه‌ناوزه‌دکردن.

له‌باره‌ی نهم جوړه کرده‌وه مه‌ترسی دارانه‌وه، موخابه‌راتی بولگاریا (به‌یتی بر‌وای بلاو له‌ رۆژئاوا) کرده‌وه‌یه‌کی بی‌وینه‌ی تیرۆری نه‌نجام دا، نه‌وه‌بوو یه‌کیک له‌به‌کرێگیراوه‌کانی بۆیه‌که‌م جار، ئامیریکی وه‌کو لوله‌ی ده‌مانچه‌ی به‌کاره‌یتا بۆته‌فاندنی پارچه‌ پلاتینیکی بچوک به‌ره‌و رووی یه‌کیک له‌جیا‌به‌وه‌ بولگاریه‌کان به‌ئامانجی کوشتنی.

سیخوره‌ بولگاریه‌که‌ توانی (گۆرکی مارکۆف) ی جیا‌به‌وه‌ بپیکیت، له‌کاتێکدا له‌به‌ر ده‌م نوسینگه‌کانی ئیستگه‌ی به‌ریتانیا (B.B.C) له‌(له‌نده‌ن) دا تپه‌ری ده‌کرد، نهم روداوه له‌سالی (١٩٧٨) دا‌بوو... ده‌لین گوايه (مارکۆف) له‌پر هه‌ستی به‌نازارێک کرد له‌رانی راستی دا بی‌نه‌وه‌ی هۆکاره‌که‌ی بزانی‌ت، نه‌وه‌نده‌ نه‌یت که‌سیکی نامۆ

(واته خه لکی به یریتانیا نه بوو) ی بیی کعبه شه قامه که دا رای ده کرد و هه و لئی ده دا
خوی حه شار بدات و له بهر چاوی ریتوار هکان خوی بزر بکات .

نیتوار هی نهو روزه گهرمی له شی (مار کوف) به جور یکی مه تر سیدار بهرز بوویه وه ، بویه
گوازا رییه وه نه خوشخانه بو چاره سهر وهر گرتن . پزیشکه کان شکستیان هینا له زانینی
هوکاری نه خوشیه کتوپریه که ی ، نه وه بوو دوی سی روزه له نه خوشخانه گیانی له ده ست
دا ... له دوایدا نوژده کان رایان گه یاند : حاله تیکی ژه هراوی بوون دو چاری ،
(مار کوف) بووه له ناکامی هه و کردیدا به هو ی پارچه کانزایه کی دروست کراو له
پلاتین و (نه یریدیوم) . پارچه پلاتینه که له پانی راستیدا بووه و ئه م جوړه تیکه له
(کیمیایی - کانزایی) ه ، ناسایی له دروستکردنی فرو که دا به کار ده هیتریت ... له کاتی
ناماده کردندا له فرنی زور گهرم دا تیکه له ده کرین .. نوژداره کان له دریژه ی پیناسه
کردنی پارچه کانزایه که دا گوتیان : پارچه یه کی پلاتینی چه ماویه وه تیره که ی ته نها
(۲ملم) وه له ههر چوارا لوه هه لکوتر اوه به هو ی نامیریکی تاییه ت به دروستکردنی ئه م
جوړه بابته ووردانه ..

پزیشکه کان به کوتایی هینان بهر اپر و ته که یان ده بیژن : (مار کوف) به هو ی نهو پارچه
کانزایه وه مردوه که خوینه که ی ژه هراوی کردو بویه هو ی به هیواشی کوشتی ...
گومانی تیدانیه ئه م رودای تیرور کردنه سهرنجی چاودیرانی راکتشا به ره و چه ند
روداویکی تر که له بهر دا رویان داو بونه هو ی گیان له ده ست دانی چه ند
جیابوه وه یه کی سیاسی تر .. نه وه تا له مانگی ته موزی سالتی (۱۹۷۳) ، دا ، (بوریس
(نهرنوف)) که په ناهینده یه کی بولگاری بوو له (دانیمارک) ده ژیا ، له پر دا شوین بزرکرا
بوماویه کی کورت ، پاشتر له بهر ده م یه کی که له دادگا کانی بولگاریا له (صوفیا) ی
پایته خت راوه ستیرا به تومه تی ناپاکی و دوژمنایه تی کردنی رژیم شیعوی .. ئینجا
فهرمانی (۱۵) سال زیندانی کردنی درا به سهر دا .. که چی (نهرنوف) دوی دوو مانگ
تیپه راندنی زیندانیته یه که ی له بارو دوخیکی ته م و مژاویدا کوچی دواپی کرد ..

گۆڤاری لاوانی کۆمۆنیستی له بولگاریا (نارودنی ملادی) له دوای مردنی (نهرنۆف) و تاریکی بلاو کردهوه دهربارهی نهو کردهوهی کوشت و برۆتاوانانهی (نهرنۆف) پیتی ههستاوه و دووپاتیشتی کردۆتهوه که مردن چاره نوسی ههموو ناپاک و دۆژمنهکانی سۆسیالیزمه.

لهو ڕوداوهشدا دوباره تیشک خرایهوه سهڕ موخابهراتی بولگاریا، ڕووداوه که بهم تهرزه بوو: له شاری پاریس له مانگی (ئاب/ ۱۹۷۸) دا، نه یاریکی سیاسی بولگاری به ناوی (فلادیمیر کۆستۆف) به پارچهیهکی پلاتین پیکرا، به لām (کۆستۆف) توانرا لهم ههولێ ڕزگار بکړیت، سهڕه ڕای دوجاریبونی به ههمان حالته کانی (مارکۆف) وهك بهرز بوونهوهی له راده به دهه‌ری پله‌ی گهرمی و هه‌وکردنی خوین... له ئاکامی نهو زانیاریانه‌ی له (له‌نده‌ن) بلاو کرانه‌وه دهرباره‌ی تیرۆرکردنی (مارکۆف)، پزیشکه‌کان توانیان هه‌ست به‌مه‌سه‌له‌که بکه‌نو به‌رله‌وه‌ی کار له‌کار بترازیت پارچه‌کانزاییه‌که‌یان له‌رانی (کۆستۆف) دا ده‌ره‌ینا...

نهو لیکۆلتیاره ئینگلیزانه‌ی ده‌ستیشانی تیکه‌له (کیمیایی - کانزایی) یه‌که‌ی رانی (مارکۆف) یان کرد، به‌مه‌به‌ستی لیکۆلتینه‌وه ڕوویان کرده پاریس و پاش تاوتوێ کردن و توێژینه‌وه له‌سه‌ر پارچه‌کانزاکه‌ی نیۆرانی (کۆستۆف) راپان گه‌یانده‌وه‌ردوو پارچه‌کانزاییه‌که‌ی ((مارکۆف) و کۆستۆف) دوانه‌ی لیکچون و خه‌سله‌ت و قه‌باره‌شیان یه‌که. نهو ژه‌هره‌ش له‌هه‌ردوو ڕووداوه‌که‌دا به‌کاره‌یتراوه‌ بریتی یه‌ له‌ ژه‌هری (پرسین) ی ده‌ره‌یتراو له‌ ڕۆنی (خروغ) ی زه‌رد...^(۱)

^(۱) خروغ: جوړیکه له‌پوه‌کی گژوگیایی، له‌گروپی (فربونیات) ه‌گه‌لاکانی پانکه‌لن، زیندی بنه‌په‌تی نه‌م پوه‌که کیشوهری ئاسیایه، له‌ هه‌ندیک جیگه‌دا بۆ جوانکاری ده‌چینریت ... بنواپه (المنجد فی اللغة)، چاپی (۳۵). وەرگیزی کوردی.

لهم لاشهوه ههردوو دهزگای (K.G.B) و (C.I.A) نامیری (دروگر= Polygraph) یان به کارهینا بۆلیکۆلینهوه له راستگۆیی کارمهنده کانیان یاخود بۆ پهرده لادان له پروی میسداقیهتی نهوانه ی تاوانبار ده کرین به سیخوری کردن له بهر ژه وهندی دوژمنان.. ئەم نامیره کار ده کات بۆ تۆمار کردنی ئالوگۆره فیزیایه کانی لهشی نهو که سانه ی خۆ ده دزنه وه له گوته ی قسه ی راست له کاتی لیکۆلینه وه دا، وهک گۆرانی بۆغونه ، پهستانی خوین، گهرمی لهش، ریزه ی جواناو دهردان که هه میشه وهک کار دانه وه ی بیۆلۆژی روده دات له ئەنجامی ههست کردن به ترس له سه رهنجامی درۆ کردن..

ناژانسی موخابه راتی ئەمریکی هه میشه له کاتی لیپرسینه وه ی تۆمه تبار کراوه کان داپشتی بهم پرسیاره ده بهست: (نایا هیچ کات شتیکت له مال و مولکی ده ولت نه دزیوه؟) ئەمه له کاتی کدا دهزگا کانی تر کۆمه له پرسیارێکیان به کار ده هینا، وهک ئەو پرسیارانه ی خاوهن کار ده یانکات لهو که سانه ی پالتیوراوون بۆه گرتنی کار له لای خاوهنکاره که .. بههه رحال نامیری درۆگر سه رکه وتنی به دهسته هینا له ئاشکرا کرنی درۆ له بواری سیخوری و دژه سیخوری دا، به وهش له نیۆ دامه زراوه ره سمیه کاندایا به کارهینانی بلاو بویه وه، جگه له (سه نته ری په یوه ندیه حکومه کان) له به ریتانیا کارمه ندانی ئەو دهزگایه ملکه چ بوون بۆنه و نامیره یان به توندی ر هت کرده وه، له بهر چهند هۆکارێک، دیارترینیان، پیشیل کردنی نهیته یی به شه خسیه کان له لایه ن ئەم نامیره وه و شکست هینانیشی له تۆمار کردنی سه رجهم گۆرانه فیزیایه کانی لهش دا که زانایان هۆکاره که یان ته نها به درۆ کردن سنور به ند نه کردوه شیایوی ئاماژه پێدانه، لهم رپۆژگارانە ی ئەمپروماندا (نامیری درۆگر) له نیۆ دامه زراوه بازرگانیه کانیش دا به کار ده هیتریت بۆ دلتیابوون له (سه ر راستی) کارمه ندانه تازه کانی دامه زراوه که، هه رله هه مان بواردایا واته له بواری به کارهینانی ته کنیکی زانستی له خزمه تی سیخوری دا، ئەمریکی و سۆفیه تیه کان هه ولتی به کارهینانی داو ده رمانی کیمیاوی تاییه تیان دا بۆ کۆنترۆل کردنی

عقلی مرۆف، هه‌رچه‌نده به‌لگه‌ی ته‌واو به‌ده‌سته‌وه نیه له‌سه‌ر هه‌ولده‌انی سۆفیه‌ت له‌م
 ڕوه‌وه، وه‌لی ناگاداری ته‌واومان هه‌یه به‌سه‌ر نه‌و پلانه‌دا که‌ئه‌مریکی یه‌کان دای
 ده‌رپژن بۆ به‌ره‌مه‌یه‌نی ئه‌م ده‌رمانه‌ مه‌ترسیداره‌نه، سالی ۱۹۵۰ (C.I.A) له‌ریگه‌ی
 نازمایشکا پزیشکیه‌ی بلا‌وه‌کانی ولاته‌وه، هه‌ولتیکی سه‌ره‌تایی دا بۆ به‌ره‌مه‌یه‌نی نه‌و
 ده‌رمانه‌ی که‌ناوی لی‌تابوو (چۆله‌که‌ی شین)، له‌پاشدا هه‌ولتی دوو‌ه‌می دا بۆ
 ناماده‌کردنی ده‌رمانی‌ک به‌ناوی (مکول‌زا) وه.

له‌م کاته‌دا (ریتشارد هیل‌مز) جیگری به‌رپرسی به‌رپوه‌ری پلاندانه‌انی (C.I.A)
 له‌وکاته‌دا پیشیاری نه‌وه‌ی کرد، ئازانه‌که‌ بری (۳۰۰ هه‌زار دۆلار) ته‌رخان بکات بۆ
 ئه‌م پرۆژه‌ زینده‌یه‌یه (به‌گوت‌ه‌ی نه‌و).. ئه‌مه‌و (نالن دالس) جیگری به‌رپوه‌ری موخابه‌راتی
 ئه‌مریکا له‌وکاته‌دا راسته‌و راست قایل بوو به‌و پیشیاره، بۆ راپه‌راندنی ئه‌رکه‌که‌و
 به‌رپوه‌بردنی پرۆژه‌ی به‌ره‌مه‌یه‌نی ده‌رمانی ئاماژه‌ بۆ کراویشی کیمیایی
 به‌ناوبانگ (سۆنی گوت‌لیب) ی هه‌ل‌بژارد.. ئیدی زۆریه‌ی تاقیگه‌ زانستی یه‌کان له‌
 زانکۆو بیمارستانه‌کانی ئه‌مریکا‌دا خرا‌نه‌ خزمه‌تی ئه‌م پرۆژه‌ موخابه‌راتیه‌وه ... جگه‌
 له‌وه‌ش هه‌ریه‌ک له‌م ده‌زگا زانستیانه‌ی له‌ خواره‌وه‌ ناویان دیت پشتگیری پرۆژه‌که‌یان
 کرد:

□ ده‌زگای (کۆمه‌لگه‌ له‌خزمه‌تی زانستی زینده‌وه‌رزانی) دا.

□ ده‌زگای (په‌یمانه‌ی ئه‌ندازیاری زانستی).

□ (کۆمه‌له‌ی جۆسیا ماک) بۆ لیک‌کۆڵینه‌وه‌ی زانستی.

□ (سندوقی جست‌شیک‌تر) بۆ توێژینه‌وه‌ی نوێ‌داریه‌کانی.

له‌لای خۆیه‌وه‌ ئه‌مریکا پروپاگه‌نده‌ی نه‌وه‌ی کرد گوایه‌یه‌کی سۆفیه‌ت پرۆسه‌ی
 کۆنترۆل‌کردنی کیمیایانه‌ی به‌سه‌ر ئاوه‌زی هه‌ندیک له‌تۆمه‌تبارکراو و زیندانیه‌کانیدا
 جی‌به‌جی کردووه، (واش‌نطن) بۆ سه‌لماندنی پروپاگه‌نده‌کانی په‌نای برده‌
 به‌رئاشکراکردنی بارودۆخی هه‌ندیک له‌و زیندانیانه‌ی که‌وايان نیشانه‌دا دوو‌چاری

سەر سوڤمى بوون له کاتى داد گای کردنیاندا له (مۆسکۆ) ... ههروهها (C.I.A) بارودۆخى هه ندىك لهو زیندانیهى ئاشکرا کرد که له کۆریای ساکوره وه گهراپورنه وه ، وهك بهلگهیه کى سهلمیتهرى پروپاگهنده کانی ، نه خاسمه هه ندىکیان دوو چارى تیکچوونى ژیری و راپایی دهرونى هاتبون له دوای گهراپانه و هیان بۆ و لاّت.

له یادداشتنامه کهیدا سهروکی بهشى (پزیشکایهتى) سهربه (C.I.A) له کانونى دووهمى ۱۹۵۲دا بۆ بهرپرسه کانی خۆى ناردوو ده نوستى: (زۆرىك بهلگه یه کلاکه ره وه ههیه له سهرو ئه وهى شیوعیه کان ماده ی بپهۆشکه رى کیمیاى و به زۆر راوه ستاندن و خو رپه ی کاره باى و هه ندىك جار خه واندنى موگناتیسى شیان به کاره ی ناوه بۆ زāl بوون به سهرو ئاوه زى دوژمن و زیندانیه کانیاندا ، له بهر ئه وه پتویسته له سهرو مان هه ستین به هه لمه تیكى زانستى تا له کۆتایدا بتوانین هه مان ته کنىكى نوژدارى و زانستى به جوړىك به کار به ی تین تاهه موان دلنیا بن له وهى ئه و جوړه ته کنىکانه له ده ستانىکى ئه مین دا ده مینه وه و گالته ناکرىت به نامانجه کانی)...

ههروهها به کهم سهروکی (دامه زراوه ی جیهانى نه خوشیه قلى یه کان) (د. ئیونى کامیرون) چه ند تا قی کرد نه وه یه کى ئه نجامدا بۆ زāl بوون به سهرو ئاوه زى هه ندىك له نه خوشه کاندا ، له م یانه یه دا ئه م ده رمانانه ی به کار هیئا: (تورازین، نمبوتال، سیکونال، فیرونال، فترگال) .. (کامیرون) هه ولتى دا میشکى چه ند که سیکیان بشوړیته وه به به کاره ی نانی په یامىکى دهنگى که له رپگه ی ئامیړىکى بچو کى تو مار که ره وه ئاراسته ی ده کرد ، ئامیړى تو مار کرد نه که ی خسبو ه ژیر (سه رین) ی نه خوشه کانی وه ، له ما وه ی ئه و سى رۆژه دا که نه خوشه کانی توشى (غی یوبه) بیون به هۆى به کاره ی نانی ئه و ده رمانانه ی سهروه له دژیان.

تاقی کرد نه وه کانی کامیرون بونه جیگه ی سهرو پرمانى (د. دونالد هب) پرۆ فیسۆرى دهرون ناسى له زانکۆى (ماک گیل)، ئه مى دووهم ده رباره ی تاقی کرد نه وه کانی کامیرون ده لیت: (گه رپکه وتایه یه کىك له قوتایه کانم پشنىارى کرد وه وه یه کى گالته جارى وهك

ئهوهی (كامیرون) ی بگردایه یاخود ههر بیریشی لیبگردایه تهوه، دهست به جی له زانکوو دهرم ده کرد).

له ههمان پوهه چهن دین ههول خرایه کار بهمه بهستی پراکتیزه کردنی بنه مای (التجريد الحسی) بهسه ر زیندانیه سیاسییه کاندای، ئهم جارهیان بههزی بیهوشکهری سروشتیه وه، زیندانیه کانیان بی هوش ده کرد، په نایان ده برده بهر ئه ومادهیهی که هنده ئهمریکیه کان دهیان کرد بهنوکی تیره کانیانه وه تا کو ژه هراوی بیته و دوژمنه کانیان یاخود نیچیره کان بی هوش بکات .. به شیوهیه کی گشتی هه موو ئهم هه ولانه شکستیان خوارد، ههر چه هنده ده گو ترا گوایه موخابه راتی به ریتانیا سه رکه وتی به دهست هیئاوه له به کارهیتانی بی هوشکهره هندیه که له دژی هه ندیک له گیراوه کانی سوپای ئیر له ندی کاسولیکی.

به رۆلی خوئی به رپوه بهری سه نته ری (ئیدمان و نه خو شیه ئاوه زیه کان) له (لیکزن تون) ی ویلایه تی (کانتاکی) ئهمریکا، (د. هاریس نیزابل) ناماده باشی زیادی ده رپری بو گرنگی دان به پروژه ی به ره مهیتانی (دهرمانی سیه ری) که (C.I.A) داوای کرد بوو بو به ره لهستی کردنی ته کنیکیه سو فیه تیه که.

(ایزابل) ههریه که له ماده کانی (ئیسکو پۆلامین) و حه بی (LSD) به ده ناوی تاقیکرده وه، هینده ی نه برد (ایزابل) قه ناعه تی کرد به سه رانی (C.I.A) تا کو که بسولی (LSD) به کار بهیشتن و له راپۆرتیکدا ئه نجامی تاقیکردنه وه ی ئهم که بسوله ی بۆنوسیوون که بۆما وه ی (۷۷) رۆژ به سه ر جهوت که سدا تاقی کرد بوو یه وه، به پی ئه وه ئه نجامه به دهست هیئاوه (سدنی گو تلیب) ی به رپوه بهری پروژه کیمیاویه که داوای له نه خو شخانه ی (مونت سینا) ی ئهمریکی کرد، به رده وام بن له توژی نه وه کانیان له سه ر ماده ی داواکراو، هاوکاری و هه ماهه نگیش بکه ن له گه له په یمانگا کانی نوژداری له زانکو کانی (ئیلنوی، کو لومبیا، ئو کلاهوما) بو ههمان مه به ست. هه موو ئهم تاقیکردنه وان هه یار مه تی (گو تلیب) یان دا له دوژینه وه ی ئه وه ماده سیه ری به داویدا

وېل بوو بۆ کارېگهري خراب دروست کردن له سهر ههلسو که و ته کانی (فیدل کاسترۆ).

له سهره تاي سالی ۱۹۵۳ دا موخابه راتی نه مریکا پرۆژه یه کی نوی دهست یتکرد له ههمان بواری ته کنیکی سیخوری دا، نه م پرۆژه ی ئیسته (جهنگی خانه بیولۆژیه کان) ی لیکه و ته وه، یاخود به مانایه کی تر، پزیشکانی (C.I.A) و به یمانگا زانستیه کانی دهستیان کرده تاقی کردنه وه له سهر خانه کانی لهشی مرۆف له میانیه به کارهیتانی ههمان ماده ی (L.S.D) یه وه.

(د. فرانک ئۆلسن) به ویستی خو ی خرایه ژیر یه که م نه زمونگه ریه وه، له م نه زمونه دا (۷۰ میکروگرام) له ماده ی (LSD) له نیو شوشیه کی (کوانتۆ) دا، گیرایه وه و دکتۆر ئۆلسن یه کی لیخواره وه و دهست به جی ههستی کرد چالاکیه کانی زیاد له ناستی سروشتی پهره ی سه ندوه.. وه لی نه م چالاکیه دهستکرده درپژه ی نه کیشا، ئۆلسن ههستی به دل تهنگیه کی قول کرد، له نه نجامدا داوای دیدنه ی یه کی ک له پسپۆره کانی دهرون ناسی کرد.. (C.I.A) که خو ی هه رله سهره تا وه سه ره رشتی تاقیکردنه وه که ی کردبوو، ریگه ی نه دا به به کارهیتانی پزیشکی دهرونی شهرعی بۆ نه م مه بهسته، له ترسی نه وه ی نه کا مه سه له که ناشکرابیته.. له بهر نه وه داوای له (د. هارولد سینای) کرد تا کو کرداره کانی پشکین بۆ پزیشکی نه خو شکه و ترو (د. ئۆلسن) بکات، چونکه به جۆرێک باری دهروونی تیک چوو بوو له بهرواری (۲۷-۱۱-۱۹۵۳) و له ئوتیل ((واشنتن) ستانلر) دا خو ی کوشت، واته چوار رۆژ دوای خواره نه وه ی ماده ی (LSD). تا کو میژوی پهره لادان له پرووی به سهرهاته که ی (د. ئۆلسن) نه هاته پیتشی و لیژنه ی لیکۆلینه وه ی (روکفلر) له سالی (۱۹۵۷) دا کرده وه که ی ناشکرا نه کرد، بنه ماله ی (د. ئۆلسن) نه یان ده زانی (C.I.A) تاقیکردنه وه ی کیمیاییان به سهردا کردوه، واته هوکاری مردنه که یان نه ده زانی... ئیدی له سالی (۱۹۶۳) دا پرۆژه ی به ره مهیتانی (LSD) راوه ستیرا.. بۆوه ی دهست

بكریت بهراپه پاندنی پروژهی دیکه بۆ بهرهمههیتانی ژههرو دهرمانی سحری ، که پهیتا پهیتا (C.I.A) خهونی به وه دهست هیتانیه وه دهبنی .

سهبارت به نهزمونکاریه کانی سؤقیهت له مهر نهم مهسهلهیه (رپیکخراوی لیوردنی نیوده ولتهتی) له راپورتیکیدا له (مؤسکۆ) وه لهو تاو ماویهدا رایگه یاند : پهیمانگای (سربسکی) و نهخوشخانهی (نۆریول) له چالاکترین دامه زراوه سؤقیهتیه کانی لهم بوارهدا ، واته له بهواری تاقیکردنه وهی کیمیایی بۆ زال بوون به سهر ناوهزی مرؤفدا ...

چهند زانیاریه کی تر ناماژه یان کرد به وهی (زیندانی لیبیانکا) ی به ناوبانگ له (مؤسکۆ) ، له نیۆ ژووره (ئینفرادیه کانیدا) هندیك ژووری ته رخان کردووه بۆ نهم تاقیکردنه وانه به سهر زیندانیه سیاسیه کاندا ئه و کرده وانه ی هندیك جار دهزگا موخابه راتیه جیهانیه کان پتی هه لدهست، فیلمه پۆلیسی یه کانی (جیمس بۆند) مان بیر دیتیه وه ، که تیا یاندا نامرازی سیخوری کردنی خه یالی به کار ده هیتیت .

به لām نه و ته کنیکه به رزه ی چوارده وری پیاوانی موخابه راتی له دنیا دا گرتوه واقعی له خه یال نزیك کردۆته وه و وای کردوه پیشه ی سیخوری بیتسه پیشه ی قاره مانو پیاوه زیره که کان ، بۆغونه له نه وروپا ، وارپیکخرا بوو که به کریگراو کارمه ندانی (K.G.B) و (C.I.A) و موخابه راته کانی تر فهرمانی بهرپر سه بالا کانیان له رپگه ی ناگاداری رۆژانه ی رۆژنامه ییه وه پی بگات ، یاخود به هۆی ژماره ی شيفره یی که به هۆی شه پۆلی رادیوی کورته وه ده گه یه نرا ... کارمه نده کان له دوای بیستن یاخود خویتندنه وه ی ژماره شيفره ییه کان هه لدهستان به شیتل کردنی ژماره کانی به هۆی تیانوسی جه فهنگه کان که به (تیانوسی هه میشه یی) ناوده برا .. تیانوسه که کۆمه لیک په ره ی بچوک بوو له کاتی پیویستدا ده توانرا له پاکه تی جگه ره دا بشار دیتیه وه ...

بۆ نه وانه ی له ئه لمانیا ده ژبان ده یانتوانی گو ییگرن له رادیوی (ئه لمانیای رۆژه لآت) تا کو به ناسانی گو ییستی ژماره شيفره ییه کان ببن .. ئه و که سانهش له بهریتانیا ده ژبان له رپگه ی خویتندنه وه ی رۆژنامه ی (ده یلی ته له گراف) وه به ژماره

شفره داره کان ناشناده بوون، بهرای چاودیران نهو رۆژنامهیه گرنه گرتین نامرازی
بلاو کردنه وهی ژماره شفره ییه کان بووه... بهخویندنه وهی چهند نمونه یه کت لهو په یامه
نهیتیه بهرچاو ده که ویت که نه گهر پسرۆر نهیت له کاروباری سیخوړی و موخابه راتدا
هیچیان لیتینا گهیت.

(بۆریس نه نیمیسو فیسش) ی ناسراو به (ئیفان) به کی که له به ناو بانگرتین نهو
به کریگیراوانه ی (K.G.B) که تیانوسی همیشه ییان به کارهیتاوه، نهم ماوه یه کی زۆر
له بالتیۆزخانه ی سو فیه ت له (له ندهن) دا کاری کردوه و سالتی (۱۹۵۹) ش په وانه ی
نوسترالیا کرا، تاله وینده ریش کار بکات بو دروست کردنی تۆرکیکی موخابه راتی
سو فیه تی.. بهرپکه وت نهم پیاوه په یوه ندی به ست له گهل ئافره تیکی سهر به موخابه راتی
نوسترالیا دا له (ملبورن).. نهم ئافره ته هونه ریکی نوتی نیشانی (ئیفان) دا تاله نامه کانیدا
بو ی به کاربیتیت، نهم هونه رهش بریتیه له (موره که بیکی نهیتی) ونوسین بهم موره که به
ناخویندریتته وه تا کو ماده یه کی کیمیایی نه کریت به سهریدا.. ئیفان له سهر ههمان لاپه ره
نامه یه کی ئاسایی دهنوسی و له دیوه که ی تریشی دا به موره که به نهیتیه کهش نامه یه کی
نهیتی دهنوسی و تیایدا داوای راپه راندنی ئه رکینکی تاییه تی یاخود چاوپیکه وتینکی نهیتی
ده کرد له گهل ئافره ته به کریگیراوه که ی (ملبورن) دا.

ههروه ها پسرۆرانی بواری سیخوړی ههستان به به کارهیتانی (میکرو فیلم المنقط) نهم
نامرازه سیخوړی به پیکهاتوه له فیلمیک به قه باره ی دوو کهوانه یاخود نیشانه ی
خاله بندی (:)، بهم هویه وه وینه ی زانیاریه کان ده گیریتته وه تا کو راده ی (خال) بجوک
ده کرینه وه و ده نیردرین بو نهو سیخوړه ی مه بهسته و، نهویش له لایه ن خویه وه
به به کارهیتانی (ووردبین) یکی تاییه تی په مزه کان گه وره ده کات و لیکیان ده داته وه...

هه ره سهاره ت به په یام و نامه سیخوړی به کان باس له وه ده کریت که پیاوانی
موخابه رات هه ستاون به ئال وگۆر کردنی نامه له رپنگه ی (سندوقی پۆستی تاییه تی) به وه
که له پیشدا رپکه وتن له سهری ها توته ئاراوه.. کۆلۆنیل (ئۆلگ

بلکوفسکی) به کریگیراوی به ناوبانگی به ریتانی (رادیاتۆر) یه کیك له کۆشکه کانی (مۆسکۆ) وهك سندوقی پۆستی نهیتی به کارهێناوه... له (فرانک بوسارد) ی به کریگیراوی سۆفیه تیش ده گیرنه وه که به هۆی کون و که له بهری نیو که له کیکی نیوه روخواوی (لهندهن) وه نامه کانی ئالو گۆر کردوه، یاخود هه ندیک جار له پێگه ی دارو دره خته وه (جان پۆل سۆبه رت) ی ئەندازیاری کیمیایی سوپس ریش، که له به لژیکا موخا به راتی ئەلمانیا ی رۆژه لات بۆ به رژه وه ندی خۆی هێناو یه تیه ژیر بار، سندوقی کیکی پۆستی گه رپۆکی به کارهێناوه به مه به ستی پارێزگاری کردن له نامه و دۆکیومی ته کان، سندوقه گه رپۆکه کانی شی هه ندیک جار پاکه تی معجونی ددان و هه ندیک جار ئیسفه نجی پاک کرد نه وه ی ماڵ و هه ندیک جاری دیکه ش پاکه ت و قوتوی شه کولاته... بووه.

ئهمه له کاتی کدا ئەندامانی تۆری موخا به راتی به ریتانیا له (پۆرت لاند) پاکه تی شت و مه کی جوانکاری و تای تیان به کارهێناوه له ئالو گۆر پێ کردنی نامه له نیو خۆیاندا.. له لایه ن خۆیه وه ئامیره ئەلکترۆنیه کانی ش رۆلێکی گرن گیان بینی له سیخوری و دژه سیخوری دا... له ئایاری سا لی ۱۹۶۰، با لئۆزی ئەم ریکا له نه ته وه یه کگرت وه کان (هنری کابۆت لۆدج)، له کۆبونه وه یه کی ئە ئیومه نی ئاسایشی نیو ده ول ته ئیدا، پارچه ته خته یه کی زۆر جوان و قه شه نگ ی خسته به ر ده م ئە ئیومه نه که له سه ر ئەو پارچه ته خته ده سه وازه ی (مۆری ئەم ریکا ی مه زن) هه لکه ندرابوو، راشی گه یاندا: (ئهو ته خته یه دیاری سۆفیه تیه کانه بۆ با لئۆزی ئەم ریکا له (مۆسکۆ)، ئە وه شی رپون کرد وه که پارچه ته خته که چ نیه، جگه ئامیرێکی گوی هه لئخست بۆ دزینی زانیاری (K.G.B.) و یسته تی به گه شتی ئەو ته خته یه به با لئۆزخانه ی ئەم ریکا له به رژه وه ندی مه رامه سیخوریه کانی خۆی به کاری بێیت).

له نیو ده زگا سیخوریه کاندا به گشتی و (C.I.A) به تایه تی واباو بوو که کارمه نده تازه کان به رله وه ی بخرینه کاری سیخوریه وه، قال بکری ن له مه شقی تیۆری و کرداری

قورس دا... موخابه راتی ئه مریکا کارمه ندنه نوێ یه کانی خۆی له کامپی (بیری) دا مه شق پێده کرد، کامپه که ده که وێته ویلایه تی (فیرجینیا) که ناسراوه به (کیلگه).

لهو مه شقانه دا خوێند کاره کانی موخابه رات راده هیئین له سه ر ئامیره کانی گوێ هه له خست و کردنه وه ی دهر گاو سندوقه نه ییه کان و چوئیتی به کاره یتانیان .. ههروه ها وانه ی تایه یتیان پێده لێنه وه له سه ر لیه اتووی جهسته یی و چهند وه رزشیکی ژاپوئی وه ک (کاراتی، نه یکدۆ... هتد) به مه به ستی زیاد کردنی توانای به رگری له خو کردنی نه ندامانی موخابه رات به یی په نابردنه به ر به کاره یتانی چه ک ... سه به رته به مه شق کردن له سه ر به کاره یتانی ئامیری گوێ هه له خست، ته که له لۆزیای نوێ گۆرانه کاری هینا به سه ر شیوازی گوێ هه له خستی کۆن که پشتی به ئامیری ناردنی بچوک ده به ست (به قه به ره ی ده نکه زه یتوئیک)، ئهم ئامیره بچوکه لهو ژوو رو جیگانه دا داده نران که یۆیست بوو سیخو ری یان به سه ره وه بکریت .. ئه مرۆ موخابه راته کانی ئه مریکا و به ریتانیا ئامیری کۆمپیو ته ر به کار ده یین له وه رگیرانی په یامی ته له فۆنی شیفره داردا بو ی په یامی ئاسایی و راسته وخۆ ده شی گه یه نن به به شی زانیاره کان که تایه ته به و مه سه لانه وه .

ئهم ته که له لۆزیا نوێه ئاسانه کاری زۆری کردووه له پرۆسه ی سیخو ری و دژه سیخو ری نیوان ده زگا موخابه راته دۆسته کاندا، له نیۆ ده زگا دۆسته کاندا، ئاماژه به ئازانسی ئاسایشی نه ته وه یی ئه مریکا ده ده یین، ئهم ده زگایه ماوه یه کی دووو درێژ سانسۆری هه ووله کانی په یوه ندی ته له فۆنی و بیه تی ده زگا موخابه راته کانی رۆژئاوایی ده کهر، به گوێره ی راپۆرتی (فینک) ی کونگریسی ئه مریکی له سالتی (۱۹۷۵) دا، ئازانسه که: (سیخو ری کردووه به سه ر په یوه ندیه کانی به ریتانیای مه زن، گرنگترین هاو په یمانه کانی (واشنتن) وه له پاش دانپێدانانی یه کیلگه له کارمه ندانی ئازانسی ناوبراو له وێستگه ی (کیلگه کانی فینسیت) له (وارینگتون) ی ویلایه تی فیرجینیا دا، نه و راستیا نه دوپات کراونه وه سه لیتران، کارمه ندانه که گووتی: (وێستگه که

ئامېرى قەبەو ستافىكى گەورەى كارى ھەيە ،تاكە نەركى ئەم وىستگەيە گوى
ھەلخستە بەسەر پەيوەندىەكانى شانشىنى يەكگرتوى بەرىتانياوہ).

جۆرى ئەو پەيوەندىانەش كە ئازانسەكە سىخورى بەسەر ۋەدە كەردن ،لەپەيوەندى
كەردنە ئاسايەكانى بازىرگانىەوہ دەستى پىدەكەرد تا بە پەيوەندى كەردنە نەيتىيە
سەربازىەكان كۆتايى دەھات ،شياوى ئامازە پىدانەپروژەى سىخورى كەردن بەسەر
بەرىتانياوہ ناوى لىنرا پروژەى (الخلاصة العامة)، لەپاش رىسوايەكەى ئەم گوى
ھەلخستە پروژەكە داخراو كارمەندەكانى گوازانهوہ بۆ (سان ئەنتۆنيۆ) لەويلايەتى
(تەكساس).

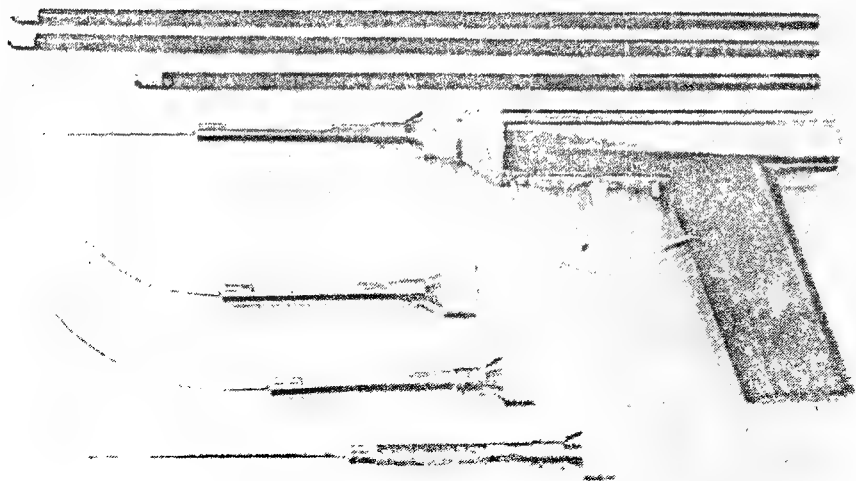
لەھەمان چوارچىوہدا بورجەكانى ئامادەكراو بەشەپۆلى (كەرتىسى) بچوك ،وہك
(بورجى سەنتەرى پۆستە) لە (لەندەن) ،رۆلى كارىگەريان بىنى لە پروسەكانى گوى
ھەلخستە و سىخورى دا . نىردراوہ سۆفئەتيەكان بۆ (سانفرانىسىكو) ئەمريكا
بەبەردەوامى ئامېرى (رادار) و (ھەوايى) تاييەتيان بۆ تەرخانكراو بۆ ۋەرگىتى
پەيوەندىەكانى بى تەل ، ئەم حالەتەش لەبورجى (ماي فير)ى بەناوبانگ لە سەنتەرە
سەرتايىجەكەيدا لە (لەندەن) رەنگ دەداتەوہ ،چونكە دەكەوتىتە ناوہراستى زۆرىك لە
بالتىزخانە دىلۆماسيەكانەوہ...

لەترسى كارىگەرى ئەم تۆرە ھەوايانە ،لىژنەى موخابەرات لە كۆنگرىسى ئەمريكا
سالى ۱۹۸۷ پىشنيارى كەرد ،حكومت بىرپارىك بەسەپىتت بەسەر دىلۆماسيەكانى
سۆفئەت دا ،ئەوانەيان لە گەردۆلكەكانى (واشنتون)دا نىشتە جىئون ،جىگەى
نىشتەجىئونيان بگۆرن و لەنىو خودى (واشنتون)دانىشتەجىين ،بۆ سنور دانانىك لە
ئەگەرى گوى ھەلخستەى ھەوايى بەسەر نوسىنگەكانى دەولەتى فېدراليەوہ ...
بەھەر حال كارايى ئەم ئامىرانە بە سنور دارى دەمىتنەوہ ،بەبەراورد لەگەل كارايى ئەو
گوى ھەلخستەى دەولەتە پىشكەوتوۋەكان بەھوى مانگە دەستكەردەكانەوہ پىي
ھەلدەستن... مانگە دەست كەردەكان توانايان ھەيە پەيامى بى تەل لەدوورى دەريا پان

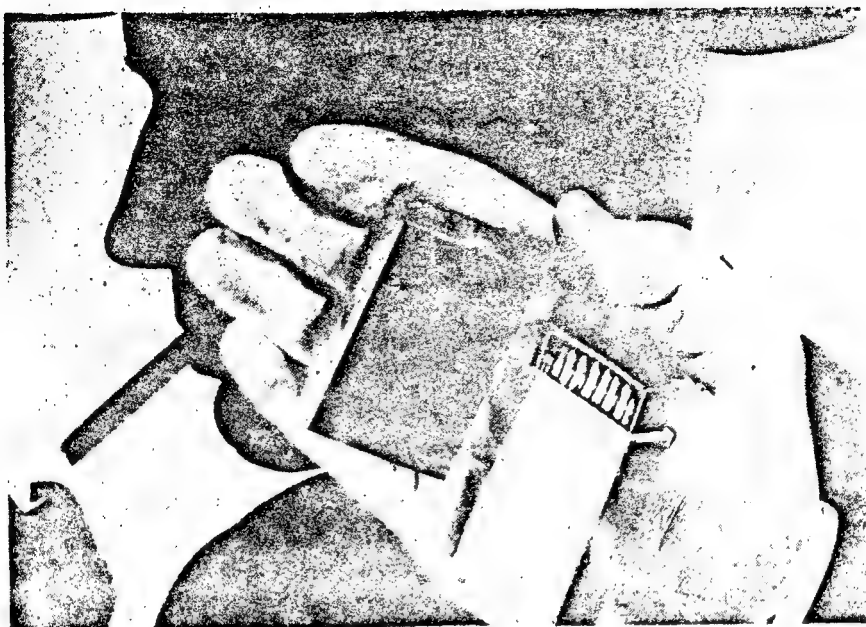
و بهرینه کان و کیشوهره کانه وه وهر بگرن، به لام مه ترسی ئەم ته کسه لوژیا بهرزه له وه دامۆل ده خوات که ده سه لاته ناو خۆیه کان به کاری یێن بو سیخوری کردن به سهر هاو لاتییه کانی خویان و چالاکیه رامیازییه نهیتییه کانیانه وه، شانه شانی مانگه ده سکرده کان موخابه راته جیهانییه کان ژێرده ریایی و که شتی جهنگی به کار دێن بو وهر گرتنی زانیاری بی تهله که شتی (بویلسو) ی سیخوری ئەمریکی ریسواکرا به وه ی کۆریای باکور سالی ۱۹۶۸ دهستی به سهردا گرت له کاتی کدا به کرداریکی سیخوری کردن هه ستا بو له نزیك رۆخه کانی کۆریای باکوره وه.

سه ره پای خه رجی زۆرو زه وه ندی ئەم جۆره کرده وانه، ده ولته ته گه و ره کان بهرده وامیان داو به هه ولته کانیان بو پێشخستن و په رده دان به ده زگا کانی سیخوری و نامیره کانی ئەم پێشهیه که بهم دوا یانه له ولاتانی جیهانی سی یه م دا به کار هێتانیان زیادی کردو وه ده ولته ته گه و ره کان سامانیکی بێشوماریان خه رج کرد بو سیخوری کردن به سهر جیهانی سی یه مه وه له به رانه ریشدا جیهانی سی یه م توانیویه تی بیه سه لیتی که هه رده م توانای هیه باجی خوین له ده ولته ته گه و ره کان بستی تی، شانه شانی ئەو باجی دارایی یه ی ده ولته ته گه و ره کان به خه رجی ده ده ن.. له ده ست تیو هردانه نا ره واکانیان له کار و باره کانی ولاتانی تر دا.

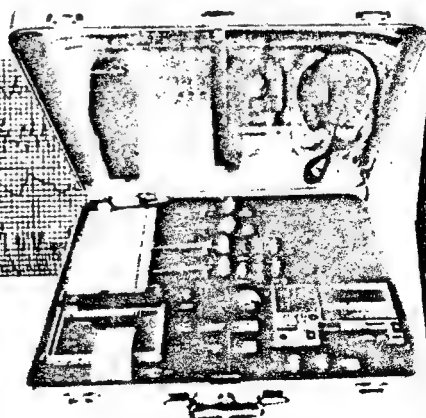
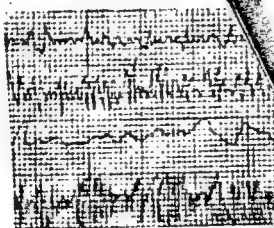

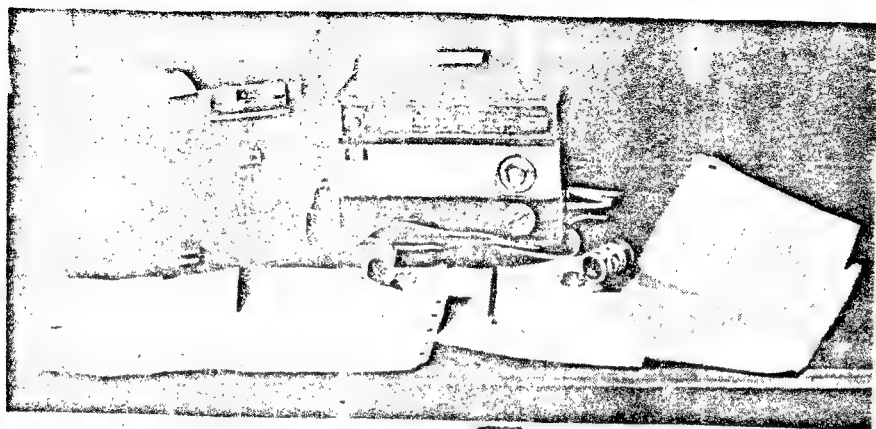
(دەمانچەى تەقاندنى خەردەقى ژى ھراوى)

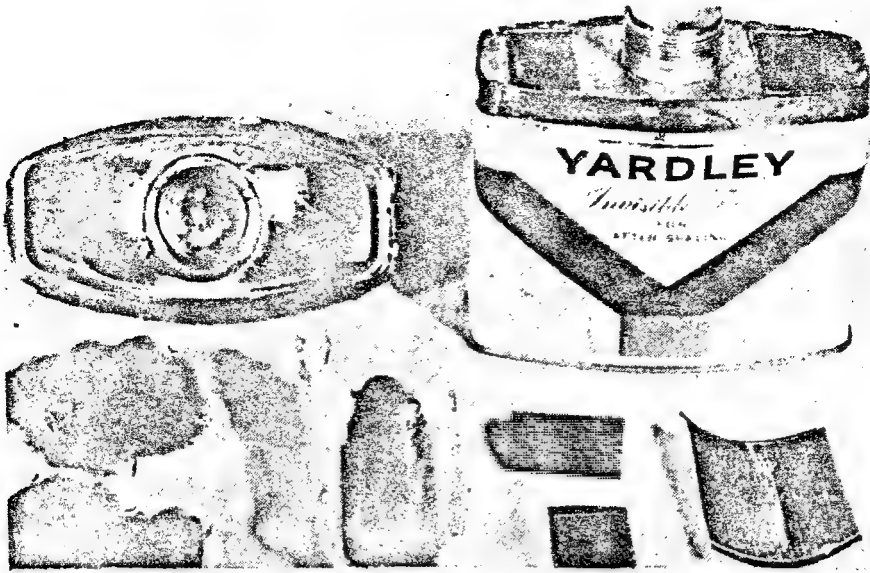
(پاکه تی شقارته بۆ وینه گرتنی نهینی ؛ کۆمپانیای "کوداک" هه زار پاکه تی له م جۆره ی
 بهرهم ههتا بۆ مه لسو پاندن و پایس کردنی کاروباره کانی نوسینگه ی خزمه تگوزاریه
 نیستراتیژییه کان له ماوه ی شه ری یه که می جیهانیدا) .

(دوو جۆره نامییری درۆگن).

(هەندىك پىداويستى سىخوپى سۆڧىتى لە لەندەن سالى ۱۹۷۱ دەستى بەسەرداگىرا) .

(پاکە تى تايىتى بۆش ، تۆرىكى سىخوپى بەرىتانی لەم پاکە تەى بە کارهیناوه بۆ شارنەوہى
 فلىمى بچوک وپیداویستى سىخوپى نهینى) .

(نەنگوستیلەیهکی نهینى ، سىخوپه کان
 مایکروفیلمىكى بچوک یان دنکه حەبىکم
 سیانیدی ژەهراوى تیدا دەشارنەوہ بۆ
 خۆکوشتن لە کاتى پێویستیدا) .

﴿ دوانا کوکيه کان ﴾

بهه لېژېر درانی (رؤنالد ریگان) بؤ پؤستی سهرؤکی ولاته يه کگرتوه کان له سالی ۱۹۸۱، قزناغیکی نوی له سیخوری و دژه سیخوری نیوان (مؤسکو) و واشنتن، هاته ناراه... ئه و سیاسه تی ژایه تی کردنه ی کؤمؤنیزم که سهرؤکی نوی گرتوبیه بهر، وای کرد چاو بگيرد ریتسه وه به و رۆلته ی درابووه (C.I.A) له کاروباره کانی ئاسایشی نه ته وه یی و سیاسه تی دهره کی دا، له سهرده می ریگان دا موخابه راتی ئه مریکا هه ستا به نه نجام دانی چهند کرده وه یی کی نه یی دژی هاوپه یمانه کانی (مؤسکو) له سهرتاسه ری گیتی دا... له بهرانبه ردا (K.G.B) هه مو وه ول و کؤششیکی چر کرده وه له وه ده ست هینانی ته کیک و ته کنه لؤزیای رۆژناوایدا، به تایه ت چونکه سهرؤک ریگان زری پیداده گرت له سهر دابریسی (مؤسکو) له پرووی ته کنه لؤزیاه، و گه مارؤدانی ئه و کؤمپانیا رۆژناوایانه ش که له روی ته کنیکی يه وه مامه له له گه ل ده ولته تانی کؤمؤنیستیدا ده کن...

بؤ ئه م مه به سته سهرؤک ریگان هاوړتی ملیؤنېری خوی (ولیه م کیسی) ده ست نیشان کرد بؤ پؤستی بهرپوه بهری (C.I.A) بؤوه ی به شداری بکات له گه لیدا له مه راسیم و ئاههنگی سهرکه وتن به سهر کؤمؤنیزم دا، ئه و سهرکه وتنه ی له هه لمه ته کانی هه لېژاردنه به لینی دابوو... له یه کیک له گه شته پروپاگه نده يه کانیدا بؤ هه لېژاردن، ریگان وتی: (پؤیسته پشت به ستین به ده زگای به هیز بؤ ته زوید کردنی حکومه ته که مان به زانیاری زینده یی له بواری سیاسه تی دهره کیدا، وولاته يه کگرتوه کان تاکه ده ولته مافی پشت به ستن به و جوړه ده زگایانه ی له خوی یاساغ کردییت...

دياره نهمهش دروست و پهوا نيه). شياوې باسه (وليهم كيسې) پاشگري (ستانسفيلد ترنر) له بهرپوه بډنې کاروباره کاني (C.I.A) دا، پېشتر له نو سينگه خزمه تگوزاريه نيستراتيژيه کان کاري کړدووه، بهيه کيک له هره دوزمنه سهرسه خته کاني کومونيزم داده نړيت ... يه کيک له ننه د امانې کونگرسي نهمريکا دهرباره ي نهو ده لټ: (نهو پياوه ليپراو و دل گهرمه تاراده ي نهو ي گهر پيوست بکات کړدهو ي نهيني له درې فاتيکان نه نجام بدات)..

له ساتيکدا (کيسې) بهرپوه بهرايه تي (C.I.A) ي وهرگرت، ناوچه کاني پروژه ه لاتي ناوه راس ت و، نه افغانستان و نهمريکاي لاتيني، ململاتي توندوتيزي به خويه وه ده بيني له نيوان چه پره و راس ت پوه وه کاندا نه افغانستان که له لايه ن رږميکي سوسيالستي هاوپه يمانې سوفي ته وه بهرپوه دهبرا، له سهرده مي (رېنگان) دا ململاتي توندوتيزي سهربازي تي دا هاته ناراه، له نيوان موجهيداني نه افغان له لايه ک وگروپه کاني سهر بهر رږميش له لايه کي تره وه ... نه م ململانيش رېنگه خوشکهر بوون بسو (C.I.A) تا کو ده ست وهر بداته رهوشه که وه شور شگيراني نه افغان و باربو بکات به چه کي پيشکه وتوي نهمريکي ههروه ها نالوزيش بالي کيشابوو به سهر پروژه ه لاتي ناوه راس ت و که نداوي عه ره بيدا، نه مه له کاتي دا (نيکاراگوا) له نهمريکاي لاتيني دا ببوه جيگه ي گرنگي پيداني (وليهم كيسې)، نه م سوربوو له سهر بهر بهر کاني کړدني رږمي چه پره وي نهو ولا ته به سهر کړدايه تي (دانيال نورتيجا) و يارمه تي داني شور شگيراني (نيکاراگوا) ي ناسراوبه (کونتراس) به مه به ستي رو خاندني رږم .

شياوې وه بير هيتانه وه يه (نورتيجا) ي رابهري (ساندينې) يه کان له نيکاراگوا له ته موزي سالي ۱۹۷۹ دا گه شته سهر کورسي ده ستلا ت، له دواي له کارلاداني ديکتاتور (ا نا ستازيو سوموزا)، (نورتيجا) له ماوه يه کي که مدا تواني پايه کاني ده ستلا ته که ي به ته واوي بچه سپي تي، نه ک هه رنه وه نده به لکو هاوکاري و کومه کي چه پره وه کاني (سلفادور) ي هاوسنوريش بکات، نه م رهوشه نيداره ي نهمريکاي بهر ا بهرايه تي رېنگان نيگه ران کړدو

واي ليكرد كۆمەكى سەربازى و مەعنەوى زىياتر بۆ رېژىمى پاستېرەوى (سلفادۆر) رەوانەبكات، بەبى پەنابردنە بەر كى بەركى يەكى كراو لەگەل كۆنگرىسى ئەمىرىكى دا قايل نەبوو بەم جۆرە ھاوکاریانە .. ئىدارەى ئەمىرىكا خۆى كىشا بەهەلتۆيىستى ميانەرەوى كۆنگرىسى ئەمىرىكى دا سەبارەت بەو ھەولانەى دەدران بۆ روخاندىنى رېژىمى چەپەرەوى نىكاراگوا . ئەمەش ئىدارەى ئەمىرىكاى ناچار كۆرد بەپەنامەكى و نەيتى و بەشۆەىەكى نایاساى ھاوکاری ئۆپۆزسيۆنى نىكاراگوا (كۆنتراس) بكات ، لە كۆتايىدا سەرى لە پيسوايەكى گەورەى جىهانىەو دەرچوو كە چەندىن ناوى لىنرا ، وەك (ئىران گىت) (وەك پيسوايەكەى و تىرگىت).

لەراستىدا رېژىمى چەپەرەوى نىكاراگوا، كەھەندىك بەرژىمىكى ميانەرەويان لەقەلەم دەدا ، بەبەرەورد لەگەل رېژىمى كۇبادا، لەتېروانىنى رېگان ويارىدەدەرەانيدا بە (مەترسى سورى شىوعىەت) ھاتبويە پۆلاندىن ... (بەرەى رزگارى نىشتەمانى ساندىنى) لەسەردەمى (جىمى كارتەر) داگەشتە دەستەلات ، چونكە ئەم بە ھەموو جۆرىك يارمەتيدانى رېژىمە پاستېرەو و دىكتاتورەكانى بەئەونەى (رېژىمى سوموزاى سەم كار) رەت دەكردەو.

بەرەكە پىك ھاتبوو لەنۆتەرانى كەنيسەى كاسۆلىكى و دەستە رۆژنامەوانى و فېكرىەكانى ولات، شانەشانى پارتە چەپەرەو جۆراو جۆرەكان و رەوتە جىاوازەكان، و ساندىكاى كرېكاران و جوتياران ، ئەم پىكھاتەيەش ئىمتىيازى تەمسىلى نىشتەمانى لەھەردوو ئاستى دەرەكى و ناوەكىدا دابويە بەرەى رزگارى ساندىنى ... ئەم پىكھاتە يەكگرتو و رەدەوردە لاوازبوو لىك ھەلەشايەو بەھۆى داواكارى (ئۆرتىگا) لە (فېدل كاسترو) ى ھاوژى بۆيارمەتى دانى لەدروستكردىنى رېژىمىكى سۆسالىستى نۆى لە نىكاراگوا دا .

ئەو ھەبۇو بەكرەو ھە (فیدل كاسترۇ) بەدەم داواكارىيە كەيەو ھەت و (۵۰۰) پىسپۇرى
كولى رەوانەى نىكاراگوا كەرد، كە لەنىو ئاندا ژمارەيەك نوژدار و ئەندازىار و پىسپۇرى
سەربازى دەبىرا.

لەئەنجامى ئەو داواكارىيەدا سەرۆك (كارتەر) (يەك مىليۇن دۆلارى) ھەك بىرە پارەيەكى
نەيتى پىشكەش بەنەيارانى راستەوى كاسۆلىكى لەنىكاراگوا كەرد، لە ھەولتيكىدا بۆ
راوستاندى ئەو پروسەى بەرەو شىوعىت چۈنەى بەرەى چەپرەوى ميانەپرەو
لەنىكاراگوادا پروبەپرەوى دەبويەو، ھەلى ئەم بىرە پارەيە ئارەزوى رېگانىيەكان (يانى
لايەنگرانى رېگان لەنىو پارتى كۆمارى ئەمريكىدا) تىر نەكەرد بۆ ھەللوشىنى رژیمنى
(ئورتىگا) و گۆرپىنى بەسیتەمىكى دىكە، بۆيە دەست بەجى دواى گەشتى رېگان
بەكۆشكى سې، ئامازەى دا بە (C.I.A) تا ھەستىت بەنەركى راھىتان و يارمەتىدانى
(كۆنتراس) ى نەياری چەپرەوانى ھوكم بەشيوەيەكى پەنامەكى، ھەرۈھا رېگان توانى
بەر لەدەست پىكردنى مانگى (تشرىنى دووھ/۱۹۸۱)، كۆنگرىس قايل بكات بە
بىرنەو ھەى بودجەيەكى تايەت بۆ يارمەتىدانى كۆنتراس، لەم پەو ھە بۆ سەلماندى
رەوايەتى بانگەشەكانى ئەو روداوى سەركوت كرن و داپلۆسىنە راميارانەى
دەھىتايەو كە لەنىو نىكاراگوا دا پرووى دەدا، جگە لەو ھەش گەشەكرنى بزوتنەو ھەى
شۆرېشگىرانى چەپرەو لەسلفادۆر، چەكىكى سەلىنەر و پالېشتىكى چاك بو بەدەستى
رېگانەو ھە... بەوجۆرە، كۆنگرىس بىرى (۱۹،۵) مىليۇن دۆلارى تەرخان كەرد بۆ
(C.I.A) بەمەبەستى دەست بەكاربۇون لەدروست كەردنى سەركردايەتيەكى سەربازى
و راميارى لەپەناھىتە نىكاراگوايەكان لە پىتاوى روخاندنى رژیمنى چەپرەوى
(ئورتىگا).

ھەرۈھا داواشى كەرد لە (C.I.A) چەند كەردەو ھەكى نەيتى سازىدات و
ھىلەكانى پالېشتى سەربازى لەنىوان كوبا و نىكاراگوادا بېچىرتىت.

بهره‌ی نه‌یاره‌کان یاخود (کۆنتر) سه‌ری دانه‌نه‌واند بۆ فشاره‌کانی ئەمهریکا، بۆ له‌خۆگرتنی په‌ناهێنده‌ی رامیاریه‌کان، ئەوانه‌یان خزمه‌ت‌یان کردووه له‌پاسه‌وانانی دیکتاتۆری پێشو (سۆموزا)... ئیداره‌ی ئەمهریکا بهم کردووه‌ی هه‌ولتی ده‌دا زۆرترین ژماره‌ی نه‌یاره‌ی رامیاریه‌کان کۆبکاته‌وه دژبه‌ چه‌په‌روه ده‌سته‌لاتداره‌کان... له‌و لاوه‌ ئەم بیرکردنه‌وه سیاسیه ئۆپۆزیسیونی نیکاراگوا‌ی خسته‌ ئێو کوره‌ی ناکۆکی ناوچه‌یه‌وه، واته‌ ناکۆکی له‌نیوان لایه‌نگرانی سوموزا و نه‌یاره‌ زۆر و زه‌وه‌نده‌کانیدا سه‌ری هه‌لدا له‌نیو (کۆنتر) دا.. هه‌روه‌ها ناوبانگی کۆنتر و نامانجه‌کانیشی له‌که‌ دار کرد که‌ گوايه هه‌ول ده‌دات بۆ دروستکردنی پرۆژیمیکی سه‌ربه‌خۆ ئازاد ... هه‌ندیک ده‌یان وت ئەسته‌مه‌ له‌ژێر سایه‌ی بونی هه‌ندیک که‌سدا که‌ می‌ژوویه‌کی دزیوان هه‌یه‌ له‌ خزمه‌تکردنی دیکتاتۆریکی وه‌ک سوموزا دا، پرۆیمی ئازاد بێته‌ دامه‌زراندن.

له‌سه‌ره‌تای ۱۹۸۱ دا (C.I.A) دوو خێوه‌تگی ئاماده‌کرد بۆراهیانی سه‌ربازی له‌هه‌ردوو ویلایه‌تی (فلۆریدا) و (کالیفۆرنیا) دا، بۆدروست کردنی هێزێکی سه‌ربازی ئۆپۆزیسیۆن، ئەمه‌ له‌کاتی‌که‌دا جیگری به‌پێوه‌به‌ری پێشوی (C.I.A) ژه‌نرال (فون وولتزن) له‌ناوه‌راستی هه‌مان سال دا، توانیبوی چه‌ند گروپیکی سه‌ربازی که‌ له‌بنه‌ره‌تدا سه‌ر به‌کۆمه‌له‌که‌ی سۆموزا بوون، قایل بکات تاکو هه‌وله‌کانیان یه‌ک بجه‌ن و له‌په‌ری سه‌ربازیه‌وه له‌گه‌ڵ (رێکخه‌راوی یه‌کیتی دیموکراتی نیکاراگوا) دا یه‌کبگرن... جیگه‌ی ئامازه‌ پێدانه‌ ژه‌نرال (وولتزن) هه‌وله‌کانی بۆ یه‌کخستنی ئەو دوو هێزه‌ له‌کاتی‌که‌دا خسته‌ کارکه‌به‌ینی گروپه‌کانی سه‌ربه‌ سوموزا که‌ له‌ هندۆراسی سه‌رسنوری نیکاراگوا دا مۆلیان خواردوه به‌هه‌ماهه‌نگی له‌گه‌ڵ مېلشیاکانی یه‌کیتی دیموکراتیدا، که‌له‌بنه‌ره‌ت دا له‌ (میامی) فلۆریدا مۆل درا، ده‌توان هێرشی سه‌ربازی له‌دژی سوپای نیکاراگوا ئەنجام به‌دن له‌ناوچه‌کانی سنوره‌ ئیسزاتییه‌کانی هیندۆراس دا...

له‌پاش په‌زنامه‌ندی (فرنشیسکو کاردینال) ی رابه‌ری یه‌کیتی دیموکراتی، له‌سه‌ر هاوکاریکردن له‌گه‌ڵ گروپه‌کانی سوموزا و پێکهێنانی هێزێکی سه‌ربازی ناوی لیسرا (هێزه

دیموکراتیکه کانی نیکاراگوا (C.I.A) شکستی هیتا له قهناعت پیکردنی یاخود هه لڅه له تاندنی (نهیدن باستورا گومیزی رابهری شورشی دیموکراتی بهووی ریچکه ی نهوانی دیکه بگریت ونه و هیزانه ی له (کوستریکا) دان بخاته پال هیزه دیموکراتیکه کان.. نهیدن پیتشر کابرایه کی چه پروهو بوو له سهرکردایه تی (نورتیگا) جیابویه وه ...

له سالی ۱۹۸۲ دا، پیکدادانه سهربازی کانی نیوان (کونترا) و (سوپای نیکاراگوا) بویه جه نگیکی کراوه و ناشکرا بهووی هاوکاریه داراییه کانی ئه مریکا وه که له نیوان (۱۹۸۲-۱۹۸۳) دا گه شته (۶۰ ملیوندۆلار) کونترا توانی (۱۰ ههزار) په ناهیتده ی نیکاراگوا یی ژیربار بخت بوجهنگ له دژی نیکاراگوا ی چه پروهو، ههروه ها کونترا سودی زوری وه رگرت له تیوه گلانی راسته وخوی (C.I.A) له کرده وه سهربازیه کاند، پتر له (۱۵۰ پسرپوری) سهربازی له (C.I.A) دا، راسته وخو سهرپهرشتی هیش و بوردومانکردن و شه به یخونه کانی شهوانه یان له دژی سوپای نیکاراگوا ده کرد، به درژیایی سنوری هندوراس ... ههروه ها (C.I.A) فرو که وانه ئه مریکیه کانی به کار ده هیتا بو گواسته وه ی پتداویستی و چه که بو نه ندامانی کونترا له نیو خوی نیکاراگوا دا، ده شگرترا ئه و فرو کانه مینیان له سنوره ئاویه کانی نیکاراگوا دا چاندوه، بووه ی گه ماروی ده ریایی ئه و ولاته بدهن .

(مینه ده ریاییه کان) سهریه شه ی زوری دروست کرد بو ولاته یه کگرتوه کان، چونکه خوی به تاوانبار ده بیینی له دوا ی لیکۆلینه وه له و سکا لایه ی حکومتی نیکاراگوا پیشکشی دادگای نیو ده ولته تی سهر به نه ته وه یه کگرتوه کانی کرد.

له وه لام دانه وه ی ئه م ریسواییه و چه ندین ریسوایی تری په یه وه ست به سهر کردایه تی کونترا س و رۆلی تاوانکارانه یان له کرده وه ی ره شه کوژی گومان لیکراودا به سهر ئه مریکا دا هاتبوو، کونگریسی ئه مریکی له حوزه ی رانی ۱۹۸۴ دا، قایل نه بوو هاوکاری و دارایی سهربازی کونترا س زیاتر بکات و، (رینگان) یشی ناگادار کرده وه له دریژکردنی باسکی (C.I.A) بو کرده وه ی نهیتی له نیو نیکاراگوا دا.

نه وه شی زیاتر کونگریسی قایل کرد به ره وایی برپاره که ی ئه م دوا ییانه ی و پالپشتیه کی جه ماوه ری بهر فراوانیشی بو برپاره که دروست کرد له نیو خوی ئه مریکا و له سهر ناستی

هەلۆیست وەرگرتن لە مەر نیکاراگوا... بریتی بوو لەمەسەلە ی ئەو رۆیسواییە ناوی لێرا (نامیلکە ی موخابەرانی) ئەو بوو (C.I.A) هەستا بە دا بە شکر دنی نامیلکە یە ک بە سەر سەر کردە کانی کۆنتر داو داوای لیک کردن کار بە ئاراستە کاری و بنە ماکانی بکەن کە لە بنەرەتدا پیتیمی دە کرد بۆ ئەنجامدانی کردەوی دەرونی (استفرازی) لە دژی حکومەتی نیکاراگوا.. ئاراستە کاریە کانی ئەو نامیلکە یە لە خولگە ی چۆنییەتی هەستان کردەوی کوشتن و شوین بزر کردن و ئەشکەنجە داندان دە خولایەو، بە جۆریک بێتە هۆی و سەر هەڵدانی راپەرین لە نیکاراگوادا .

هەرچەندە کۆشکی سپی هەر جۆرە پە یوەندیەکی خۆی بەو نامیلکە یەو رە تکر دەو بە لām گۆفاری (نیوزویک) ی ئەمریکی، پەر دە ی لادالە پوی ئەو راستیە ی کە هەندیک لە بەر پر سە بلند پایە کانی نیو ئیدارە ی ئەمریکا بە شداریان کردوو لە نویسنی ئەو ئاراستە کاریانەدا، بە غونە ی (ژینی کیر کباتریک) ی ژنە نوێنەری ئەمریکا لە (نەتەو یە کگرتە کان). سەر چاوە ی خودی ریسواییە کەش (ئیدگار شاموۆر) یە کێک لە سەرانی کۆنتراس بوو (شاموۆر) لە وانیە بوو کە بە توندی پە یوەندی کردنی لایەنگرانی سۆموزای بە بزافی ئۆپۆزسیۆنەو رەت دە کردەو، هەر ئەمیش یە کێک بوو لە و کەسانی بە جایی هەلۆیستی خۆیان دا لە داوای ئەو (C.I.A) لە پوی مادی و مەعنەوی یەو پشی تیکرد و دەستی لە یارمەتی دانی هەلگرت لێرە دا ئامازە بەو دە دەین نامیلکە کە کە لە ژێر سەردیری (کردەو ساییکۆلۆژیە کان لە شەری پارتیزانی) نو سرابوو، بویە هۆی رق هەستانی کۆنگرێسی ئەمریکا لە داوای چاو خشاندن بە سەر چەند بر گە یە کیدا .. بە تاییەت ئەم بر گە یە کە تیایدا هاتوو: (پیتوستە تاوانبارە پیشە وەرە کان بە کاریتین بۆ سەر کردایەتی کردنی هاو لاتیان بەرەو رۆبەر پویونەوی دە ستەو یە خە لە گەڵ دە ستە لاتدارانی نیکاراگوادا، تاحالەتی تە قە کردن و کوزران و شە هیدبونی لێ بکە و پتەو بە شتێشە گەر لە کاتی کۆبونەوی خە لکدا هەندیک لە ئەفسەرە گەورە کان بکری ئە ئامانج و بکوژرین بۆ وە ی رۆ لێکیان پیدریت لە کێشە کە دا) ... لە ژێر کاریگەری ئەم ریسواییە و چەندین ریسوای دیکە دا کۆنگرێسی ئەمریکی لە سالی ۱۹۸۵ هەمو کۆمە کە

داراييه كانى خۇي له (كۆنزا) گرتەو و ئو رېڭخراو ەيان كرده بارمەئى ھاو كارىه ناياسايى و نەئىيە كانى (C.I.A) كه كات ناكىتك پىشكەشى رېڭخراو ەكان دە كرده.

سەرانى (C.I.A) بە پارىژىكى توندو تىزەو ە مامەلە ەيان دە كرده لە گەل ھاو كارىه نەئىيە كاندا بۆ خۇدورخستەو ە لە رېسوايى دېكە ھاوشىو ە ئو رېسوايى ەئى له حەققا كاندا ناوبانگى ئازانسە ەكان له كەدار كردهو. ەرو ە ە شگورتىت موخا ەراتى ئەمريكا چەندىن جار فشارە كانى ئىدارە ە ئەمريكا ەت كردهو ە بۆ راپەراندى كردهارى نەئىيە لە نىكارا گوادا. ئىدارە ە ئەمريكا لە لايەن خۇيەو ە (كۆلۆنىل ئۆلىفەر نورث) ە رەوانە ە كامپە كانى كۆنزا س كرده، بە مەبەستى دلتيا كردهو ەيان لەو ە ئىدارە كە ە سەرۆك رېڭكان سورە لە سەر ھاو كارى كردهيان تاكو سەر كەوتن بە دەست دىتن بە سەر رېژىمە كە ە (ئورتىگا) ەرو ە ە ئىغومەنى ئاسايى نەتەو ەش بە ھاو كارى كۆنە بەرپر سە كانى (C.I.A) چەند ەئەمەتتىكى كۆمەك كۆ كردهو ە ساز كرده بۆ ھاو كارى كردهنى كۆنزا، بۆ ئەم مەبەستە پەيوەندىان كرده بە ەندىك كۆمەلە ە راسپەو ە توندپەو ە نىو ئەمريكاو، وەك :

□ كۆمەلە ە دۆستانى ئەمريكا.

□ پەيوەندى جىهانى دژ بە كۆمۆنىزم.

□ سەربازە كانى سامان.

□ دامەزراو ە نىو دەو ەئى.

جگە لەو ەش ەندىك لەو خەلە بانانە ە لە بەردا لەرپزە كانى (C.I.A) دا خزمەتپان كردهو لە ولاتانى (لاوس و قىتنام) دا خۇيان تەرخان كرده بۆ فرېن بە سەر ئاسمانى نىكارا گوادا بۆ گواستەو ە چەك و پىداو ەستى تر بە كۆنزا. ديارترىن خەلە بان لەم رەو ە ژەنرالى خانە نشىن (رېتشارد سوكورد) بو، ەرو ئەمىش سەپەر شتى گواستەو ە چەك و تفاقى جەنگى كردهو بۆ لاوس، پاشتر بوو ە بەرپەو ەبەرى گروپى (ستانفۆرد بۆ تەكنەلۇژىاو بازارگانى). دەشگورتىت ەرو ئەم گروپە بوون ەستاون بە تەحويل كردهن و رېڭخستى كردهو ە كانى (ئۆلىفەر نورث) ە نەئىيە لە مەسەر نىكارا گوا. لە نىو ە راسپەستى سالى ۱۹۸۶ ەشدا (نورث) و (سۆكورد) ئەو يارمەتپانە ە بۆ كۆنزا ەيان كۆ كردهو ە بە

(٤,٥) (مليۇن دۆلار مەزەندە كرد لە ئاي ١٩٨٦ د كاتيك كۆنگرەس بەرەسى بىرى ١٥ د دوبارە بارى بى كۆنرا بىكەتو ، (نورث) سەرقاتى سەوداى نەتى بوو لەتەك ئىراندا ، لەپاشدا سەرى لەرېسوايەكەى (ئىران گىت) ەو ەو چوئەم رېسوايەش كۆمەلگەى ئەمىركاى لەرزاندو بوبە خورپەيەك بۆنىو وجودى ئەو كۆمەلگەى ئىدى ەوال و دەنگ وباس بەخىزايى بلاودەبونەو سەبارەت بە پۈتۈكۈلى فرۆشتى چەك بە ئىران ، رېسوايەكە پەردەى لەپوى چەندىن راستى لا دا بەرلەوەى كۆلۈنىل (نورث) لە ئاىرى ١٩٨٧ د بەبەدە سەربازىيەكەيەو بۆ بەرگى لەخۆكردن دەركەوئەت لەلەيەكى ترەو سەركەوتنى شۆرشى ئىسلامى لە ئىران بە سەركردايەتى (ئايەتوللاخومەينى) لەسالى ١٩٧٩ د بويە ەوى پاشەكشە كردنى نفوزى ولاتە يەكگرتەكان لە رۆژەلانى ناوئى دا ، ەهەنى گروپە ئىسلاميەكانى نىو جىهانى ەهرەبىشى دا تاكو ەيرش بكنە سەر سىاسەتەكانى (واشنتن) لەمەركوئىدا بپەخسەت لەبەيروت لەنىسانى ١٩٨٣ ەيرشكى بەو شىوە پوى دا ئەو ەبو موسولمانىك بەخۆى و ئوتومبىلە بەمىن چىنراوەكەيەو خۆى كرد بەنىو بالتىوز خانەى ئەمىركادا لە وئىدەر خۆى تەقاندەو ەو بويە ەوى روخاندنى بەشكى سەر بەبالتىوزخانەكەو كوزرانى ٦٠ كارەندى بالتىوزخانەكەش كە بەلەيەنى كەمەو ەوتيان سەربە (C.I.A) بوون و (رۆبەرت ئەمىس) بەرپرسى تۆرى (C.I.A) لەبىروت لەنىو كوزراوەكاندا بوو ... ەروەها لەئازارى ١٩٨٤ د رېنخراوئىكى نەتى سەربە ئىران ەستە بە رڤاندنى (ولىم باكللى) بەرپو ەبەرى نوتى تۆرى (C.I.A) لەبەيروت بەو ەش بارمەيەكى دىكەى ەينايە رىزى بارمەكانى تريەو لە لوبناندا سەرهپاى پروپاگەندەكانى سەروك رېنگان و لىدوانەكانى كەتيايدا پى دادەگرت لەسەر نەكردنى مامەلە لەگەل ئەوانەى ناوى لىتابوون (تيرۆرىست) ، كەچى لەو لاو ە ئىدارەى ئەمىركا (C.I.A) سەرگەرمى سات و سەوداى نەتى بوون بۆ بەرەلا كردنى (باكللى) و دەستگىر كراوەكانى تر ، لەبەرامبەر پىچەك كردنى ئىران دا ، كەزۆرى پىويست بوو لەكاتى شەپەكەيدا لەگەل عىراق ئەجمەنى ئاسايشى نەتەو ەى ، تۆرپكى پەيوەندى وگواستەو ەى نەتى سازاندبوو لەسالى ١٩٨٦ د بۆ دەست كردن بە جى بەجى كردنى پروژەى بەنەتى پىچەك كردنى ئىران ، ئەركەكەش بە ژەنرال (ئولىفەرنورث) و ژەنراللى

خانەنشین گراو (سۆكورد) سېڭورا، شان بەشانی ھەندىك لەبەرپرسانى كۆمپانىيای فرۆكەوانى (گواستنەوى ھەوايى باشور)، ئەم كۆمپانىيائە پېشەر مولكسى (C.I.A) بوو ... لە كۆتايدا ھەولەكانى ئەمجومەنى ئاسايشى نەتەوى بۆ بەرەلەكردنى (باكلى) بەبادا چوو چونكە ھەوالى مردنى لە دىلىتى دا بۆلا و كرايەو ... ھەرچەندە موخابەراتى ئەمريكا لە ھەولەكانيدا بەردەوام بوو بۆ ئالوگۆر كۆر كردنى ئەو نەتيانەى (باكلى) سەبارەت بە بەكرىگىراوانى (C.I.A) لە رۆژھەلاتى ناوەرەست دا دركاندوونى لەبەرەمبەر چەكدا بۆ ئىران لە ئاكامى ئەم ھەولە وەگەر خراوانەدا لەلایەن ئەمريكەكانەو لە شوياتى ۱۹۸۶/۱۰ يەكەم بارە چەكى ئەمريكى گەيەنرايە ئىران ، بە ھاوڕێتەتى ھەريەك لە (ئۆلفىر نورث) و ڤاوتزكارى ئاسايشى نەتەوى (رۆبەرت ماكفرلين) كە ھەردوکیان زنجیرەيەك كۆبونەوى نەتيان لە گەل ھەندىك بەرپرسى ئىرانيدا گرىدا بوو .

لەدواى سىيەمىن بارەچەك كەبوشە كۆتايەمىن بار لە ۱۹۸۶/۱۰/۲۹ (ديفيد جاكۆبسن) بەرەلەكرا ، بەلام نامۆى مەسلەكە لەو ھەدا نەبوو كە ئىدارەى ئەمريكا ھىندە بویر بوە توانیویەتى پيشىلى ھەلویتى رەسى ئەمريكا بکات سەبارەت بەچەك فرۆشتن بە ئىران ، بەلكو لەو ھەدا بوو كە سەرانی ئەم ئىدارەيە قازانجى فرۆشتنى چەكەكانیان رەوانەى ھێزەكانى كۆنتر كۆرد لە ھندۆراس .

لە كۆتايدا ئىدارەى ئەمريكا خۆى لە تەنگەلانیكى چارەنوس سازدا دیتەو بەجۆرێك پێگەكانى سیاسەتە ھەرەكەكانى ھێنایە لەرزە بەرەنجامى داستانە منداڵانەكانى (C.I.A) یشى وەبیر رای گشتى ھێنایەو كەلەبەردا پیتی ھەستاو .

(ولیم كىسى) بەرپۆبەرى (C.I.A) لەو كاتەدا ، مردن دەربازى كۆرد لە ریسوايەكەى (ئىران گیت)، ئەو ھەبوو سالى ۱۹۸۷ پاش یەك سال دوچار بوونى بە شىرو پەنجەى كوشندەى سەر كۆچى دوايى كۆرد . سەرۆك رېگانیش بەرپۆبەرى (F.B.I=نوسینگەى لىكۆلتیئەو فیدراتیەكان) (ولیم ویستەر) لەجینگەكەى دانا پاش ئەو ھەى بۆ ئەم و سەرانی (C.I.A) ڤوون بویەو جیگرەكەى (ولیم كىسى) ناسراو بە (رۆبەرت گیت) دەستى

هه‌بووه له پيسوايى (ئيران گيت)دا، تارادهيهك دوورى خستهوه له جيگه گرته‌وهى به‌په‌په‌ره مردوه‌كه‌ى.

سهره‌پاي ئه‌و تهنگه‌لانه ،كرده‌وه تاوانكاريه‌كاني كۆنترالهدزى نيكاراگوا بويه هۆى باسك ئه‌ستور بوونى حكومه‌تى چه‌په‌هۆى ئه‌و ولاته له هه‌ردوو ئاستى ناو خۆيى و ده‌ره‌كيداو هه‌وله‌كاني رينگان و ياريدده‌ره‌كانيشى بۆ روخاندنى رژيمى (ئورتيجا) پوچهل كرده‌وه .

له‌به‌رامبه‌ريشدا ،(K.G.B) جى پى خۆى له‌ده‌سته‌لاتى سؤفيتى دا قايم كرد له‌دواى گه‌شتى (بۆرى ئه‌ندرووف)ى به‌ريوه‌به‌رى (K.G.B) به‌په‌له‌ى رابه‌رايه‌تى حيزبى شيوعى و يه‌كيتى سؤفيت ، له‌جيگه‌ خۆى (فكتۆر تشيريكوف)ى ده‌ست نيشان كرد بۆدريژه‌دان به‌ ته‌قه‌للاكاني دزى گه‌نده‌لى و به‌رتيل خۆرى له‌ يه‌كيتى سؤفيت دا ،له‌دواى مردنى (ئه‌ندرووف)و گه‌شتى (ميخائيل گورباتشوف)به‌ ده‌سته‌لات ، رۆلى (K.G.B) په‌ره‌ى پي‌درا له‌ميانه‌ى به‌رز كردنه‌وه‌ى (تشيريكوف) بۆ ئه‌نداميتى ته‌واو له‌ مه‌كته‌بى سياسى پارتى كۆمونيستى سؤفيتى دا .

باسك ئه‌ستور كردنى (K.G.B) و ئه‌ورۆله‌ گه‌وره‌ى پى درا پالى نا به‌ هه‌ندىك سياسته‌مه‌داره‌وه تاكو گومان ده‌رپن له‌ بانگه‌شه‌ ريفۆرمى و ناشته‌وايه‌كاني گورباتشوف چونكه ئه‌و بانگه‌شانه‌ پي‌نجه‌وه‌انه ده‌بنه‌وه له‌ گه‌ل پشت ئه‌ستور كردنى رۆلى (K.G.B) له‌نيو ولات و جيهانى ده‌ره‌وه‌شدا... له‌كۆتايى حه‌فتاكان و سه‌ره‌تاي هه‌شتاكاندا (K.G.B) هه‌ستى كرد،ناچار بووه‌ رپى و شويى مووخابه‌راتى و رپگه‌ى نادروست بگريته به‌ر بۆ وه‌ده‌ست هينانى ته‌كنه‌لۆزىاى رۆژئاوايى و (منايكروشيب)ى به‌كاره‌يتراو له‌ كۆمپوتهرى نوئى دا ،به‌تايه‌ت چونكه يه‌كيتى سؤفيت ده‌سته‌وسان بوو له‌كپين ياخود به‌ره‌مه‌هينانى (مايكروشيب)،رۆژئاوا گه‌مارۆى فروشتى هه‌ندىك به‌ره‌مه‌ى ته‌كنه‌لۆزى خسته‌بووه سهر يه‌كيتى سؤفيت له‌به‌رچه‌ند هۆكارىكى هيننايه‌تى ،به‌و پي‌يه‌ى يه‌كيتى سؤفيت ئه‌و ته‌كنيكه نو‌تيانه به‌كاردين‌ت له‌به‌ره‌و پيش بردنى ميكانيزمى سه‌ربازى خوي‌دا.

سالى ١٩٨١ نوسينگه‌ى لي‌كۆلنسه‌وه فيدراليه‌كان F.B.I مه‌زه‌نده‌ى ئه‌وه‌ى كردبوو (٣٥٪)ى سه‌رجه‌م دبلۆماسيه‌كاني سؤفيت له ،لاته يه‌كگرته‌وكاندا ،له‌به‌رژه‌وه‌ندى

(K.G.B) كاردەكەن، نەخاسمە لەشارەكانى (واشنتن، نيويورك، سانفرانسیسكو)، چونكە موخابەراتى سۆڧىەتى لەو شوئىنەدا مۆلگەى خۆى قايم كردبوو، لەنزىكى سەنتەرە ھىمنايەتى و بى تەلە گرنگە كانەوہ.

بالتىزخانەى سۆڧىەت لە واشنتن ھەوای خاوەن لەرەلەرى بەرزى ھەلکردوہ، ھەندىك لەو لەرە لەرانەى ناراستەى پەنتاگۆن و كۆشكى سبى كردوہ، بەشىكى دىكەشى ناراستەى بارەگای (C.I.A) كردوہ لە (لانگلى) سەربەويلايەتى (ڤىرجىنيا). ھەروەھا سۆڧىەتەكان بەئەنقەست ھەستاون بە درستکردنى ناوھندىكى وەرزشى لەنزىك يەكێك لە وىستگەكانى پەيوەندى كردنى سەربازىوہ، لەسەر شەپۆلى كورت لەناوچەى (ئەنا پۆلىس)ى ويلايەتى (مىزىلاندى).. لەنيويوركىش، بەتايبەت لەناوچەى (رىڤرڊىل)، سۆڧىەتەكان لەدامەزرانوہ كانى نىشتەجى بوونى خوياندا كەل و پەلى ھەوایى پىشكەوتويان دانساوہ بۆوەرگرتنى پەيوەندى و شەپۆلە سەربازىەكانى ئەمريكا، ئەمە لەكاتىكدا قونصولىەتى سۆڧىەت لە (سانفرانسیسكو) سكالای كرد لەدەست وەرگرتن و شىكردنەوہى ئەو پەيامە بى تەلانەى لەھەردوو بنكەى ژېر دەريايى ناوكى (دۆلى سىليكون) و دورگەى (مى)وہ، دەردەچن.

(ئىودۆر گاردىنەر)ى كارمەندى (F.B.I) دەربارەى نەوعىەتى كادرائى (K.G.B) لەولايەتە يەكگرتوہ كاندا دەلەت: (ئەوانە باشترىن جۆرن ئەوانە لەرېزى سەرتاكانن)!! بۆغونە سەرنجى (دىمىترى ياكوشكىن) بەدە، كەماوہىەكى دورودرېژ سەركردايەتى تۆرى (K.G.B) كردوہ، بۆمان دەركەوتوہ لەنەوہى يەكێكە لە گەورەترىن سەركردە سەربازىەكانى شۆرشى ئۆكتۆبەرى (۱۹۱۷)ى كۆمۇنىستى.

ياخود ھەربۆغونە سەبرى (ڤلادىمىر كازكوف)ى بەرپرسى (K.G.B) لەنيويورك دەكەين، دوينىن يەكێكە لەوانەى لەبەردا رابەرايەتى بەرپۆەبەرايەتى يەكەمى موخابەراتيان لە (مۆسكو) گرتۆتە دەست.

سەبارەت بەو شىوازى كارەى K.G.B گرتوبە بەر لەولائە يەكگرتوہ كاندا بۆ دەست كەوتنى زانىارى، دەشەت بالتىزخانەى سۆڧىەت لە (واشنتن) باشترىن نمونە بىت بۆپەردەلادان

لەپروى ئەوشىۋازە سۆڧىيەبە ئەمىرىكى كراۋەى پەيرەۋى كىردۈە بۆ سىخورى كىردن بەسەر خەلكانى ترەۋە.

ئەندامانى ئەۋ بەشەى ناونراۋە (استخباراتى سەربازى)لە بالېۋزانەى سۆڧىيەتدا،ھەمىشە لەۋ بارانە دەمۇرانەۋە كەلەناۋەندە سەربازىيە كانەۋە نىزىك بوون... كارمەندە (مەعلوماتى و تەكنەلۇزىيەكان) ىش لەيانەكانى زانىيارى و مەعرفەدا دەپىران ،سەرەپراى بونى شىۋە ھەمىشەپىيان لەبەشەكانى زانىيارى و تەكنەلۇزىيا لە پەراۋگەكانى ئەمىرىكا دا...

سەبارەت بەۋ شىۋازە لەخشتە بىردنە سۆڧىيەتەى لە ئەمىرىكا دا پەيرەۋە دەكرا ،كارمەندىكى پىشۋى C.I.A بەناۋى (ھارى روزتسكى) دەلەت: (ھاۋالاتى ئاساىى ئەمىرىكى وادەپىنەت داراىى تاكە رېنگاى دلتيابى و كامەرانى يە ،لەسەر ئەم بىنچىنە ھاۋالاتى ئەمىرىكى چاۋ ناپۇشەت لەھەر سەرچاۋەيەكى وەدەست ھىتانى داراىى ئەگەر خرايە بەردەمى)... (روزتسكى)لەكاتىكدا واى گوت،كەباسى لەۋ شىۋازى لەخشتە بىردنە دەكرد كە K.G.B لەئەمىرىكا دا پەيرەۋى لىدەكرد... ئەم شىۋازە تارادەيەكى زۆر سەرکەتور بوۋ لە ژىر بارخستى يەكىك ئەئەندازيارانى (كۆمپانىياى ھوتج)ى فېرۆكەۋانى بەناۋى (ولىم ھۆلدىن بل)،ئەم سەبارەت بەتېۋەگلانى خۆى لەتەك موخابەرەتى سۆڧىيەت دا، لەبەردەم (F.B.I)دا گوتبۋى كە سەرەپراى لە خشتە بىردنى داراىى ،ھەرەشەشى لەلايەن يەكىك لەبەكرىگىراۋە پۇلۇنيەكانەۋە لەسەر بوۋە، بەۋەى ئازارى خىزانەكەى دەدات گەرىپەت و بەردەۋامى ئەدات بە دزىنى پىرۋسەى دزىنى زانىيارى .

لە ميانەى دان پىدانانەكانى (ھۆلدىن بل)ەۋە،(F.B.I)توانى پەى بەرەت بەمەرەمەكانى سۆڧىيەت لە سىخورى كىردن بەسەر دامەزراۋەكانى دۆلى (سېلىكۆن)ى سەربازىيەۋە . ئەم دۆلى (سېلىكۆن)ە ،پىكھاتۋە لەناۋچەيەكى فراۋان لە نىزىك سانفرانىسكۆدا،(۶۰۰)كۆمپانىيا لەۋ ناۋچەدا كپار دەكەن بۆ راپەراندنى پىرۋە حكومىيەكانلەبۋارى تەكنىكى نەپتى پىشكەوتودا.

لە نىزىك (لۇس ئەنجەلوس)ىش كۆمپانىياى ھاۋاشىۋەى كۆمپانىياكانى (دۆلى سېلىكۆن)ەيە،لەۋىندەرىش (۳۵۰)كۆمپانىياى تەكنەلۇزى تايەت بەتەكنىكى نەپتى

كاردەكەن بۇ دەستكەوتنى زانىارى لەسەر ئەم كۆمپانىا تەكنەلۇزىيانە K.G.B. ھەبونی
 خۆى لەناوچەكانى نزيك (سانفرانسىكۆ)چىر كىردەوھ... بەگۆرەى
 (F.B.I)، موخابەراتى سۆڧىەت لەوئىدا (۶۰ كارمەندى سەربە K.G.B. بوون، جگە لە ۲۵
 كارمەندى ترى سەربە موخابەراتى سەربازى ... دىلۇماسىە رەسمىەكانى سۆڧىەتیش تەنھا
 كاريان بىرىتى بوو لە كۆكردنەوئى زانىارى تەكنەلۇزىئەمىرىكى لەوھەندىك لەو كارتلانەى
 دارايىان خوئ دەوئپ، و لەژىر كاريگەرى دارايى دا ئامادەن ھەموو نەئىنى يەك
 بدركىئن). سالى ۱۹۸۱ ھاولاتى ئەمىرىكى بەرەچەلەك سۆڧىەتى (ئەناتۆنى مالوطا) ۵ سال
 زىندانى كرانى درا بەسەردا، بەتۆمەتى سىخوړى تەكنەلۇزى لەبەرژەوئەندى K.G.B.
 (مالوطا) تۆمەتبار كرابوو بەناردنى ئامىرى كۆمپوتەر و پىداوئىستى تەكنەلۇزى تر بەپرئ
 (۸-۱۰) ملؤن دۆلار بۇ يەكئى سۆڧىەت، پاش ئەوئى وەزارەتى (بازرگانى و گومرگ)ى
 ئەمىرىكا توانى پەردە لابەدات لە روى پەيوەندى ژىر بەژىرى (مالوطا) بەيەكك لەگەورەترىن
 رڧتەرانى تەكنەلۇزىا لەجىھاندا (ورنر بروتشەازون)ى ملؤنئىزى ئەلمانى، ئەم پىاوه
 ماوئەكى دورو درىژ ھەولتى دا تەكنەلۇزىا ئەمىرىكىەكان لە ئەلمانىاي رۆژھەلەنەو بەگەيەنئە
 يەكئى سۆڧىەت، بۇ ئەم مەبەستە (مالوطا)ى وەك كرىگرتە و دەسكەلايەكى خۆى لە
 ئەمىرىكا دا بەكار ھىتا.

لەرپۇرتى وەزارەتى بازارگانى ئەمىرىكا تايبەت بە كىئشەى (مالوطا) ھاتو: ئەم كابرايە
 چەندىن داواكارى رەوانەى (فەرماندەى پەيوەندىەكان لە سوپاى ئەمىرىكى) داو (پەيمانگای
 موخابەرات لە قەلاى ھواتشوكا) كىردو، بەمەبەستى كرىنى تۆرو ھەواى كەلەسەر شەپۆلى
 زۆر كورت كاردەكەن، بەلام (مالوطا) ئەم خواستەى بۇ نەھاتۆتە دى، بەپىچەوانەى
 پروپاگەندەكانى خۆيەو كە گوايە (فەرماندەى پەيوەندىەكان) قابىل بوون بە داواكارىەكەى و
 خەرىك بوە ئامىرەكەشى بۇ رەوانە بكەن ... وەزارەتەكە لەكاتىكى دواىى تردا ئەوئى
 ئاشكرا كىرد كەچەند كۆمپانىايەكى نەئىتى تۆرى ھەواىى و ئامىرى كۆمپوتەريان چىنگ
 كەوتوھو رڧاندوئانە بۇ يەكئى سۆڧىەت.

له سهره تاي ههشتاكاندا (٩٠) دېلۆماسى سۆڤيه تى له ولاته جوربه جوربه كاندا دهركران به تۆمه تى كۆكردنه وهى زانيارى نهيتى بهم تهرزه.

◆ (٤٠) دېلۆماسى له فهره نسا دهركران.

◆ (٤) دېلۆماسى له بهر يتانيا دهركران.

◆ (١٨) دېلۆماسى له ئيران دهركران.

◆ (٣) دېلۆماسى له ولاته يه كگرتوه كان دهركران.

وه له بهلژيكا سالى (١٩٨٣)، بهرپوه بهرى (كۆمپانياسى بهلژيكي سۆڤيه تى) بۆكاروبارى بازارگاني (يشتگيني ميخائيلوف) دهر كرا، دوا به دواى نهم له نيوهى دووه مى ههشتاكاندا، ولاته يه كگرتوه كان ژماره يه كى زورى سۆڤيه تيه كانى دهر كرد و له ئه نجامدا شه پوليكي بهر فراوانى (دهر كردن و دژه دهر كردن) له نيوان پايته خته رۆژ ناوايه كان و (مۆسكۆ) دا هاته ئاراوه .

سالى (١٩٨٦) ولاته يه كگرتوه كان توشى سهره سورى هات به هوى جيابونه وهى (ئيدواردلى هاوردي) كۆنه كارمه ندى (C.I.A) يه وه، (ئيدوارد هاوردي) توانيوى ئه و كارمه ند و به كرينگير اوانه ي (F.B.I) بخه له تينيت كه چاوديرى هوجوله كانيان ده كرد بهرله هه لاتنى بۆ يه كيتى سۆڤيه ت).

(هاورد) بو كه شوشه يه كى له شيوهى خوى به كار هيتاو له پيشى ئوتومبيله كهيدا دانا بۆ چاوبه ست كردنى F.B.I و خوشى له ده رگاي پاشه وهى ماله كه يه وه ده رفرتى و تپى ته قاند، ئاشكرايه (فيتالى يۆرتشنكۆ) كۆنه به كرى گيراوى سۆڤيه ت بهرله دوو سال له را كردنى (هاورد) ئاگادارى دابوو به (F.B.I) له را كردن و هه لاتنى (هاورد) و ئه وه شى ئاشكرا كردبوو كه (هاورد) له بهر ژه وه ندى (K.G.B) كارده كات . هه ندك له رۆژ نامه ئه مريكه يه كان راپانگه ياند گوايه يه كيك له وانه ي كار له بهر ژه وه ندى (C.I.A) ده كه ن له (مۆسكۆ) دا كۆژراوه، دواى ئه وهى سۆڤيه تيه كان له رينگه ي (هاورد) وه په يان بردوه به په يوه نديه كانى ئه و كابرايه ...

هه رله سهر ئاستى چالاكيه سيخورى يه كانى سۆڤيه ت له ئه مريكادا، سالى ١٩٨٦ تيشك خرايه سهر مه سه له ي ده ستگير كردنى (گسادى زخاروف) به تۆمه تى سيخورى كردن بۆ

(K.G.B) و دزه پيكر دني زانياري (ته كنه لوزي- هونه ري) بو يه كيتي سوقيه ت، نهم زخاروفه (فيزيازان) يكي سوقيه تي بووه له سالي (۱۹۸۲) هوه له ئه مريكا ژباوه، يه كيكيش بوو لهو (۳۰۰) كه سه ي له (راز گرايه تي) نه ته وه يه كگرتوه كاندا كار مهن د بوون، نوسينگه ي ليكولتينه وه فيدرال تيه كان رايگه يان د له كاتي كدا (زخاروف) ده ستگير كراوه، كه هه وتي داوه بر ي (۱۰۰۰) دولار) بداته كار مهن ديكي ئه مريكي له گه ل يه كي ك له به ليتن ده ره كان ي (په تا گون) دا كاري ده كرد به مه به ستي به ده ست خستي زانياري نه يتي جگه له وانه ش (F.B.I) پرو پا گهن ده شي ده كرد كه پياوه كان ي توانيو يانه ليستي ناوي سيخوري موخا به راته بانيه كان له يه كي ك له دولابه كان ي ئوتومبيله كه ي (زخاروف) دا بدوزنه وه ... ئه وه نده ي نه برد، زخاروف به ره لا كرا له به رام به ر به ره لا كردني روظ نامه فاني ئه مريكي (نيكولا دانيلوف) دا كه (K.G.B) ده ستگيري كرد بوو به تومه تي سيخوري كردن له به رژه وندي (C.I.A).

پرو سه ي گورپنه وه ي هه ردوو ديله كه به ر له ژواني كۆبونه وه به ناوبانگه كه ي (سه روك ريگان و گورباتشوف) بوو له (ريكجا فيك)، له ئاكامي ئهم كۆبونه وه يه دا نيشانه ي كرانه وه ي سياسي نيوده وتلتي له نيوان سالاني (۱۹۸۶-۱۹۸۷) دا هيد ي هيد ي به ده رده كه وت، هه رچه نده پرو سه كه خالي نه بوو له هه نديك ته نگ و چه له مه كه كر ده وه سيخوري يه كان ي به ر له كۆبونه وه به ناوبانگه كه ببونه هوي سه ره هل داني .

سالي ۱۹۸۷ و لات ه يه كگرتوه كان راي گه يان د باليوز خانه كه ي له (موسكو) دا له بار و گو غجاو نيه بو ئه وه ي بيته سه نته ريكي دبلوماسي پاريز راو له سيخوري كردني سوقيه تيه كان به سه ريه وه، هه روه ها (K.G.B) يشي تاوان بار كرد به چان دني جو ره ها ناميري گوي شه وتن له ديواري باليوز خانه كه دا له ساته كان ي دروست كردني بينا كه دا، هه ريه ك له ئه مريكي و سوقيه تيه كان له حه فئا كاندا قايل بوون به دروست كردني دوو باليوز خانه ي نوي له (موسكو) و (واشنتن) دا ...

هه رله و تاو ماوه يه دا، (كونگريس) هه وتي ده ر كردني ياسايه كي ده دا كه ريگه نه دات سوقيه تيه كان ئه و خانوا نه ي نيشته جي بوونيان له (واشنتن) به كار بيتن كه ئه مريكي يه كان

بەسەنتەرى سىخورى كەردنى دەيىن بەسەر تۆرە پەيوەندىيە نەيتىيە كانى ئەمىرىكاو ھەروەھا بەيىي ئەو ياسايە دەبوايە سۆڧىتەيە كان ئەو خانوانە چۆل بکەن.

سەرەرای ئەم ناوەلابونە رامپارییە لە گۆرەپانی نیو دەولەتیدا دەیینرا کە چى نیشانهى
پرسىار لە دەورى پۆلى (C.I.A) لە باشورى ئەفریقادا بیویە جیگەى تێرامان لە کیشورەى
ئەفریقا و ھەموو گیتی دا... ئەو ھەتا لە کاتیگدا ئیدارە کەى (سەرۆک کارتەر) شانبەشانی
دەولەتە ئەوروپییەکان پالېستی خۆى راگەیاندا بۆ سەپاندنى گەمارۆى ئابورى و تەکنۆلۆژى
بەسەر حکومەتە پەگەز پەرستە کەى باشورى ئەفریقادا، کەچى بەلى پاسترەوى (C.I.A) و
ئیدارەى ئەمریکا لە سەردەمى (رېنگان) دا، ھەولیان خستبویە کار بۆ ھاوکارىکردنى حکومەتى
باشورى ئەفریقا لە دەربازبون لەو دابراوە تەکنۆلۆژیەى تێى کەوتووە، وە قەلاچۆکرنى
سەرکردایەتى (کۆنگرەى نیشتمانى ئەفریقى) لە مەنقادا. توندپەرە ئەمریکەى کان پاساویان بۆ
ئەم مەسەلەى ئەو ھەبوو شیوعیەکان بەتەواوى دەستەلاتیان سەپاندووە بەسەر ئاراستە کردنى
سیاسەتەکانى کۆنگرەى نیشتمانى بەسەر واکایەتى (نیلسن ماندىلا) دا، بەو پێى سەرکەوتنى ئەو
گروپە لە باشورى ئەفریقادا یانى سەرکەوتنى سۆڤیەتیەکان .

شیاوی باسه له سالتی (۱۹۶۲ز) دا فهرمانی زیندانی کردنی ههتا ههتایی سهپیترا بهسههر (نیلسن ماندیلا) دا بهتۆمهتی ههولدان بۆروخاندنی حکومهتی رهگهز پهوستی باشوری ئهفریقا ههروهها (C.I.A) بههاوکاری موخابهراتهکانی بهریتانیاو ئهلمانی ی رۆژئاوا توانی حکومهته رهگهزهپهسته که باربوو بکات به پینداوێستی و تهکنۆلۆژیای نوی بۆ پههرهپیندانی میکانیزمه سههریازیهکانی و دژایهتی کردنی (کۆنگرهی نیشتمانی ئهفریقی).

سالتی (۱۹۴۸ز) کۆبونەوێهەکی نەتیی گریڤەر لەنێوان موخابەرانی بەریتانی و ئەمریکا دا لەبارە گای (پەنەندە حکومەتەکانی بەریتانی) لەو کۆبونەوێهە دا نوێنەرانی موخابەرانی سەر بەباشوری ئەفریقا ئامادەبوون و پێکەوتن مۆکرا لەسەر ئال و گۆرکردنی زانیاری سەربازی و هەوالدەری لەنێوان هەرسێ دەزگا موخابەرانی کە دا، بەو مەرجە باشوری ئەفریقا راپۆرتی هێمنایەتی بداتە ئەمریکەکان لەسەر هوجۆلەکانی سوڤیەت لە ئاوەکانی (رجاء الصالح) دا و هوجۆلەکانی (کوبا) ش لە (ئەنگۆلا و موزەمبیق) دا . جگە لەوانەش باشوری

ئەفرىقا راسپېر درا بە چاودىرى كردنى جوجولەكانى سۆڧىەت لە ناوجەى بىابانەكانى باشور و (نامىيا)دا، لە بەرامبەردا باشورى ئەفرىقا داواى لە (C.I.A) كرد زانىارى بداتى لەسەر چالاكەكانى (كۆنگرەى نىشتمانى) و بەرپرسەكەى لە مەنقادا (ئۆلىڧەر تامبۆ) و نىازو مەرامەكانى رزىمەكانى حوكمى ھەرىكە لە (مۆزەمبىق، ئەنگولا، بوتسوانا، زامبىيا) كە نەيار و بەرھەلستكارى حوكمەتە رەگەز پەرستەكەى باشورى ئەفرىقا بوون... موخابەرەراتى بەرىتانىاش لەو كۆنگرەيەدا ئەركى چاودىرى كردنى ئەو پەيوەندىانەى خستە ئەستۆى خۆى ، كەسەرەنى (كۆنگرەى نىشتمانى) لە مەنقادا لەمیانەى سەنتەرى (پەيوەندىە حوكمىە بەرىتانىە كان) ھوہ لە (زامبىيا) گرىتى دەدەن، شىاوى وەبىر ھىتانەوہىە ھەندىك لەبەرپرسە ئەمرىكىە كان ھەر جۆرە پەيوەندىەكى ئىدارەى ئەمرىكايان بەم كۆبونەوہىەوہ رەتكر دەوہ وە كۆبونەوہ كەشيان بەتوندى پرۆستۆ كەدبەلام ھەندىكى تر لەبەرپرسە كان بەغونەى سىنتۆرى راستۆ (جىسى ھلەمز) ھانى بەردەوامىتى ئەم جۆرە ھاوكارىانەيان دەدا لە گەل باشورى ئەفرىقادا، بەمەبەستى قەلاچۆ كردنى چالاكى كۆمۆنىستەكان و سۆڧىەت لەبەشى باشورى ئەفرىقادا .

سەرەراى نارەزايى ئەوروپىەكان و زۆرىنەى ئەندامانى كۆنگرىسى ئەمرىكى لەم رەوتە موخابەرەاتىە كەچى (C.I.A) درىژەى دا بەم كۆبونەوانە .

لەناوجەىەكى ترى ئەم جىھانەدا ، ھەماھەنگى يەك ھاتە گۆرئ لەنىوان (C.I.A) يەككە لە گەورە بەرپرسانى پۆلىسى بەرىتانى دا بەناوى (ژۆن ستالكر)، ئەم بەرپرسەى داواى لىكرابوو لىكۆلىنەوہ بكات لەسەر چەند كەدەوہىەكى كوشتن و دەست درىژئ كە پۆلىسى بەرىتانىا لە باكورى ئىرلەندا دژى ھاوالاتىە مەدەنىە ئاسايەكان پىسى ھەستاوہ بە تۆمەتى پەيوەندى بونيان بە (سوپاى نەپتى ئىرلەندا) وە جا (C.I.A) و (ستالكر) وىستوبيان ھەماھەنگى يەكەدى بكەن بۆ دلتىابوون لەراستى ئەم پروياگەندانە كەچى (MI5) (موخابەرەراتى بەرىتانىا) بەتوندى لەدژى ئەم ھاوكارىە وەستاو چەندىن تۆمەتى خستە پال (ستالكر) و لە ئەنجامدا لەسەر كارەكەى دەركر او دۆسىەى لىكۆلىنەوہ كەش داخرا .

جگه لهو قسه و قسه لۆكانه ی هه بوون له سه ر رۆلى (M15) له كیشه كه ی (ستالكر) دا، حكومه ته كه ی (مارگریت فانشه ر) له سالى ۱۹۸۷ جوى هه لتۆقى به ریسوايه ته كى تر دا له مه ر كرده وه نه ینیه كانى (M15)، نه وه بوو له و سآله دا یه كىك له كۆنه كارمه نده كانى موخابه راتى به ریتانیا به ناوى (بیته ر رایت) به رتو كىكى بلا و كرده وه تیایدا به رپۆیه به رى (M15) (رۆجره - هۆلیز) (۱۹۵۶-۱۹۶۵) تۆمه تبار كرده بوو به كار كردن له به ر ژوه ندى سۆفیه ت، نه و زانیاریانه ی سه ر راست كرده وه كه (تشایمان لېنشر) ی پسپۆرى سیخوړى له به رتو كه كه ی (ناپاكى پېشه یانه) دا ئاماژه ى پێدا بوو.

هه روه ها (رایت) نه وه شی وه بیر هینابویه وه كه (۳۰) هاوه لى ئه م له (M15) سالى ۱۹۷۴ پلانیکیان داړشت بۆ له نیو بوردنى كابینه حكومیه كه ی پارتنى كرىكاران له سه ر نه و باوه رى كه سه رۆكى حكومه تیه كرىكاریه كه ی نه و سآله (هارۆلد ویلسۆن) به كرىگىراوى سۆفیه ت بووه، هه روه ها (رایت) دانى به وه دا نا بوو كه (K.G.B) سالى ۱۹۶۳ سه رۆكى پېشوى پارتنى كرىكاران (هۆگ گایتسكل) ی كوشت، بۆ نه وه ی رینگه له به رده م (هارۆلد ویلسۆن) دا والا بكات، تاكو به ئاسانى پۆستى سه رۆكایه تى (پارتنى كرىكاران) بگرێته ده ست.

حكومه ته كه ی (ماگریت ئانشه ر) ئاگادارى (خانه ی بلا و كرده وه ی ئوسترالى) كرده وه له ئاكامه خراپه كانى چاپكردنى نه و به رتو كه و دابه شكردنى و كیشه كه شی رۆبه روى دادگا كانى ئوسترالىا كرده وه، بۆ به رگرى كردن له م كیشه یه ش (ئانشه ر) (رۆبه رت نه رمسزۆنگ) ی نارده به رده م دادگا، رۆبه رتیش بۆخۆى یه كىك بوو له نه ندامانى (لیژنه ی موخابه راتى هاوبه ش).

گه ر به وردى سه رنج بده ین له م دێرانه ی رابوردن، ده توانین له ميانه یانه وه روى راستى نه و كرده وه نه ینیه بېنین كه كات ناكاتىك ده زگا موخابه راته جیهانیه كان پنى هه لده ستن ... له هه ندىك كاتدا ده زگا موخابه راتیه كان سنورى خۆیان ده گرن و چه رده یه ك به پى ئه خلاقیاتى كار ده جۆلێنه وه و خزمه تى ئاسایشى نه ته وه ى و ژبانى نه ته وه كه یان ده كه ن، له هه ندىك كاتى تریشدا نه و ده زگایانه به پى ئاره زوى خۆیان ده جۆلێنه وه وه ك دا بران له په یكه رى ده سه لانه ر هسمیه كانى ولاته كانیان.

بۇغۇنە كۈردەۋەى تايىبەت ئەنجام دەدەن لەدزى ھەندىك كەسايەتى و رزىم كە لەگەل
سىياسەتە كانىاندا پىك نايەن ،يان خۆدە گلىنن لە جەنگى بچوكەۋە ،لە كاتىكدا ئەم جۆرە
جەنگە ھىچ خزمەتپك ناكەن بە ولاتە كانيان و پەيوەندىە دىلزماسىە كانى ،بۆيە پىويستە ئەم
دەز گايانە ھەمىشەۋ ھەردەم بەرپرسيارى كۈردەۋە نادروستە كانيان بن لەبەردەم ياسا و
دەستەلاتى ولاتدا...

باجۆرىكىش پشت راستى كۈردەۋە كانيان بىكرىتەۋە، كە رەۋايىت كەسپك لە پىناسە كرىاندا
بلىت: (چالاكىە كان لە خزمەت و بەرژەۋەندى ئاسايشى نەتەۋەى) دان .

تەۋابىۋو

۲۰۰۰-۱۰-۱۰

ئاومەرۆك

- بەشى يەكەم: كاتىك جەنگ كۆتايى ھات ۵
- بەشى دوو ھەم: يەكەمىن كىر دەۋەي نەيتى ۱۹
- بەشى سى ھەم: جەنگى زانىيارىيە كان ۳۶
- بەشى چوار ھەم: دەست تېۋەردانى دەزگاي ھەۋالدەرى ئەمىرىكى ۴۹
- بەشى يىنجەم: سىخورايەتى ئەۋرۈپى ۶۵
- بەشى شەشەم: مىللىتى موخابىرات لەسەر گۆرەپانى جىھانى سىيەم ۷۹
- بەشى ھەۋتەم: ھىندى چىنى ۹۹
- بەشى ھەشتەم: سىياسەتى ھاۋسى يەتى ۱۱۴
- بەشى نۆيەم: سىخورى كىردن لە ھەفتاكاندا ۱۲۹
- بەشى دەيەم: نەيتى و بىداۋىستىيەكانى بېشەي سىخورى ۱۴۴
- بەشى يانزدەيەم: دوانا كۆكىيە كان ۱۶۲

كۆمپيوتەر و فوتوكۆپى دىلېر/سىلىمانى- شەقامى مەۋلەۋى - تەنىشت بانكى سەلام